

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๒ เรื่อง

การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
Development of Tourism processes in Phra Chanok Chakri city,
Buddhist culture.

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
Tourism Development of Phra Chanok Chakri, Buddhist Culture.

โดย

พระครูอุทิศปริยัติสุนทร

นายสมบุญ ทิพรังศรี

พระครูอุทิศธรรมพินัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800765020

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๒ เรื่อง

การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

The development of tourism processes in Phra Chanok Chakri city,
Buddhist culture.

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

Tourism Development of Phra Chanok Chakri, Buddhist Culture.

โดย

พระครูอุทิศปริยัติสุนทร

นายสมบุญ ทิพรังศรี

พระครูอุทิศธรรมพินัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี

พ.ศ. ๒๕๖๕

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 800765020

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Research sub-project 2

The development of tourism processes in Phra Chanok Chakri city,
Buddhist culture.

Under Research plan

Tourism Development of Phra Chanok Chakri, Buddhist Culture.

By

Phra Kru Uthit Pariyat Sunthon

Mr. Somboon Thiprangsri

Phrakhru Dedicated Dharma Pinai

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Uthai Thani College

B.E. 2565

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 800765020

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย: การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
ผู้วิจัย: พระครูอุทิศปริยัติสุนทร
ส่วนงาน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี
ปีงบประมาณ: ๒๕๖๕
ทุนอุดหนุนการวิจัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

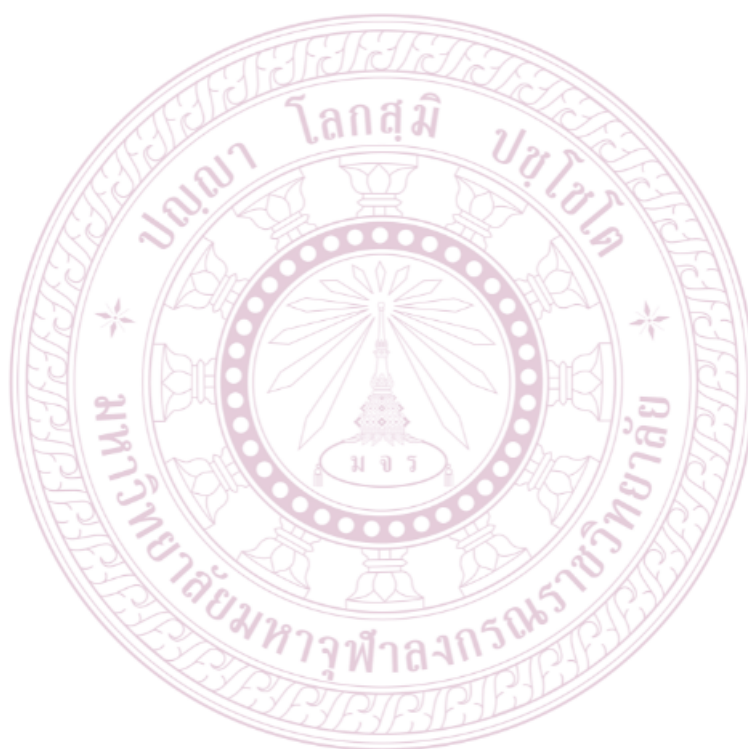
งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษากระบวนการ พัฒนากระบวนการ และบูรณาการกระบวนการการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยรูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยการวิจัยแบบผสมผสานของการวิจัย ๔ ประเภท คือ การวิจัยเชิงเอกสาร การวิจัยในเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยทำการเลือกชุมชนเมืองพระชนกจักรี จังหวัดอุทัยธานี จากลักษณะความโดดเด่นของวัฒนธรรมวิถีพุทธ ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๔๗๐ คน

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี มีทั้งหมด ๕ กระบวนการ ประกอบด้วย กระบวนการสื่อสาร ช่องทางในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ตั้ง ประวัติ ความเป็นมาที่สำคัญ กระบวนการการตลาด งานบุญประเพณีของวัด คือ งานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ที่ถูกจัดขึ้นในเดือนสาม กระบวนการการให้ความรู้ ได้เล็งเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามนี้ จึงได้เข้ามาสืบสานด้วยการบรรจุนงานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ไว้ในแผนการจัดงานขององค์การบริหารส่วน กระบวนการการจัด การจัดการในการท่องเที่ยวของวัดหนองขุนชาติ มีการวางแผนโดยชุมชน มีการจัดสถานที่ในการค้าขาย มีการจัดสัดส่วนในการรับผิดชอบดูแล ส่วนพื้นที่การค้าขาย การจัดภูมิทัศน์ ร้านค้าขายของ เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ กระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ผู้วิจัยและคณะได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น กลุ่มศิลปิน เยาวชน นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ สามารถนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว ดังนี้ คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว การบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยการบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยการบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จากชุมชนสู่ วัด จากวัดสู่ ชุมชน ได้ดังนี้ กิจกรรมที่ถูกพัฒนาภายในงานกิจกรรมสักการะวิหารอดีตเจ้าอาวาส กิจกรรมสักการะพระพุทธรูปชินราชกิจกรรมปิดทองรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง ไนมณฑป กิจกรรมการทำบุญพระประจำวัน กิจกรรมทำบุญพระร้อย กิจกรรมร่วมทำบุญอุปสมบทนาคหมู่ กิจกรรมการทอดผ้าป่าลอยฟ้า กิจกรรมการถวายสังฆทาน กิจกรรมการทำบุญซื้อที่ดิน กิจกรรมการทำบุญโถงศพ กิจกรรมการอนุรักษ์การทอเสื่อกก กิจกรรมการทำขวัญข้าว กิจกรรมเปิดงานบุญ กิจกรรมร่วมบุญทอดผ้าป่า กิจกรรมการทำบุญสะเดาะเคราะห์ต่อ

ชะตา กิจกรรมมัจฉากึ่งกาชาด กิจกรรมการแสดงและการประกวดร้องเพลง กิจกรรมการแข่งขันกีฬาเปตอง กิจกรรมการแข่งขันกีฬายิงหนังสติ๊ก กิจกรรมการทำขวัญนาถ การบวชนาคหมู่ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาฟุตซอล กิจกรรมการประกวดขบวนรถแห่นาค การแสดงหน้านาถ กิจกรรมการประกวดประเพณีการจัดสำรับคาวหวานตามขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณ

คำสำคัญ

การพัฒนา, กระบวนการท่องเที่ยว, วัฒนธรรม, วิถีพุทธ

Research Title: development of tourism processes in Phra Chanok Chakri city, Buddhist Culture.

Researchers: Phra Kru Uthit Pariyat Sunthon

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Uthai Thani College

Fiscal Year: 2565/2022

Research Scholarship Sponsor : Mahachulalongkornrajavidyalaya University

“ABSTRACT”

The objective of this research is to study the process process development and the integration of tourism processes in the city of Phrachanok Chakri, Buddhist culture This research model is a merged research (Mired Menthol Research). quantitative research qualitative research and action research By selecting the community of Phrachanok Chakri Uthai Thani Province from the outstanding characteristics of Buddhist culture The total sample population was 470 people.

The results showed that Buddhist culture tourism process Wat Nong Khun Chat, Nong Chang District, Uthai Thani Province has a total of 5 processes, including communication process communication channel Information, location, history, important background marketing process The traditional merit making ceremony of the temple is the merit-making event of the third month, continuing the tradition of the Thai people's way of life. that was held in the third month educational process has realized the importance of this beautiful culture Therefore, it has come to carry on by packing the merit ceremony of the third month, continuing the tradition of the Thai people's way of life. in the organizing plan of the Administrative Organization arrangement process Tourism management of Wat Nong Khun Chat It is planned by the community. There is a place to trade. There is a proportion of responsibility for care. the trading area landscaping shop be part of the community The development of tourism processes in the city of Phrachanok Chakri, Buddhist culture The process of tourism in the city of Phra Chanok Chakri, Buddhist culture The researcher and the team collected data from the questionnaire. Tourists, community leaders, representatives of people in the community village sage Representatives of government/local agencies, groups of artists, youth, cultural scholars tourism Buddhism To get information about tourist resources in the area have a purpose To develop the process of tourism in the city of Phrachanok Chakri, Buddhist culture Can present opinions on the direction of tourism development process as follows: Art and cultural values Conservation of tourist attractions in tourism activities Integration of creative tourism processes in Phrachanok Chakri city, Buddhist culture by integrating creative tourism processes and Buddhist culture By integrating creative and cultural

tourism processes from community to temple, from temple to community as follows:
 Activities developed at the event Activities to pay homage to the former abbot's
 temple Activities to pay homage to Phra Phuttha Chinnarat, activities to gild a replica
 of the Buddha's footprint in the Mondop, daily merit-making activities activities to make
 merit Activities to make merit Activities Consecration activities land merit activities
 funeral merit activities Reed Pipe Conservation Activities activities to make rice gifts
 Merit opening activities Merit making activities Activities to make merit for the destiny
 Matcha King Red Cross Activity Performing activities and singing contests Petanque
 sports activities Slingshot shooting competition activities Kwan Nak activities group
 ordination Futsal sporting events Naga Car Parade Contest Activities Naga face show
 Activities for the contest of arranging a sweet and savory deck according to the ancient
 traditions

Keywords

Development, Tourism process, culture, Buddhist way

“กิตติกรรมประกาศ”

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก พระสุธีรัตนบัณฑิต,ดร. และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ และให้ข้อคิดเห็นในการแก้ไข ส่วนที่บกพร่องในงานวิจัยให้มีความถูกต้อง ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอกราบขอบพระคุณ พระสุธีรัตนบัณฑิต,ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ พระมหาชุตีภัก อภินนโท ผู้อำนวยการส่วนงานวางแผนและส่งเสริมการวิจัย ที่ให้โอกาสกระผม พร้อมในการติดต่อประสานงานและเรื่องอื่นๆ เกี่ยวกับสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

ขอขอบพระคุณ นายกองคํการบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี เทศบาลหนองฉาง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดอุทัยธานี กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน ทุกคณะ และประชาชนในพื้นที่ ที่ท่านให้ข้อมูลและสละเวลาในการให้สัมภาษณ์ และพูดคุยกลุ่มให้ข้อคิด และข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ “สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ที่ได้สนับสนุนทุนในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณวิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี พระราชอุทัยโสภณ, ดร. เจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานี เจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี ที่ให้การสนับสนุนเวทีกระผมได้แสดงออก

ขอขอบคุณ ครอบครัว ผู้เป็นดั่งแรงบันดาลใจ เป็นกำลังใจ ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา และการฝ่าฟันปัญหาอุปสรรคให้ผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบมอบแด่บุพการีผู้ให้กำเนิด ครู อาจารย์ที่ให้ความรู้ ตลอดจนผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในครั้งนี้

พระครูอุทิศปรีดีสุนทร

๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	๕
๑.๓ ปัญหาการวิจัย.....	๕
๑.๔ ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	๕
๑.๕ นิยามศัพท์.....	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๗
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๘
๒.๑ แนวคิดเรื่อง การพัฒนากระบวนการจัดการการท่องเที่ยว.....	๘
๒.๒ แนวคิดเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....	๑๘
๒.๓ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.....	๒๙
๒.๔ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	๓๑
๒.๕ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	๓๓
๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๓๙
๒.๗ ทฤษฎี สมมติฐาน (ถ้ามี) และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย.....	๔๓
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย.....	๔๔
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๔๔
๓.๒ พื้นที่ในการศึกษาวิจัย.....	๔๖
๓.๓ ประชากร ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ.....	๔๖
๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๔๗
๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัย.....	๕๐
๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๕๑
๓.๗ สรุปกระบวนการวิจัย.....	๕๓

บทที่ ๔ ผลการวิจัย.....	๕๕
๔.๑ กระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ.....	๕๕
๔.๒ การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ.....	๖๗
๔.๓ กระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ.....	๗๕
๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....	๑๐๙
บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะการวิจัย.....	๑๑๐
๕.๑ สรุปผลการศึกษา.....	๑๑๐
๕.๒ อภิปรายผล.....	๑๑๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๑๗
บรรณานุกรม.....	๑๑๙
ภาคผนวก.....	๑๒๓
ผนวก ก ตารางตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว.....	๑๒๔
ผนวก ข แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว..	๑๓๗
ผนวก ค แบบประเมินศักยภาพในการเป็นแหล่งการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ.....	๑๔๑
ผนวก ง แบบสอบถาม.....	๑๕๖
ผนวก จ แบบสัมภาษณ์.....	๑๖๐
ผนวก ฉ การสนทนากลุ่ม (FOCUS GROUP).....	๑๖๑
ผนวก ช กิจกรรมถอดองค์ความรู้.....	๑๖๔
ผนวก ฌ หนังสือของความอนุเคราะห์ผู้ให้ข้อมูล.....	๑๖๖
ผนวก ญ ภาพถ่ายในการลงพื้นที่ทำวิจัย.....	๑๗๑
ประวัติผู้วิจัย.....	๑๗๔

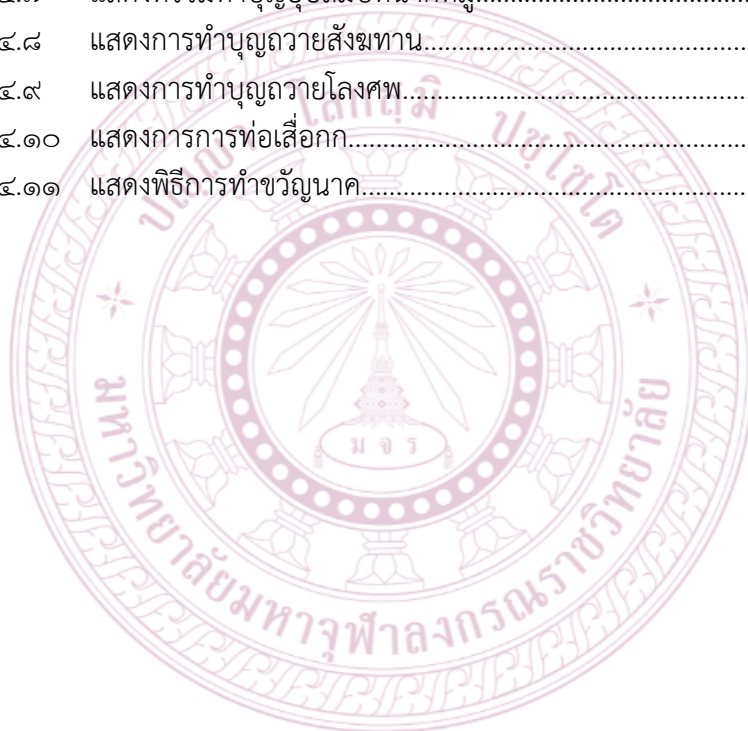
สารบัญตาราง

ตารางที่.....	หน้า
๔.๑ ลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล.....	๖๘
๔.๒ ลักษณะพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของผู้ให้ข้อมูล.....	๖๙
๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความต้องการของนักท่องเที่ยว.....	๗๑
๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ทิศทางในการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว.....	๗๓
๔.๕ แสดงเวรแคะไขการกุศล.....	๘๙
๔.๖ แสดง วัน เวลา และสนามแข่งขัน.....	๑๐๕
๔.๗ แสดงสายการแข่งขัน รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๒ ปี.....	๑๐๗
๔.๘ แสดงสายการแข่งขัน รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปี.....	๑๐๗
๔.๙ แสดงสายการแข่งขัน ประเภทประชาชนทั่วไป.....	๑๐๗

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่.....	หน้า
๔.๑ แสดงภายในวิหารหลวงพ่อสี้อ หลวงพ่อศุข หลวงพ่อตุ้ม.....	๗๙
๔.๒ รูปหลวงพ่พุทธรชินราช.....	๗๙
๔.๓ ประชาชนร่วมทำบุญสักการะหลวงพ่พุทธรชินราช.....	๘๐
๔.๔ รอยพระพุทธรบาท.....	๘๐
๔.๕ แสดงที่ทำบุญพระประจำวัน.....	๘๑
๔.๖ แสดงที่ทำบุญพระร้อย.....	๘๑
๔.๗ แสดงที่ร่วมทำบุญอุปสมบทนาคหมู่.....	๘๒
๔.๘ แสดงการทำบุญถวายสังฆทาน.....	๘๕
๔.๙ แสดงการทำบุญถวายโลงศพ.....	๘๖
๔.๑๐ แสดงการการท่อเสือกก.....	๘๗
๔.๑๑ แสดงพิธีการทำขวัญนาค.....	๙๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี มีรายได้จากการท่องเที่ยว จำนวน ๑,๔๔๔.๓๗ ล้านบาท ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยเพิ่มขึ้นจาก ปี พ.ศ.๒๕๖๑ คิดเป็นการขยายตัวร้อยละ +๓.๓๖ จัดเป็นลำดับ ๑๖ ของภาคเหนือ เมื่อพิจารณาจำนวนผู้เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดอุทัยธานีพบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากจำนวนผู้เข้ามาท่องเที่ยวเยี่ยมชมเยือนในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมทั้งสิ้น ๗๙๙,๘๑๔ คน ซึ่งมีจำนวนมากกว่าปี พ.ศ.๒๕๖๑ ด้วยอัตราเปลี่ยนแปลงที่ร้อยละ +๑.๙๙ มีรายได้จากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากผู้เยี่ยมชมเยือนชาวไทย ๑,๔๒๕.๗๐ ล้านบาท^๑

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือ โรคโควิด ๑๙ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ทำให้เศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยหดตัวเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะต้องสูญเสียรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย จำนวน ๖.๗๐ ล้านคน ซึ่งลดลง ๓๓ ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๘๓.๒๑ จากปีที่ผ่านมา และมีรายได้เท่ากับ ๐.๓๓ ล้านล้านบาท หดตัวร้อยละ ๘๒.๖๓ จากปีที่ผ่านมา นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ จำนวน ทั้งสิ้น ๙๐.๕๖ ล้านคน ลดลง ๘๒ ล้านคน หดตัวร้อยละ ๔๗.๕๘ จากปีที่ผ่านมา มีรายได้สะสมจากการท่องเที่ยว ๐.๔๘ ล้านล้านบาท หดตัวร้อยละ ๕๕.๔๐ จากปีที่ผ่านมา ทำให้เศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่เคยเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศหดตัวเป็นจำนวนมาก รัฐบาลจึงได้ออกมาตรการมาเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยวเพื่อให้ชาวไทยได้ท่องเที่ยวในประเทศอันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยว ภาพรวมในปี ๒๕๖๓ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้รวม ๐.๘๑ ล้านล้านบาท ลดลง ๒.๑๘ ล้านล้านบาท หดตัวร้อยละ ๗๒.๗๙ จากปีที่ผ่านมา โดยเป็นรายได้ที่ลดลงจากภาคการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ๑.๕๘ ล้านล้านบาท และรายได้จากภาคการท่องเที่ยวภายในประเทศ ๐.๖๐ ล้านล้านบาท ภาพรวมเศรษฐกิจไทยทั้งปี ๒๕๖๓ สภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติคาดการณ์ว่าเศรษฐกิจไทย จะหดตัวร้อยละ ๖ และคาดว่าในปี ๒๕๖๔ เศรษฐกิจไทยจะเติบโต ประมาณร้อยละ ๓.๕ - ๔.๕ จากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกที่เริ่มเห็นสัญญาณบวกของการบริโภคจากภาคเอกชน การเบิกจ่ายและมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาลและขณะที่ภาคการท่องเที่ยวฟื้นตัวจากตลาดนักท่องเที่ยวในประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นยุทธศาสตร์ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว ในรายประเด็น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรม ผสานกับจุดแข็งในด้านความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติวัฒนธรรม และวิถีชีวิต เพื่อสร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว

^๑ สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, แผนปฏิบัติการระยะ ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕), หน้า ๔.

ที่ตอบสนองพฤติกรรมความต้องการนักท่องเที่ยว และสร้างทางเลือกของประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว^๒

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือ โรคโควิด ๑๙ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ถึงปัจจุบัน ทำให้เศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีมีสภาพเป็นศูนย์รายได้ลดลงสภาพเศรษฐกิจ สภาพคล่องกับการใช้จ่ายหรือรายได้ ก็ลดลงเป็นศูนย์ด้วย ในวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๔ นี้ รัฐบาลได้ให้การผ่อนปรนมาตรการเฝ้าระวังการแพร่ระบาด เพื่อให้เศรษฐกิจเกิดสภาพคล่องขึ้น และจากการคาดการณ์ของสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติว่า “เศรษฐกิจไทยในปี ๒๕๖๔ เศรษฐกิจไทยจะเติบโต ประมาณร้อยละ ๓.๕ - ๔.๕ จากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก ที่เริ่มเห็นสัญญาณบวกของการบริโภคจากภาคเอกชน การเบิกจ่ายและมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของรัฐบาล และขณะที่ภาคการท่องเที่ยวฟื้นตัวจากตลาดนักท่องเที่ยวในประเทศ” คณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการที่จะทำวิจัยเกี่ยวกับประเด็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เพราะจังหวัดอุทัยธานีเป็นจังหวัดเล็กๆที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์แห่งความเป็นเมืองพุทธภูมิ ในฐานะเมืองพระชนกจักรี ที่มีกลิ่นอายของวิถีชีวิตไทยชนบทดั้งเดิม มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย น่ารัก น่าสัมผัส มีแหล่งธรรมชาติที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ จังหวัดอุทัยธานีตั้งอยู่ ตอนล่างสุดของภาคเหนือ บนฝั่งตะวันตกของแม่น้ำสะแกกรังมีพื้นที่ ๖,๗๓๐ ตารางกิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร ราว ๒๒๒ กิโลเมตร มีคำขวัญประจำจังหวัดว่า **“อุทัยธานี เมืองพระชนกจักรี ปลาแรดรสดี ประเพณีเทโว สัมโอบ่านน้ำตก มรดกโลกห้วยขาแข้ง แหล่งต้นน้ำสะแกกรัง ตลาดนัดดังโคกระบือ”** บนถนนสาย ๓๓๓ ซึ่งการเดินทาง สถานที่พักผ่อนมากขึ้น สะดวกสบายขึ้น จึงทำให้จังหวัดอุทัยธานีมีความเหมาะสมอย่างลงในตัวในการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ในฐานะที่เมืองอุทัยธานีเป็นเมืองเก่าแก่ทางวัฒนธรรมของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อประมาณ ๓,๐๐๐ ปี จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในสถานที่ต่าง ๆ เช่น ภาพเขียน โคร่งกระดุก เป็นต้น ตำนานเก่าเล่าว่า ในสมัยสุโขทัยเจริญรุ่งเรืองนั้น “ท้าวมหาพรหม” ได้เข้ามาสร้างเมืองที่บ้านอุทัยเก่า คือ อำเภอหนองฉางในปัจจุบันนี้ แล้วพาคนไทยเข้ามาอยู่ท่ามกลางหมู่บ้านคนมอญ และคนกะเหรี่ยง จึงเรียกว่า “เมืองอุไทย” เรียกชื่อตามกลุ่มที่อยู่หรือที่อยู่ของคนไทย ซึ่งพากันมาตั้งบ้านเรือนอยู่อย่างหนาแน่น มีพืชพันธุ์และอาหารที่อุดมสมบูรณ์กว่าแห่งอื่น

จังหวัดอุทัยธานีได้ชื่อว่าเป็นเมืองของพระชนกจักรี เพราะได้ถือกำเนิดที่บ้านอุไทย จังหวัดอุทัยธานีในปัจจุบัน โดยพระนามเดิมว่า นายทองดี เป็นบุตรคนโต ของหมื่นมหาสนิท (ทองคำ) ต่อมาย้ายไปรับตำแหน่งเป็นพระอักษรสุนทรศาสตร์ อยู่กรุงศรีอยุธยา ได้แต่งงานกับคุณดาวเรืองมีบุตรธิดา ๕ คน คนแรกเป็นหญิง ชื่อ สา คนรองเป็นชาย ชื่อ राम คนที่สามเป็นหญิง ชื่อ แก้ว คนที่สี่และห้าเป็นชาย ชื่อ ทองด้วงและบุญมา ต่อมาพระยามหากษัตริย์ศึก (ทองด้วง) ได้ปราบดาภิเษกเป็นปฐมกษัตริย์ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทรงพระนามว่า พระบาทสมเด็จพระบรมราชาธิราช รามาธิบดี (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช) ได้นำบรรดาศักดิ์สุดท้ายของพระบิดา คือ “พระยาจักรีศรีอครักษ์” มาใช้เป็นชื่อราชวงศ์จักรีและได้สถาปนา พระอัฐพระบิดาขึ้นเป็น “สมเด็จพระชนกาธิบดี” ใน พ.ศ. ๒๓๘๓ จังหวัดอุทัยธานีได้สร้างพระอนุสาวรีย์สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก

^๒ สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, แผนปฏิบัติการระยะ ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๓ -

นาถบนยอดเขาแก้ว (เขาสะแกกรัง) บ้านสะแกกรัง ซึ่งเป็นสถานที่เกิดไว้เป็นอนุสรณ์ แล้วเสร็จในปี ๒๕๒๒ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ ๙) เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพระวิสุตพระอนุสาวรีย์ เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๒๒ ปัจจุบัน รูปหล่อพลาจิตร์ मुख หน้าบรรณศาลาตราจักรี ซึ่งเป็นที่ประดิษฐาน พระบรมรูปของสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก บนยอดเขาแก้ว ใช้เป็นตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดอุทัยธานี การท่องเที่ยว^๓ เป็นอุตสาหกรรมที่สร้างประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้กับประเทศ เป็นอย่างมาก ถือเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อกลไกการพัฒนาประเทศไทย การส่งเสริมการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งนำมาสู่การสร้างอาชีพ การจ้างงาน เกิดการกระจายรายได้ ไปสู่ชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้น นำไปสู่การสร้างเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการท่องเที่ยวสถานที่สำคัญเชิงภูมิวัฒนธรรมเป็นการสิ่งใหม่และน่าสนใจในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้การท่องเที่ยวยังเป็นกิจกรรมการผ่อนคลายความเครียดที่ปัจจุบันได้รับความนิยมเพิ่มสูงขึ้นพร้อม ๆ กับการท่องเที่ยวที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการผ่อนคลายความเครียดแล้วกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจให้แก่ชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่งด้วย กล่าวคือ รายได้ที่จะกระจายสู่แหล่งท่องเที่ยวและชุมชนที่เกี่ยวข้องในลักษณะของการสร้างงาน นำไปสู่การสร้างรายได้แก่คนในท้องถิ่น ซึ่งรัฐได้กำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของประเทศ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนถือเป็นอีกรูปแบบการท่องเที่ยวหนึ่งที่เป็นกลไกสนับสนุนชุมชนในกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ดูแลรักษาสีงแวดล้อมหรือธรรมชาติ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมรับประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีส่วนร่วมกับการกำหนดแนวทาง เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนแบบยั่งยืน ซึ่งเป็นผลดีต่อการนำไปสู่การจัดการทรัพยากรทั้งมวล ด้วยวิถีทางที่ตอบสนองความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพ ในขณะเดียวกันก็คงไว้ซึ่งบูรณาภาพทางวัฒนธรรม กระบวนการนิเวศวิทยาที่จำเป็น ความหลากหลายทางด้านชีวภาพและระบบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อชีวิต สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งของการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนายกระดับคุณภาพในการดำเนินในสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชนให้มียุทธศาสตร์เพิ่มขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมโดยมุ่งเน้นใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า มีการบำรุงรักษา เพื่อจะได้มีทรัพยากรคงอยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน^๔

“การท่องเที่ยวโดยชุมชน (community base sustainable tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน” โดยมองว่าการท่องเที่ยวต้องทำงานครอบคลุม ๕ ด้าน พร้อมกัน ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยมีชุมชนเป็นเจ้าของและมีส่วนในการจัดการ

วัฒนธรรม วิถีชีวิต และภูมิปัญญา เป็นสิ่งสะท้อนถึง ความสามารถของผู้คนในท้องถิ่นอันเกิดจากการสั่งสมสติปัญญาความรู้ที่หลากหลาย และการปรับตัวผสมผสานให้เกิดความกลมกลืนกับธรรมชาติกระบวนการเหล่านี้ ได้ผ่านมาหลายชั่วอายุคนจนสืบทอดเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตที่

^๓ ยุติ นิรันดร์ตระกูล, ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย, พ.ศ. ๒๕๔๘ – ๒๕๔๙, หน้าที่ ๒.

เหมาะสมกับ สังคมไทย ศาสนาคือหนึ่งในปัจจัยที่มีบทบาทต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ วัฒนธรรมไทยซึ่งมีรากฐานมาจากพุทธศาสนาได้รับการถ่ายทอด สืบต่อกันมาในรูปแบบของความเชื่อ พิธีกรรม ศิลปกรรม กฎหมาย วรรณกรรม ภาษา ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี “วัฒนธรรมถือเป็น เครื่องหล่อหลอม สมาชิกของสังคมให้เกิดความผูกพัน สามัคคี และอบรมขัดเกลาให้มีทัศนคติ ความเชื่อ และค่านิยมที่สอดคล้องกัน นอกจากนี้วัฒนธรรมยังเป็นสิ่งที่มีได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ หากแต่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไปตามยุคสมัย⁴

ดังนั้น วัฒนธรรม วิถีชีวิตจึงเป็นส่วนในการพัฒนาจัดการการท่องเที่ยวในเชิงชุมชนบูรณา การการท่องเที่ยวกับวัฒนธรรม ศาสนา วิถีชีวิตของชุมชน

จังหวัดอุทัยธานีเป็นเมืองที่มีสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ที่มีความ หลากหลายน่าสนใจอย่างยิ่ง นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีพุทธ จากประสบการณ์ตรงสร้างความประทับใจ เกิดองค์ความรู้มีแนวความคิดสร้างสรรค์ในการ ดำเนินชีวิตตามหลักธรรมคำสั่งสอน ผ่านกระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรี วัฒนธรรมวิถีพุทธ แต่การท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีนั้น ยังไม่ได้รับการพัฒนา หรือส่งเสริมให้เป็นที่ยู่งักมากนัก ทำให้คณะผู้วิจัยมีความสนใจ ใส่ใจที่จะศึกษาวิจัยในเรื่อง การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระ ชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์และวัฒนธรรม ภายในจังหวัดอุทัยธานี เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการ ท่องเที่ยวนำเสนอเอกลักษณ์ วัฒนธรรมท้องถิ่นเมืองอุทัยธานี และการตลาดให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้นไปในอนาคต สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ ให้เข้ามา ท่องเที่ยวมีกระบวนการรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดอุทัยธานี

๑.๒ วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
- ๑.๒.๒ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
- ๑.๒.๓ เพื่อบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองพระชนก จักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

- ๑.๓.๑ การบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองพระชนก จักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธได้อย่างไร
- ๑.๓.๒ การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตของโครงการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตพื้นที่

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบกระบวนการวิจัย ออกเป็น การวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ทำการ

⁴ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, วัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญา, พิมพ์ครั้งที่ ๑, พุทธศักราช ๒๕๕๙, หน้า ๑๒

รวบรวมข้อมูลทั้งในเชิงพื้นที่ และเอกสาร ของพื้นที่การท่องเที่ยววัดหนองขุนชาติ ชุมชนหนองสรวง อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ในงานบุญประเพณีเดือน ๓

๑.๔.๒ ขอบเขตเนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งเน้นทำการศึกษาแนวคิด หลักการ และแนวทางการปฏิบัติในการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ภาครัฐ เทศบาล ประชาชน และวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ในการบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ของพื้นที่การท่องเที่ยววัดหนองขุนชาติ ชุมชนหนองสรวง อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนด ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๑. การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พัฒนากระบวนการท่องเที่ยว กิจกรรม และการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ ราย

๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

๑) พระสงฆ์ ผู้นำชุมชนในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ๆ ละ ๕ ราย จำนวน ๑๐ ราย

๒) ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬาประจำจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และบริษัทท่องเที่ยว/ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ๆ ละ ๕ ราย จำนวน ๑๐ ราย

๓) ประชาชนท้องถิ่น ผู้อาวุโส และกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ๆ ละ ๕ ราย จำนวน ๑๐ ราย

๔) กลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ เพื่อร่วมเรียนรู้ จำนวนพื้นที่ละ ๕ ราย รวมจำนวน ๑๐ ราย

๓. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

๑) กลุ่มผู้นำและนักพัฒนาที่ทำงานในพื้นที่พัฒนา กิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว จำนวน ๑๐ ราย

๒) กลุ่มเยาวชนและกลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ เพื่อร่วมเรียนรู้ในการพัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว จำนวนพื้นที่ละ ๕ ราย รวม ๑๐ ราย

๓) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและประชาชนพื้นบ้านใน ๒ พื้นที่ๆ ละ ๕ ราย รวมจำนวน ๑๐ ราย

รวมประชากรกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแผนบูรณาการวิจัย จำนวน ๔๗๐ ราย

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านเวลา

ระหว่างเดือนตุลาคม ๒๕๖๕ – เดือนกันยายน ๒๕๖๖ รวมระยะเวลา ๑๒ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์

กระบวนการ หมายถึง แนวทางการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีขั้นตอน ซึ่งวางไว้อย่างเป็นลำดับตั้งแต่ต้นจนจบแล้วเสร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ขั้นตอนดังกล่าวช่วยให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดประสงค์และเป้าหมายได้ โดยใช้เวลาและทรัพยากรน้อยที่สุด

การพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆ เพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวและก่อให้เกิดเศรษฐกิจที่ดีมีการกระจายรายได้ และเกิดความเสมอภาค ทั้งนี้ต้องมีการคำนึงถึงความสามารถของสภาพแวดล้อมในการรองรับการพัฒนา ความต้องการของชุมชน ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมในพื้นที่และชุมชนท้องถิ่น เป็นการยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวในจังหวัดอุทัยธานีให้มีมาตรฐานที่ดีขึ้น

แหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติทางประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตในจังหวัดอุทัยธานี จะนำมาซึ่ง การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และประชาชนของประเทศ รวมไปถึงการประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารของสถานที่ที่น่าสนใจเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เห็นและเข้าใจถึงวัฒนธรรมประเพณีและ นอกเหนือจากนั้นทำให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อน มีประสบการณ์ สร้างความสัมพันธ์ภาพที่ดี ต่อผู้ร่วมเดินทางและเพื่อนมนุษย์อีกด้วย

เมืองพระชนกจักรี หมายถึง ภูมิเมืองที่มีฐานะเป็นเมืองกำเนิดของต้นราชวงศ์จักรี สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกนาถ เป็นพระบรมมหาชนกของสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ปฐมราชวงศ์จักรี ชาวจังหวัดอุทัยธานี

วัฒนธรรมวิถีพุทธ หมายถึง วัฒนธรรม ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยเรื่อง ราวเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต รวมถึงพระพุทธศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ และเข้าใจถึงการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ตามกาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและเข้าใจผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่าง มีคุณธรรม มีความอดทน อดกลั้น สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดี อยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก ของประชาชนในเมืองพระชนก

กระบวนการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการมีส่วนร่วมประชาชนทุกคนต้องได้เข้ามามีส่วนร่วมเริ่มต้นจากขั้นตอนการวางแผน (Planning) ซึ่งประชาชนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ร่วมกันจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและตัดสินใจกำหนดวิธีการแก้ไขร่วมกันและใช้ทรัพยากรในการบริหารให้เกิดประโยชน์ร่วมกับการดำเนินงานพัฒนาร่วมคิดตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเองเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของประชาชนใช้ความคิดสร้างสรรค์

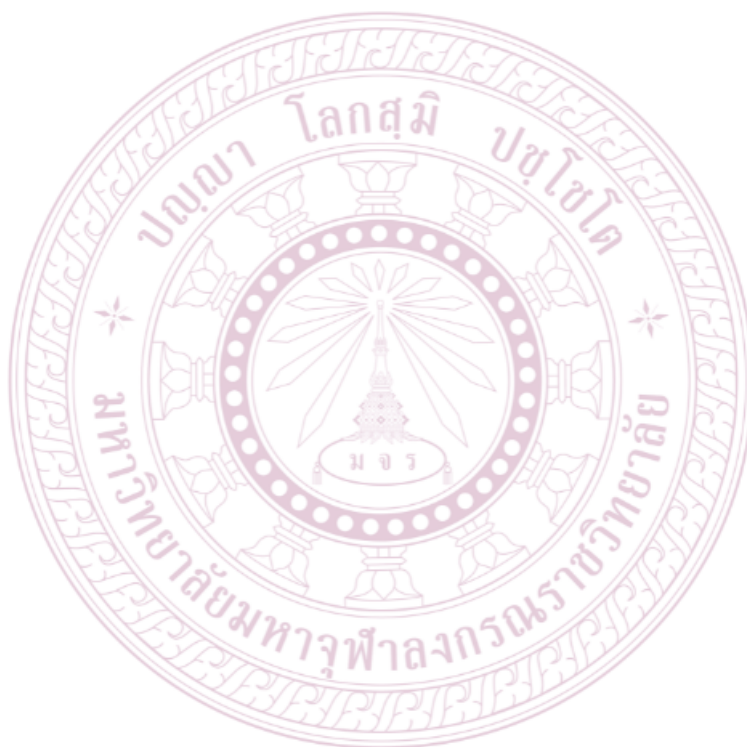
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ได้แนวทางวิธีการและพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๑.๖.๒ ได้กระบวนการและพัฒนากระบวนการการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๑.๖.๓ ได้การส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๑.๖.๔ ได้สร้างองค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์กับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวสามารถนำองค์ความรู้ไป ปรับและประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อีกรูปแบบหนึ่ง

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดเรื่อง การพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยว
- ๒.๒ แนวคิดเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
- ๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- ๒.๔ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- ๒.๕ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๗ ทฤษฎี สมมติฐาน (ถ้ามี) และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

๒.๑ แนวคิดเรื่องการพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยว

๑. ที่มาของแนวคิดการพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยว คือ แนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว โดยมีระบบการวางแผน การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั่วทั้งระบบโดยมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงเพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้านศักยภาพและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมวิถีพุทธของแหล่งท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรี ในพื้นที่วิจัย ได้แก่ วัฒนธรรมชุมชนชาติ ให้เกิดแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศเข้ามาท่องเที่ยว โดย (Cooper C. & Boniface B. G., ๑๙๙๘) ซึ่งได้อธิบายว่า แหล่งท่องเที่ยวเป็นสถานที่สำคัญที่จะสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องประกอบด้วย ๔ As อันประกอบไปด้วย ด้านความดึงดูดใจ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสำราญจากแหล่งท่องเที่ยวและด้านองค์ประกอบของการบริการ ซึ่งมีความครอบคลุมมากกว่าแนวคิดองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว หรือ ๓ As อันได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

แนวคิดการพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยว สามารถกล่าวได้โดยสรุป การรวมเข้าด้วยกันของสถานที่ท่องเที่ยว การตลาดการท่องเที่ยว และการบริการการท่องเที่ยว ในส่วนของการบริการนั้นยังรวมถึง กิจกรรมการท่องเที่ยว และร้านค้าต่างๆ ทั้งของที่ระลึก อาหารเครื่องดื่ม เครื่องอุปโภค บริโภค รวมทั้ง แอปพลิเคชัน และระบบ QR Code ที่มีไว้สำหรับรองรับให้บริการนักท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบเพิ่มเติมที่เป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเพื่อให้ได้รับความสะดวกสบายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เพราะการที่คนหรือนักท่องเที่ยวจะเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวใดก็ตาม ย่อมต้องมีสิ่งจูงใจสร้างทำให้เกิดความต้องการที่จะเดินทางไปรับบริการการท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ เพราะถึงแม้ว่า แหล่งท่องเที่ยว หรือสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้น จะมีความสวยงาม ความดีงามทางวัฒนธรรม ความร่มรื่น ความสงบทางธรรมชาติ มากมายขนาดไหน แต่

หากขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เชิญชวนชักชวนให้นักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชม มาท่องเที่ยว หรือรับรู้ ก็ถือว่าเสียประโยชน์ เปล่าประโยชน์ แนวคิดการพัฒนากระบวนการจัดการการท่องเที่ยว จึงเกิดขึ้นเพื่อการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ให้เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธเมืองพระชนกจักรี ในพื้นที่วิจัย คือ ได้แก่ วัดหนองขุนชาติ เป็นวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีความสงบเรียบง่าย มีความเป็นธรรมชาติของวิถีชีวิตชุมชน จากการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล ได้ประโยชน์ สามารถสร้างรายได้ สร้างงานให้แก่ชุมชนแหล่งท่องเที่ยวรอบวัดได้

๒. ความหมายการพัฒนากระบวนการจัดการการท่องเที่ยว

ความหมายของการพัฒนา คำว่า การพัฒนา ใช้ในภาษาอังกฤษว่า Development นำมาใช้เป็นคำเฉพาะและใช้ประกอบคำอื่นก็ได้ เช่น การพัฒนาประเทศ การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง และการพัฒนาข้าราชการ เป็นต้น

ความหมายจากรูปศัพท์ โดยรูปศัพท์ การพัฒนา มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Development แปลว่า การเปลี่ยนแปลงที่ละเล็กละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่างๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และเหมาะสมกว่าเดิมหรืออาจก้าวหน้าไปถึงขั้นที่อุดมสมบูรณ์เป็นที่น่าพอใจ

ความหมายของกระบวนการ คำว่า กระบวนการ ใช้ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า process (อ่านว่า โพร-เสส) สะกด p-r-o-c-e-ss (ดับเบิลเอส) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามระบบ ตามธรรมชาติ เช่น กระบวนการทางเคมีของสารต่าง ๆ. กระบวนการสังเคราะห์แสงของพืช. กระบวนการเปลี่ยนแปลงของน้ำที่ระเหยเป็นไอ เป็นเมฆ แล้วตกลงมาเป็นฝนบนพื้นดิน (www.orst.go.th สำนักงานราชบัณฑิตยสภา)

นิคม จารุมณี, (๒๕๔๔) ให้ความหมายไว้น่าสนใจ ในความหมายของการท่องเที่ยวตามเงื่อนไขต่างๆ สรุปได้เป็น ๓ ประเด็น คือ

๑) การเดินทาง หมายถึง การแสวงหาประสบการณ์ ความรู้ตลอดจนมีโอกาสสัมผัสบรรยากาศ สถานที่ใหม่ๆ จากสถานที่เดิมๆ ที่อยู่

๒) จุดหมายปลายทาง หมายถึง สถานที่ทางธรรมชาติ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย ถาวรวัตถุ แหล่งประวัติศาสตร์ แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ที่มีการกำหนดเป็นเป้าหมายในการเดินทางนั้นๆ เพื่อการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ ความรู้ตลอดจนมีโอกาสสัมผัสบรรยากาศอันน่ารื่นรมย์ใหม่ๆ หรือเพื่อความสงบ

๓) จุดมุ่งหมาย หรือ วัตถุประสงค์ในการเดินทางนั้นๆ อาจเพื่อพักผ่อน ทำงาน หรือแสวงหาความรู้ ซึ่งล้วนเป็นจุดมุ่งหมายในการเดินทางทั้งสิ้น อาจมีเป้าหมายมากกว่า ๑ จุดมุ่งหมาย หรือ วัตถุประสงค์ในการเดินทางแต่ละครั้งก็ได้

สหพันธ์องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Union of Official Travel Organization หรือ IUOTO) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่าต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีเงื่อนไขตามหลักสากล คือ

- ๑) ต้องเดินทางไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
- ๒) ต้องเป็นด้วยความสมัครใจ
- ๓) ต้องมีวัตถุประสงค์ เพื่อการพักผ่อน

Gee, Choy และ Makens, (๑๙๘๔ : ๔) กล่าวถึง การเดินทาง ไว้ว่า คือการที่เรามีการออกเดินทางในสถานที่แห่งหนึ่ง เพื่อไปสู่ไปสู่สถานที่แห่งอื่นๆ เป็นต้นว่า จากบ้าน หรือที่เราใช้อยู่อาศัยไป อีกแห่งด้วยการสัญจรทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ เพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ ทางไปเพื่ออาศัยหรือท่องเที่ยว

เศกสรรค์ ยงวณิชย์, (๒๕๔๔) กล่าวว่า การท่องเที่ยวไว้ว่า คือ การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังสถานที่อีกแห่งด้วยการสัญจรทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ เพื่อวัตถุประสงค์ใดๆ เช่น เดินทางไปเพื่ออาศัยอยู่ หรือเพื่อการท่องเที่ยว ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

นิคม จารุมณี, (๒๕๔๔) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง การเดินทางจากที่อยู่อาศัย ปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราวเพื่อการศึกษาและพักผ่อนหย่อนใจหรือก่อให้เกิดการกระทำ ร่วมกันของมนุษย์ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม จนเป็นเหตุดึงดูดใจให้เดินทางไปศึกษาและท่องเที่ยวตามแหล่งต่าง ๆ

จริญญา เจริญสุกใส และสุวัฒน์จุธารกรณ์ (๒๕๔๕ : ๗๒) กล่าวว่า ความหมายของการท่องเที่ยว คือ การเดินทางของบุคคลจากที่อยู่ปัจจุบันไปสู่ที่พักอาศัยชั่วคราวในโอกาส หรือมีเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ก่อให้เกิดธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจด้านผลิตสินค้า การค้าขายของที่ระลึก ที่พักหรือการบริการ ก่อให้เกิดการกระจายตัวตามความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

Mill (๑๙๙๐) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว คือ การจัดกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความประทับใจ การบริการ และการสร้างความพึงใจให้กับนักท่องเที่ยว

ฐิรัชญา มณีเนตร, (๒๕๕๒) ให้ความหมาย ของการท่องเที่ยว ว่า การเดินทางของมนุษย์จากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นฐานที่อาศัยไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจไป และเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยว ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ เช่น การเดินทางเพื่อการพักผ่อน การเดินทางเพื่อไปชมการแข่งขันกีฬา การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา การเดินทางเพื่อเยี่ยมญาติพี่น้องหรือเพื่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น

จากความหมาย คำนิยามต่างๆ สามารถสรุปความหมายของคำว่า การพัฒนากระบวนการจัดการการท่องเที่ยว ได้ว่า คือ การทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การเจริญงอกงามไปในทางที่ดีขึ้น โดยการออกแบบกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการ ความคาดหวังของนักท่องเที่ยว และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการให้บริการการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ลดต้นทุน ลดขั้นตอน ลดการทำงานซ้ำซ้อน ลดค่าใช้จ่าย ลดความผิดพลาดในการดำเนินการพัฒนากระบวนการจัดการการท่องเที่ยว

๓. หลักการสำคัญการพัฒนากระบวนการจัดการการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า หลักการสำคัญการพัฒนากระบวนการจัดการการท่องเที่ยว มีผู้ให้ความหมายที่มีนัยสำคัญเหมือนกัน ดังนี้

๑) เมืองค์กร/กลไก ในการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่เกิดจากการรวมตัวของคนในชุมชน เพื่อเป็นแกนนำในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกและชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

๒) มีระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น กฎ กติกา ระเบียบปฏิบัติ การพัฒนา การส่งเสริมความรู้ การตลาด และประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างรายได้ทางการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นกับชุมชน

๓) สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของชุมชน ให้เกิดการกระจายรายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเป็นธรรมและสร้างโอกาสในการมีรายได้เสริม

๔) ส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนา และสืบทอด วัฒนธรรมของชุมชน โดยเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งขนบธรรมเนียมประเพณี ข้อบังคับ ข้อห้ามต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น เพื่อความคงอยู่ของแหล่งวัฒนธรรมสืบไป

๕) สร้างจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ สิ่งแวดล้อม มีส่วนในการดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกับชุมชน โดยคำนึงถึงการจัดการที่ดีในการออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว

๖) สร้างการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ จิตสำนึก ความเข้าใจในวิถีชีวิต การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมของชุมชนให้แก่นักท่องเที่ยว

๗) มีการบริการที่ดี มีความรู้สึกปลอดภัยในทุกๆ ด้าน

หลักการสำคัญการพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ปัจจัยของการท่องเที่ยว ก็เป็นถือว่าเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งต่อการพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรี วัฒนธรรมวิถีพุทธ แบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) หมายถึง สิ่งที่สามารถดึงดูดหรือโน้มน้าวใจให้เกิดความสนใจปรารถนาที่จะไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว พื้นที่ที่นักท่องเที่ยวไปเยือนจะต้องเป็นพื้นที่ที่มีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ในแหล่งท่องเที่ยวจะมีจุดที่เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวจุดหนึ่งหรือหลายจุดก็ได้ถ้ามีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวหลายจุด แหล่งท่องเที่ยว นั้นจะมีนักท่องเที่ยวและสนใจนิยมเดินทางมาท่องเที่ยวกันมาก สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ

๑.๑) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่ธรรมชาติให้มา (Natural Attraction Factors) คือ ความงามตามธรรมชาติที่สามารถดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปเที่ยวในพื้นที่นั้น เช่น หาดทรายที่สวยงามสภาพป่า และชีวิตสัตว์ป่า เป็นต้น

๑.๒) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น (Historical and Cultural Attraction Factors) ได้แก่ สถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยว ที่ไม่ได้เกิดเองตามธรรมชาติ หากแต่เกิดจากความคิดอย่างสร้างสรรค์ เช่น วัดพระแก้ว ตลาดน้ำ เป็นต้น

๒) สิ่งอำนวยความสะดวก (Facility) หมายถึง ระบบการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกให้การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวดำเนินไปด้วยความเป็นระเบียบเรียบร้อย ใน ที่พัก อาศัย อาหารการกิน การเข้าถึงระบบสาธารณูปโภคต่างๆ โรงพยาบาล ตลอดจนข่าวสารข้อมูลเพื่อการเดินทางไว้บริการนักท่องเที่ยว

๓) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) หมายถึง ระบบการเดินทาง ที่ใช้สำหรับไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวก สบาย ที่สำคัญมีความปลอดภัย

จากหลักการสำคัญการพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยว ผู้วิจัยพบว่า หลักการที่สำคัญประกอบด้วยหลัก ๔ ประการคือ ทรัพยากร (Resource) การบริการ (Service) การตลาด (Market) และการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ (Public relations) มีความสำคัญต่อการพัฒนา

กระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ เพราะนักท่องเที่ยวมีความแตกต่างกันทั้งทางด้าน ความคิด ความรู้สึก อุดมคติ ความชอบ การเลือกสถานที่ท่องเที่ยวจึงเป็นไปตามความพึงพอใจและความต้องการที่จะได้รับจากการไปท่องเที่ยวหลักการสำคัญของการพัฒนากระบวนการจัดการการท่องเที่ยว ก็คือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวนั่นเอง

๔. ประเภท/องค์ประกอบการพัฒนากระบวนการจัดการการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าประเภทของการท่องเที่ยวนั้นได้แบ่งออกเป็นหลายประเภท และมีนักวิชาการที่ได้แบ่งการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวไว้แตกต่างกัน ดังนี้

ดำเกิง โถทอง และคณะ (๒๕๕๐) ได้กล่าวว่า การจำแนกประเภทของการท่องเที่ยวว่าการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มนุษย์ใช้เป็นกิจกรรมนันทนาการ การเรียนรู้ไปในโลกกว้างตลอดจนเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว หรือการศึกษาดูงานในหน่วยงานบูรณาการหลากหลายรูปแบบ ประเภทของการท่องเที่ยวจึงเป็นประสบการณ์ในการท่องเที่ยวโดยการจำแนกตามจุดมุ่งหมายหรือปลายทางของการท่องเที่ยว (Type of Destination) ได้เป็น ๖ ประเภท คือ

๑) การท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ชาติพันธุ์ต่างๆ (Ethnic Tourism) เป็นการท่องเที่ยวด้วยวัตถุประสงค์ที่จะสังเกตการณ์การแสดงออกทางขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมรวมถึงแบบแผนการใช้ชีวิตของบุคคลต่างชาตินับรวมถึงการไปเพื่อเยี่ยมเยียนญาติเฒ่าเฒ่าบ้านเกิด การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาต่างๆ

๒) การท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ที่จะสัมผัส และบางกรณีก็เข้าร่วมใช้ชีวิตแบบดั้งเดิมที่ได้สูญหายไปหมดแล้ว กลับมาสร้างสีสันดึงดูดใจนักท่องเที่ยวซึ่งอาจจัดอาหารงานเทศกาล เครื่องแต่งกายตามประเพณี การรำพื้นบ้าน การแสดงศิลปะ และหัตถกรรมโบราณ ไว้ให้บริการด้วย เป็นต้น

๓) การท่องเที่ยวเพื่อประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อพิพิธภัณฑสถานและโบสถ์เก่า ที่เน้นความรุ่งเรืองในอดีต อาจจะเป็นการเยือนอนุสาวรีย์วีรบุรุษวังต่างๆ การแสดงแสงสีเสียง เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่างๆ ในประวัติศาสตร์ เป็นต้น

๔) การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Tourism) คล้ายคลึงกับการท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์กล่าวได้คือ การที่มีการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวจากที่อื่นหรือต่างแดน แต่การท่องเที่ยวเพื่อสิ่งแวดล้อม จะต้องการดึงดูดใจที่เป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เพื่อการพักผ่อน ชมธรรมชาติ หรือกางเต็นท์เพื่อสัมผัสกลิ่นอายธรรมชาติ

๕) การท่องเที่ยวเพื่อสันทนาการ (Recreational Tourism) พักผ่อนแช่น้ำพุร้อนในแหล่งธรรมชาติ ดูการแข่งขันหรือร่วม การอาบแดด ตามชายทะเล

๖) การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัลให้แก่ชีวิต (Incentive Tourism) ให้กับพนักงานบริษัทหรือบุคคลใช้แรงงานต่างๆ ของบริษัท เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานต่อไป

๗) การท่องเที่ยวเพื่อผลทางธุรกิจ (Business Tourism) คือ เป็นลักษณะเพื่อการประชุมหรือสัมมนา ซึ่งจึลักษณะที่หลากหลายในการท่องเที่ยวลักษณะนี้ เพราะ จะเป็นความสะดวกของผู้จัดในการดำเนินการ

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญทั้งทางตรงและทางอ้อมของการท่องเที่ยวซึ่งจัดว่าเป็นอุตสาหกรรมที่นำมาซึ่งรายได้ และการพัฒนาท้องถิ่นควบคู่กันนั้น ดังนี้

พะยอม ธรรมบุตร (เอกสารประกอบการสอบสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, ๒๕๔๙) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังนี้

๑) สถานที่ท่องเที่ยว เป็นสถานที่เพื่อการดึงดูด สร้างความน่าสนใจในกิจกรรม เพื่อการท่องเที่ยว เช่น แหล่งทางธรรมชาติ น้ำตก และอื่นๆ

๒) คมนาคมหรือการเดินทาง ได้แก่ ถนน ระบบขนส่ง เพื่อความสะดวกสบายในการท่องเที่ยวตลอดจนถึงระบบความปลอดภัย

๓) สถานที่พักแรม การต้อนรับ ได้แก่ เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ที่ ที่พักประเภทต่างๆ

๔) กิจกรรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการ

๕) นักท่องเที่ยว ดังนี้

- ลักษณะของนักท่องเที่ยว จำแนกออกเป็นตามลักษณะของเพศ อายุอาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เชื้อชาติหรือสัญชาติ

- การกระจายของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเป็นนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศใดบ้าง มีจำนวนมากน้อยเพียงใด ตัวอย่างเช่น ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวจากทวีปต่างๆ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศมาก เช่น ยุโรป อเมริกา เอเชีย แอฟริกา และโอเชียเนีย

- กิจกรรมต่างๆ ของนักท่องเที่ยว เช่น เดินทางเข้ามาเที่ยวเพื่อการประชุม การพักผ่อนหย่อนใจการแข่งขันกีฬา การเจรจาธุรกิจ หรือเยี่ยมญาติสำหรับประเทศไทยผู้ที่เดินทางเข้าประเทศมีจุดหมายหลายอย่าง เช่น ท่องเที่ยว ธุรกิจ ประชุม ปฏิบัติการราชการและอื่นๆ

- ฤดูกาลท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวในฤดูใดมาก ฤดูใ้่น้อย

- ทักษะคตินักท่องเที่ยว มีทัศนคติต่อประเทศที่ตนไปเที่ยวมาอย่างไร

๖) ข้อมูลข่าวสาร ระบบสารสนเทศที่ทำให้ทราบข้อมูลในแง่ต่างๆ ของสถานที่ท่องเที่ยว เช่น หนังสือ แผ่นพับ แผนที่ และเอกสารแนะนำต่างๆ ตัวอย่าง เช่น

- การโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว เช่น รายการเทศกาลท่องเที่ยวของจังหวัดต่างๆ หรือฤดูกาลของการท่องเที่ยวแต่ละภาค เช่น เทศกาลสงกรานต์ ลอยกระทง แข่งเรือ เป็นต้น

- การส่งเสริมและให้ความรู้ใหม่ๆ โดยเผยแพร่เอกสารการนำเที่ยวแก่ชุมชน

- อบรมการนำเที่ยวหรือมัคคุเทศก์เป็นการให้ความรู้แก่บุคคลที่สนใจในอาชีพ การจ้ดนำเที่ยว และเพื่อให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว

- รายละเอียดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง จัดพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่ แก่ นักท่องเที่ยว

- จัดทำแผนที่เส้นทางและแผนที่ท่องเที่ยวของสถานที่แต่ละแห่ง จัดพิมพ์เป็นเอกสารเผยแพร่ เพื่อใช้เป็นคู่มือประกอบการเดินทางท่องเที่ยว

๗) ส่วนประกอบอื่นๆ บริการเบ็ดเตล็ด (Ancillary) ได้แก่ ทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว เช่น บริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล ไพรศณียสถานบริการน้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา ฯลฯ

สรุป จากประเภทหรือองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปที่สำคัญได้เป็น ๗ ประเภท/องค์ประกอบ คือ แหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ข้าราชการนักท่องเที่ยว ที่พักแรมและสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการ และส่วนประกอบอื่นๆ บริการเบ็ดเตล็ด แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยว มีความจำเป็นในการต้องกระทำอย่างถูกต้องเป็นกระบวนการมีการบริหารจัดการที่ดีจึงจะทำให้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประสบความสำเร็จ และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

๕. กระบวนการ/วิธีการพัฒนาหรือส่งเสริมการพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า กระบวนการ/วิธีการพัฒนาหรือส่งเสริมการพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยว ทรัพยากร (Resource) การบริการ (Service) การตลาด (Market) และการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ (Public relations) ดังนี้

การวางแผน เป็นการคิดล่วงหน้าเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งรวมกันในลักษณะของระบบรวม โดยมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการศึกษาวิเคราะห์ถึงผลดีและผลเสียทั้งทางตรงและทางอ้อมของแนวทางในการดำเนินงานแต่ละด้าน ในขณะเดียวกันก็มีการกำหนดวิธีการในการติดตาม ควบคุม และประเมินผลแนวปฏิบัติดังกล่าวให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (อุทิศ ขาวเอียร, ๒๕๔๙) เช่น จุดมุ่งหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การจัดให้มีแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ที่ได้รับการจัดการอย่างมีความรับผิดชอบในการอนุรักษ์ พื้นฟูและรักษาระบบนิเวศที่ยั่งยืนโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ (carrying capacity) ของพื้นที่เป็นต้น

นำชัย ทนุผล (๒๕๔๕) การวางแผนเป็นงานในลักษณะสหวิทยาการ (multi-disciplinary) ที่อาศัยผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนานั้นๆ ร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งระดมสมองในการกำหนดแนวทางปฏิบัติ ทั้งในแง่การกำหนดเป้าหมายรวม (common goal) และแนวทางดำเนินการไปสู่เป้าหมาย การวางแผนเป็นงานที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของคนทุก ๆ กลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) จากการนำเอาแนวทางที่กำหนดขึ้นไปปฏิบัติจริง หากเป้าหมายและแนวทางทุกส่วนเกิดจากการระดมสมอง โอกาสที่แผนงานจะได้รับการยอมรับจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องก็เป็นไปได้มาก ปัญหาในแง่ของการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติก็น่าจะน้อยลง

เสกสรร พงษ์โสภา, (๒๕๔๖) การวางแผนเป็นการพิจารณาและกำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ปรารถนา

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, (๒๕๔๒) แนวทางในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวควรมีการปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

๑) การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีการวางแผนในลักษณะของแผนรวมมากขึ้น คือ ต้องมีความรับผิดชอบต่อความต้องการด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น จึงต้องให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

๒) การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวควรที่จะมีการศึกษาแบบประชาธิปไตยมากขึ้น คือ การวางแผนควรที่จะมาจากความคิดของหลายๆ คน ซึ่งแต่ละคนอาจมีแนวคิดไม่เหมือนกัน จึงต้องนำข้อแตกต่างของแนวคิดเหล่านี้มาก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการวางแผนพัฒนา

๓) การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวควรกำหนดรูปแบบให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ คือ การวางแผนไม่ควรชักจูงนักท่องเที่ยวทั้งหมดให้เข้ามาให้เดินทางในช่วงเวลาเดียวกัน ควรกระจายไปในช่วงเวลาต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อมิให้เกิดความแออัดเกินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

๔) การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวต้องสามารถวัดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมได้ คือ การวางแผนจะต้องป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว จึงต้องมีการทบทวนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งโครงการเล็กและโครงการใหญ่

๕) การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวต้องสามารถวัดผลกระทบทางเศรษฐกิจได้ คือ การวางแผนพัฒนาย่อมต้องการผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยต้องเป็นตัวจัดสรรผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไปสู่ชุมชนท้องถิ่นอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

๖) การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวต้องสามารถกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว คือ การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องไม่ก่อผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม จึงต้องกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความสมดุลของสิ่งแวดล้อม ซึ่งความสมดุลเป็นข้อจำกัดของการพัฒนา

นำชัย ทนุผล, (๒๕๔๒) นักวางแผนส่วนใหญ่จัดระดับของการวางแผนออกเป็น ๓ ระดับ คือ การจัดระดับโดยอาศัยการมองพื้นที่เป็นหลัก (area approach) หรือการมองจากวัตถุประสงค์เป็นหลัก(objective approach) สำหรับการจัดระดับของแผนจากการพิจารณาพื้นที่เป็นหลักสามารถจำแนกได้เป็นแผนภูมิภาค แผนระดับพื้นที่ และแผนระดับบริเวณ ในขณะที่การจัดระดับของการวางแผนจากการพิจารณาวัตถุประสงค์สามารถจำแนกได้เป็น แผนนโยบาย แผนการจัดการพื้นที่ และแผนโครงการ ทั้งนี้การจัดระดับของลักษณะการพิจารณาหลักการจำแนกทั้งสองลักษณะต่างมีระดับของรายละเอียดและเนื้อหาที่ใกล้เคียงกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑) แผนนโยบายและแผนระดับภูมิภาค คือกรอบและทิศทางในการดำเนินงานในลักษณะกว้างๆ ซึ่งมักมีหลายวัตถุประสงค์หรือหลายแผนงาน (programs) รวมกัน ซึ่งมักเป็นลักษณะนามธรรม แผนนโยบายนี้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือหรือทางเสื่อให้แก่ผู้บริหารระดับสูงในการตัดสินใจดำเนินงานด้านต่างๆ

๒) แผนการจัดการพื้นที่และแผนระดับพื้นที่ เป็นแผนที่จัดทำขึ้นโดยการเอานโยบายมาประยุกต์เข้ากับเงื่อนไขเฉพาะของพื้นที่เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดการและแนวทางการจัดการที่สอดคล้องกับนโยบายและเงื่อนไขเฉพาะของพื้นที่ แผนในระดับนี้จะประกอบไปด้วยแผนงานย่อยๆ หลายแผนงาน ส่วนจำนวนและสาระของแผนงานนี้จะขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะพื้นที่ ความซับซ้อนของปัญหาในการจัดการ ตลอดจนข้อจำกัดในการบริหารงานของแต่ละพื้นที่ แผนการจัดการพื้นที่และแผนระดับพื้นที่จะทำหน้าที่เป็นเครื่องมือกำหนดทิศทางการดำเนินงาน และระดับความสำคัญของการดำเนินงานในแต่ละส่วนให้กับผู้บริหารระดับกลางหรือผู้จัดการที่ทำหน้าที่บริหารจัดการในพื้นที่ได้ยึดถือปฏิบัติ

๓) แผนโครงการและแผนระดับบริเวณ สำหรับแผนโครงการและแผนระดับบริเวณ กลับมีรายละเอียดของเนื้อหาและวิธีการปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งแผนที่แตกต่างกัน โดยแผนโครงการ เป็นแผนที่จัดทำขึ้นโดยนำเอาโครงการและ/หรือกิจกรรมที่เสนอแนะไว้ภายใต้แผนงานต่างๆ ใน แผนการจัดการระดับพื้นที่มาจัดทำรายละเอียดเพื่อขออนุมัติงบประมาณมาดำเนินการ และกำหนด ผู้รับผิดชอบโครงการ การวางแผนระดับบริเวณจึงเป็นงานออกแบบที่อาศัยผู้ชำนาญการเฉพาะด้าน เช่น ภูมิสถาปนิก สถาปนิก และวิศวกรโยธา มาวิเคราะห์พื้นที่ วิเคราะห์ผู้ใช้ประโยชน์เพื่อกำหนด โปรแกรมในการพัฒนา จากนั้นจึงออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก จัดวางระบบสาธารณูปโภค ระบบ ทางสัญจร การออกแบบและตกแต่งภูมิทัศน์ เมื่อได้รับการอนุมัติจึงจัดทำแผนโครงการพัฒนาพื้นที่ ตามแผนระดับบริเวณ เพื่อขออนุมัติงบประมาณมาดำเนินงานพัฒนาต่อไป

พลอยศรี โปราณานนท์ (๒๕๔๔) กล่าวว่า การพัฒนาต้องมีการวางแผน เพราะ มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดปัญหาในด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นในภายหลังได้ เช่น ความเสื่อมโทรม ระบบเศรษฐกิจ ดังนั้น การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกระดับจึงมีความสำคัญที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จในการ พัฒนาการท่องเที่ยว

ความสำคัญสำหรับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนา อย่างผสมผสานกับทุกส่วนในระบบ ทั้งปัจจัยด้านอุปสงค์และอุปทาน ปัจจัยด้านกายภาพและองค์กร ระบบการท่องเที่ยวนี้จะนำมาซึ่งผลประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดและหลักการข้างต้นสามารถ สรุปได้ว่า การวางแผนพัฒนาการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องอาศัยกระบวนการวางแผน และมีการดำเนินงานเป็นขั้นตอน โดยต้อง อาศัยแนวทางการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นควบคู่กันไป คือ จะ ทำอย่างไรในการพัฒนาเพื่อให้ท้องถิ่นสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ ขณะเดียวกันก็ยังคงดำรงไว้ซึ่ง เอกลักษณ์ของตนเอง และได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมในปัจจุบันและยังคงมีอยู่ อย่างต่อเนื่องในอนาคต ทั้งนี้ ยังรวมถึงการพัฒนาและการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติอีกด้วยด้าน หนึ่งนอกเหนือจากทางสังคมก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

๖. การประยุกต์ใช้การพัฒนาระบบการจัดการการท่องเที่ยว

โสลิต ปั้นเปี่ยมรัษฎ์ (๒๕๕๓) กล่าวว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นการนำเอา ทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ และแบ่งพื้นที่ทางการท่องเที่ยวออกเป็น ๓ พื้นที่เพื่อประโยชน์ในการ จัดการ ดังนี้

๑) พื้นที่ท่องเที่ยวที่ติดตลาดแล้ว จะทำการพัฒนาได้โดยอาศัยความร่วมมือจาก หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง จัดการทำแผนการใช้ประโยชน์ของพื้นที่โดยไม่เกินความสามารถในการ รับรองของพื้นที่และความร่วมมือในระดับท้องถิ่น

๒) พื้นที่ที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

๓) พื้นที่สำหรับการท่องเที่ยวภายในจังหวัด คณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยวและ การศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ม.ป.ป.) กล่าวถึง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สรุปได้ว่า เป็นการบริหารจัดการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งให้มี เอกลักษณ์เฉพาะตัวเหมาะสมกับสภาพทรัพยากร มีความ หลากหลายด้านจุดประสงค์ทางการศึกษา เรียนรู้เป็นหลัก และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สิ่งมีชีวิต ซึ่งจะมีการดำเนินงาน ๓ ด้าน คือ

๓.๑) ด้านนโยบาย

๓.๒) ด้านการจัดการ ได้แก่การจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว การให้การศึกษาและสื่อความหมาย การจัดการการท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการตลาด และการมีส่วนร่วมในชุมชน

๓.๓) ด้านการดำเนินการ

ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใดๆ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในลำดับแรก คือ การพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยว

วรรณ วทัญญู (๒๕๔๖) ประมวลแนวคิดของบูฮาริส และแมคอินทอชและโกลด์เนอร์แล้วเสนอองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวไว้ ๗ องค์ประกอบดังนี้คือ

๑) นักท่องเที่ยว ถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของธุรกิจท่องเที่ยวประกอบด้วยลักษณะต่างๆ ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง ลักษณะของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวแต่ละประเภทว่าแต่ละประเภทมีลักษณะนักท่องเที่ยวเป็นอย่างไร โดยจำแนกตามลักษณะเพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ เชื้อชาติหรือสัญชาติ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะนักท่องเที่ยวมีผลต่อ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวลักษณะต่างๆ ก็มีความสนใจที่จะท่องเที่ยวตามประเภทแหล่งท่องเที่ยวไม่เหมือนกัน ส่วนที่สอง การกระจายของนักท่องเที่ยวว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามานั้นมาจากประเทศใดบ้าง มีจำนวนมากน้อยเพียงใด และนิยมไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวใด เพราะเหตุใด ส่วนที่สาม กิจกรรมต่างๆ ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาเพราะเหตุใด ส่วนที่สี่ ฤดูกาลท่องเที่ยวว่านักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวในฤดูใดมาก ฤดูใดน้อย เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น ซึ่งสามารถนำข้อมูลมาส่งเสริมการท่องเที่ยวตรงตามความต้องการของ นักท่องเที่ยว และส่วนที่ห้า ทักษะคตินักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวต่อประเทศที่ตนไปเที่ยวว่าเป็นอย่างไร ทั้งในแง่บวกและลบ เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

๒) สินค้าท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยว ต้องเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่น มีลักษณะเฉพาะ มีสิ่งที่มีคุณค่าด้านต่างๆหลายอย่างที่ให้ความรู้ ความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าด้านต่างๆได้แก่ ด้านคุณค่าทางวัฒนธรรม เช่น มีสิ่งที่น่าสนใจด้านโบราณคดี ประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมเมืองหรือการศึกษา พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อนุสาวรีย์และสิ่งก่อสร้างใหม่ๆ ด้านวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศนั้นๆ เช่น ประเพณีขนบธรรมเนียม ศิลปะต่างๆ การละเล่นพื้นเมือง อาหารและหัตถกรรมต่างๆ ด้านทิวทัศน์หรือทัศนียภาพต่างๆ เช่น ภูเขา แม่น้ำ น้ำตก ทะเลป่าไม้ สัตว์ป่าและอุทยานแห่งชาติ

๓) การเดินทางและการขนส่ง เป็นปัจจัยที่ทำให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ และสามารถเปิดโอกาสหรือสร้างโอกาสให้ กิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวสามารถเติมโตดำเนินต่อไปได้ ดังนี้ ๑) รูปแบบของการคมนาคมขนส่ง ๒) ความปลอดภัย ๓) รูปแบบและมาตรฐาน ๔) การวางแผนการเดินทาง ๕) สิ่งอำนวยความสะดวก

๔) ข้อมูลข่าวสารและบริการ เพื่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในประเทศมากยิ่งขึ้น

๕) ความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวก ด้านการเข้าเมืองต้องมีการคำนึงถึงมากที่สุด อาจจะทำให้หลายอย่าง ได้แก่ การแนะนำเจ้าของท้องถิ่นให้ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว เมื่อได้รับความเดือดร้อน การแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเรื่องการรักษาพยาบาล และระมัดระวังตน เพื่อมิให้ได้รับอันตรายในด้านต่างๆ การกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การขอ

ความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการอำนวยความสะดวกปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การจัดหน่วยงานพิเศษเพื่อช่วยเหลือและให้บริการด้านต่างๆ แก่นักท่องเที่ยวการระเบียบพิธีการ เข้าเมือง เช่น การทำวีซ่า และศุลกากร การขนส่งกระเป๋าของผู้โดยสารบริการขนส่งระหว่าง ท่าอากาศยาน หรือสถานีขนส่งกับที่พัก และการอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ แก่ผู้โดยสารที่สถานีขนส่งและท่าอากาศยาน

๖) องค์ประกอบด้านโครงสร้างพื้นฐาน ต้องมีเพียงพอตามความจำเป็นที่จะสนับสนุน ความสะดวกและให้บริการแก่นักท่องเที่ยว อีกทั้งต้องเอื้อประโยชน์ต่อสาธารณชน จึงทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถดำเนินไปได้ด้วยดีและก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาศักยภาพเพิ่มขึ้น ได้แก่ การไฟฟ้า มีเพียงพอและใช้การได้ดี ประปา สะอาดสามารถดื่มหรือบริโภคได้อย่างปลอดภัย การกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล ตลอดจนถึงระบบเกี่ยวกับการสาธารณสุข การรักษาพยาบาลที่รวดเร็ว สะดวก

๗) การสนับสนุนอื่นๆ เช่น ธนาคาร แหล่งความรู้ ระบบอินเทอร์เน็ต มิตรภาพ การต้อนรับ น้ำใจไมตรีต่อนักท่องเที่ยว

ชนัญ วงษ์วิภาคและคณะ (๒๕๕๗) ได้อธิบายเพิ่มเติม ในประเด็น การบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรการท่องเที่ยว อันเนื่องมาจากการพัฒนาระบบเศรษฐกิจ ทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยเน้น ให้ประชาชนมีความสามารถในการพึ่งตนเอง ที่ถอดบทเรียนมาจากปัญหาระบบเศรษฐกิจ ปี ๒๕๔๐ จนสามารถเป็นต้นแบบในทางแก้ไข ปัญหาให้กับทั่วโลก โดยมีสาระที่สำคัญพอสรุปได้ ๓ ประการ คือ

๑) เป็นการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานของวิถีธรรมชาติภายใต้กรอบแนวคิดและขบวนการทางนิเวศ

๒) เป็นการพัฒนาที่ส่งเสริมให้ความหลากหลายของทรัพยากร

๓) เป็นการพัฒนาที่มีทั้งมิติของการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรเพื่อเป็นประโยชน์ของคนปัจจุบันและลูกหลานในอนาคต

๒.๒ แนวคิดเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑. ที่มาของแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ทำให้เราทราบถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอันเป็นการแสดงถึงความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของชุมชน ที่ต้องผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลง ด้านเวลา ปัญหา อุปสรรค หรือแม้แต่ ความเจริญรุ่งเรือง ระบบเศรษฐกิจ มาโดยตลอดทำให้เกิดการเรียนรู้จนสามารถปรับประยุกต์ใช้ เกิดกระบวนการในการบริหารจัดการ การสร้างสรรค์นำแนวความคิดใหม่ๆ มาใช้ในชุมชนของตนเอง มีการอนุรักษ์ รักษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมในท้องถิ่น ก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่มีความสอดคล้องกับยุคสมัยความเจริญในยุคปัจจุบัน สร้างโอกาส แก่คนรุ่นด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้ สืบทอด ความภาคภูมิใจในชุมชนของตน จนนำไปสู่กระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยชุมชน จึงเป็นเป็นเครื่องมือที่สำคัญของคนในชุมชนที่นำเสนอ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามในท้องถิ่นของตน ทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม ประเพณี หรือแม้แต่ขนบธรรมเนียม ที่ยากแก่การรักษาในยุคปัจจุบันในบางสิ่งบางอย่าง

แก่นักท่องเที่ยว สร้างคุณค่าให้กับชุมชนและคนรุ่นใหม่ได้สืบทอด ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในธุรกิจการท่องเที่ยว สร้างรายได้ แก่คนในชุมชนต่อไป

๒. ความหมายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ความหมายของคำว่า วัฒนธรรมนั้นมีนักวิชาการต่างๆ ให้ความหมายที่หลากหลาย ดังนี้ มีผู้ให้

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (๒๕๓๕) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม คือ ผลงานสร้างสรรค์ของสังคมที่ส่งผ่านกาลเวลาจนถึงปัจจุบัน ทั้ง พุทธศิลปะ ศิลปะ ขนบธรรมเนียมความเชื่ออยู่ก่อเกิดเป็นวัฒนธรรมที่ดำรงมา ดังนั้น วัฒนธรรม จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ความเจริญในด้านต่างๆ แบบแผนการประพฤติปฏิบัติในการแสดงออก ทั้งค่านิยม รสนิยม ของคนในสังคม มนุษย์จึงเป็นผู้ที่สร้างวัฒนธรรมขึ้นมา เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต และการสืบทอดเผ่าพันธุ์

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของคนในชุมชน และในสังคมโดยรวม ซึ่งรวมถึงสังคม วัฒนธรรมและศิลปวัฒนธรรม วัฒนธรรมมิใช่เป็นนามธรรม และรูปธรรม ที่หยุดนิ่ง แต่เปลี่ยนแปลงมีพลวัตรตลอดเวลาโดยวัฒนธรรมมุ่งความอยู่ดีมีสุข ของคน และสังคม โดยส่วนรวมวัฒนธรรม จึงต้องเชื่อมโยงระหว่างสภาพในอดีตสู่ปัจจุบัน และสู่อนาคต ต้องเชื่อมโยงระหว่างคนในสังคม ซึ่งมีวัยต่างกัน ต้องเชื่อมโยงระหว่างสภาพตนเองต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และสภาพรอบโลกต้องเชื่อมโยงระหว่างความรู้ด้านต่างๆ ทั้งมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เข้าด้วยกัน(สิปปนนท์ เกตุทัต, ๒๕๔๒)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (๒๕๔๘) กล่าวว่า แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็เหมือนแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีทั้งภาครัฐและเอกชนในการตระหนักถึงการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จึงก่อให้เกิดกระแสเรียกร้องหลัก ๓ ประการดังต่อไปนี้

๑) การอนุรักษ์ นักท่องเที่ยวก่อเกิดจิตสำนึกในการร่วมกัน หรือช่วยกันอนุรักษ์ รักษา ระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายให้คงอยู่ มีอายุที่อยู่ได้ยาวนาน คงทน ทั้งระดับท้องถิ่น ขยายขอบข่ายให้กว้างขวางไปจนถึงในระดับโลก

๒) แหล่งความรู้ นักท่องเที่ยวมีความต้องการที่นอกจากความสนุกเพลิดเพลินในการท่องเที่ยวแล้ว ยังต้องการองค์ความรู้ที่เกิดจากแหล่งท่องเที่ยว ที่ตนไปด้วย แหล่งหรือสถานที่ท่องเที่ยว นั้นจึงต้องมีการจัดกิจกรรมหรือแหล่งการเรียนรู้ไว้ด้วย เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ นักท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่

๓) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นของตนเองให้ยั่งยืน ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวสร้างประโยชน์ในท้องถิ่นมากมายทำให้ประชาชนหรือคนในชุมชนได้รับผลประโยชน์นั้นด้วย การมีส่วนร่วมในการพัฒนาจึงมีความจำเป็นเพื่อจะสามารถกำหนดหรือบอกทิศทางถึงความต้องการของคนในชุมชนท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง สร้างการยอมรับการพัฒนาที่จะเกิดขึ้น ทำให้เกิดกระแสความต้องการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จึงมีความหมายถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นที่สามารถตอบสนองความต้องการของ นักท่องเที่ยวและเจ้าของท้องถิ่น ในขณะเดียวกันก็ปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลัง ซึ่งความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพ พร้อมกับรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศได้ด้วย

Greg Richard (๒๐๐๑) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ ภัยสำคัญและเป็นคุณลักษณะชั้นนำ ของสิ่งที่ได้รับการเรียกว่า การท่องเที่ยวใหม่ มีความยืดหยุ่น มีความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรมมีลักษณะเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวนั้นคือสิ่งที่จะแทนที่การท่องเที่ยวแบบเดิมที่เป็นการท่องเที่ยวแบบมวลชน

กุลธิดา สามะพุทธิ (๒๕๔๐) กล่าวว่า แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรมีการวางแผนในพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และจา เป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ อีกมากซึ่งแนวคิดทางด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถประมวลเป็นหัวข้อสำคัญ ได้ดังต่อไปนี้

๑) การตัดสินใจวางแผนและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ต้องคำนึงถึงคุณค่าทางด้านกายภาพ และวัฒนธรรมของพื้นที่

๒) การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวภายในชุมชน ต้องคำนึงถึงศักยภาพในชุมชนต้องคำนึงถึงศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว ทั้งในแง่ของกายภาพ ระบบการบริการต่างๆ และความเปราะบางทางวัฒนธรรม

๓) การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องยึดความสมดุลทางวัฒนธรรมและวิถีชุมชนเป็นหลักซึ่งไม่ให้เกิดผลกระทบในเชิงลบต่อคุณภาพของมรดกวัฒนธรรมและการดา เนินชีวิตของคนในชุมชน

๔) การท่องเที่ยวจะต้องเป็นการจัดการและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

๕) ชุมชนควรมีบทบาทในการวางแผน เพื่อการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์ชุมชนตั้งแต่เริ่มต้น

๖) ประชาชนในชุมชนควรจะได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกัน ผลประโยชน์ที่ได้รับอาจจะอยู่ในรูปแบบที่แตกต่างกัน

๓. หลักการสำคัญการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑. เป็นแหล่งข้อมูล ประกอบการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้มีการศึกษา ใน ด้านต่างๆ อย่างครอบคลุมทำให้ทราบและเกิดเจตคติที่ดีงามต่อแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น ทั้งยังสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางท้องถิ่นอีกด้วย

๒. เป็นการสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น ร่วมกันรักษาให้คงอยู่ และสามารถได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวนั้นด้วย เช่น การจ้างงาน การบริการนำเที่ยว การให้บริการขนส่ง การให้บริการที่พัก การขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

๓. การเคารพวัฒนธรรม

๔. ประเภท/องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญมีอยู่ ๙ ประการ คือ

๑. ให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี โดยยึดหลักที่ว่าต้องอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อสามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง

๒. มีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม โดยไม่กระทบ หรือมีผลต่อสถานที่ท่องเที่ยว

๓. รักษาความเป็นเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ ของท้องถิ่นด้วยรูปแบบขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม คติความเชื่อ สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติในความเป็นอยู่ของท้องถิ่นให้คงอยู่ สร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาสัมผัสบรรยากาศเหล่านี้ของท้องถิ่น

๔. สร้างจิตสำนึกในงานบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้กับผู้เกี่ยวข้อง ในทุกมิติ ทุกด้าน เพื่อประโยชน์แก่ส่วนร่วมและนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ตนและครอบครัว ด้วยองค์ความรู้ใหม่ๆ อย่างทั่วถึงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

๕. ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

๖. การตลาดด้านการบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ธุรกิจท่องเที่ยวเน้นในเรื่องอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

๗. สร้างความพึงพอใจ ในกิจกรรมการท่องเที่ยว เพิ่มคุณค่า เพิ่มประสบการณ์ สร้างความประทับใจ จากกิจกรรมที่ได้รับ เพื่อประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์ ด้วยการแนะนำ เชิญชวนให้มีการท่องเที่ยว และมีการกลับมาท่องเที่ยวอีก

๘. มาตรฐานด้านความสะอาดเพราะจะสร้างความตราตรึงใจ ประทับใจแก่ผู้พบเห็นของ สถานที่ท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ และมนุษย์สร้างขึ้น ฉะนั้น ระบบบริหารจัดการด้านนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

๙. มาตรฐานเกี่ยวกับด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวที่มีความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์อันไม่คาดคิด ที่จะพึงบังเกิด สร้างความอบอุ่นใจ ความเชื่อมั่น ในบริการการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (๒๕๔๘) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวโดยการเข้าชม แหล่งโบราณสถาน แหล่งศิลปะ ความงามตามธรรมชาติ วัฒนธรรมท้องถิ่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม คติความเชื่อ ความเป็นอยู่ สร้างความเพลิดเพลิน ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ในรูปแบบของประสบการณ์ การได้ลงมือทำด้วยตนเอง ก่อเกิดจิตสำนึก หรือความตระหนักในการหวงแหน รักษา อนุรักษ์ ให้คงอยู่ จากคนในชุมชน ท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวที่มา

๕. กระบวนการ/วิธีการพัฒนาหรือส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม ความหมาย และแนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมได้มีการให้ความหมายจากนักวิชาการองค์การ หน่วยงานต่างๆได้ให้ความหมายไว้ดังนี้การ

อนุรักษ์ (Conservation) หมายถึง กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการทำให้วัฒนธรรมนั้นเข้มแข็งคงอยู่ได้โดยไม่ต้องปฏิบัติการอย่างใด (คณะกรรมการดำเนินงานและประสานงานวันอนุรักษ์มรดกไทย, ๒๕๔๑-๒๕๔๔)

การอนุรักษ์ (Conservation) หมายถึง การรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมที่หาดูได้ยากหรือกำลังจะสูญหายไป และไม่สามารถคลี่คลายพัฒนาได้อีก เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อคนรุ่นหลังในการที่จะติดตาม ศึกษาค้นคว้า หาร่องรอยความเจริญทางวัฒนธรรมในอดีต

นิวัติ เรืองพาณิชย์ (๒๕๓๓) กล่าวว่า การอนุรักษ์ คือการที่ชุมชนในท้องถิ่นรู้จักการรักษา การใช้สอยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ให้เกิดความคุ้มค่า หรือประโยชน์ใช้สอยสูงสุด อย่างยาวนานที่สุด ดังนั้น เราต้องเข้าใจก่อนว่า การอนุรักษ์ จริงๆ แล้วไม่ได้หมายถึงการเก็บรักษาไว้เฉยๆ ตามกาลเทศะ(Time and Space) แต่กำลังให้ความหมายในแง่ ของการรู้จักใช้สอย โดยให้เกิดผลจากสิ่งต่าง มากระทบสร้างความเสียหาย เสื่อมโทรมให้น้อยที่สุด โดยเมื่อนำ คำว่า การอนุรักษ์ มา รวมกับ คำว่า “วัฒนธรรม” เป็น การอนุรักษ์วัฒนธรรม จึงไม่ได้หมายถึงการเก็บรักษาทรัพยากรไว้เฉยๆ แต่น่าจะมีความหมายว่า การใช้สอยทรัพยากร โดยมีความพยายามให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

พระเทพเวที (กุลวิจิตร ภัทธานนท์, ๒๕๓๗) อธิบายความหมายของวัฒนธรรม ว่า

๑) วัฒนธรรม เป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่งสร้างสรรค์ ประสบการณ์ ทั้งทางด้านภูมิธรรม ภูมิปัญญา ด้วยกลวิธีการถ่ายทอด บอกกล่าว ต่อๆ กันมาในชุมชน สังคมท้องถิ่น นั้นๆ

๒) ยังสามารถกล่าวได้ว่า วัฒนธรรม ยังมีความหมายครอบคลุมไปถึง การอยู่อาศัย วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่สืบทอด ผ่านครอบครัว ชุมชน อันเป็นคุณค่าทางจิตใจ

๓) วัฒนธรรม ก็คือมวลประสบการณ์ หรือองค์ความรู้ของสังคมนั้นๆ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินงานทางวัฒนธรรมด้านต่างๆ ก็ได้ให้ความหมายและคำอธิบายถึงลักษณะวัฒนธรรมไว้ เมื่อคราวจัดทำนโยบายวัฒนธรรมแห่งชาติและแนวทางในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม พุทธศักราช ๒๕๒๙ ดังนี้ (กุลวิจิตร ภัทธานนท์, ๒๕๓๗)

๑) วัฒนธรรมเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมเป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติ และการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจและซาบซึ้งร่วมกัน

๒) วัฒนธรรมเกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติร่วมกันเป็นแนวทางเดียวกันอย่างต่อเนื่อง ของสมาชิกในสังคม มีการสืบทอดเป็นมรดกทางสังคมต่อกันมาจากอดีต หรืออาจเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดค้น สร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ หรืออาจรับเอาสิ่งที่เผยแพร่มาจากสังคมอื่น ทั้งหมดนี้หากสมาชิกยอมรับและยึดถือเป็นแบบแผนประพฤติปฏิบัติร่วมกันก็ย่อมถือเป็นวัฒนธรรมของสังคมนั้น

๓) วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลาเมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิธีใหม่ที่ใช้ในการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่าย่อม ทำให้สมาชิกเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกวัฒนธรรมดั้งเดิม การจะรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิม จำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาวัฒนธรรมนั้นให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย

๔) วัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชนในสังคมใหญ่ย่อมมีเนื้อหา รูปแบบบทบาท และหน้าที่แตกต่างกันไป หากว่าความแตกต่างนั้นไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสังคมโดยรวมแล้ว ก็สมควรให้กลุ่มชนทั้งหลายมีโอกาสเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกัน เพราะสภาพความแตกต่างอย่างนี้เป็นธรรมชาติของวัฒนธรรม

๕) วัฒนธรรมอาจจะจำแนกได้เป็นหลายประเภท คือ วัฒนธรรมประจำชาติวัฒนธรรมสากล วัฒนธรรมเมือง และวัฒนธรรมพื้นบ้านทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกรอบความคิด และวัตถุประสงค์ในการประยุกต์ใช้ของผู้จำแนก การจัดหมวดหมู่ของวัฒนธรรมเพื่อความสะดวกในการสื่อความและประสานงานอันเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินงานวัฒนธรรม

๖) วัฒนธรรมเป็นทั้งพื้นฐาน และเครื่องมือสำหรับสร้างเสริมความสามัคคีกลมเกลียว และความเป็นปึกแผ่นในหมู่ประชาชน วัฒนธรรมจะช่วยชักนำให้คนประพฤติดี ปฏิบัติธรรม และพร้อมที่จะเผชิญชีวิตร่วมกันบนผืนแผ่นดินเดียวกันทั้งในยามสุข และยามทุกข์

๗) วัฒนธรรมเป็นกรอบ และเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จึงถือได้ว่าวัฒนธรรมเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกของสังคมซึ่งอาจช่วยป้องกันและแก้ไขตลอดทั้งตอบสนองความต้องการของสมาชิกและของสังคมได้

๘) วัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ เป็นลักษณะเด่นประจำชาตินั้นๆ หรือประจำหมู่คณะ ซึ่งมีส่วนช่วยให้ชนในชาติมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน อันจะทำให้เกิดความรักสามัคคี และจะส่งผลต่อการรวมพลังของหมู่คณะและอารังไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ

ผวจจิตต์ อธิคมนันท์ (๒๕๔๓) อธิบายความหมายและลักษณะของวัฒนธรรมว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งอันเป็นวิถีชีวิตของสังคม คนในสังคมมีส่วนร่วมจะคิดเห็นอย่างไร มีความเชื่ออย่างไร ก็แสดงออกให้ปรากฏเห็นเป็นรูปภาษา ประเพณีกิจการงาน การละเล่น การศาสนา เป็นต้น ตลอดจนสิ่งต่างๆ ที่คนในสังคมมีส่วนร่วมสร้างขึ้น เช่น สิ่งอันจำเป็นแก่วิถีชีวิต และการครองชีพ ได้แก่ ปัจจัยสี่ เครื่องมือ เครื่องใช้ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ซึ่งแสดงปรากฏให้เห็นเป็นสิ่งที่ต่างๆ ซึ่งมีการสะสมเป็นความรู้ในความทรงจำจดไว้ในหนังสือ และสิ่งต่างๆ ที่สร้างขึ้นและถ่ายทอดไว้ให้แกกันเป็นมรดกตกทอดสืบต่อกัน มาชั่วอายุคนมีการเพิ่มเติมเสริมสร้างสิ่งใหม่ และปรับปรุงสิ่งเก่าให้เข้ากันได้และมีความเจริญก้าวหน้า โดยวัฒนธรรมจะมีลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑) เป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้การรับรู้เป็นเรื่องสำคัญทำให้มนุษย์สร้างสิ่งที่เราเรียกว่า วัฒนธรรมเกิดขึ้นมนุษย์จะต่างจากสัตว์เนื่องจากการกระทำต่างๆ เป็นเรื่องของการเรียนรู้ เช่น การหิวผอม การแปร่งฟัน การเย็บผ้า เขียนหนังสือ ฯลฯ ส่วนสัตว์จะใช้สัญชาตญาณการเรียนรู้ จะมีลักษณะสั่งสมจากประสบการณ์ที่มนุษย์ได้เผชิญในชีวิต ไม่ได้ถูกถ่ายทอดทางชีวภาพหรือพันธุกรรมการเรียนรู้เกิดจากการเป็นสมาชิกของกลุ่มของสังคม

๒) เป็นสิ่งที่สืบทอดจากบรรพบุรุษเป็นมรดกทางสังคมซึ่งส่งต่อๆ กันมาหลายช่วงอายุ ซึ่งคนรุ่นต่อมาได้นำมาใช้ปฏิบัติทำให้คงอยู่ไม่สูญหายแต่อาจปรับเปลี่ยนไป เช่น ภาษาการแต่งกาย ฯลฯ การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมนั้น จะขึ้นอยู่กับภาวะในสังคมในขณะนั้นๆ

๓) เป็นของส่วนรวมในสังคม มิใช่เป็นของผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะ แต่จะช่วยกันคิดสิ่งที่สร้างสรรค์ร่วมกันปฏิบัติทำให้วัฒนธรรมนั้นอยู่ยืดยาว เช่น ภาษา การแต่งกาย วัฒนธรรม จึงเป็นวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนจำนวนมากหรือของสังคมทั้งหมด

๖. การประยุกต์ใช้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

มนุษย์สร้างวัฒนธรรมขึ้นเพราะมนุษย์มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากสัตว์และสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นกลไกในการปรับตัว รวมทั้งเพื่อสนองความต้องการที่จำเป็น ๓ ระดับ คือความต้องการเบื้องต้น หรือความต้องการปัจจัยสี่เพื่อการอยู่รอด ความต้องการที่เกิดตามมาหรือความต้องการเพิ่มเติมเพื่อให้มนุษย์สามารถอาศัยอยู่ในสังคมได้เช่น ความต้องการด้านการสื่อสารซึ่งทำให้เกิดระบบภาษาและสัญลักษณ์ขึ้น นอกจากนี้ยังมีเรื่องของความต้องการที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบซึ่งทำให้เกิดวัฒนธรรมที่ใช้ในการควบคุมสังคมขึ้นและความต้องการร่วมหรือความต้องการ ให้การอยู่รอดนั้น เกิดความสมบูรณ์พูนสุข เช่น การพักผ่อน การแสดงออกทางสุนทรียภาพศิลปะและดนตรี เป็นต้น (เอกชัย เครืออินตะ, ๒๕๔๐) วัฒนธรรมมี ๒ ลักษณะคือ

๑) ลักษณะที่หยุดนิ่งไม่เคลื่อนไหวเพราะขาดความสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่เป็นผู้ผลิตวัฒนธรรมนั้น ไปแล้วดังนั้น วัฒนธรรมในลักษณะหยุดนิ่งจึงมักเป็นภาพของอดีต ส่วนนี้เรียกว่า ศิลปวัฒนธรรม ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของโบราณสถาน โบราณวัตถุศิลปวัตถุ

๒) ลักษณะที่เคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง ถ่ายทอด สืบต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น วัฒนธรรมส่วนนี้มักปรากฏเป็นวัฒนธรรมของคนในสังคมปัจจุบันจึงเรียกว่า สังคมวัฒนธรรม สำหรับความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมทั้ง ๒ ลักษณะนี้มักปรากฏในลักษณะที่ว่าสังคมวัฒนธรรม ทำหน้าที่รักษาอนุรักษ์และหล่อเลี้ยงศิลปวัฒนธรรมให้มีความสำคัญขึ้นมา

ศรัศิกร วัลลิโกดม, ๒๕๔๓ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องเรียนรู้และถ่ายทอดเพื่อสอนให้คนรุ่นหลังรู้ถึงระบบสัญลักษณ์ของสังคม และการถ่ายทอดวัฒนธรรมนี้ถือเป็นหนึ่งในกระบวนการสืบสานวัฒนธรรมซึ่งการสืบสานวัฒนธรรม หมายถึง การสืบสาวเรื่องราวในอดีตที่มีการสืบทอด และ

ปรับปรุงให้สอดคล้องกับยุคสมัยเกิดผลเป็นประโยชน์แก่คนในปัจจุบันและมีชีวิตชีวา พร้อมทั้งจะเป็นฐานของการรอกงามสืบต่อไปเบื้องหน้าให้เป็นที่น่าชื่นชมและแผ่ความนิยมกว้างออกไป

การถ่ายทอดวัฒนธรรมแบ่งเป็น ๒ ลักษณะคือ

๑) ลักษณะแนวตั้ง เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมในสังคมเดียวกันสืบทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

๒) ลักษณะแนวนอน เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่ง การถ่ายทอดวัฒนธรรมในลักษณะแนวนอนทำให้เกิดการรับวัฒนธรรมและเมื่อรับวัฒนธรรม เป็นเวลานานก็อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมขึ้น

อมรา พงศาพิชญ์, (๒๕๔๐) การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นไม่ว่าจะด้านวัตถุ (Material Culture) เช่น เครื่องมือเครื่องใช้หรือด้านที่ไม่มีใช้วัตถุ (Non-Material Culture) เช่น ค่านิยมของสังคม

สุรัชย์ หวันแก้ว, (๒๕๔๐) และเมื่อการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับส่วนใด ก็มักจะส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นที่มีความสัมพันธ์โยงใยกันด้วย ส่วนเหตุผลที่วัฒนธรรม ต้องเปลี่ยนไปก็เพราะต้องปรับให้เหมาะสมกับสภาพใหม่ที่เกิดขึ้นนั่นเอง

Mbaiwa & Sakuze ๒๐๐๙ กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรม คือ ความโดดเด่นในการท่องเที่ยว แต่สิ่งที่ตามมาคือปัญหาและความขัดแย้งซึ่งจะมีทั้งผลบวกและลบในการท่องเที่ยว

Josephe (๒๐๑๐) กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวหากมีการนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนแล้วจะสามารถสร้างเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับวัฒนธรรม เพื่อนำมาสู่การท่องเที่ยวแบบบูรณาการ นอกจากนี้การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) ก็จัดเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดวัฒนธรรม เช่นกันโดยนัยแรกถ่ายทอดเพื่อให้มนุษย์เรียนรู้วัฒนธรรม และบทบาทหน้าที่ของตนเพราะมนุษย์ไม่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมติดตัวมาแต่กำเนิดและอีกนัยหนึ่งถ่ายทอดเพื่อพัฒนาให้สมาชิกในสังคมมีบุคลิกภาพ และการปฏิบัติตนตามแบบแผนในทิศทางเดียวกัน

การขัดเกลาทางสังคมทำได้ ๒ ทางคือ ทางตรง โดยการสอนหรือบอกโดยตรงเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้อย่างแจ่มแจ้งและทางอ้อม โดยการได้รับประสบการณ์จากการสังเกตหรือเรียนแบบจากผู้อื่น ซึ่งองค์กรที่ทำหน้าที่ขัดเกลาทางสังคมมี ๖ องค์กร คือ ครอบครัว สถานศึกษา กลุ่มเพื่อน องค์กรที่บุคคลสังกัดอยู่ สถาบันศาสนา สื่อมวลชน

จำนง อติวัฒนสิทธิ์, (๒๕๔๐) การจะนำวัฒนธรรมมาใช้ในงานพัฒนาผู้คนในสังคมนั้นๆ ควรจะทำความเข้าใจวัฒนธรรมของตนให้ดีเสียก่อนว่ามีจุดเด่นหรือจุดด้อยอะไรบ้างและเมื่อเข้าใจแล้วก็ต้องพิจารณาว่าวัฒนธรรมส่วนใดควรได้รับการอนุรักษ์และส่งเสริม หรือส่วนใดควรปรับปรุงแก้ไขทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดผลดีต่อการพัฒนาการทำความเข้าใจวัฒนธรรมของสังคมแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันดังนั้น ลักษณะการนำวัฒนธรรมมาใช้ในงานพัฒนาสังคมจึงหลากหลายแตกต่างกันไปตามพื้นฐานวัฒนธรรมของแต่ละสังคม

ศรัศักร วลิตโกดม, (๒๕๔๓) สรุปจากที่กล่าวมาข้างต้น การพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมเป็นการพัฒนา ที่เน้นให้เกิดความสอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมของชุมชน มีความสำคัญในการก่อให้เกิดการยอมรับร่วมมือร่วมแรงร่วมใจและยินดีที่จะเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการพัฒนาของชาวบ้านแต่อย่างไร ก็ดีไม่ควรใช้แทนที่ (Substitution) แนวทางอื่นๆ แต่ควรใช้ให้สอดคล้องประสาน (Articulation) กันเช่น การทำ โครงการพัฒนาเศรษฐกิจการปลูกจิตสำนึกหรือการจัดตั้งกลุ่ม

ประชาชนที่มีพื้นฐานบนศาสนาและวัฒนธรรมของประชาชนทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในงานพัฒนาซึ่งจะยังประโยชน์สู่สมาชิกชุมชนมากที่สุด

วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมนับตั้งแต่วิถีกิน วิถีอยู่ วิถีแต่งกาย วิถีทำงาน วิถีพักผ่อน วิถีแสดงอารมณ์ วิถีสื่อความ วิถีจราจรและขนส่งวิถีอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะ วิถีแสดงความสุขทางใจและหลักเกณฑ์การดำเนินชีวิต โดยแนวทางการแสดงออกถึงวิถีชีวิตนั้นอาจเริ่มมาจากบุคคลหรือคณะบุคคลทำเป็นตัวแบบแล้วต่อมาคนส่วนใหญ่ก็ปฏิบัติสืบทอดกันมา วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลาเมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิถีใหม่ที่ใช้แก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยมและในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม ดังนั้นการรักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิมจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย ส่วนการอนุรักษ์ก็หมายถึงการรักษาให้คงไว้ซึ่งเป็นไปตามวิถีประเพณีปฏิบัติตามที่มาในมุมมองของการอนุรักษ์เป็นการคงไว้ซึ่งวิถีแต่เดิมที่เป็นมาให้สามารถที่จะไม่ถูกกลืนหายไปตามกาลเวลาอาจจะขัดแย้งกับการพัฒนาซึ่งนั่นหมายความว่า การพัฒนานั้นจะเป็นการดำเนินวิถีชีวิตที่มีเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งอาจจะทำให้สิ่งต่างๆ ที่ปฏิบัติตามกันมานั้นถูกกลืนหายไป หากว่าไม่มีการอนุรักษ์ไว้ดังนั้นการอนุรักษ์กับการพัฒนาจึงเป็นมุมมองของแต่ละฝ่าย

๓. แนวคิดด้านการส่งเสริมและการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมการท่องเที่ยวได้เจริญเติบโต และขยายตัวเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ โดยเฉพาะประเทศไทย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจัดเป็นสาขาทางเศรษฐกิจหลักที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในด้านการนำมาซึ่งรายได้ก่อให้เกิดการหมุนเวียนเกิดการสร้างงาน และการกระจายรายได้สู่ภูมิภาครวมทั้งส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจที่มีเกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง

Lee and Back (๒๐๐๓) กล่าวว่า iva การวางแผนการท่องเที่ยวในท้องถิ่นควรพิจารณาการรับรู้ของผู้อยู่อาศัยและทัศนคติก่อนที่จะทำการลงทุน เพราะการลงทุนอาจจะไม่ประสบความสำเร็จหากพวกเขาไม่ได้สนับสนุน การวางแผนมีความสำคัญของการท่องเที่ยวดังกล่าวทำให้การพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวต้องมีทิศทางและแนวทางที่เหมาะสมมีกระบวนการจัดการอย่างต่อเนื่องที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประสบความสำเร็จและเป็นไปตามทิศทางที่ถูกต้อง

๓.๑ การส่งเสริมการท่องเที่ยว ในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวมีหลักการดำเนินการที่สำคัญ ๕ ประการ ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, ๒๕๕๐)

๑) เร่งพัฒนาบูรณะฟื้นฟูมรดกและสินทรัพย์ทางวัฒนธรรมทั้งในเขตเมืองและนอกเมืองเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวใหม่สร้างแหล่งจำหน่ายซื้อสินค้าของนักท่องเที่ยว โดยส่งเสริมบทบาทเอกชนร่วมกับ ชุมชนในการรักษาแหล่งท่องเที่ยว และวิถีชีวิตให้อยู่ในสภาพเดิมอย่างต่อเนื่อง

๒) เพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพรวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม โดยส่งเสริมการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่และให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้นทั้งในรูปแบบการจัดสหกรณ์การท่องเที่ยว และการพัฒนาพื้นที่ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว

๓) เพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย ทั้งชีวิตและทรัพย์สินอย่างจริงจัง

๔) มีความร่วมมือสร้างเครือข่าย ทั้งด้านการตลาด การลงทุน และ การจัดอุปสรรคในการท่องเที่ยว กับชุมชนอื่นๆ

๕) ใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ตลอดจนมีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และมีรูปแบบที่หลากหลายเข้าถึงนักท่องเที่ยวในทุกมิติ

๓.๒ การพัฒนาการท่องเที่ยว (โศรยา สิ่งชูวงศ์, ๒๕๔๖) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ การดำเนินงานพัฒนาสภาพชุมชนด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกหรือโครงสร้างพื้นฐานโดยมี การวางแผนการจัดการจากภาครัฐ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอันจะทำให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งจะควบคู่ไปกับการรักษาทรัพยากรให้คงความดึงดูดใจทั้งนี้จำเป็นต้องสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชน และเกิดการกระจายผลประโยชน์ จากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม

Williams and Lawson, (๒๐๐๑) กล่าวว่าไว้ว่า เป้าหมายหลักของผลกระทบทางสังคม การวิเคราะห์คือการให้นักพัฒนาหน่วยงานท้องถิ่นและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของชุมชนต่อการท่องเที่ยวเพื่อให้การรับรู้ผลกระทบในเชิงบวกอาจจะเสริมและการรับรู้เชิงลบผลกระทบจะลดลงมากขึ้นผ่านทางวางแผนการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ

Brent W. Ritchie ,and Mikko Inkari, (๒๐๐๖) กล่าวว่าไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะมีความแตกต่างในความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ทางเศรษฐกิจและผลประโยชน์ทางสังคม ในระดับที่เฉพาะเจาะจงในเรื่องรายได้และการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในการวางแผนกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

Shao, (๒๐๐๗) กล่าวว่าไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบทได้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในชนบทผ่านการท่องเที่ยวในชนบท ได้แก่ ทักษะการบริการและการฝึกอบรมภาษาต่างประเทศในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทักษะความรู้และคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องในการท่องเที่ยวในชนบท ทำให้คนในท้องถิ่นเพิ่มความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งใหม่ได้ในการท่องเที่ยว

Shenli Gao, Songsshan Huang and Yucheng Huang, (๒๐๐๙) กล่าวว่าไว้ว่า ความสำคัญของการท่องเที่ยวในท้องถิ่น จะเป็นการปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นและเป็นการพัฒนาสังคมชนบท ดังนั้น การมีส่วนร่วมของภาครัฐสำคัญที่สุดในการท่องเที่ยวในท้องถิ่น นอกจากนั้นการท่องเที่ยวในท้องถิ่นจะต้องมีมาตรการในการรักษาวัฒนธรรมชาติพันธุ์ด้วยเพื่อความยั่งยืนในท้องถิ่น

๓.๓ ระดับของการวางแผนการท่องเที่ยว ระดับของการวางแผนหรือเป้าหมายของการวางแผน (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๕) แบ่งเป็น ๔ ระดับ ดังต่อไปนี้

๑) ระดับการสำรวจเบื้องต้น (Preliminary survey) เป็นระดับพื้นฐานของการวางแผนมีเป้าหมายในการเข้าไปศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะในประเด็นที่สำคัญหรือปัญหาที่เด่นชัดมุ่งแก้ปัญหาเฉพาะหน้าหรือการพัฒนาขนาดเล็กในระยะสั้น ซึ่งเป็นไปได้ภายใต้เงื่อนไขกฎหมายการบริหาร และงบประมาณโดยนำมาประมวลวิเคราะห์เพื่อการศึกษาและพัฒนาในขั้นต่อไป การพิจารณา และศึกษาจะมุ่งประเด็นที่แหล่งท่องเที่ยว และตลาดการท่องเที่ยว (M. Angeles Oviedo-Garcia, Mario Castellanos-Verdugo and David Martin-Ruiz, ๒๐๐๘) กล่าวว่าไว้ว่าการบริหารจัดการสำหรับการวางแผนการท่องเที่ยวควรรับรู้ทัศนคติของคนในท้องถิ่นในเชิงบวกของการท่องเที่ยว เพื่อที่จะได้รับการสนับสนุนจากคนในท้องถิ่น นักวางแผนควรตระหนักถึงในเชิงลบ

ผลกระทบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่มีการควบคุมและต้องลดเชิงลบเหล่านี้โดยการเคารพกฎของชุมชนท้องถิ่น จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการนำเสนอกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

๒) ระดับการศึกษาเบื้องต้น (Preliminary study) เป็นการศึกษาในระดับถัดจากการสำรวจเบื้องต้นเป็นการศึกษาแบบผสมผสานในทุกๆ สาขา ทั้งทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านตลาดการท่องเที่ยว เศรษฐกิจและสังคม ด้านโครงสร้างพื้นฐานและทางด้านสิ่งแวดล้อม แต่เป็นไปในลักษณะกว้างๆ โดยสังเขปเพื่อจะพิจารณาถึงความเป็นไปได้โอกาส และทิศทางของการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นๆ ในขณะเดียวกันผลของการศึกษาก็จะชี้แนะทางการดำเนินการและการแก้ปัญหาในระยะสั้นไว้ก่อนที่จะมีการจัดทำแผนหลักในรายละเอียดต่อไป

๓) ระดับการจัดทำแผนหลัก (Master plan) มีลักษณะเช่นเดียวกับการศึกษาเบื้องต้น โดยมีการศึกษาวิเคราะห์อย่างละเอียดกำหนดแผนหลักและโครงการที่จะต้องมีการจัดทำตลอดจนเสนอแนะกลยุทธ์และแนวทางการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่ได้วางไว้งานในระดับนี้จะอาศัยข้อมูลและการวิเคราะห์จาก ๒ ระดับแรก เป็นฐานและจะเน้นหนักที่การกำหนดปัญหาข้อได้เปรียบเสียเปรียบด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่การกำหนดนโยบายวัตถุประสงค์แนวทางการพัฒนากลยุทธ์ในการดำเนินการและโครงการที่ควรจัดทำ

๔) ระดับการศึกษาความเหมาะสม (Feasibility study) เป็นการศึกษาสืบเนื่องในรายละเอียดของโครงการต่าง ๆ ที่ได้มีการกำหนดไว้ในการจัดทำแผนหลักเช่น การพัฒนาคุณภาพ ของแหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ เนื่องานในระดับนี้ ในขั้นตอนที่ ๕ เรื่องของแผนงานและโครงการที่จะจัดทำเนื่องจากจะต้องวิเคราะห์โครงการที่จะจัดทำเนื่องจากจะต้องวิเคราะห์โครงการต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจ การเงิน เทคนิค การบริหาร การตลาด เพื่อพิจารณาความเป็นไปได้และเสนอแนะแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการนั้น ๆ ต่อไป

๓.๔ การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเป็นขั้นตอนแรกของการวางแผนการท่องเที่ยวฉะนั้นข้อมูลที่เป็นในการวางแผนจึงอาศัยข้อมูลในด้านต่างๆ ประกอบ นอกเหนือจากข้อมูลทางการท่องเที่ยวเท่านั้นเพื่อให้ได้ภาพระดับกว้าง การท่องเที่ยวจะได้พัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องและส่งเสริมการพัฒนาในด้านอื่นๆ ข้อมูลที่เป็นในการวางแผนการท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็น ๕ ขั้นตอน ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย, ๒๕๕๐)

ขั้นตอนที่ ๑ ศึกษาสำรวจข้อมูลและจัดหมวดหมู่ข้อมูล

๑. สำรวจข้อมูลทั่วไป เป็นขั้นตอนแรกของการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ข้อมูลที่เป็นในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวจึงต้องอาศัยข้อมูลในด้านต่างๆ ประกอบนอกเหนือจากข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้ได้ภาพระดับกว้าง และการพัฒนาการท่องเที่ยวจะได้สอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ ดังนี้

๑) สภาพกายภาพของพื้นที่ ได้แก่ ที่ตั้งและเขตการปกครอง สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ ทรัพยากรธรรมชาติภัยธรรมชาติและการใช้ที่ดิน

๒) สภาพเศรษฐกิจ ได้แก่ ผลผลิตมวลรวมของพื้นที่ รายได้ต่อหัวประชากร อาชีพพื้นฐานประชากร โครงสร้างเศรษฐกิจและการจ้างงานทางตรงและทางอ้อมจากการท่องเที่ยว

๓) ลักษณะของประชากร ได้แก่ จำนวนและอัตราการเพิ่มประชากร สัดส่วนประชากรเมืองต่อประชากรชนบท อัตราการเกิด อัตราการตาย การอพยพเข้าออกของประชากรและจำนวนแรงงานและสัดส่วนประชากรที่มีอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

๔) สภาพสังคม ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของพื้นที่การนับถือศาสนา สภาพการศึกษา ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อการละเล่น กีฬาท้องถิ่น สภาพทั่วไปด้านสาธารณสุข ฯลฯ

๒. สืบหาข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติ ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ศาสนา ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม กิจกรรมงานประเพณีกีฬาการละเล่นสำคัญเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและหัตถกรรมสินค้าที่ระลึก

๓. สืบหาข้อมูลด้านตลาดการท่องเที่ยว ได้แก่ จำนวนและที่มาของนักท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจ การกระจายตัวของนักท่องเที่ยวในแต่ละเดือน แต่ละสถานที่ และช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวสูงสุดและต่ำสุด โครงสร้างนักท่องเที่ยว การใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวและการเดินทางของนักท่องเที่ยว

๔. สืบหาข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ เส้นทางและโครงข่ายการคมนาคม ทั้งภายในพื้นที่เองและพื้นที่ใกล้เคียง โครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ความพร้อมของเมือง เช่น จำนวนร้านค้า สถานบริการ ร้านอาหาร สถานเริงรมย์และที่พักสำหรับนักท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ ๒ วิเคราะห์และกำหนดข้อได้เปรียบด้านการท่องเที่ยวเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเบื้องต้นมาวิเคราะห์เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวของท้องถิ่น โดยการเปรียบเทียบกับพื้นที่ใกล้เคียงว่า ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่สามารถแข่งขันกับพื้นที่ที่เป็นแบบเดียวกันได้หรือไม่ประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาในการวิเคราะห์และกำหนดข้อได้เปรียบเสียเปรียบด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว ที่ตั้งและทัศนคติของคนในท้องถิ่นต่อการท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ ๓ กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลังจากที่ได้วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคแล้วจะทำให้มีข้อมูลในการวางแผนและตัดสินใจ ดังนั้นจึงควรมีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของประเทศของจังหวัดของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ขั้นตอนที่ ๔ เขียนแผนงานและโครงการเมื่อมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่มีความชัดเจนและทิศทางที่แน่นอนแล้วจำเป็นที่จะต้องเขียนแผนงานและโครงการ โดยแผนงานและโครงการควรจะสอดคล้องกับนโยบายและโครงการดังกล่าวต้องคำนึงถึงมาตรฐานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ขั้นตอนที่ ๕ ดำเนินการตามแผนงานและโครงการในขั้นตอนนี้ควรจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้มีการใช้งบประมาณได้อย่างเหมาะสม มีการอำนวยความสะดวกและประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจากการดำเนินการจัดทำแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้ง ๕ ขั้นตอน โดยเห็นถึงภาพรวมของพื้นที่ทั่วไปด้านแหล่งท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐาน และการตลาดการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคตลอดจนข้อได้เปรียบเสียเปรียบทางการท่องเที่ยว สุดท้ายจะเกิดแผนงาน โครงการต่างๆ ที่สอดคล้องกันเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

๓.๕ การกำหนดนโยบายวัตถุประสงค์และเป้าหมาย การกำหนดนโยบายวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เป็นขั้นตอนของการวางกรอบและทิศทางที่การท่องเที่ยวควรจะพัฒนาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ที่ได้ทำการศึกษา (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๕)

๑) การกำหนดนโยบาย หมายถึง แนวทางที่ผู้วางแผนได้พิจารณาจากสถานการณ์ต่างๆอย่างรอบคอบ จึงกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างกว้างๆ เพื่อให้ผู้จัดทำโครงการและผู้ทำแผนพัฒนาโครงการนำไปปฏิบัติตามแนวนั้น ๆ การกำหนดนโยบายคือการตอบคำถามว่าจะทำ อะไรบ้างในการพัฒนาการท่องเที่ยวแต่จะไม่ระบุในรายละเอียด นอกจากนี้สิ่งที่ควรพิจารณาควบคู่ไปด้วยในการกำหนดนโยบายคือ นโยบายระดับต่างๆ ได้แก่ นโยบายระดับชาตินโยบายระดับกระทรวง และนโยบายของจังหวัด แผนงานและโครงการพัฒนาในระดับต่างๆ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและอุปนิสัยของชาวท้องถิ่น เนื่องจากสิ่งต่างๆ เหล่านี้จะมีส่วนร่วมในการกำหนดความเป็นไปได้ของนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวว่ามีมากน้อยเพียงไร

๒) การกำหนดวัตถุประสงค์ หมายถึง ความมุ่งหมายที่ต้องการหรือผลที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากนโยบายที่ได้กำหนดไว้การตอบคำถามว่าตั้งนโยบายต่างๆ เหล่านั้น เพื่ออะไร การกำหนดวัตถุประสงค์จะต้องสอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดและสิ่งที่ต้องพิจารณา ควบคู่ไปด้วยเสมอ คือ วัตถุประสงค์ของชาติ ของกระทรวงต่างๆ และของจังหวัด วัตถุประสงค์ของโครงการสำคัญๆ ระยะยาวต่างๆ ความสามารถในการยอมรับของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งความเป็นไปได้ของวัตถุประสงค์อีกด้วย

๓) การกำหนดเป้าหมาย หมายถึง ความต้องการ หรือผลที่ต้องการจะให้เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากนโยบายเช่นกัน เป้าหมายและวัตถุประสงค์อาจเป็นสิ่งเดียวกัน แต่ต่างกันที่ว่า วัตถุประสงค์เป็นผลที่ค่อนข้างจะจับต้องยาก ฉะนั้นจึงต้องอาศัยการตั้งเป้าหมายเป็นเครื่องทดสอบหรือเครื่องวัดว่าผลงานที่ได้ทำหรือกำลังเป็นไปตามนโยบายที่ได้วางไว้จริงหรือไม่เป้าหมาย คือ การถอดวัตถุประสงค์ซึ่งได้รับการกำหนดขึ้นแบบนามธรรมออกมาเป็นผลในลักษณะของรูปธรรม สรุปจากที่กล่าวมาการส่งเสริมและการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวคือเร่งพัฒนาบูรณะฟื้นฟูมรดก และสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม เร่งฟื้นฟูความร่วมมือกับท้องถิ่นอื่นๆ โดยรอบทั้งด้านการตลาด การลงทุน และการจัดอุปสรรคในการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกหรือโครงสร้างพื้นฐานโดยมีการวางแผนการจัดการจากภาครัฐโดยมีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนการท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็น ๕ ขั้นตอนดังนี้ สรุจข้อมูล และจัดหมวดหมู่ข้อมูล วิเคราะห์และกำหนดข้อได้เปรียบด้านการท่องเที่ยวกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เขียนแผนงาน และโครงการ และดำเนินการตามแผนงานและโครงการ

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ความหมายของการท่องเที่ยว ในพจนานุกรม Webster's Third New International Dictionary ได้ให้ความหมายของคำว่า Tourism หรือ การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อสราญใจ การบริหารงานธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ส่วน Tourist หมายถึง นักท่องเที่ยว ผู้ที่เดินทางจากอีกจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง เพื่อเฝ้าหาสุขารมณ์หรือ เพื่อความรู้ทางวัฒนธรรมแล้วกลับมา ณ จุดเริ่มต้น คำว่า “การท่องเที่ยว” จึงเป็นคำที่มีความหมายกว้าง มิได้มีความหมายเพียงการเดินทางเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น แต่ยังหมายถึง การเคลื่อนย้ายประชากรจากแห่ง

หนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง รวมทั้งการเดินทางภายในประเทศและเดินทางระหว่าง ประเทศการท่องเที่ยว จึงเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ต่อกัน มีกิจกรรมร่วมกัน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ได้รับความรู้ ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ในปัจจุบันการท่องเที่ยวจึงเป็นธุรกิจที่กว้างขวาง ความหมายของ การท่องเที่ยวที่อาจสรุปได้ในเงื่อนไข ๓ ประการ คือ ประการแรก ต้องเดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยไปยังที่อื่น ชั่วคราว ประการที่สองต้องเดินทางไปด้วยความสมัครใจและประการสุดท้ายเดินทางด้วย จุดมุ่งหมายใดก็ได้ ที่มีใช้เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้^๕

๑. ปัจจัยของการท่องเที่ยว แบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑) สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) หมายถึง สิ่งที่สามารถดึงดูดหรือโน้มน้าวใจให้เกิดความสนใจปรารถนาที่จะไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว พื้นที่ที่นักท่องเที่ยวไปเยือน จะต้องเป็น พื้นที่ที่มีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ในแหล่งท่องเที่ยวจะมีจุดที่เป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว จุดเดียวหรือหลายจุด โดยสามารถสรุปแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) สิ่งดึงดูดใจทางธรรมชาติ (Natural Attraction Factors)

(๒) สิ่งดึงดูดใจที่มนุษย์สร้างขึ้น (Historical and Cultural Attraction Factors)

๒) สิ่งอำนวยความสะดวก (Facility) หมายถึง สิ่งต่างๆที่รองรับการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างสะดวกสบายที่สำคัญมากที่สุดคือเรื่องที่พักแรมไม่ว่าจะเป็น ที่พักในรูปแบบโรงแรม รีสอร์ท บังกะโล เกสต์เฮาส์สิ่งสำคัญอันดับรองลงมา คือ การบริโภคจึงต้องมีร้านอาหารบริการสำหรับนักท่องเที่ยวตลอดจนข่าวสารข้อมูลเพื่อการเดินทางไว้บริการนักท่องเที่ยว

๓) การเข้าถึงได้ (Accessibility) หมายถึง การไปถึงแหล่งท่องเที่ยวได้คือ ต้องมีการคมนาคมขนส่งนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นอย่างสะดวก ปัจจัยในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันไปตามความพึงพอใจ หรือความต้องการที่จะได้รับการไปท่องเที่ยว โดยที่บางคนต้องการไปท่องเที่ยวธรรมชาติอย่างเดียว แต่บางคนอาจจะต้องความสะดวกสบายในเรื่องของที่พักหรืออาหารเป็นต้น

การท่องเที่ยวจึงเป็นกระบวนการทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีองค์ประกอบหลัก ๓ ด้าน คือ ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Resource) บริการท่องเที่ยว (Tourism Service) และการตลาด การท่องเที่ยว (Tourism Market of Tourist) แต่องค์ประกอบย่อยๆที่มีความสัมพันธ์กันเป็นเหตุและผล ซึ่งกันและกัน ความแตกต่างของแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยวจึงอยู่ที่ความแตกต่างในองค์ประกอบย่อยและ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั่นเอง^๖ ทั้งนี้การท่องเที่ยวจึงเป็นปรากฏการณ์ของมนุษย์ที่สร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นธรรมชาติและวัฒนธรรมในการเดินทางไปท่องเที่ยวแต่ละสถานที่ย่อมมีจุดหมายของการเดินทางไปท่องเที่ยวที่ต่างกัน

๒. วัตถุประสงค์กับการท่องเที่ยว

โรบินสัน (Robinson) ให้วัตถุประสงค์ของบุคคลในการมาท่องเที่ยวอยู่ ๘ ประการ คือ

^๕ วรรณ วรณานิข, ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว, ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ, ๒๕๓๙, หน้า ๕๐๙.

^๖ อรุณ ศิลป์ มณีพันธ์, ลักษณะชายฝั่งทะเลที่พึงประสงค์ของนักท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่ง ทะเล ประเทศไทย, กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, (๒๕๔๗), หน้า ๑๙๑.

- ๑) เพื่อฟื้นฟูสุขภาพและร่างกาย
- ๒) เพื่อสุขภาพอนามัย เพื่อสูดอากาศบริสุทธิ์ที่อบอวล อบนํ้าแร่
- ๓) เพื่อเข้าร่วมหรือชมกิจกรรมทางกีฬา
- ๔) เพื่อไปชมสิ่งที่แปลกใหม่ในต่างประเทศ
- ๕) เพื่อความรื่นเริงบันเทิงใจ ความสนุกสนาน ความสดชื่น เพื่อการพักผ่อน
- ๖) เพื่อสาเหตุส่วนตัว เช่น ไปเยี่ยมญาติไปพบเพื่อนใหม่หรือเพื่อหลบหนีคนที่เกลียด

จำเ

- ๗) เพื่อเหตุผลทางด้านจิตใจ ศาสนา
- ๘) เพื่ออาชีพและการธุรกิจ

ตามมติเอกฉันท์ของสหประชาชาติในการประชุมครั้งที่ ๒๑ ในปีพ.ศ.๒๕๑๐ อันเป็นปีท่องเที่ยว สากลว่า “การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่มนุษยชาติต้องการมากที่สุด ควรที่รัฐบาลของทุกประเทศ และมนุษย์ทุกคนจะสนับสนุน”^๗ จากมูลเหตุจูงใจเพื่อการท่องเที่ยวที่กล่าวมานี้ คงจะไม่มีมูลเหตุจูงใจอันใดอันหนึ่งที่เป็นตัวกระตุ้นที่เด่นที่สุด แต่มีลักษณะผสมผสานกัน

๒.๔ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

องค์การการท่องเที่ยวแห่งโลก (WTO, ๒๐๐๔) ได้อธิบาย การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (sustainable Tourism) ไว้ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่สามารถครอบคลุมระบบเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ได้ทั้งหมด เรียกว่า “การท่องเที่ยวแบบมวลชน” (Mass tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญต่อการเสมอภาคระหว่างเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมรวมถึงสังคมและวัฒนธรรมของคน ที่เป็นปัจจุบัน จนถึงอนาคต โดย มีหลักการ แนวคิดที่สำคัญ ดังนี้

- มีตระหนักและใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- การเคารพ รู้จักปรับตัว และเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละชุมชน ในสังคม
- การสร้างความเจริญมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และช่วยลดความยากจนในท้องถิ่น

นอกจากการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และ เศรษฐกิจแล้ว ยังจะต้องคำนึงถึงความร่วมมือกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว (Tourism stakeholder) ทุกฝ่ายรวมถึงจะต้องสามารถรักษาความพึงพอใจสูงสุดของนักท่องเที่ยว การดำเนินการ วางแผนอย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญจะต้องมีเครื่องมือดัชนีที่ใช้วัดประสิทธิภาพต่อผลกระทบของ การดำเนินการในส่วนต่างๆ เพื่อสามารถนำไปปรับปรุงและแก้ไข เพื่อให้เกิดความยั่งยืนได้ต่อไปในอนาคต

ปัจจัยสำคัญ ๕ ประการ ในการนำมาพิจารณาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย

^๗ Burkart and Medlik, *Tourism : Past, Present and Future*. New York : Harper & Row, (๑๙๘๕), ๕๙.

- ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งแวดล้อมต่างๆ ทั้งที่เป็นสิ่งแวดล้อมที่กำเนิดขึ้นมาเอง ตามธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นแล้วสืบทอดต่อกันมา เช่น ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิต ประวัติศาสตร์

- นักท่องเที่ยว เป็นกลุ่มคนที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในฐานะผู้บริโภค ทรัพยากรการท่องเที่ยว มีความต้องการ (Demand) ที่ทำให้คนในแหล่งท่องเที่ยวและกลุ่มนักท่องเที่ยวต้องตอบสนองซึ่งก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรการท่องเที่ยวและก่อผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วยเหตุนี้ นักท่องเที่ยวที่มี คุณภาพจึงจำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

- กลุ่มธุรกิจท่องเที่ยว กลุ่มธุรกิจให้ความสำคัญกับธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก และพยายาม ที่จะเปลี่ยนแปลงทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว จนอาจจะเลยผลกระทบ ด้านลบที่อาจจะเกิดขึ้น ถ้าจะทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน กลุ่มธุรกิจนี้จะต้องคำนึงถึงขีดความสามารถ ในการรองรับนักท่องเที่ยวและเป็นตัวกลางที่จะช่วย กลับกรองคุณภาพของนักท่องเที่ยว

- ชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาทเป็นทั้งผู้ผลิตทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น วิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณีของคนในชุมชน ขณะเดียวกันในชุมชนเองมีบทบาทเป็นผู้ดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ที่ผ่านมามคนในแหล่งท่องเที่ยวมักเป็นฝ่ายตั้งรับการท่องเที่ยวที่เข้ามา โดยคนในแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จะมองเห็นผลประโยชน์ในเชิงรายได้แต่อาจไม่ตระหนักและคาดการณ์ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น นอกจากการ ตั้งรับกับทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไปแล้ว คนในชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยวกลับไม่ได้รับผลประโยชน์จากการ ท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม หรืออาจกล่าวได้ว่าคนในชุมชนได้ประโยชน์เพียงส่วนน้อยเมื่อเทียบกับผลกระทบ ที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจึงให้ความสำคัญกับเรื่องการกระจายผลประโยชน์ ให้กับคนในท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกัน ความรักท้องถิ่นเป็นอีกปัจจัยหนึ่งอยู่ในหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กระบวนการเรียนรู้ในชุมชนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเน้นการให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวที่มีส่วนช่วย อนุรักษ์วิถีชีวิตและทรัพยากรของชุมชน สร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ทำให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการกับทรัพยากรของตนเองซึ่งเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่คนในชุมชนจะต้องมีสิทธิเลือกได้ว่า ต้องการให้ ทรัพยากรของตนเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือไม่และควรมีรูปแบบเช่นไร

- นักวิชาการและสถาบันการศึกษา ได้เข้ามามีบทบาทในการเป็นหน่วยงานสนับสนุน (Facilitator) ที่ช่วยนำความรู้ในทางวิชาการหรือภูมิปัญญาสาขามาใช้ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อ ยกระดับและคำอธิบาย องค์ความรู้ท้องถิ่นที่เรียกว่า ภูมิปัญญาให้เป็นองค์ความรู้ที่เป็นสากลได้และ ยิ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวได้รับ การศึกษาค้นคว้ามากเท่าใด คนในชุมชน นักท่องเที่ยว และกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวก็จะเห็นคุณค่าของ ทรัพยากรการท่องเที่ยวมากขึ้น

การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) มีหลักการที่สำคัญอยู่ ๑๐ ประการ คือ

๑. อนุรักษ์โดยใช้ทรัพยากรอย่างพอดี(Using resource sustainable)

- การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การสงวนรักษาคุณภาพของ ทรัพยากร ให้มีคุณค่าต่อชีวิตที่ดีรู้วิธีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ปรับปรุง บำรุงให้เกิดประโยชน์ได้นาน เพิ่มพูน และ เสริมสร้างไว้ให้มีมากเพียงพอต่อการใช้ในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม

- การปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรนั้น ต้องคงความเป็นเอกลักษณ์อย่างดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด เกิดผลกระทบอันเป็นผลเสียน้อยที่สุด โดยการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านประยุกต์กับเทคโนโลยีแบบใหม่ การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดอย่างเหมาะสมจะสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยาวนาน

๒. ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นกับการลดของเสีย (Reducing overconsumption and waste)

๓. รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติสังคม และวัฒนธรรม (Maintain diversity)

๔. ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating tourism into planning)

๕. นำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting local economy)

๖. การมีส่วนร่วมโดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (Involving local communities)

๗. มีการประชุมกับผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Consulting stakeholders and the public)

๘. การพัฒนาบุคลากร (Training staff)

๙. การจัดเตรียมข้อมูล คู่มือในการบริการข่าวสารการท่องเที่ยว (Marketing tourism responsibly)

๑๐. ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย (Undertaking research)

๒.๕ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

๑. ความหมายของการมีส่วนร่วม

การจัดทำงานประมานนั้นมีหลายขั้นตอน ฉะนั้นจึงต้องมีการมีส่วนร่วมในการ ทำงานของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณของสำนักงานงบประมาณ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อ การปรับเปลี่ยนงบประมาณวิธีการทำงานและบทบาทของเจ้าหน้าที่วิเคราะห์งบประมาณ อันจะส่งผลให้สิ่งประสิทธิผลและความสำเร็จในการปฏิบัติงานของสำนักงานงบประมาณ

การมีส่วนร่วม (participation) คือ ความมีความคิดเห็นในความต้องการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีแนวทางการปฏิบัติ โดยกระบวนการการกลุ่ม หรือมติของกลุ่ม เพื่อเป็นไปในการพัฒนา ในนามการกระทำที่ผ่านและเป็นไปในรูปแบบ องค์การ (organization) ซึ่งเป็นเสมือน ตัวนำ ทำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้^๔

๒. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

อคิน รพีพัฒน์ ได้นำทฤษฎี มากกล่าวโดยสรุป ได้ ๕ ทฤษฎี ดังนี้

๒.๑ ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion)

Maslow กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการ เกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงานและถ้าจะให้ เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะ

^๔ ยุพาพร รุปราม, การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ, บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, พ.ศ. ๒๕๔๕, หน้า ๕-๙.

เกลี้ยกล่อม^๙ โดยเฉพาะในเรื่อง ความต้องการของคนตามหลักทฤษฎีของ Maslow ที่เรียกว่าลำดับขั้น ความต้องการ (hierarchy of needs) คือ ความต้องการของคนจะเป็นไปตามลำดับจาก น้อยไปมาก มีทั้งหมด ๕ ระดับ ดังนี้

๒.๑.๑ ด้านสรีระวิทยา (physiological needs) เป็น ขั้นพื้นฐานในความต้องการของมนุษย์ (survival needs) ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

๒.๑.๒ ด้านความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (safety and security needs)

๒.๑.๓ ด้านความต้องการทางด้านสังคม (social needs) ในการยอมรับ ความรัก

๒.๑.๔ ด้านเกียรติยศและชื่อเสียง (self-esteem needs)

๒.๑.๕ ด้านการประสบความสำเร็จ (self-actualization needs)

๒.๒ ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale)

คนเรามีความต้องการทางกายและใจถ้าคนมีขวัญดีพอ ผลของการทำงานจะสูงตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็ต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น^{๑๐}

๒.๓ ทฤษฎีสร้างความรู้รักชาตินิยม (Nationalism)

ปัจจัยประการหนึ่งที่น่าสู่การมีส่วนร่วมคือ การสร้างความรู้รักชาตินิยมให้เกิดขึ้น หมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือ เน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ ส่วนรวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดี ผูกพันต่อ ท้องถิ่น

๒.๔ ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership)

การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการรวมกลุ่มคน จูงใจไปยังเป้าประสงค์โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (positive leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (dynamic leader) และผู้นำไม่มีกิจ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (negative leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้นการสร้างผู้นำที่ดี ย่อมจะนำไปสู่ การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง

๒.๕ ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method)

การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ย่างเพราะใช้กฎหมายระเบียบ แบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตามผลของ ความร่วมมือยังไม่มีระบบใดที่ดีที่สุดในเรื่องการใช้บริหาร เพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใคร

^๙ อคิน รพีพัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณการพิมพ์, พ.ศ. ๒๕๒๗, หน้าที่ ๗-๘.

^{๑๐} ยุพาพร รูปงาม, การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ, บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, พ.ศ. ๒๕๔๕, หน้าที่ ๘.

บังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหาร เป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวัง ผลประโยชน์

๓. แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ และทบวงมหาวิทยาลัย ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจ ในการกำหนด นโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนใน การควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมว่ามี ๒ ลักษณะ คือ^{๑๑}

๑. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การคิดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

๒. การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือ ชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการ และ โครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับ ผลประโยชน์จากการพัฒนา

การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชน มีบทบาทหลัก โดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคต ของตนเอง

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของ บุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุ จุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย ^{๑๒}

ชิต นิลพานิช และกุลธณ ธนาพงศธร ได้ระบุว่า การที่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาชนบทขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือทุกขั้นตอนแล้วแต่เหตุการณ์จะเอื้ออำนวย^{๑๓}

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุก ขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมี ส่วนร่วมในอำนาจ การตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมี

^{๑๑} สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษาและทบวงมหาวิทยาลัย, **วิชาการวิจัยชุมชน**, กรุงเทพฯ : เอส. อาร์., พ.ศ. ๒๕๔๖, หน้าที่ ๑๑๔.

^{๑๒} นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, พ.ศ. ๒๕๒๗, หน้าที่ ๑๘๓.

^{๑๓} ชิต นิลพานิช และกุลธณ ธนาพงศธร, **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท**, นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, พ.ศ. ๒๕๓๒, หน้าที่ ๓๕๐.

ส่วนเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มาก ขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วม ทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน^{๑๔}

๔. ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

โกวิท พวงงาม ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนา ควรจะมี ๔ ขั้นตอน^{๑๕} คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น หมายถึง หากชุมชนในท้องถิ่นไม่ทราบหรือเข้าใจในปัญหาต่างๆ ในท้องถิ่นของตน ก็ไม่สามารถร่วมกันในการที่จะแก้ไขได้เพราะชุมชนท้องถิ่นจะไม่เข้าใจและมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาและจะทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จ

๒. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการ นำเอาปัจจัยข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

๓. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมี ฐานะยากจน แต่ก็มีแรงงานของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนิน กิจกรรมอย่างใกล้ชิด

๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงานและประเมินผลงานขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่างานที่ทำ ไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จลำบาก

นอกจากนี้สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย ยังได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา ๕ ขั้นตอน^{๑๖} ดังนี้

๑. ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความ ต้องการ

๒. ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้

๓. ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วม บริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

^{๑๔} วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, การพัฒนาชนบทไทย, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. ๒๕๓๑, หน้าที่ ๑๐.

^{๑๕} โกวิท พวงงาม, การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน, ม.ป.ท., พ.ศ. ๒๕๔๕, หน้าที่ ๘.

^{๑๖} สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษาและทบวงมหาวิทยาลัย, วิชาการวิจัยชุมชน, กรุงเทพฯ : เอส. อาร., พ.ศ. ๒๕๔๖, หน้าที่ ๑๑๖.

๔. ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับ ผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

๕. ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนา เป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วม ประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

๕. ระดับของการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตาม หลักการทั่วไปว่า แบ่งเป็น ๕ ระดับ^{๑๗} คือ

๑. การให้ข้อมูลพื้นฐาน
๒. การรับข้อมูลข่าวสาร
๓. การตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดย แบ่งเป็น ๓ กรณีแล้วแต่กิจกรรมในตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้อยู่
 - ๓.๑ ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ
 - ๓.๒ ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ
 - ๓.๓ ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ
๔. การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด
๕. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คืออาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือ ในด้านอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังได้มีการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมเป็นระดับของการมีส่วนร่วม ตามแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้ แบ่งไว้ดังนี้

๑. ร่วมค้นหาปัญหาของตนให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหารากเหง้าของปัญหา
๒. ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของตนในปัจจุบันคืออะไร
 - ๒.๑ ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อนหลัง
 - ๒.๒ วางแผนแก้ไขปัญหานั้นเป็นเรื่อง ๆ
 - ๒.๓ ร่วมระดมความคิด ถึงทางเลือกต่าง ๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหานั้นที่วางแผนนั้น
 - ๒.๔ ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้
 - ๒.๕ ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ๆ
 - ๒.๖ ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน
 - ๒.๗ ร่วมรับผลประโยชน์/หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

๖. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

หลักการสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมี ดังนี้^{๑๘}

๑. ยึดถือความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานราชการหรือต่อบุคคล

^{๑๗} นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง, กรุงเทพมหานคร : พ.ศ. ๒๕๔๖, หน้า ๑๗.

^{๑๘} ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท, นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, พ.ศ. ๒๕๓๒, หน้า ๓๖๒.

๒. การจัดความขัดแย้งในประเด็นเกี่ยวกับ ด้านผลประโยชน์ และ ด้านความรู้สึกนึกคิด

๓. การสร้างอุดมการณ์ และ ค่านิยม ในการทำงาน เช่น ขยัน อดทน การร่วมมือซื่อสัตย์

๔. การให้การศึกษาอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นการส่งเสริมให้คนมีความรู้ ความคิด ของตนเอง ช่วยให้ประชาชนมั่นใจในตนเองมากขึ้น

๕. การทำงานเป็นทีม

๖. การสร้างพลังชุมชน การรวมกลุ่มกันทำงานจะทำให้เกิดพลังในการ ทำงานและทำให้งานเกิดประสิทธิภาพ

อนึ่ง สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ๒ ประการคือ^{๑๙}

๑. การจัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

๑.๑ จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ

๑.๒ จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาระหว่างกลุ่มองค์กร ต่าง ๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน

๑.๓ แก่อบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่าง ๆ

๑.๔ ลงมือปฏิบัติจริง

๑.๕ ถ่ายทอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุง กระบวนการทำงานที่เหมาะสม

๒. การพัฒนาผู้นำเครือข่าย เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความและ ความสามารถที่มี จะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหา หรือกิจกรรมการ พัฒนาได้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

๒.๑ แลกเปลี่ยน เรียนระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน

๒.๒ สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนอย่างต่อเนือง และสนับสนุน ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง

๒.๓ แลกเปลี่ยนเรียน!และดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและจัดองค์กรร่วมกัน

๗. กรรมวิธีในการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรรมวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถทำได้หลายวิธี ที่สำคัญมี ดังต่อไปนี้^{๒๐}

๑. การเข้าร่วมประชุมอภิปราย เป็นการเข้าร่วมถกปัญหาหรือเนื้อหาสาระของ แผนงานหรือโครงการพัฒนา เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชน

^{๑๙} สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐาน อุดมศึกษาและทบวงมหาวิทยาลัย, วิชาการวิจัยชุมชน, กรุงเทพฯ : เอส. อาร., พ.ศ. ๒๕๔๖, หน้าที่ ๑๑๘.

^{๒๐} โกวิท พวงงาม, การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน, ม.ป.ท., พ.ศ. ๒๕๔๕, หน้าที่ ๑๑.

๒. การถกเถียง อันไปตามระบอบวิถีทางประชาธิปไตย หาข้อยุติ เพื่อให้ทราบถึงผลดี ผลเสียในกรณีต่าง ๆ ทั้งทางบวกและทางลบต่อความเป็นอยู่ของเขา

๓. การให้คำปรึกษา แนะนำ แก่ประชาชน และรับฟังปัญหาจากประชาชนที่มีผลกระทบกับโครงการนั้นๆ เพื่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ และการวางแผน

๔. การสำรวจ ความคิดเห็น เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

๕. การประสานงานร่วม เป็นกรรมวิธีที่ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่การคัดเลือก ตัวแทนของกลุ่มเข้าไปเป็นแกนนำในการจัดการหรือบริหาร

๖. การจัดทัศนศึกษา สามารถให้เกิดการตรวจสอบข้อเท็จจริง ณ จุดดำเนินการก่อนให้มีการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง

๗. การสัมภาษณ์หรือพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำ รวมทั้งประชาชนที่ได้รับผลกระทบเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น

๘. การไต่สวนสาธารณะ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าร่วมแสดง ความคิดเห็นต่อนโยบาย กฎ ระเบียบในประเด็นต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยรวม

๙. การสาธิต เป็นการใช้เทคนิคการสื่อสารทุกรูปแบบเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจนอันจะเป็นแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วม

๑๐. การรายงานผล เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทบทวนและสะท้อนผลการตัดสินใจต่อโครงการอีกครั้งหนึ่ง หากมีการเปลี่ยนแปลงจะได้แก้ไขได้ทันที่

๘. กระบวนการมีส่วนร่วม

Szentendre กล่าวถึงการแบ่ง กระบวนการการมีส่วนร่วมออกเป็น ๔ ขั้นตอน^{๒๑} คือ

๑. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน

๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

๓. การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์

๔. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

๒.๖ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลีลี ก่อกิจความดี (๒๕๕๑) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ผู้วิจัยเห็นว่า ควรทำการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ได้เลือกอุทยานแห่งชาติ แก่งกระจานเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากเป็นอุทยานที่กว้างที่สุดในประเทศไทยและมีพื้นที่ ทางการท่องเที่ยวหลายเขต โดยในที่นี้จะทำการศึกษากระบวนการดำเนินงานและทัศนคติ ของเจ้าหน้าที่และคนในชุมชน ที่มีต่อการบริหารจัดการภายในอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานภาครัฐขาดความเอาใจใส่ในการแก้ปัญหา และขาดงบประมาณ ในการจัดการ ทั้งยังขาดการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวที่เปรียบเสมือนชีวิต

^{๒๑} สถาบันพระปกเกล้า, การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย, กรุงเทพฯ : ธรรมดาเพรส, พ.ศ. ๒๕๔๕, หน้าที่ ๓๐ - ๓๑.

ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ แก่งกระจานอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น เพื่อพัฒนาการจัดการให้มีมาตรฐานและสร้าง การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป

สุภาพร คำภีระ (๒๕๕๓) ศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และประวัติศาสตร์หมู่บ้านสันติสุข ขององค์การบริหารส่วนตำบลขุนควรว อำเภอปง จังหวัดพะเยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและประวัติศาสตร์หมู่บ้าน สันติสุข และแนวทางในการพัฒนาชุมชนบ้านสันติสุข ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศและประวัติ ท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพและสภาพปัจจุบันของพื้นที่ชุมชนหมู่บ้านสันติสุขที่จะพัฒนา ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาแล้วพบว่า สิ่งดึงดูดใจให้มาท่องเที่ยวมีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งจากแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ รองลงมา ได้แก่ ความสามารถในการรองรับของพื้นที่จากการมีจุดชมวิวที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว สถานที่พักและโฮมสเตย์ที่รองรับอย่างเพียงพอ ในขณะด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการท่องเที่ยวและความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับ การท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่ต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถให้มากขึ้น ส่วนแนวทางในการพัฒนาชุมชน บ้านสันติสุขให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรพัฒนา ได้แก่ การจัดการที่จำเป็นต้องประชาสัมพันธ์ ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและสาธารณูปโภคให้มากขึ้น กิจกรรมและกระบวนการมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ป่าและทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน พื้นที่กิจกรรมควรทำความสะอาด มีการส่งเสริมให้ชุมชนเป็นหมู่บ้านสีขาวซึ่งเป็น สิ่งที่มีความสำคัญที่เชื่อมโยงกับการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมให้มีความน่าสนใจและเหมาะแก่การเป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่วนเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนจำเป็นต้องเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเส้นทางและการมีผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อสินค้าสำคัญ รวมถึงการจัดตั้งคณะกรรมการ ชุมชนในการเข้ามาบริหารจัดการและบริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย

ชาคริต ช่วยบำรุง (๒๕๕๔) ศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาถึงบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยว ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ (๒) เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา การท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ (๓) เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบมีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในท้องถิ่น ดังนี้ (๑) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีการจัดทำสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริม การท่องเที่ยวในท้องถิ่น (๒) ด้านการสร้างและแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น ปัจจุบันยังไม่ได้มี การดำเนินการในการแสวงหาหรือสร้างแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพิ่มเติม (๓) ด้านการให้บริการ ท่องเที่ยว มีการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวล่วงหน้าเรื่องความ งดงามของถ้ำเขาเขากอบ โดยมีพนักงาน พายเรือทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นคอยให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว (๔) ด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีการกำหนดการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นพันธกิจ ในการพัฒนาท้องถิ่น ในส่วนของสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีดังนี้ (๑) การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวยังไม่ทั่วถึง (๒) การขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินการและความร่วมมือจากภาคประชาชน (๓) ด้านการให้บริการ ท่องเที่ยว ในปัจจุบันมักประสบปัญหาในการสื่อสารเพื่ออธิบายถึงรายละเอียดของถ้ำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ(๔) ด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ยัง

ไม่มีการดำเนินงานจัดทำ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแยกจากแผนการพัฒนาท้องถิ่น และยังไม่ได้มีการดึงภาคประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ สามารถดำเนินการโดยการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวและติดตามประเมินผล โดยสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการร่วมกันวางแผนพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว สร้างจิตสำนึกร่วมกัน จัดทำแผนพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้แผนพัฒนาในแต่ละสาขาของการพัฒนามีความเชื่อมโยงกัน และสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตามศักยภาพและบริบทของพื้นที่ โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมจัดให้ มีการดูแลรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองพฤติกรรมนักท่องเที่ยว จัดทำโฆษณาประชาสัมพันธ์และการตลาดทางการท่องเที่ยว โดยเผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวแก่สาธารณชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ นิตยสารหนังสือพิมพ์ จดหมาย แผ่นพับ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

สุลาพร สุขชี (๒๕๕๓) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว เชนิเวศ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อ (๑) การมีส่วนร่วม ของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก จำแนกข้อมูลทั่วไป ของประชาชนในชุมชน (๒) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประชาชนในชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนในชุมชนท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพค้าขาย/ ธุรกิจส่วนตัว มีรายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๐ บาท ขึ้นไป อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านคลองสนนานมาเป็นระยะเวลามากกว่า ๑๑ ปี มีส่วนร่วมใน การพัฒนาการท่องเที่ยว ตลาดน้ำดำเนินสะดวกในระดับปานกลาง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับมาก ข้อเสนอแนะที่ได้มากที่สุดโดยการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับ ให้เป็นแนวปฏิบัติให้ทราบโดยทั่วกัน เพื่อให้การทำกิจกรรมต่าง ๆ ของทุกกลุ่มคนในชุมชนท้องถิ่น เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย และเกิดผลดีต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ในส่วนของผลทดสอบสมมติฐาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ พบว่า (๑) ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีเพศ อายุ แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ในด้านร่วมดำเนินงาน ที่แตกต่างกัน (๒) ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัย อยู่แตกต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการติดตามผลที่แตกต่างกัน และ (๓) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นตลาดน้ำ ดำเนินสะดวก ในด้านร่วมศึกษาค้นหาปัญหา ร่วมในการวางแผน ร่วมในการดำเนินงานและร่วมใน การติดตามผล

เฉลิมชัย ปัญญาดี และคณะ (๒๕๕๓) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมชุมชนที่ศึกษาส่วนใหญ่มีศักยภาพในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนน้อยโดยเฉพาะ การจัดการแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ๆ มักถูกกำหนดโดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจากภายนอก ชุมชนเป็นหลัก สำหรับการมีส่วนร่วมนั้น พบว่าการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อยองค์กรท้องถิ่นที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวเกือบทั้งหมดเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งมักทำ

หน้าที่เพียงเข้าไปเก็บภาษีบริษัทหรือผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเป็น หลักและไม่มี การวางแผนหรือจัดทำระเบียบควบคุมหรือกำกับการใช้ประโยชน์จาก แหล่งท่องเที่ยวแต่อย่างใด

ปองพล ธีรลหทัยกุล และคณะ (๒๕๕๐) ได้ศึกษาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ พบว่าการประเมินศักยภาพเพื่อจัดลำดับ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้จำนวน ๔๐ แหล่ง พบว่ามี แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมที่มีศักยภาพสูงจำนวน ๑๕ แหล่ง ศักยภาพปานกลางจำนวน ๑๔ แหล่ง และศักยภาพต่ำจำนวน ๑๑ แหล่ง และการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมพบว่า เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมเพราะความ น่าสนใจด้านเกษตรกรรม วิธีชีวิตเกษตรกรรม ทัศนียภาพและความสวยงามของพื้นที่

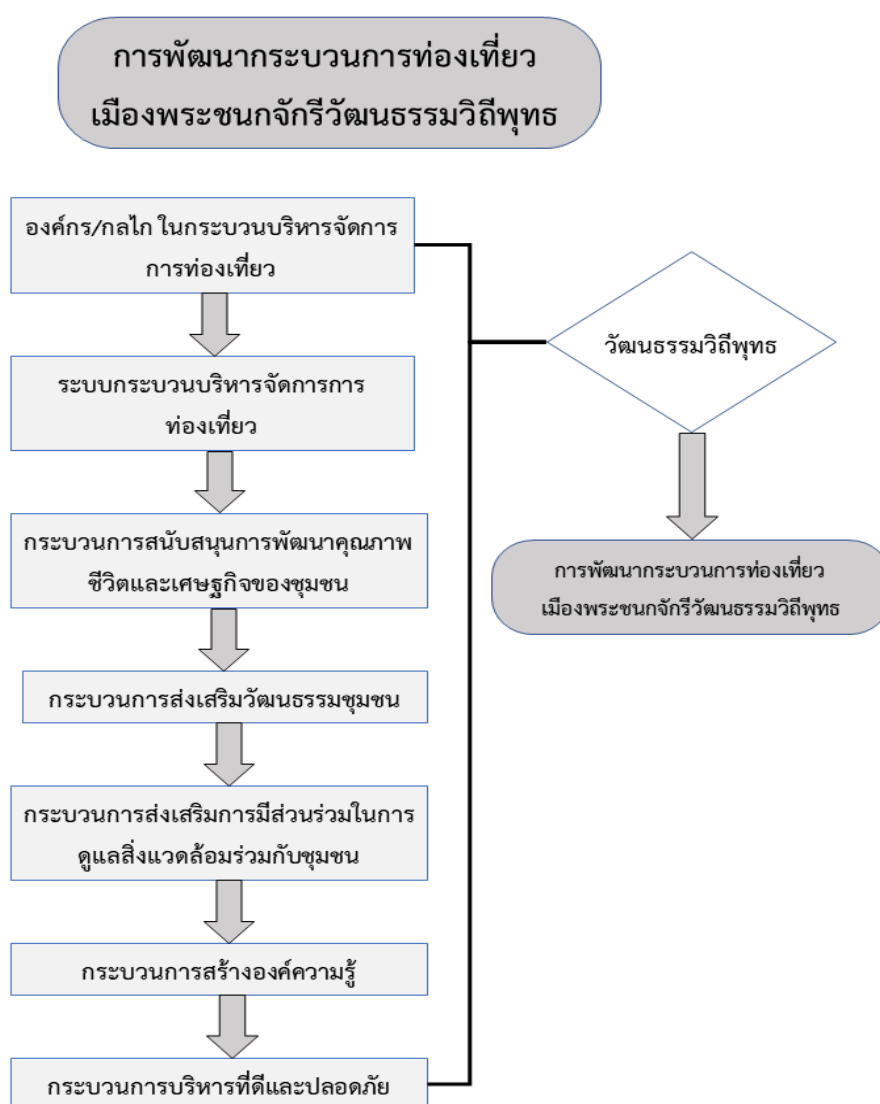
ศักดิ์ศิริ นันตะสุข และคณะ (๒๕๕๐) ได้ศึกษาโครงการการพัฒนาศักยภาพของคนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ พบว่าคนในท้องถิ่นมี ศักยภาพด้านบุคลิกภาพระดับมาก ด้านบริหารจัดการ และด้านการพึ่งตนเองระดับปานกลาง มีความต้องการพัฒนาศักยภาพด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านบริหารจัดการและด้าน การพึ่งตนเองในระดับมาก

รลิกา อังกรและคณะ (๒๕๔๙) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิ ปัญญาท้องถิ่นพบว่าการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น กำลังได้รับความนิยมจากชาวไทยและชาวต่างชาติโดยเฉพาะในกลุ่มที่ต้องการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต และความงดงามในศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับรูปแบบที่เป็นที่นิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นการเที่ยวชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณสถาน การเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และการเที่ยวชมความงดงามของศิลปหัตถกรรม ไทยที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น แต่การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมาแต่ละจังหวัดได้แก่ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการปรับปรุงและ การท่องเที่ยวของจังหวัด ปัญหาการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง ปัญหาบุคลากรในอุตสาหกรรมบริการด้านการท่องเที่ยว ปัญหาการบริหารจัดการในชุมชน ปัญหาการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี และการลดคุณค่าดั้งเดิมของศิลปวัฒนธรรม ส่วนการเสนอแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมมาเป็นแกนหลักในการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว การกระจายอำนาจ การบริหารจัดการแก่ชุมชนและการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในฐานะเจ้าของ วัฒนธรรม ตลอดจนทบทวนศักยภาพขีดความสามารถและข้อจำกัดของการท่องเที่ยวของ สถานที่ท่องเที่ยว

เพชรศรีนันทศิริ (๒๕๕๕) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยว โดย ชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่ม การท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน ๔ ชุมชน ได้แก่ชุมชนบ้านนาต้นจั่น จังหวัด สุโขทัย ชุมชนบ้านหนองแม่นา จังหวัดเพชรบูรณ์ชุมชนบ้านใหม่ร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก และชุมชน บ้านแม่พูล จังหวัดอุดรดิตถ์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการ สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรูปแบบการดำเนินการแบบกระจาย อำนาจ ด้านเศรษฐกิจมีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง ด้านการมีส่วนร่วม คนในชุมชนมีส่วนร่วมทั้ง ในการจัดตั้ง วางแผนและดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม พบแนวโน้มของการรวมอำนาจการ

ตัดสินใจของ ผู้นำกลุ่ม ซึ่งเป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในบางกลุ่ม นอกจากนี้ภูมิหลัง การก่อตั้งองค์กร พี่เลี้ยงและภาวะความเป็นผู้นำของผู้นำกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบการ ดำเนินงานของกลุ่ม การท่องเที่ยวโดยชุมชนและความสำเร็จของกลุ่ม

๒.๗ ทฤษฎี สมมติฐาน (ถ้ามี) และกรอบแนวความคิดของโครงการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาระบบการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ๒) เพื่อบูรณาการระบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ๓) เพื่อพัฒนาระบบการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยมีวิธีวิจัยดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานของการวิจัย ๔ ประเภท คือ การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

๑. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของวัฒนธรรมวิถีพุทธ เมืองพระชนกจักรี ดังนี้

๑) ประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมวิถีพุทธ เช่น ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต

๒) รูปแบบและกระบวนการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาพื้นที่ พัฒนารูปแบบผลงาน การพัฒนากิจกรรม กระบวนการ การท่องเที่ยว เป็นต้น

๓) แนวทางการพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรมวิถีพุทธและการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววิถีพุทธ

๔) การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของพื้นที่ในเมืองพระชนกจักรี เช่น วัดอุปถัมภ์ (วัดโบสถ์) วัดหนองขุนชาติ

๕) แนวทางการพัฒนาระบบการกิจกรรมในรูปแบบวิธีการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ

๖) รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธเมืองพระชนกจักรี

๒. การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มุ่งเน้นการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน และนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว เมืองพระชนกจักรี เพื่อทราบถึงรูปแบบการเดินทาง ความสนใจต่อวัฒนธรรมวิถีพุทธ เส้นทางการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ เมืองพระชนกจักรี โดยมีขั้นตอน ดังนี้

๑) การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พัฒนาในแหล่งท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรี

๒) การสำรวจกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมในพื้นที่กิจกรรม กระบวนการ ในแหล่งท่องเที่ยว เมืองพระชนกจักรี

๓) ประมวลความคิดเห็นในรูปแบบของข้อมูลทางสถิติ ระบบสารสนเทศ และพัฒนาไปสู่ประเด็นพัฒนาพื้นที่ กิจกรรมกระบวนการ แนวทางการส่งเสริม ในเชิงนโยบาย

๔) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเป็นฐานการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ กิจกรรมกระบวนการ แนวทางการส่งเสริม

๓. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑) การลงพื้นที่ใน ๒ พื้นที่ เพื่อสนทนากลุ่ม สัมภาษณ์ และรวบรวมข้อมูลจากพระสงฆ์ ผู้นำชุมชนในการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรมกระบวนการ แนวทางการส่งเสริม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลประวัติความของวัฒนธรรมวิถีพุทธ เช่น ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต รูปแบบและกระบวนการสร้างสรรค์พื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาพื้นที่ พัฒนารูปแบบผลงาน การพัฒนากิจกรรม กระบวนการ การท่องเที่ยว เป็นต้น แนวทางการพัฒนาพื้นที่ที่วัฒนธรรมวิถีพุทธและการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววิถีพุทธ การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของพื้นที่ในเมืองพระชนกจักรี เช่น วัดอโศการาม (วัดโบสถ์) วัดหนองขุนชาติ แนวทางการพัฒนากระบวนการกิจกรรมในรูปแบบวิธีการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ และรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธเมืองพระชนกจักรี

๒) การสัมภาษณ์ สนทนากลุ่มกับตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬาประจำจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และบริษัทท่องเที่ยว/ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรมกระบวนการ แนวทางการส่งเสริม เพื่อทราบถึงแนวทางการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว การพัฒนากระบวนการ กิจกรรมการท่องเที่ยว แนวทางรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ การกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนา ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน

๓) การสัมภาษณ์เชิงลึก สนทนากลุ่มกับตัวแทนกับปราชญ์ท้องถิ่น วัฒนธรรม วิถีชีวิต พื้นบ้าน และกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่พัฒนาพื้นที่ กิจกรรมกระบวนการ แนวทางการส่งเสริม

๔) การพูดคุยกับกลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่พัฒนาพื้นที่ กิจกรรมกระบวนการ แนวทางการส่งเสริม

๔. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการลงพื้นที่สำรวจในแต่ละพื้นที่จากอดีตจนถึงปัจจุบันใน ๒ พื้นที่ เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้พื้นที่วัฒนธรรมวิถีพุทธที่จะนำมาสังเคราะห์ให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน แล้วนำไปพัฒนาพื้นที่ ดังนี้

- การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาอย่างมีส่วนร่วมกับกลุ่มชาวบ้านเกี่ยวกับการศึกษาข้อมูลในข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต การจัดลำดับความสำคัญและความต้องการในการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว โดยการกระตุ้นให้ประชาชนได้เรียนรู้สภาพของพื้นที่ วัฒนธรรม วิถีชีวิต สังคม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดทำและประกอบการพิจารณาวางแผนงานวิจัยในการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

- การวางแผน เป็นการวางแผนการพัฒนาหลังจากได้ข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนแล้ว และนำข้อมูลมาวิเคราะห์พื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว โดยการนำมาอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ การกำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้เพื่อการวิจัย

- การดำเนินการในการดำเนินการพัฒนา หรือเป็นขั้นตอนปฏิบัติการตามแผนการวิจัยที่ได้วางไว้ ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวให้กับชุมชน โดยการสนับสนุนด้านเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน รวมทั้งการเข้าร่วมในการบริหารงาน การประสานขอความช่วยเหลือจากภายนอกในกรณีที่มีความจำเป็น

- การติดตามประเมินผลการดำเนินงานวิจัย และผลของการพัฒนาจากการดำเนินการไปแล้วว่าสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดอย่างไร เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันที และนำข้อผิดพลาดไปเป็นบทเรียนในการดำเนินการต่อไป การเปิดให้ประชาชน หรือชาวบ้านที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสเข้าร่วมในพื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ทั้งในด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมกันอนุรักษ์ ซึ่งก่อให้เกิดรากฐานแห่งความยั่งยืนของการพัฒนา

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหวังให้การพัฒนาพื้นที่กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว วัฒนธรรมวิถีพุทธเมืองพระชนกจักรี และชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ และแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมของชุมชนที่ยั่งยืน ในรูปแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน โดยมีการค้นคว้าด้าน ข้อมูลและเนื้อหา ดังนี้

๓.๒ พื้นที่ในการศึกษาวิจัย

คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่การศึกษาพัฒนาส่งเสริมจำนวน ๒ พื้นที่ ได้แก่อำเภอเมืองอุทัยธานี วัดอุโปสถาราม และอำเภอหนองฉาง วัดหนองขุนชาติ โดยเน้นสถานที่ที่สำคัญ และการพัฒนาที่มีศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวหลัก แหล่งโบราณสถาน วัด ชุมชน และการพัฒนาชุมชน

๓.๓ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษานี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนด ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๑. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

กลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว โดยเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ ราย

๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

๑) พระสงฆ์ ผู้นำชุมชนในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ๆ ละ ๕ ราย จำนวน ๑๐ ราย

๒) ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬาประจำจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และบริษัทท่องเที่ยว/ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ๆ ละ ๕ ราย จำนวน ๑๐ ราย

๓) ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้อาวุโส และกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ๆ ละ ๕ ราย จำนวน ๑๐ ราย

๔) กลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่เพื่อร่วมเรียนรู้ จำนวนพื้นที่ละ ๕ ราย รวมจำนวน ๑๐ ราย

๓. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

๑) กลุ่มผู้นำและนักพัฒนาที่ทำงานในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว จำนวน ๑๐ ราย

๒) กลุ่มเยาวชนและกลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ๒ พื้นที่ เพื่อร่วมเรียนรู้ในการพัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว จำนวนพื้นที่ละ ๕ ราย รวม ๑๐ ราย

๓) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนและประชาชนพื้นบ้านใน ๒ พื้นที่ๆ ละ ๕ ราย รวมจำนวน ๑๐ ราย

๔) ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีวัฒนธรรมจำนวน ๒ กิจกรรม ครั้งละไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ราย รวม ๒๐๐ ราย

รวมประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแผนบูรณาการวิจัย จำนวน ๖๗๐ ราย

๓.๔ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสานเน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการลงพื้นที่สำรวจ พื้นที่ กิจกรรม รูปแบบการดำเนินการในแต่ละพื้นที่จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้พื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวที่จะนำมาสังเคราะห์ให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน แล้วนำไปพัฒนาเป็นพื้นที่ กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมวิถีพุทธของเมืองพระชนกจักรี ในรูปแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตน ดังนั้น จึงมีเครื่องมือในการวิจัยประกอบด้วย

๑. แบบสอบถาม (Questionnaires) สำหรับประชาชนในพื้นที่ ๒ พื้นที่ จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่พัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

๑) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับศึกษา อาชีพ รายได้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

๒) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของวัดและชุมชน การจัดการแหล่งท่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

๓) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการจัดการและการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวของวัดและชุมชน

๒. แบบสอบถาม (Questionnaires) สำหรับนักท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมวิถีพุทธ เป็นแบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมในพื้นที่ การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว เนื้อหาของแบบสอบถามประกอบด้วย

๑) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับศึกษา อาชีพ รายได้ การเรียนรู้ การอนุรักษ์ และการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ความถี่ในการท่องเที่ยว

๒) ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ความสนใจการพัฒนา กิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวเส้นทางท่องเที่ยว ความพึงพอใจต่อการเดินทางท่องเที่ยว และการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของวัดและชุมชน เป็นต้น

๓) ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยว การเดินทาง ค่าใช้จ่าย การซื้อสินค้าชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เป็นต้น

๔) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริมการท่องเที่ยวของวัดและชุมชน

๓. แบบสัมภาษณ์ (Interview) มุ่งเน้นการสัมภาษณ์พระสงฆ์ ผู้นำชุมชนในพื้นที่การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬาประจำจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มชาวบ้าน และกลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว โดยมีเนื้อหาสำคัญ เช่น

๑) ประวัติความเป็นมาและการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวของวัดและชุมชน

๒) กระบวนการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

๓) การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของวัดและชุมชนต้นแบบในการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

๔) รูปแบบการส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวของวัดและชุมชน

๕) แนวทางการพัฒนาพื้นที่

๖) การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว

๗) การพัฒนานโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน

๔. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (key informant) ในพื้นที่ ๒ แห่ง ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้นำชุมชนในพื้นที่การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬาประจำจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มชาวบ้าน และกลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว โดยมีเนื้อหาสำคัญ เช่น

๑) ประวัติความเป็นมาและการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวของวัดและชุมชน

๒) กระบวนการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

๓) การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของวัดและชุมชนต้นแบบในการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

๔) รูปแบบการส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวของวัดและชุมชน

๕) แนวทางการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

๖) การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

๗) การพัฒนานโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน

๕. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ เป็นการจัดกิจกรรมในระดับจังหวัด และภาคีที่เกี่ยวข้องในภาคส่วนต่างๆ จำนวน ๑๒๐ ราย จากตัวแทนพระสงฆ์ ผู้นำชุมชนในพื้นที่การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวและการกีฬาประจำจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา ฯลฯ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ ประเด็นหลักในการจัดกิจกรรมประกอบด้วย

- ๑) การนำเสนอผลงานพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยว วัฒนธรรม วิถีชีวิต
- ๒) การจัดการมรดกทางวัฒนธรรม พื้นที่ กิจกรรม การพัฒนา การมีส่วนร่วม
- ๓) การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธในพื้นที่
- ๔) รูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีพุทธ
- ๕) การพัฒนานโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

๖. ชุดปฏิบัติการทางการพัฒนา เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้และการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว ประกอบด้วย

๑) ชุดความรู้ เช่น ประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมวิถีพุทธ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต ผลงานเชิงประจักษ์ และการพัฒนา

๒) ชุดปฏิบัติการทางการพัฒนา ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่

- ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลชุมชนในด้านประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมวิถีพุทธ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตเพื่อประกอบการพิจารณาวางแผนงานวิจัยในการพัฒนา

- วางแผนโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

- ออกแบบรูปแบบ วิธีการการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

- ดำเนินการการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

- ส่งเสริมผลประโยชน์ของพื้นที่จากกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

- ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

- ยกระดับผลงานการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว

๓) การจัดทำระบบฐานข้อมูลและเว็บไซต์ เพื่อรองรับข้อมูลของโครงการ การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยวของพื้นที่ที่ร่วมโครงการ

๗. แบบพัฒนาองค์ความรู้กระบวนการท่องเที่ยวเมืองอุไทย แบบประเมินเพื่อหาองค์ความรู้เพื่อนำมาพัฒนา ส่งเสริม กระบวนการท่องเที่ยว จัดทำขึ้นเพื่อประเมินความรู้ ทศนคติ และกระบวนการของผู้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากิจกรรม การส่งเสริม การท่องเที่ยว โดยประเมินก่อน-หลัง (Pre-test-Post-test) การเข้าร่วมกิจกรรม เนื้อหาประกอบด้วย

๑) ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมวิถีพุทธ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของวัดและชุมชน

๒) ทศนคติต่อประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมวิถีพุทธ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตในพื้นที่

๓) กระบวนการมีส่วนร่วมในประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมวิถีพุทธ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต

๔) ทักษะและความเข้าใจต่อประวัติความเป็นมาของวัฒนธรรมวิถีพุทธ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี สังคม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิต

๘. การสร้างเครื่องมือการวิจัย

๑) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือที่เกี่ยวข้องทั้ง แบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสัมภาษณ์ (Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ชุดปฏิบัติการวิจัย และแบบประเมินโครงการ

๒) ร่างเครื่องมือทุกฉบับ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสัมภาษณ์ (Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ชุดปฏิบัติการวิจัย และแบบประเมินโครงการ เพื่อให้เป็นต้นแบบการรวบรวมข้อมูลในพื้นที่

๓) นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

๔) นำผลการตรวจสอบมาคำนวณหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์หรือนิยาม (IOC: Item Objective Congruence Index) เกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกตามวัตถุประสงค์ที่มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ ๐.๕๐ ถึง ๑.๐๐ ซึ่งแสดงว่าจุดประสงค์นั้นวัดได้ครอบคลุมเนื้อหา หรือข้อสอบนั้นวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และถ้าข้อใดได้คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า ๐.๕๐ ต้องนำไปปรับปรุงแก้ไข เพราะมีความสอดคล้องกันต่ำ และปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อจัดทำแบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสัมภาษณ์ (Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ชุดปฏิบัติการวิจัย และแบบประเมินโครงการ ฉบับสมบูรณ์

๕) จัดทำเครื่องมือการวิจัยฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ในการวิจัย

๓.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการปฏิบัติการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑) จัดประชุมทีมวิจัย เพื่อชี้แจงความรู้ความเข้าใจและจัดสร้างการจัดสร้างเครื่องมือประกอบการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ประกอบการวิจัย ได้แก่ เครื่องบันทึกภาพและเสียง และความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือการทำงาน

๒) ลงสำรวจข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยการคัดเลือกชุมชนเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อรวบรวมข้อมูลในเชิงกายภาพของพื้นที่ ๒ แห่ง โดยการทำจดหมายและประสานงานติดต่อเพื่อขออนุญาตทำวิจัยกับกลุ่มประชากรเป้าหมาย โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่วมกับการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารทางประวัติศาสตร์และข้อมูลทางโบราณคดี โดยการสำรวจข้อมูลและคัดเลือกชุมชนเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

- สถานที่ในการลงพื้นที่สำรวจต้องเป็นสถานที่เหมาะสมและมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญ มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ มีเส้นทางเดินทางเข้าถึงได้ง่าย และมีสิ่งอุปโภคบริโภคเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว

- สถานที่ในการลงพื้นที่สำรวจนั้น ต้องมีองค์กรชุมชน ผู้นำ และประชาชนอนุญาต และให้ความร่วมมือในพัฒนาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมที่สำคัญ โบราณสถาน โบราณวัตถุในอดีตจนถึงปัจจุบันได้

- สถานที่ในการลงพื้นที่สำรวจนั้น มีวัฒนธรรมที่สำคัญ มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการนำมาสังเคราะห์องค์ความรู้

๓) ปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่ และกิจกรรม กระบวนการ และการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่กำหนดไว้ในการศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้ผลงานการพัฒนาพื้นที่ และกิจกรรม กระบวนการ และการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔) จัดพิมพ์เอกสารรายงานความก้าวหน้างานวิจัยเพื่อนำเสนอรายงานความก้าวหน้าแก่แหล่งทุนสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงรายงานความก้าวหน้างานวิจัยและนำเครื่องมือการวิจัยไปทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ในการจัดทำแบบสอบถาม

๕) สรุปลองค์ความรู้การพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ แล้วนำข้อมูลไปสู่การจัดทำเวทีประชาคมในชุมชนหรือพื้นที่ โดยการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และจัดทำประชาพิจารณ์ในชุมชนหรือพื้นที่ โดยการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และจัดทำประชาพิจารณ์ หลังจากนั้น จึงดำเนินการลงมือปฏิบัติการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ พัฒนากิจกรรม กระบวนการการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ

๖) จัดประชุมเสวนาทางวิชาการ และกิจกรรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาพื้นที่กระบวนการกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ สร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์พื้นที่ และกิจกรรมอย่างเพื่อประเมินผลการดำเนินการวิจัย

๗) การจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ วีดีโอ ผลงานวิจัย วิดีทัศน์นำเสนอ เพื่อเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณชน รวมทั้งการจัดทำแผ่นพับ หนังสือสรุปลองค์ความรู้ เว็บไซต์ การเผยแพร่สู่สื่อสารมวลชน สื่อสารสนเทศ วารสารท่องเที่ยวและวัฒนธรรม และการจัดพิมพ์เอกสารรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เน้นการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมจากกลุ่มประชาชนในพื้นที่การพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ จำนวน ๔๐๐ ราย โดยมีขั้นตอนการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลดังนี้

๑) เลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ในการตอบไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS/PC (Statistical Package for the Social Science)

๒) แบบสอบถามตอนที่ ๑,๒ ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ แล้วนำมาเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

๓) แบบสอบถามตอนที่ ๓,๔,๕ ซึ่งเป็นข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนและนักท่องเที่ยว ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมของการท่องเที่ยว โดยทำการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย (X) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อและรายด้าน และเฉลี่ยรวมทุกด้าน โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนน เพื่อให้เห็นระดับของการกิจกรรมการท่องเที่ยวและการเรียนรู้ในแต่ละด้าน จากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐-๑.๕๐ = มีความคิดเห็นในระดับ น้อยมาก

ค่าเฉลี่ย ๑.๕๑- ๒.๕๐ = มีความคิดเห็นในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑- ๓.๕๐ = มีความคิดเห็นในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๓.๕๑- ๔.๕๐ = มีความคิดเห็นในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๑- ๕.๐๐ = มีความคิดเห็นในระดับ มากที่สุด

๔) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อศึกษาค่าเป็นกลางทางสถิติ และเพื่อการวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลกับความคิดเห็นที่มีต่อแหล่งเรียนรู้การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๕) การวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค จากแบบสอบถามในเชิงสถิติและพรรณนา

๖) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นชุดความรู้ กระบวนการ และแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหา (Content analysis) แล้วสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากการวิเคราะห์จากเอกสาร ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) หลังจากนั้นผู้วิจัยยืนยันความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยการให้บุคคลที่อยู่ในปรากฏการณ์ที่ศึกษาและบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษาตรวจสอบและรับรองความถูกต้อง โดยการแปลข้อมูลพร้อมให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ทักท้วงหรือยอมรับข้อมูลที่น่าเสนอ ซึ่งการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วยวิธีนี้ ผู้วิจัยใช้กับข้อมูลเบื้องต้นและข้อมูลที่เป็นส่วนที่ผู้วิจัยได้ตีความแล้วนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาและการนำเสนอภาพกิจกรรมและชุดองค์ความรู้ (หนังสือสรุปองค์ความรู้) และวิธีทัศนัยบรรยายการสังเคราะห์ข้อมูลในพื้นที่ให้ได้ผลเป็นเชิงประจักษ์ และนำผลไปใช้ประโยชน์ได้จริงในวงกว้าง โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

- ประวัติความเป็นมาของพื้นที่ วัฒนธรรม วิถีชีวิต เช่น กิจกรรม วิถีชีวิต จิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรมที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของเมืองพระชนกจักรี เช่น ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม โบราณคดี สังคม และวิถีชีวิต การออกแบบงานการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรมในพื้นที่ชุมชนที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม

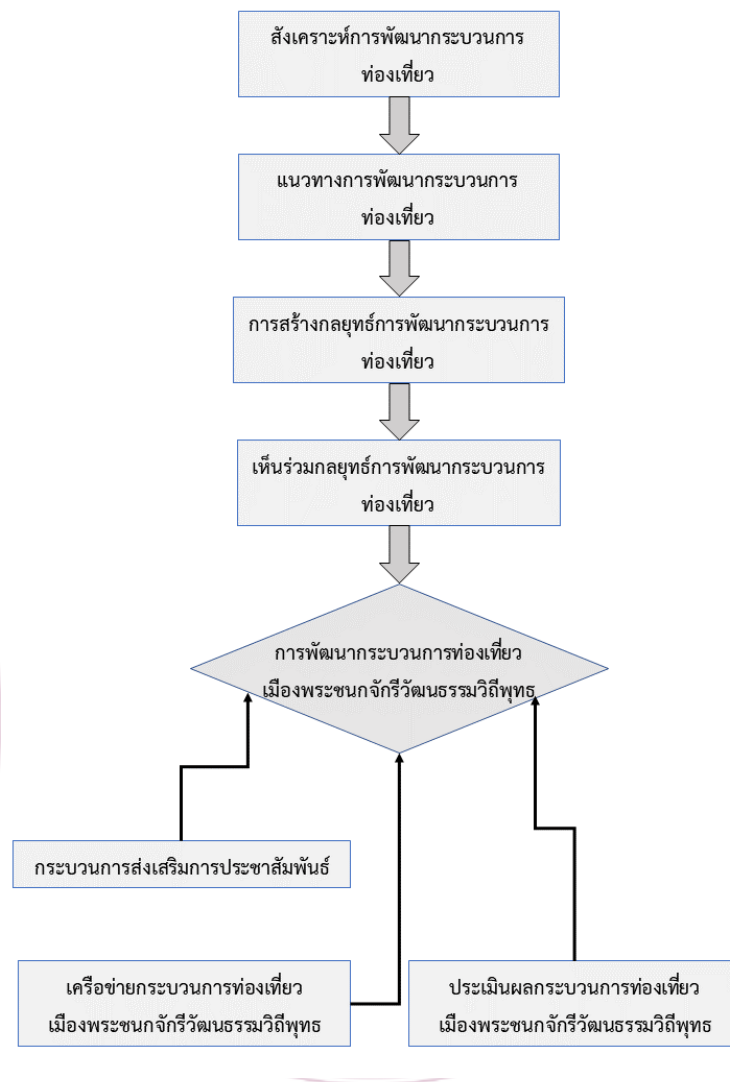
- รูปแบบและกระบวนการพัฒนาพื้นที่ กิจกรรม กระบวนการ การส่งเสริมการท่องเที่ยว วัฒนธรรมวิถีพุทธ เช่น การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากระบวนการรูปแบบการท่องเที่ยววัฒนธรรม เป็นต้น
- การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมของชุมชนในเมืองพระชนกจักรี เช่น วัดอุโปสถาราม (วัดโปล้) วัดหนองขุนชาติ เป็นต้น
- รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้และการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน
- การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นกรณีศึกษา ในมิติของการจัดการเรียนรู้ กระบวนการสื่อสารคุณค่า การพัฒนาจิตใจ และการเสริมสร้างกระบวนการ เครือข่ายการเรียนรู้ในมิติต่างๆ ร่วมกัน
- แนวทางการพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากระบวนการการท่องเที่ยวรวมทั้ง นโยบายและ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้และการพัฒนาที่ยั่งยืน
- การศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรค ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากระบวนการ การส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมทั้งแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรี

๓.๗ สรุปกระบวนการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ” ผู้วิจัยใช้การ วิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Research Method) โดยส่วนแรกจะศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การประเมิน การพัฒนาพื้นที่ การพัฒนากระบวนการกิจกรรม และการสนทนากลุ่มเฉพาะ นำมาทำการวิเคราะห์ สรุป และอภิปรายผล โดยจับประเด็นหลักของเรื่อง และจำแนกเหตุการณ์หลักๆ ด้วยการแยกเป็นประเด็น ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) พร้อมอ้างอิงคำพูดผู้ให้ข้อมูลสำคัญและนำเสนอรูปภาพประกอบเหตุการณ์ของเรื่อง เพื่อยืนยันประเด็นที่พรรณนาวิเคราะห์ตามความเหมาะสม โดยเป็นการนำเสนอผลการวิจัยชุดองค์ความรู้ในการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพประกอบการบรรยายตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายพร้อมการบรรยาย จากผลการลงพื้นที่สำรวจผลงานการดำเนินการวิจัยในแต่ละพื้นที่จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อหาข้อมูลที่จะนำมาสังเคราะห์ให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน แล้วนำไปสู่การสรุปองค์ความรู้เมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ แล้วนำข้อมูลไปสู่การจัดทำเวทีในชุมชนหรือพื้นที่ โดยการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และจัดทำประชาพิจารณ์ ในชุมชนหรือพื้นที่ โดยการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และจัดทำประชาพิจารณ์ หลังจากนั้น จึงดำเนินการลงมือปฏิบัติการวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ การจัดประชุมเสวนาทางวิชาการ โดยการประเมินผลจากการสอบถามทัศนคติของคนในพื้นที่ เพื่อจัดทำสื่อสิ่งพิมพ์ ผลงานวิจัย วิดีทัศน์นำเสนอ และนวัตกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณชน รวมทั้งการจัดทำแผ่นพับโบว์ชาร์ต หนังสือ

สรุปองค์ความรู้ และการเผยแพร่สู่สื่อสารมวลชน สื่อสารสนเทศ วารสารท่องเที่ยวและวัฒนธรรม และการจัดพิมพ์เอกสารรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

สรุปกิจกรรมและขั้นตอนการวิจัย

บทที่ ๔

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของจังหวัดอุทัยธานี ด้วยการศึกษา ทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และลงภาคสนามโดยใช้การสำรวจ การสังเกต การสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม จากการมีส่วนร่วม ของชุมชน ภาครัฐ เทศบาล ประชาชน ตามวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย ดังนี้

๑. เพื่อศึกษากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
๒. เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
๓. เพื่อบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๔.๑ กระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ผลการศึกษากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ผู้วิจัยพบว่าเมืองพระชนกจักรี หรือจังหวัดอุทัยธานี มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธศึกษาอยู่ ๙ แหล่ง ดังนี้

- ๔.๑.๑ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม
- ๔.๑.๒ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดสังกัสรัตนคีรี
- ๔.๑.๓ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดจันทาราม(ท่าซุง)
- ๔.๑.๔ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดอุโปสถาราม(โบสถ์)
- ๔.๑.๕ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดผาทั้ง
- ๔.๑.๖ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดถ้ำเขาวง
- ๔.๑.๗ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ

๔.๑.๑ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม^{๒๔}

๑) การศึกษากระบวนการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ดังนี้

๑.๑) กระบวนการสื่อสาร กระบวนการสื่อสารของวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม ที่เป็นช่องทางในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ตั้ง ประวัติ ความเป็นมาที่สำคัญ สามารถพบและสืบค้น ได้หลากหลายช่องทาง เช่น https://uthaithani.mots.go.th/news_view.php?nid=๔๒๔ เว็บไซต์สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดอุทัยธานี <http://www.uthaithani.go.th/> วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม เว็บไซต์จังหวัดอุทัยธานี เป็นต้น หรือสามารถสืบค้นผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ได้อย่างสะดวก ตลอดจนสามารถกำหนดเส้นทางในการเดินทางแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียง

^{๒๔} สัมภาษณ์, พระครูอุทิศปริยัติโสภณ, วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม ตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕.

รวมถึงที่พักได้อีกด้วย ราคาหรือคำนวณระยะทางในการเดินทางไปกลับได้เพื่อประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยว วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม

๑.๒) กระบวนการตลาด กระบวนการตลาดของวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม มีจุดขายที่สามารถวิเคราะห์ได้ในรูปแบบของวัดที่มีกลิ่นอายของความเป็นบ้านนอกในท่ามกลางธรรมชาติ อันร่มรื่น แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเก่าแก่ของจังหวัดอุทัยธานี ที่มีอายุถึง ๑๓๔ ปี อาทิ พระอุโบสถ พระประธานในพระอุโบสถ พระวิหาร พระปรารักษ์ห้ายอด หอพระไตรปิฎก หอระฆัง สระน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ และวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม ยังมีประเพณีที่สำคัญที่สืบทอดต่อกันมาอีกกว่า ๖๐ ปี นั่นก็คือประเพณีทอดผ้าป่ากลางเมืองที่ถูกจัดขึ้นก่อนงานลอยกระทง หนึ่งคืน จึงเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวในการประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวยังวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม แห่งนี้

๑.๓) กระบวนการการให้ความรู้ กระบวนการการให้ความรู้ของวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม ตั้งอยู่ที่ตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี มีชื่อเรียกโดยคนทั่วไปว่า วัดทุ่งแก้ว สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ปัจจุบันมีพระครูอุปกิจปริยัติโสภณ รองเจ้าคณะอำเภอทัพทัน เป็นเจ้าอาวาสและยังเป็นรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมณีสถิตกปิฏฐารามหรือวัดทุ่งแก้ว เป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิดสามัญ

ประวัติของวัดวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม หรือวัดทุ่งแก้ว เกิดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๓๑ โดยการสร้างโดยพระอาจารย์แย้ม ที่ท่านได้เดินทางไปปักกลดในบริเวณนั้น โดยมีชื่อว่าวัดมณีธุดงค์สงฆ์มูลิกาวาส เป็นที่ศรัทธาของพุทธศาสนิกชนโดยลำดับ ในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ ก็ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา แต่ชาวบ้านในบริเวณนั้นกลับเรียกว่า วัดทุ่งแก้ว ด้วยเหตุผลที่บริเวณวัดมีกอไม้เกิดขึ้นและมีความสงบรวมรึ้นนั่นเอง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๖ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เป็นสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ออกตรวจเยี่ยมมณฑลฝ่ายเหนือ พบและได้เปลี่ยนชื่อจากวัดมณีธุดงค์สงฆ์มูลิกาวาส เป็นวัดทุ่งแก้ว ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๑ สมเด็จพระวันรัต (เฮง เขมจารี) เจ้าคณะมณฑลนครสวรรค์ ซึ่งเป็นชาวจังหวัดอุทัยธานี จึงได้เปลี่ยนชื่อวัดเป็น วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม และได้รับการยกขึ้นเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖

ถาวรวัตถุที่สำคัญและเป็นแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมวิถีพุทธ ได้แก่ พระอุโบสถ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ เป็นลักษณะทรงไทย โดยหน้าบันประดับลายปูนปั้น มีกำแพงแก้วล้อมรอบ พระประธานในพระอุโบสถ มีหน้าตัก ๕ ศอก หล่อจากทองเหลือง พระปรารักษ์ห้ายอด มีลักษณะก่ออิฐถือปูน ฐานกว้าง ๘ เมตร สูง ๑๖ เมตร ปั้นพระอิศวรทรงช้างเอราวัณ ๓ เศียรประจำไว้ไว้ในซุ้ม ทั้ง ๔ ทิศ ปั้นรูปยักษ์ ลิง กิณนร รอบพระปรารักษ์ โดยมีลักษณะลดหลั่นกันเป็นฐาน ทั้งสิ้น ๕ ชั้น โดยภายในพระปรารักษ์ห้ายอด บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ไว้ให้พุทธศาสนิกชนได้กราบไหว้สักการบูชาด้วย สระน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ มีขนาดกว้าง ๑๔.๖๐ เมตร ยาว ๑๗.๔๐ เมตร ลึก ๗.๑๙ เมตร ก่อขอบสระเป็นอิฐถือปูน เพื่อก่ออิฐเป็นสระน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ มีศาลายันต์คาถาอักษรขอม ปลุกเสกอาคมบรรจุไว้ตรงกลางสระ เพื่อให้ น้ำทั้งสระเป็นน้ำมนต์ ทางราชการได้นำน้ำมนต์ในสระนี้ไปรวมกับน้ำศักดิ์สิทธิ์แหล่งอื่นๆ เพื่อเป็นน้ำอภิเษกในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก รัชกาลที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๕๔, รัชกาลที่ ๗ พ.ศ. ๒๔๖๘ และรัชกาลที่ ๑๐ พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยลำดับ

๑.๔) กระบวนการการจัด กระบวนการการจัดของวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม โดย คณะทำงานประกอบเจ้าอาวาส คณะสงฆ์ภายในวัด ภาครัฐ ใวยาวัจกร คณะกรรมการ ผู้มีจิตศรัทธาที่ร่วมกันในการ บูรณะ ปฏิสังขรณ์ ให้เกิดความร่มรื่น สวยสดงดงาม

๑.๕) กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธวัดมณีสถิตกปิฏฐาราม ที่ได้ดำเนินการไปเป็นบางส่วนที่จะรองรับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในสองกิจกรรมหลัก ประกอบด้วย กิจกรรมทอดผ้าป่ากลางเมืองที่มีการเน้นการโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิงลึกที่มากขึ้นมีการกำหนดการจัดงานในส่วนของวันเวลา อย่างชัดเจน เผยแพร่ทางตรงโดยใช้สื่อโฆษณาประเภทใบปลิว เดินบอกตามบ้านกลุ่มเป้าหมาย ส่งไลน์ และไลน์กลุ่มเชิญชวน ทางอ้อมโดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านระบบออนไลน์ อินเทอร์เน็ต เช่น บน Facebook ของวัด แอปพลิเคชันต่างๆ ตามช่องทางในระบบออนไลน์

๔.๑.๒ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดสังกัสรัตนคีรี^{๒๕}

๑) การศึกษากระบวนการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ดังนี้

๑.๑) กระบวนการสื่อสาร กระบวนการสื่อสารของวัดสังกัสรัตนคีรี ที่เป็นช่องทางในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ตั้ง ประวัติ ความเป็นมาที่สำคัญ สามารถพบและสืบค้นได้หลากหลายช่องทาง เช่น https://www.namsun.go.th/travel_detail.php?id=๑๖๘ เว็บไซต์องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำซึม <https://www.watportal.com/th/wat/region/detail/id/๓/iid/๒๐๘๑๐> เว็บไซต์วัดทั่วประเทศไทย <http://www.uthaithani.go.th/> วัดสังกัสรัตนคีรี เว็บไซต์จังหวัดอุทัยธานี เป็นต้น หรือสามารถสืบค้น หาผ่านระบบบนอินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชันอื่นๆ ได้สะดวก ตลอดจนถึงสามารถกำหนดเส้นทางในการเดินทางไปกลับภายในวันเดียว หรือไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและใช้เวลาไม่มากในการเดินทางเพื่อประโยชน์ในการกำหนดเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละที่หรือเพื่อการเดินทางกลับ รวมถึงการกำหนดสถานที่พัก และโปรแกรมการท่องเที่ยวในวันต่อไปด้วย ซึ่งจะทำให้เราสามารถกำหนดค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาแห่งการท่องเที่ยวเพื่อประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ของจังหวัดอุทัยธานีแห่งนี้

๑.๒) กระบวนการการตลาด กระบวนการการตลาดของวัดสังกัสรัตนคีรี มีจุดขายที่สามารถวิเคราะห์ได้ในรูปแบบของวัดที่มีกลิ่นอายของความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ที่มีศิลปะ ทั้งลายปูนปั้น มีศาสนสถานที่ถูกสร้างไว้ประดิษฐานสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของชาวจังหวัดอุทัยธานีโดยเฉพาะ สิริมหาเมฆาภูกุฎาคาร ที่ซึ่งเป็นประดิษฐานรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง วิหารจีนที่ตั้งพระแม่กวนอิม ด้านบนเขายังมีพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกแห่งราชการที่ ๑ ที่ตั้งประทับไว้อยู่บนแท่นติดกับมณฑป สิริมหาเมฆาภูกุฎาคาร กราบไหว้ระลึกนึกถึงท่านสำหรับวัดสังกัสรัตนคีรี หรือที่ชาวบ้านเรียกว่าวัดเขาสะแกกรัง ที่มีอายุดำรงอยู่ที่ยาวนานนับเป็นที่สำคัญอย่างมากเพราะนับได้ว่าเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดอุทัยธานี โดยมีหลวงพ่อพุทธมงคลศักดิ์สิทธิ์ เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดอุทัยธานี ที่มีอายุประมาณ ๖๐๐ ถึง ๗๐๐ ปี ประดิษฐาน ณ วิหารดินบันไดขึ้นเขาสะแกกรัง และเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่

^{๒๕} สัมภาษณ์, พระอธิการสิงห์ชัย ฐิตธมโม, ตำบลน้ำซึม อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕.

พุทธศาสนิกชนพุทธบริษัททั้งหลายให้ความเคารพนับถือและยังจะเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวในการประกอบการเดินทางมาท่องเที่ยวยังวัดสังกัสรัตนคีรี แห่งนี้

๑.๓) กระบวนการให้ความรู้ การให้ความรู้ว่าชุมชนวัดสังกัสรัตนคีรี ซึ่งมีวัดเป็นศูนย์กลาง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน รอยพระพุทธรูปที่สร้างมา ๑๐๐ ปี ที่สร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๔๓ ตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มณฑปทรงไทยสวยงามที่สร้างขึ้นมีชื่อว่า สิริมหามายากุฎาการ ที่ตั้งอยู่ปลายสุดของกระได ๔๔๔ ขั้น ที่ได้ชื่อว่าสวยงามคู่บ้านคู่เมืองของชาวจังหวัดอุทัยธานี และในช่วงออกพรรษาจะมีการตักบาตรเทโว ที่พระภิกษุสงฆ์กว่า ๕๐๐ รูป เดินลงตามบันไดแห่งนี้ให้พุทธศาสนิกชนได้ใส่บาตรกันเปรียบเหมือนตอนที่เสด็จดำเนินจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ หลวงพ่อพุทธมณฑลศักดิ์สิทธิ์ เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย เป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของจังหวัดอุทัยธานี ที่มีอายุ ประมาณ ๖๐๐ ถึง ๗๐๐ ปี พระราชอนุสาวรีย์สมเด็จพระปฐมบรมมหาชนกแห่งราชการที่ ๑ ที่ตั้งประทับไว้อยู่บนแท่นติดกับมณฑป มีลักษณะเป็นรูปหล่อทองเหลืองขนาดสองเท่าขององค์จริง ในช่วงเดือนเมษายน ดอกสุพรรณิการ์ซึ่งเป็นดอกไม้ของจังหวัดอุทัยธานี บานพอดีก็จะมีกาถวายสักการะ ซึ่งกำหนดพิธีในวันที่ ๖ เมษายน ของทุกปี และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม การให้ความรู้ที่ชุมชนวัดสังกัสรัตนคีรีเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว มาเยือน ซึ่งธรรมชาติต้นไม้อุดมสมบูรณ์รอบภูเขา พร้อมกับบรรยากาศ ทิวทัศน์ที่สามารถดูภูมิทัศน์ตัวเมืองอุทัยธานีได้ทั้งหมด ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้จะเป็นความงดงามตามสภาพธรรมชาติ ความแปลกตา ของสภาพธรรมชาติ สันฐานที่สำคัญทางธรณีวิทยาและภูมิศาสตร์อันเป็นเอกลักษณ์หรือเป็น สัญลักษณ์ การให้ความรู้ที่ชุมชนวัดสังกัสรัตนคีรีเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทาง ศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและ ถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา ประเพณีตักบาตรเทโวโรหนะ ประเพณีตั้งโต๊ะหมู่บูชา ซึ่งมีที่เดียวในประเทศไทย ประเพณีกราบรอยพระพุทธรูปและหลวงพ่อพุทธมณฑลศักดิ์สิทธิ์

๑.๔) กระบวนการการจัด กระบวนการจัดการของวัดสังกัสรัตนคีรี จัดการการจัดการในการท่องเที่ยวของชุมชนวัดสังกัสรัตนคีรี มีการวางแผนโดยชุมชน มีการจัดสถานที่ในการค้าขาย สถานที่พักผ่อนตามบริเวณริม มีการจัดสัดส่วนในการรับผิดชอบดูแล เช่นพื้นที่บริเวณวิหารลานเจดีย์ วัดเป็นผู้วางแผน พัฒนา ก่อสร้าง และบูรณะ ส่วนพื้นที่การค้าขาย การจัดภูมิทัศน์ ร้านค้าขายของ เป็นส่วนของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมกันนี้จังหวัดอุทัยธานียังมีการวางแผนในการพัฒนาส่วนของบันได ภูมิทัศน์เพื่อเป็นสถานที่น่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นเป็นต้น

๑.๕) กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธวัดสังกัสรัตนคีรี ที่ได้ดำเนินการไปเป็นบางส่วนที่จะรองรับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจเข้ามามีส่วนร่วมในสองกิจกรรมหลัก ประกอบด้วย กิจกรรมตักบาตรเทโวโร ที่มีการเน้นการโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิงลึกที่มากขึ้น มีการกำหนดการจัดงานในส่วนในวันเวลา อย่างชัดเจน เผยแพร่ทางตรงโดยใช้สื่อโฆษณาประเภทใบปลิว เดินบอกตามบ้านกลุ่มเป้าหมาย ส่งไลน์ และไลน์กลุ่มเชิญชวน ทางอ้อมโดยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านระบบออนไลน์ อินเทอร์เน็ต เช่น บน Facebook ของวัด แอปพลิเคชันต่างๆ ตามช่องทางในระบบออนไลน์ โดย องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานีเป็นผู้บริหารจัดการกระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๔.๑.๓ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดจันทาราม^{๒๖}

๑) การศึกษากระบวนการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ดังนี้

๑.๑) กระบวนการสื่อสาร กระบวนการสื่อสารของวัดจันทาราม ที่เป็นช่องทางในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ตั้ง ประวัติ ความเป็นมาที่สำคัญ สามารถพบและสืบค้นได้หลากหลายช่องทาง เช่น <http://www.watthasung.com/wat/viewthread.php?tid=๒๗๔๘> เว็บไซต์วัดจันทาราม (วัดท่าซุง) <http://www.uthaithani.go.th/> วัดจันทาราม เว็บไซต์จังหวัดอุทัยธานี เป็นต้น หรือสามารถสืบค้น หาผ่านระบบบนอินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชันอื่นๆ ได้อย่างสะดวก ตลอดจนถึงสามารถกำหนดเส้นทางในการเดินทางไปกลับภายในวันเดียว หรือไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและใช้เวลาไม่มากในการเดินทางเพื่อประโยชน์ในการกำหนดเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละที่หรือเพื่อการเดินทางกลับ รวมถึงการกำหนดสถานที่พัก และโปรแกรมการท่องเที่ยวในวันต่อไปด้วย ซึ่งจะทำให้เราสามารถกำหนดค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาแห่งการท่องเที่ยวเพื่อประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ของจังหวัดอุทัยธานีแห่งนี้

๑.๒) กระบวนการการตลาด กระบวนการการตลาดของวัดจันทาราม มีจุดขายที่สามารถวิเคราะห์ได้ในรูปแบบของวัดที่มีกลิ่นอายของความเป็นวัฒนธรรมเชิงพุทธวิถีพุทธที่มีจุดขายอันเป็น อัตลักษณ์ คือ ฝึกกรรมฐานแบบมโนยิทธิ ที่มีการถ่ายทอดมาจาก หลวงปู่ปานวัดบางนมโค จนมีลูกศิษย์ลูกหามากมาย ที่มาประพฤติปฏิบัติธรรม แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนสถานที่สำคัญภายในวัดประกอบด้วยวิหาร ๑๐๐ เมตร เป็นที่ตั้งสรีระสังขารของหลวงพ่อบุญมาพรหมยาน (ฤๅษีลิงดำ) ที่ลูกๆ หลานๆ ลูกศิษย์ที่เคารพรักในปฏิปทาข้อวัตรปฏิบัติของหลวงพ่อบุญมากราบไหว้สักการบูชาคุณของครูบาอาจารย์เพื่อขอพรมากมาย ศาสนสถานภายในวัดที่สร้างและประดับตกแต่งอย่างสวยงามวิจิตร ทางสถาปัตยกรรมลายไทยปั้นที่มีลงตัวทั้งภายในและภายนอก ปราสาททองคำ ที่สร้างขึ้นเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ที่ทรงเสวยราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ที่ภายในและภายนอกประดับตกแต่งด้วยลวดลายและกระจกเป็นลายไทยที่สวยงามเหมือนเดินอยู่ในปราสาทราชวัง เลย์ทีเดียว ด้านบนประดิษฐานพระสูง ๘ ศอก ใ้ด้วย พระยืน ๓๐ ศอก ปางอุ้มบาตร วังมัจฉาเป็นที่ให้อาหารปลาภายใต้ธรรมชาติริมคลองที่สดชื่น ไปด้วยกลิ่นอายของความสงบร่มรื่น ทำให้นักท่องเที่ยวและนักปฏิบัติธรรมต่างเลือกที่จะมายังวัดจันทาราม แห่งนี้เป็นอันดับต้นๆ จึงสร้างรายได้ในการท่องเที่ยว แก่ชาวบ้าน และตลอดเส้นทางมายังวัดท่าซุงแห่งนี้

๑.๓) กระบวนการการให้ความรู้ กระบวนการการให้ความรู้วัดจันทาราม นับว่าวัดแห่งนี้เป็นศูนย์กลางแห่งสถาปัตยกรรมที่มีความสวยงามศิลปะลวดลายไทยประดับกระจก สดตระการตา ที่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ อันประกอบด้วยหลักของความเชื่อความศรัทธา ที่มีการผสมผสานกันอย่างลงตัว เช่น การฝึกสมาธิด้วยมโนยิทธิ ข้อวัตรปฏิบัติ หลักธรรมข้อประพฤติตามแนวทางพระพุทธศาสนา ที่ผู้มาถือศีลปฏิบัติธรรม ต้องทำเพื่อฝึกจิตของตนเองให้สงบนั่นเอง

๑.๔) กระบวนการการจัด กระบวนการการจัดของวัดจันทาราม มีการบริหารจัดการในรูปแบบองค์กรโดยมูลนิธิ และคณะสงฆ์ ร่วมกันวางแผนมีการจัดสถานที่อย่างเป็นทางการ

^{๒๖} สัมภาษณ์, พระครูปลัดสมนึก สุมนมณีสสโร, ตำบลน้ำซึม อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕.

ระเบียบ มีการแบ่งโซน เช่น โซนในการค้าขาย โซนสถานที่พักผ่อน โซนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ โซนเยี่ยมชมสถานปัตยกรรม โซนทำบุญสังฆทาน โซนรับแขกเป็นต้น มีการจัดสัดส่วนในการรับผิดชอบดูแล เช่น พื้นที่บริเวณวิหารลานเจดีย์ วัดเป็นผู้วางแผน พัฒนา ก่อสร้าง และบำรุง ส่วนพื้นที่การค้าขาย การจัดภูมิทัศน์ ร้านค้าขายของ เป็นส่วนของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมกันนี้จังหวัดอุทัยธานียังมีการวางแผนในการพัฒนาส่วนของเส้นทาง ถนน ภูมิทัศน์เพื่อเป็นสถานที่น่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นเป็นต้น

๑.๕) กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ

กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธวัดจันทาราม ได้ดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่องเพราะวัดจันทารามหรือวัดท่าซุงนั้นเป็นวัดที่นักท่องเที่ยวทั่วประเทศให้การยอมรับว่ามี ความสวยงามตระการตาในเรื่องของสถาปัตยกรรม ที่ควรค่าแก่การมาเยี่ยมชมสักครั้งหนึ่ง กระบวนการพัฒนาจึงเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางเส้นทางการเดินทางที่หน่วยงานราชการให้ความสำคัญขยายความกว้างออกเป็นถนนสี่เลน ศาสนสถานในวัดก็มีการดำเนินการปฏิสังขรณ์ ซ่อมบำรุงรักษาบูรณะใหม่อยู่อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เชิงรุกก็จะมีโฆษณาประชาสัมพันธ์เชิงลึกเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของวัดอยู่ตลอดเวลา มีการกำหนดการจัดงานหรือพิธีกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน มีการเผยแพร่โดยใช้สื่อโฆษณาประเภทใบปลิว ช่องทางไลน์เดี่ยวและกลุ่ม ผ่านระบบออนไลน์ เช่น บน Facebook ของวัด แอปพลิเคชันต่างๆ ตามช่องทางในระบบออนไลน์

๔.๑.๔ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดอุโบสถาราม^{๒๗}

๑) การศึกษากระบวนการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ดังนี้

๑.๑) กระบวนการสื่อสาร กระบวนการสื่อสารของวัดอุโบสถาราม ที่เป็นช่องทางในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ตั้ง ประวัติ ความเป็นมาที่สำคัญ สามารถพบและสืบค้นได้หลากหลายช่องทาง เช่น <https://www.paiduaykan.com/travel> เว็บไซต์ วิกิพีเดีย วัดอุโบสถาราม เป็นต้น หรือสามารถสืบค้น หาผ่านระบบบนอินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชันอื่นๆ ได้อย่างสะดวกตลอดจนยังสามารถกำหนดเส้นทางในการเดินทางไปกลับภายในวันเดียว หรือไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและใช้เวลาไม่มากในการเดินทางเพื่อประโยชน์ในการกำหนดเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละที่หรือเพื่อการเดินทางกลับ รวมถึงการกำหนดสถานที่พัก และโปรแกรมการท่องเที่ยวในวันต่อไปด้วย ซึ่งจะทำให้เราสามารถกำหนดค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาแห่งการท่องเที่ยวเพื่อประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ของจังหวัดอุทัยธานีแห่งนี้

๑.๒) กระบวนการการตลาด^{๒๘} กระบวนการการตลาดของวัดอุโบสถาราม มีจุดขายที่สามารถวิเคราะห์ได้ในรูปแบบของวัดที่มีกลิ่นอายของความเป็นวัฒนธรรมเชิงพุทธ ที่มีจุดขายอันเป็นศาสนสถานภายในวัด เช่น ภาพจิตรกรรมในโบสถ์ มณฑปแปดเหลี่ยม ที่สร้างและประดับตกแต่งอย่างสวยงามวิจิตร ทางสถาปัตยกรรมลายไทยบันที่มีลงตัวทั้งภายในและภายนอก ภายใต้ธรรมชาติริมคลองที่สดชื่น ไปด้วยกลิ่นอายของความสงบร่มรื่น และตอนเช้าๆ สามารถใส่บาตรทางน้ำ ซึ่งเป็นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาสัมผัสกับบรรยากาศที่หาอย่างนี้ ทำให้นักท่องเที่ยวและนัก

^{๒๗} สัมภาษณ์, พระครูอุเทศธรรมโมชิต, อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕

^{๒๘} สัมภาษณ์, นายจเร ศรีสุก, อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕

ปฏิบัติธรรมต่างเลือกที่จะมายังวัดอุโบสถาราม แห่งนี้เป็นอันดับต้นๆ จึงสร้างรายได้ในการท่องเที่ยว แก่ชาวบ้าน ตลาดเช้า ลานสะแกกรังมีใช้น้อย

๑.๓) กระบวนการให้ความรู้ การให้ความรู้ว่าชุมชนวัดอุโบสถารามด้าน ประวัติศาสตร์ และสิ่งสำคัญภายในวัด วัดสร้างขึ้นประมาณ พ.ศ. ๒๓๒๔ วางแผนผังเป็นฐานไพทียก สูง ก่ออิฐถือปูน หลากรูปแบบ สร้างเรียงไว้ทางทิศตะวันตก ด้านริมแม่น้ำเป็นแบบอย่างของการสร้าง วัด ในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายรัตนโกสินทร์ตอนต้นภายในพระอุโบสถมีพระพุทธรูปนั่ง หรือ พระพุทธเจ้า ๕ องค์เป็นประธานมีจิตรกรรมฝาผนังเขียนเล่าเรื่องพุทธประวัติและเทพชุมนุมตามแบบ ประเพณีนิยมสมัยรัชกาลที่ ๓ ส่วนพระวิหารมีพระพุทธรูปยืน ๓ องค์เป็นประธาน มีจิตรกรรมฝาผนัง เขียนเล่าเรื่องพระอสีติมหาสาวก พระภิกษุสาวกผู้ใหญ่ ๘๐ รูปอสุภกรรมฐาน ๑๐ ซากศพในสภาพ ต่างๆ ซึ่งกำหนดเป็นอารมณ์กรรมฐาน ๑๐ อย่างพุทธประวัติและพระมาลัย แสดงถึงคตินิยมในเรื่อง พระสงฆ์พัฒนาขึ้นมาเทียบเท่าความเชื่อเรื่องนรก สวรรค์และพระนิพพานรายละเอียดของภาพเป็น รูปบ้านเรือนเรือกลไฟการแต่งกายของผู้คนแบบตะวันตกที่นิยมในสมัยรัชกาลที่ ๕ ไปแล้วส่วนผนัง ด้านนอกด้านหน้าพระวิหารเขียนเป็นภาพเรื่อง นมัสการรอยพระพุทธรูปบาทสระบุรีเป็นประเพณีนิยม ของประชาชนในลุ่มน้ำภาคกลางที่ถือปฏิบัติทุกปีสืบต่อมาจากพระราชประเพณีของพระมหากษัตริย์ สมัยกรุงศรีอยุธยา นอกจากนี้ยังมีมณฑปแปดเหลี่ยมสร้างต่อฐานไพทีด้านริมน้ำออกไปใช้เป็นที่ไว้ศพ และอัฐิพระครูสุนทรมุณี จันทรอดิตเจ้าคณะจังหวัดแพะโบสถ์น้ำสร้างขึ้นในคราวรับเสด็จ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. ๒๔๔๔ และใช้ประกอบพิธีกรรมชาวพุทธที่มีวิถีชีวิต เป็นชาวแพ และหอประชุมอุทัยธรรมสภาสร้างด้วยไม้สักเป็นศาลาสักขนาดใหญ่ ๒ ชั้นได้ถุดสูงชันล่าง ปูนชั้นบนทึบฝาผนังเป็นเพ็ญไม้ใช้เป็นหอสวดมนต์ศาลาการเปรียญและหมู่กุฏิพระสงฆ์

๑.๔) กระบวนการการจัด กระบวนการจัดการของวัดอุโบสถาราม มีการ บริหารจัดการในรูปแบบโดยคณะสงฆ์ กรมศิลปกร ร่วมกันวางแผนมีการจัดสถานที่อย่างเป็นระเบียบ มีการแบ่งโซน เช่น โซนในการค้าขาย โซนสถานที่พักผ่อน โซนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ โซนเยี่ยมชม สถานปัตยกรรม โซนทำบุญสังฆทาน โซนรับแขกเป็นต้น มีการจัดสัดส่วนในการรับผิดชอบดูแล เช่น พื้นที่บริเวณวิหารลานเจดีย์ วัดเป็นผู้วางแผน พัฒนา ก่อสร้าง และบำรุง ส่วนพื้นที่การค้าขาย การ จัดภูมิทัศน์ ร้านค้าขายของ เป็นส่วนของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมกันนี้จังหวัดอุทัยธานี ยังมีการวางแผนในการพัฒนาส่วนของเส้นทาง ถนน ภูมิทัศน์เพื่อเป็นสถานที่น่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

๑.๕) กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธวัดอุโบสถาราม ได้ดำเนินการเป็นไปอย่าง ต่อเนื่องเพราะวัดอุโบสถาราม หรือวัดโบสถ์ นั้นเป็นวัดที่นักท่องเที่ยวทั่วประเทศให้การยอมรับว่ามี ความสวยงามตระการตาในเรื่องของสถาปัตยกรรม ที่ควรค่าแก่การมาเยี่ยมชมสักครั้งหนึ่ง กระบวนการพัฒนาจึงเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งทางเส้นทางการเดินทางที่หน่วยราชการให้ความสำคัญ ขยายความกว้างออกเป็นถนนสี่เลน ศาลาสนสถานในวัดก็มีการดำเนินการปฏิสังขรณ์ ซ่อมบำรุงรักษา บำรุงใหม่อยู่อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เชิงรุกก็จะมีโครงการประชาสัมพันธ์เชิงลึกเกี่ยวกับกิจกรรม ต่างๆ ของวัดอยู่ตลอดเวลา มีการกำหนดการจัดงานหรือพิธีกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน มีการเผยแพร่ โดยใช้สื่อโฆษณาประเภทใบปลิว ช่องทางไลน์เดียวและกลุ่ม ผ่านระบบออนไลน์ เช่น บน Facebook ของวัด แอปพลิเคชันต่างๆ ตามช่องทางในระบบออนไลน์

๔.๑.๕ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดผาทั้ง^{๒๙}

๑) การศึกษากระบวนการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ดังนี้

๑.๑) กระบวนการสื่อสาร กระบวนการสื่อสารของวัดผาทั้ง ที่เป็นช่องทางในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ตั้ง ประวัติ ความเป็นมาที่สำคัญ สามารถพบและสืบค้น ได้หลากหลายช่องทาง เช่น <https://travel.trueid.net/detail/jeNjIRDODP๕๕> เว็บไซต์ True วัดผาทั้ง เป็นต้น หรือสามารถสืบค้น หาผ่านระบบบนอินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชันอื่นๆ ได้อย่างสะดวกโดยพิมพ์ว่า วัดผาทั้ง (หลวงพ่อดโต) ตลอดจนถึงสามารถกำหนดเส้นทางในการเดินทางไปกลับภายในวันเดียว หรือไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและใช้เวลาไม่มากในการเดินทางเพื่อประโยชน์ในการกำหนดเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละที่หรือเพื่อการเดินทางกลับ รวมถึงการกำหนดสถานที่พัก และโปรแกรมการท่องเที่ยวในวันต่อไปด้วย ซึ่งจะทำให้เราสามารถกำหนดค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาแห่งการท่องเที่ยวเพื่อประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ของจังหวัดอุทัยธานี แห่งนี้

๑.๒) กระบวนการการตลาด กระบวนการการตลาดของวัดผาทั้ง มีจุดขายที่หลวงพ่อดโต ผ้าทอผ้าฝ้ายศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของกลุ่มแม่บ้านชาวอำเภอบ้านไร่ที่ถือได้ว่าความสวยงามเทียบได้กับราชินีผ้าฝ้าย เป็นงานสะท้อนวิถีชีวิตกลุ่มชนในท้องถิ่น ผ่านลวดลายผ้าฝ้ายวัฒนธรรมและอารยธรรมท้องถิ่นที่สวยงามอีกแห่งหนึ่ง และภายในบริเวณวัดยังมีกลิ่นอายของความ เป็นวัฒนธรรมเชิงพุทธ ความเป็นธรรมชาติที่เรียบง่ายร่มรื่น และการเดินทางในท่ามกลางธรรมชาติ ซึ่งเป็นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาสัมผัสกับบรรยากาศที่หายากนี้ ทำให้นักท่องเที่ยวต่างเลือกที่จะมาเยือนวัดผาทั้งแห่งนี้ ที่ได้ทั้งบุญแล้วยังสามารถเลือกซื้อผ้าฝ้าย สวยไปไว้ใช้สอยด้วย จึงสร้างรายได้ในการท่องเที่ยว แก่ชาวบ้าน ตลาดแหล่งจำหน่ายผ้าทอพื้นเมือง

๑.๓) กระบวนการการให้ความรู้ การให้ความรู้ว่าชุมชนวัดผาทั้ง ตั้งอยู่ที่ ๘๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลห้วยแห้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ภายในบริเวณวัดมีความร่มรื่น ก่อนเข้าไปสักการะหลวงพ่อดโต ที่ด้านหน้าของทางเข้ามีรูปปั้นพญานาคสองข้างซ้ายขวา ที่ทอดยาวไปจนถึงลานด้านในที่ตั้งประดิษฐานหลวงพ่อดโตองค์ใหญ่ ซึ่งถ้าสังเกตจะเห็น มกร (มะกะระ) สัตว์ป่าหิมพานต์ตามตำนานชาวล้านนา ซึ่งเป็นศิลปะทางภาคเหนือกำลังกลืนกินตัวพญานาคอยู่ หลวงพ่อดโตวัดผาทั้ง เป็นพระพุทธรูปปางประทานพร ที่มีขนาดหน้าตักกว้าง ๒๓ เมตร สูง ๕๒ เมตร จัดเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับต้นๆ อีกแห่งหนึ่ง สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒ - ๒๕๔๐ โดยคณะศิษยานุศิษย์ของสมเด็จพระพุทธอาจารย์ (โต พรหมรังษี) และชาวบ้านรวมกันสร้างขึ้นโดยหันหน้าทางทิศตะวันออกประดิษฐานโดดเด่นบนเนินเขา สามารถสังเกตเห็นได้จากระยะไกล เชื่อกันว่าองค์หลวงพ่อดโตมีความศักดิ์สิทธิ์มาก เมื่อเดินทางไปถึงต้องไหว้พระหลวงพ่อดโตก่อนเป็นอันดับแรก

กลุ่มผ้าทอ^{๓๐} อำเภอบ้านไร่ ถือเป็นงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่สะท้อนวิถีชีวิตวัฒนธรรมและอารยธรรมของกลุ่มชนในท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา ผ้าทอพื้นเมืองของแต่ละท้องถิ่นแต่ละภาค จะมีรูปแบบของสีสันท ลวดลาย และกรรมวิธีการผลิตที่แตกต่างกันไป แม้ว่าจะผลิตขึ้นมาจากวัตถุดิบประเภทเดียวกัน กลุ่มผ้าทอผ้าฝ้าย อำเภอบ้านไร่ ถือเป็นส่วนหนึ่งของราชินีผ้าฝ้าย ผ้าของที่นี่

^{๒๙} สัมภาษณ์, พระมหาสมปอง กิตติปัญญา, ตำบลห้วยแห้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕.

^{๓๐} สัมภาษณ์, นางปัญญา ขุนณรงค์, ตำบลห้วยแห้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕.

ลักทอดด้วยมือ เอกลักษณ์ของลายผ้าเป็นผ้าทอลายโบราณ มีความงดงามไม่มีที่ใดเหมือนจนได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับประเทศปี ๒๕๔๖ และชุดเครื่องนอนก่อนวิวาห์ก็เคยได้รับรางวัลชนะเลิศระดับยูเนสโก เมื่อปี ๒๕๔๗ ลายผ้าสามารถอธิบายวิถีชีวิตขนบธรรมเนียม ประเพณี ภูมิปัญญา ของชุมชนได้เป็นอย่างดีปัจจุบันผ้าทอลายโบราณของ จ. อุทัยธานี สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นลาวครั้ง อพยพมาจากเมืองหลวงพระบาง และลาวเวียง ที่อพยพมาจากเมืองเวียงจันทน์ เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิม มีลายพญานาค ลายขอ ลายรูปสัตว์ต่างๆ ฯลฯ ส่วนใหญ่นิยมทอผ้าฝ้ายไหมย้อมสีธรรมชาติ

๑.๔) กระบวนการจัดการ^{๓๑} กระบวนการจัดการในการท่องเที่ยวของวัดผาทั้ง มีการวางแผนโดยชุมชน มีการจัดสถานที่ในการค้าขาย มีการจัดสัดส่วนในการรับผิดชอบดูแล เช่นพื้นที่บริเวณวิหารลานเจดีย์ วัดเป็นผู้วางแผน พัฒนา ก่อสร้าง และบูรณะ ส่วนพื้นที่การค้าขายการจัดภูมิทัศน์ ร้านค้าขายของ เป็นส่วนของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมกันนี้จังหวัดอุทัยธานียังมีการวางแผนในการพัฒนาส่วนของบันได ภูมิทัศน์เพื่อเป็นสถานที่น่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

๕) กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ
กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธวัดผาทั้ง ได้ดำเนินการเป็นไปอย่างมีเครือข่ายในการดำเนินการหลายส่วน เช่น วัด คณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน ชาวบ้าน วัฒนธรรม ทำกิจกรรมที่วัดสังกัดสภามณฑลร่วมกันในการตักบาตรเทโวโรหณะ ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมทั้งคณะสงฆ์ และทุกภาคส่วน ซึ่งถือว่าเป็นเครือข่าย หรือการเครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวร่วมกัน วัดเป็นสถานศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดบริหารจัดการในเรื่องการปรับปรุงภูมิทัศน์ ประชาชนมีส่วนในการดูแลรักษา องค์การธุรกิจ การค้าขายมีการประสานงานกันมีการกำหนดการจัดงานหรือพิธีกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน มีการเผยแพร่โดยใช้สื่อโฆษณาประเภทใบปลิว ช่องทางไลน์เดี่ยวและกลุ่ม ผ่านระบบออนไลน์ เช่น บน Facebook ของวัด แอปพลิเคชันต่างๆ ตามช่องทางในระบบออนไลน์

๔.๑.๖ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดถ้ำเขาวง^{๓๒}

๑) การศึกษากระบวนการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ดังนี้

๑.๑) กระบวนการสื่อสาร กระบวนการสื่อสารของวัดถ้ำเขาวงที่เป็นช่องทางในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ตั้ง ประวัติ ความเป็นมาที่สำคัญ สามารถพบและสืบค้น ได้หลากหลายช่องทาง เช่น <https://travel.trueid.net/detail/jalEDXvKxbB> เว็บไซต์ True วัดถ้ำเขาวง เป็นต้น หรือสามารถสืบค้น หาผ่านระบบบนอินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชันอื่นๆ ได้อย่างสะดวก โดยพิมพ์ว่า <http://www.painaidii.com/diary/diary-detail/๐๐๑๗๐๔/lang/th/> ตลอดจนยังสามารถกำหนดเส้นทางในการเดินทางไปกลับภายในวันเดียว หรือไปท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและใช้เวลาไม่มากในการเดินทางเพื่อประโยชน์ในการกำหนดเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละที่หรือเพื่อการเดินทางกลับ รวมถึงการกำหนดสถานที่พัก และโปรแกรมการท่องเที่ยวใน

^{๓๑} สัมภาษณ์, นายสมัย แสงทะตา, ตำบลห้วยแห้ง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕.

^{๓๒} สัมภาษณ์, พระครูภาวนาพิลาส, ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕.

วันต่อไปด้วย ซึ่งจะทำให้เราสามารถกำหนดค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาแห่งการท่องเที่ยวเพื่อประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ของจังหวัดอุทัยธานี แห่งนี้

๑.๒) กระบวนการการตลาด กระบวนการการตลาดของวัดถ้ำเขาวง มีจุดขายที่ตัววัดเป็นอาคาร ๔ ชั้น ออกแบบลักษณะเรือนไทย ยกใต้ถุน การออกแบบตกแต่งทั้งภายในและภายนอกมีความงดงามมาก ออกแบบลักษณะเรือนไทย ยกใต้ถุน การออกแบบตกแต่งทั้งภายในและภายนอกมีความงดงามมากห่างจากตัววัดไปทางด้านหลังจะมีถ้ำอยู่ประมาณ ๗ - ๘ ถ้ำ บางถ้ำเป็นที่นั่งวิปัสสนาสำหรับพระภิกษุ บางถ้ำเป็นถ้ำค้างคาวและบางถ้ำก็มีหินงอกหินย้อยให้ชมกัน นอกจากนี้ระหว่างทางเดินที่จะขึ้นไปชมถ้ำจะมีน้ำตกเทียมที่มีความสวยงามเป็นธรรมชาติมากอีกด้วย และภายในบริเวณวัดยังมีกลิ่นอายของความเป็นวัฒนธรรมเชิงพุทธ ความเป็นธรรมชาติที่เรียบง่ายร่มรื่น และการเดินทางในท่ามกลางธรรมชาติซึ่งเป็นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาสัมผัสกับบรรยากาศที่หายากนี้ ทำให้นักท่องเที่ยวต่างเลือกที่จะมายังวัดแห่งนี้ ที่ได้ทั้งบุญแล้วยังสามารถถือศิลปวัฒนธรรมสำรวมกายวาจาใจ ให้สงบภายใต้ธรรมชาติ

๑.๓) กระบวนการการให้ความรู้ การให้ความรู้การท่องเที่ยวของชุมชนวัดถ้ำเขาวง สำหรับวัดถ้ำเขาวง ตั้งตระหง่านอย่างสวยงามห่างตัวอำเภอบ้านไร่ ๓๒ กิโลเมตร ศาลาของวัดปลูกสร้างลักษณะเรือนไทยโบราณ บริเวณดินเขา โดยมีธรรมชาติท่ามกลางขุนเขาล้อมรอบ ทางเขาวัดต้องข้ามสะพานไม้จึงเป็นจุดหนึ่งที่นักท่องเที่ยวชอบถ่ายรูปและศึกษาธรรมชาติกัน

๑.๔) กระบวนการการจัด^{๓๓} กระบวนการจัดการในการท่องเที่ยวของวัดผาทั้ง มีการวางแผนโดยชุมชน มีการจัดสถานที่ในการค้าขาย มีการจัดสัดส่วนในการรับผิดชอบดูแล เช่นพื้นที่บริเวณวิหารลานเจดีย์ วัดเป็นผู้วางแผน พัฒนา ก่อสร้าง และบำรุง ส่วนพื้นที่การค้าขายการจัดภูมิทัศน์ ร้านค้าขายของ เป็นส่วนของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมกันนี้จังหวัดอุทัยธานียังมีการวางแผนในการพัฒนาส่วนของบันได ภูมิทัศน์เพื่อเป็นสถานที่น่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เป็นต้น ศาลาของวัดถ้ำเขาวง จะเป็นส่วนที่ใช้งานตามปกติ สำหรับพุทธศาสนิกชนประกอบพิธีตามศาสนา สามารถมองลอดหน้าต่างไปเห็นทิวทัศน์อันสวยงาม แพระพุทธบาททองคำจริง จะอยู่บริเวณยอดเขา ห่างจากศาลาไปอีกประมาณ ๑ กิโลเมตร

๑.๕) กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธวัดถ้ำเขาวง ได้ดำเนินการเป็นไปอย่างมีเครือข่ายในการดำเนินการหลายส่วน เช่น วัด คณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน วัฒนธรรม ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมทั้งคณะสงฆ์ และทุกภาคส่วน ซึ่งถือว่าร่วมกันเป็นเครือข่าย กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ หรือการเครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวร่วมกัน วัดเป็นสถานที่ดูแล องค์การบริหารส่วนจังหวัดบริหารจัดการในเรื่องการปรับปรุงภูมิทัศน์ ประชาชนมีส่วนในการดูแลรักษา องค์การธุรกิจ การค้าขายมีการประสานงานกันมีการกำหนดการจัดงานหรือพิธีกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน มีการเผยแพร่โดยใช้สื่อโฆษณาประเภทใบปลิว ช่องทางไลน์เดียว และกลุ่ม ผ่านระบบออนไลน์ เช่น บน Facebook ของวัด แอปพลิเคชันต่างๆ ตามช่องทางในระบบออนไลน์

^{๓๓} สัมภาษณ์, นายพินิจ ดั่งพิบูลย์, ตำบลบ้านไร่ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕.

๔.๑.๗ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ^{๓๔}

๑) การศึกษากระบวนการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ดังนี้

๑.๑) กระบวนการสื่อสาร กระบวนการสื่อสารของวัดหนองขุนชาติ ที่เป็นช่องทางในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ตั้ง ประวัติ ความเป็นมาที่สำคัญ สามารถพบและสืบค้นได้หลากหลายช่องทาง เช่น <https://thai.tourismthailand.org/> เว็บไซต์ ททท. พิมพ์วัดหนองขุนชาติ เป็นต้น หรือสามารถสืบค้น หาผ่านระบบบนอินเทอร์เน็ต แอปพลิเคชันอื่นๆ ได้อย่างสะดวกโดยพิมพ์ว่า ตลอดจนถึงสามารถกำหนดเส้นทางในการเดินทางไปกลับภายในวันเดียว หรือไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและใช้เวลาไม่มากในการเดินทางเพื่อประโยชน์ในการกำหนดเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละที่หรือเพื่อการเดินทางกลับ รวมถึงการกำหนดสถานที่พัก และโปรแกรมการท่องเที่ยวในวันต่อไปด้วย ซึ่งจะทำให้เราสามารถกำหนดค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาแห่งการท่องเที่ยวเพื่อประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ของจังหวัดอุทัยธานีแห่งนี้

๑.๒) กระบวนการการตลาด กระบวนการการตลาดของวัดหนองขุนชาติ เป็นวัดเก่าแก่มียาวกว่า ๒๑๔ ปี สร้างโดยประมาณใน พ.ศ. ๒๓๖๔ โดย ขุนสนิทและชาวบ้านร่วมกันสร้างใช้ชื่อตามผู้สร้างวัดว่า วัดสนธิธรรมาราม และมีการเปลี่ยนชื่อเป็น วัดหนองสรวง และเปลี่ยนกับมาใช้วัดหนองขุนชาติ มีจุดขายที่วัดเป็นที่มีอายุยาวนาน มีศาสนสถานต่างๆ ภายในวัดที่ สวยงามเก่าแก่ควรค่าแก่การเคารพบูชา โดยเฉพาะ วิหารแบบจตุรมุข หลังคาทรงเหลี่ยม สูง ๒๔ เมตร ประดิษฐานรูปเหมือนอดีตเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ คือ หลวงพ่อสุข หลวงพ่อสือ หลวงพ่อตุ้ม จะมีงานบุญประเพณีของวัด คือ งานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ที่ถูกจัดขึ้นในเดือนสาม เพราะสืบเนื่องมาจากวัดหนองขุนชาติเป็นวัดเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานวัดหนึ่งของจังหวัดอุทัยธานี โดยสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ประมาณ พ.ศ. ๒๓๖๔) ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ. ๒๔๔๓ วัดได้มีการจัดงานประเพณีที่จัดขึ้นกันมาสืบเนื่องเป็นประจำทุกปี นับจากเดิมที่อำเภอหนองฉาง หัวเมืองเก่าในอดีตของจังหวัดอุทัยธานี ภายในวัดมีมณฑป ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปจำลอง โดยจะมีการจัดงานนมัสการพระพุทธรูปจำลอง ในวันขึ้น ๑๒ ค่ำ ถึง วันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๓ เป็นประจำทุกปี ซึ่งไม่ทราบแน่ชัดว่าจัดตั้งแต่ ก่อนได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา หรือได้จัดงานตั้งแต่ปีได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ดังนั้นจึงนับตั้งแต่ปีที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ. ๒๔๔๓ เป็นต้นมา นับได้เป็นปีที่ ๑๒๓ ทำให้ก่อเกิดวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของชุมชนที่กระทำสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน

พิพิธภัณฑสถานวัดหนองขุนชาติ พิพิธภัณฑสถานมีจุดกำเนิดจากความตั้งใจของ คณะอาจารย์อาวุโสหลายท่านในอำเภอหนองฉางและท่านเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ พระราชอุทัยโสภณ ได้เกิดความคิดร่วมกันว่าในปีมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ครบ ๖๐ ปีทางวัดและชุมชนน่าจะทำพิพิธภัณฑสถานขึ้นเพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติและรวบรวมประวัติศาสตร์ของอำเภอหนองฉาง ที่มีมายาวนานให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น เมื่อได้ความคิดนี้แล้วหลายฝ่ายจึงช่วยกัน จนเกิดเป็นพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ในที่สุด เริ่มแรกนั้นทางวัดและคณะอาจารย์ได้ช่วยกันประชาสัมพันธ์ ทั้งทางวิทยุชุมชน หอกระจายเสียง และบอกแก่ผู้ที่มาทำบุญที่วัดหนองขุนชาติ ให้นำสิ่งของมาบริจาคเพื่อทำ

^{๓๔} สัมภาษณ์, พระราชอุทัยโสภณ, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๒๙ มกราคม

พิพิธภัณฑ์ ไม่นานก็มีผู้สนใจเข้าร่วมบริจาคของ จากขึ้นที่ ๑ เรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันมีถึง ๓,๐๐๐ ขึ้น ทางคณะอาจารย์ได้ทำทะเบียนและจัดซื้อผู้บริจาค วันเดือนปี เป็นหลักฐานทั้งหมด และวัดหนองขุนชาติได้มอบสถานที่ชั้นสองของศาลาการเปรียญซึ่งไม่ได้ใช้งานให้ ทั้งสิ่งของจัดแสดงและสถานที่จึงพร้อมสรรพสำหรับพิพิธภัณฑ์แห่งนี้

๑.๓) กระบวนการการให้ความรู้ การให้ความรู้การท่องเที่ยวของชุมชนวัดหนองขุนชาติเป็นวัดเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานวัดหนึ่งของจังหวัดอุทัยธานี ไม่มีหลักฐานแสดงวันเดือนปีที่ก่อสร้าง สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ประมาณ พ.ศ. ๒๓๖๔) ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาราว พ.ศ. ๒๔๔๓ วัดได้มีการจัดงานประเพณีที่จัดขึ้นกันมาสืบเนื่องเป็นประจำทุกปี นับจากเดิมที่อำเภอหนองฉาง หัวเมืองเก่าในอดีตของจังหวัดอุทัยธานี ภายในวัดมีมณฑปซึ่งเป็นประดิษฐานพระพุทธรูปบาทจำลอง โดยจะมีการจัดงานนมัสการพระพุทธรูปบาทจำลอง ในวันขึ้น ๑๒ ค่ำ ถึง วันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๓ เป็นประจำทุกปี ซึ่งไม่ทราบแน่ชัดว่าจัดตั้งแต่ก่อนได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา หรือได้จัดงานตั้งแต่ปีได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ดังนั้นจึงนับตั้งแต่ปีที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ. ๒๔๔๓ เป็นต้นมา นับได้เป็นปีที่ ๑๒๓ ทำให้ก่อเกิดวัฒนธรรมประเพณีที่งดงามของชุมชนที่กระทำสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานีและส่วนราชการ ได้เล็งเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีที่งดงามนี้ จึงได้เข้ามาสืบสานด้วยการบรรจุงานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ไว้ในแผนการจัดงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานีเป็นประธานจัดงานร่วมกับวัดหนองขุนชาติ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

กระบวนการท่องเที่ยว “งานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย” ดังนี้ การสักการะปิดทองรอยพระพุทธรูปบาทจำลองในมณฑป การไหว้พระประธานภายในอุโบสถประดิษฐานพระพุทธรูปชินสีห์จำลอง พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดหนองขุนชาติ

๑.๔) กระบวนการการจัด^{๓๕} กระบวนการจัดการในการท่องเที่ยวของวัดหนองขุนชาติ มีการวางแผนโดยชุมชน มีการจัดสถานที่ในการค้าขาย มีการจัดสัดส่วนในการรับผิดชอบดูแล เช่นพื้นที่บริเวณวิหารลานเจดีย์ วัดเป็นผู้วางแผน พัฒนา ก่อสร้าง และบำรุง ส่วนพื้นที่การค้าขาย การจัดภูมิทัศน์ ร้านค้าขายของ เป็นส่วนของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมกันนี้จังหวัดอุทัยธานียังมีการวางแผนในการพัฒนาส่วนต่างๆ ภายในบริเวณวัดโดยมีการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อเป็นสถานที่น่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นเป็นต้น

๑.๕) กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธวัดหนองขุนชาติ ได้ดำเนินการเป็นไปอย่างมีเครือข่ายในการดำเนินการหลายส่วน เช่น วัด คณะสงฆ์ ภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน วัฒนธรรม ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมทั้งคณะสงฆ์ และทุกภาคส่วน ซึ่งถือว่าร่วมกันเป็นเครือข่าย กระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ หรือการเครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยวร่วมกัน วัดเป็นสถานที่ดูแล องค์การบริหารส่วนจังหวัดบริหารจัดการในเรื่องการปรับปรุงภูมิทัศน์ ประชาชนมีส่วนในการดูแลรักษา องค์การธุรกิจ การค้าขายมีการประสานงานกันมีการกำหนดการจัดงานหรือพิธีกรรมต่างๆ อย่างชัดเจน มีการเผยแพร่โดยใช้สื่อโฆษณาประเภทใบปลิว ช่องทางไลน์เดียว

^{๓๕} สัมภาษณ์, นางสมคิด เมธาวิรัตน์, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๒๙ มกราคม

และกลุ่ม ผ่านระบบออนไลน์ เช่น บน Facebook ของวัด แอปพลิเคชันต่างๆ ตามช่องทางในระบบออนไลน์

๔.๒ การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ผลการศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ผู้วิจัยและคณะได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น กลุ่มศิลปิน เยาวชน นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยมีการแจกแบบประเมินทั้ง แบบ On-Site และแบบ Online แก่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ ราย มีผู้ตอบแบบประเมิน จำนวน ๔๐๐ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ โดยผู้วิจัยและคณะใช้โปรแกรม SPSS V ๒๐ ในการแปลงผลข้อมูล ได้ดังนี้

๑) ข้อเท็จจริงของเรื่องที่ศึกษา

ผลการศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ผู้วิจัยและคณะได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น กลุ่มศิลปิน เยาวชน นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ สามารถนำเสนอข้อเท็จจริงของเรื่องที่ศึกษา ดังนี้ ความเป็นมาของ “งานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย”

วัดหนองขุนชาติเป็นวัดเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานวัดหนึ่งของจังหวัดอุทัยธานี ไม่มีหลักฐานแสดงวันเดือนปีที่ก่อสร้าง สันนิษฐานว่าสร้างขึ้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ประมาณ พ.ศ. ๒๓๖๔) ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ. ๒๔๔๓ วัดได้มีการจัดงานประเพณีที่จัดขึ้นกันมาสืบเนื่องเป็นประจำทุกปี นับจากเดิมที่อำเภอหนองฉาง หัวเมืองเก่าในอดีตของจังหวัดอุทัยธานี ภายในวัดมีมณฑปซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปบาทจำลอง โดยจะมีการจัดงานนมัสการพระพุทธรูปบาทจำลอง ในวันขึ้น ๑๒ ค่ำ ถึง วันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๓ เป็นประจำทุกปี ซึ่งไม่ทราบแน่ชัดว่าจัดตั้งแต่ก่อนได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา หรือได้จัดงานตั้งแต่ปีได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ดังนั้นจึงนับตั้งแต่ปีได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ. ๒๔๔๓ เป็นต้นมา นับได้เป็นปีที่ ๑๒๓ ทำให้ก่อเกิดวัฒนธรรมประเพณีที่ดึงดูดใจของชุมชนที่กระทำสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานีและส่วนราชการ ได้เล็งเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีที่ดึงดูดใจนี้ จึงได้เข้ามาสืบสานด้วยการบรรจุนงานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ไว้ในแผนการจัดงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานีเป็นประธานจัดงานร่วมกับวัดหนองขุนชาติ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ส่วนที่ ๑ ลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล

ตารางที่ ๔.๑ ลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๖๓	๔๐.๘
หญิง	๒๓๗	๕๙.๓
รวม	๔๐๐	๑๐๐
อายุ		
ต่ำกว่า ๒๐ ปี	๗๘	๑๙.๕
๒๐ - ๓๕ ปี	๙๘	๒๔.๕
๓๖ - ๕๐ ปี	๘๖	๒๑.๕
๕๐ ปีขึ้นไป	๑๓๘	๓๔.๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐
สถานภาพ		
โสด	๑๕๕	๓๘.๘
สมรส	๑๖๘	๔๒.๐
หม้าย / หย่า / ร้าง	๗๖	๑๙.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐
การศึกษา		
ต่ำกว่าประถมศึกษา	๑	๐.๓
ประถมศึกษา	๒	๐.๕
มัธยมศึกษาตอนต้น	๖	๑.๕
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	๒๒๕	๕๖.๓
ปริญญาตรี	๙๔	๒๓.๕
สูงกว่าปริญญาตรี	๗๒	๑๘.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐
อาชีพหลัก		
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	๔๐	๑๐.๐
พนักงานบริษัท	๖๔	๑๖
ธุรกิจส่วนตัว	๗๐	๑๗.๕
นักเรียน / นักศึกษา	๑๕๑	๓๗.๘
รับจ้างทั่วไป	๔๒	๑๐.๕
เกษตรกร	๒๘	๗.๐
อื่น (โปรดระบุ)	๕	๑.๓
รวม	๔๐๐	๑๐๐
รายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือน		
น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท	๒๓๒	๕๘.๐

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
๑๐,๐๐๐ – ๒๐,๐๐๐ บาท	๙๔	๒๓.๕
๒๐,๐๐๑ – ๓๐,๐๐๐ บาท	๖๒	๑๕.๕
มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท	๑๒	๓.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐
ภูมิสำเนา		
ภายในจังหวัดอุทัยธานี	๓๑๗	๗๙.๓
ภายนอกจังหวัดอุทัยธานี	๘๓	๒๐.๘
รวม	๔๐๐	๑๐๐
จากตารางที่ ๔.๑ พบว่าลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นหญิง อายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน / นักศึกษา มีรายได้ต่อเดือน น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท มีภูมิสำเนาภายในจังหวัดอุทัยธานี ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยว ตารางที่ ๔.๒ ลักษณะพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของผู้ให้ข้อมูล		
ลักษณะพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ภาค		
ภาคกลาง	๓๑๔	๗๘.๕
ภาคเหนือ	๕๕	๑๓.๘
ภาคตะวันออก	๒๔	๖.๐
ภาคอีสาน	๗	๑.๘
รวม	๔๐๐	๑๐๐
แหล่งได้รับข้อมูล		
เพื่อน /ญาติ	๑๑๔	๒๘.๕
หนังสือพิมพ์ / นิตยสาร / คู่มือท่องเที่ยว	๒๐	๕.๐
โทรทัศน์ / วิทยุ	๑๕๙	๓๙.๘
อินเทอร์เน็ตบริษัททัวร์	๑๐๗	๒๖.๘
รวม	๔๐๐	๑๐๐
พาหนะ		
รถยนต์ส่วนตัว	๒๗๖	๖๙.๐
รถเช่า	๑๒๔	๓๑.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐
ค่าใช้จ่าย		
น้อยกว่า ๑,๐๐๐ บาท	๑๐๒	๒๕.๕
๑,๐๐๐ – ๓,๐๐๐ บาท	๒๔๓	๖๐.๘
๓,๐๐๑ – ๕,๐๐๐ บาท	๔๕	๑๑.๓
มากกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๑๐	๒.๕

ลักษณะพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
รวม	๔๐๐	๑๐๐
จุดประสงค์		
เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ	๑๘๓	๔๕.๘
เพื่อศึกษาวัฒนธรรมประเพณี	๒๑๗	๕๔.๓
รวม	๔๐๐	๑๐๐
เหตุผล		
ใกล้ที่พัก	๒๒๔	๕๖.๐
ความน่าสนใจของกิจกรรมภายในงาน	๑๒๘	๓๒.๐
เส้นทางมายังสถานที่จัดงานสะดวก	๒๑	๕.๓
เพื่อน / คนรู้จักชักชวน	๒๖	๖.๕
การประชาสัมพันธ์และข่าวสาร	๑	.๓
รวม	๔๐๐	๑๐๐
การเดินทางมาร่วมงานประเพณี		
เดินทางมาคนเดียว	๕๑	๑๒.๘
ครอบครัว	๑๖๔	๔๑.๐
กลุ่มเพื่อน	๑๘๕	๔๖.๓
รวม	๔๐๐	๑๐๐
กิจกรรม		
ศึกษาความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น	๑๓๖	๓๔.๐
ชมโบราณสถาน / โบราณวัตถุ	๘๗	๒๑.๘
เยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง	๑๐	๒.๕
รับประทานอาหาร	๑๕๗	๓๙.๓
ซื้อของฝาก / ของที่ระลึก	๑๐	๒.๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐
การพัก		
ไม่พักค้างคืน	๒๕๖	๖๔.๐
พักค้างคืน	๑๔๔	๓๖.๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐
ความประทับใจ		
ประทับใจ	๔๐๐	๑๐๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐
แนะนำ		
แนะนำ	๔๐๐	๑๐๐
รวม	๔๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่าลักษณะพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ภาคกลาง ได้รับข้อมูลจาก โทรทัศน์/วิทยุ เดินทางมาท่องเที่ยวด้วยรถยนต์ส่วนตัว มีค่าใช้จ่าย

๑,๐๐๐ – ๓,๐๐๐ บาท เพื่อศึกษาวัฒนธรรมประเพณี เพราะใกล้ที่พัก มากับกลุ่มเพื่อน และมีการเดินทางไปท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวอื่นในจังหวัดอุทัยธานีด้วย ส่วนมีกิจกรรมเพื่อ รับประทานอาหาร ไม่พักค้างคืน มีความประสงค์จะมาท่องเที่ยวอีกและจะแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวด้วย

๒) ความคิดเห็นจากการเก็บข้อมูล

ผลการศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ผู้วิจัย และคณะได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทน ประชาชนในชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น กลุ่มศิลปิน เยาวชน นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ส่วนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

ตารางที่ ๔.๓ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความต้องการของนักท่องเที่ยว

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.
การให้บริการ		
๑. ความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว/ชุมชน	๔.๔๒	๐.๖๙
๒. ที่พักเพียงพอและเหมาะสม	๓.๙๕	๐.๖๖
๓. ร้านอาหารและเครื่องดื่มสะอาด และเพียงพอ	๔.๒๖	๐.๗๑
๔. ร้านจำหน่ายของฝากและของที่ระลึกมีเพียงพอ	๔.๑๐	๐.๘๓
๕. ห้องนำห้องสุขาในสถานที่จัดกิจกรรมสะอาด/เพียงพอ/ สะดวกต่อการใช้งาน	๔.๑๘	๐.๗๘
รวม	๔.๑๘	๐.๕๔
สถานที่ในการจัดงาน		
๖. การเดินทางมายังสถานที่แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวก	๔.๔๐	๐.๖๙
๗. การเดินทางมีป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน	๔.๔๖	๐.๗๒
๘. มีการจัดสถานที่เพื่อใช้พักผ่อนบริเวณสถานที่แหล่งท่องเที่ยว	๔.๓๖	๐.๘๒
๙. ความสะอาดของสถานที่แหล่งท่องเที่ยว	๔.๓๓	๐.๗๓
๑๐. จอดรถมีความเพียงพอและเหมาะสม	๔.๕๓	๐.๖๖
๑๑. ความปลอดภัยภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	๔.๕๓	๐.๗๒
๑๒. มีสถานที่ให้บริการด้านอื่นๆ เพียงพอ (ร้านซักรีด ธนาคาร ตู้ ATM เป็นต้น)	๔.๔๔	๐.๖๕
๑๓. สาธารณูปโภคต่างๆ มีความเหมาะสม (ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น)	๔.๔๓	๐.๖๙
รวม	๓.๘๘	๐.๕๓
การส่งเสริมการตลาด		
๑๔. มีกิจกรรมเสริมอื่นๆ ที่น่าสนใจภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	๔.๒๘	๐.๕๗

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.
๑๕. ของที่ระลึกแสดงถึงเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่น	๔.๔๕	๐.๖๕
๑๖. มีเจ้าหน้าที่นำเที่ยวภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	๔.๓๖	๐.๗๑
๑๗. การโฆษณาประชาสัมพันธ์หลายช่องทาง	๓.๙๙	๐.๗๓
รวม	๔.๒๘	๐.๕๗

บุคลากร

๑๘. คนในพื้นที่ให้บริการด้วยความสุภาพและเป็นมิตร	๓.๘๑	๐.๘๔
๑๙. คนในพื้นที่ให้บริการด้วยความรวดเร็ว	๓.๗๙	๐.๙๒
๒๐. คนในพื้นที่ดูแลเอาใจใส่ กระตือรือร้น และเต็มใจให้บริการ	๔.๓๔	๐.๗๒
๒๑. คนในพื้นที่ให้คำแนะนำ และตอบข้อซักถามได้อย่างชัดเจน	๓.๙๔	๐.๙๓
๒๒. คนในพื้นที่มีความรู้เกี่ยวกับสถานที่แหล่งท่องเที่ยว	๔.๕๓	๐.๖๖
๒๓. มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง	๔.๕๑	๐.๗๒
รวม	๔.๑๕	๐.๕๘

สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

๒๔. สถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี	๔.๒๓	๐.๙๕
๒๕. สภาพอากาศเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว	๓.๙๒	๐.๘๘
๒๖. อากาศสดชื่น และไม่มีมลพิษ	๓.๙๒	๐.๘๘
รวม	๓.๙๘	๐.๕๔

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวภาพรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๙ โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลแยกย่อยออกเป็น ๕ ด้าน คือ ด้านการให้บริการ ด้านสถานที่ในการจัดงาน ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

๑) **ด้านการให้บริการ** โดยภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๘ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว/ชุมชน ร้านอาหารและเครื่องดื่มสะอาด และเพียงพอ ห้องนำห้องสุขาในสถานที่จัดกิจกรรมสะอาด/เพียงพอ/สะดวกต่อการใช้งาน ร้านจำหน่ายของฝากและของที่ระลึกมีเพียงพอที่พกเพียงพอและเหมาะสม เรียงตามลำดับ

๒) **ด้านสถานที่ในการจัดงาน** โดยภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๘ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจใน สถานที่จอดรถมีความเพียงพอและเหมาะสม ความปลอดภัยภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว การเดินทางมีป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน มีสถานที่ให้บริการด้านอื่นๆ เพียงพอ (ร้านซักรีด ธนาคาร ตู้ ATM เป็นต้น) สาธารณูปโภคต่างๆ มีความเหมาะสม (ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น) การเดินทางมายังสถานที่แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวก มีการจัดสถานที่เพื่อใช้พักผ่อนบริเวณสถานที่แหล่งท่องเที่ยว ความสะอาดของสถานที่แหล่งท่องเที่ยวเรียงตามลำดับ

๓) **ด้านการส่งเสริมการตลาด** โดยภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๘ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจ

ในของที่ระลึกแสดงถึงเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่น มีเจ้าหน้าที่นำเที่ยวภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มีกิจกรรมเสริมอื่นๆ ที่น่าสนใจภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว การโฆษณาประชาสัมพันธ์หลายช่องทางเรียงตามลำดับ

๔) ด้านบุคลากร โดยภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๕ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในคนในพื้นที่ที่มีความรู้เกี่ยวกับสถานที่แหล่งท่องเที่ยว มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง คนในพื้นที่ดูแลเอาใจใส่ กระตือรือร้น และเต็มใจให้บริการ คนในพื้นที่ให้คำแนะนำ และตอบข้อซักถามได้อย่างชัดเจน คนในพื้นที่ให้บริการด้วยความสุภาพและเป็นมิตร คนในพื้นที่ให้บริการด้วยความรวดเร็วเรียงตามลำดับ

๕) ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ โดยภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๘ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในสถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี สภาพอากาศเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว อากาศสดชื่น และไม่มีมลพิษเรียงตามลำดับ

๓) กระบวนการพัฒนาที่ดำเนินการ

ผลการศึกษาเพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ผู้วิจัยและคณะได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชน ราษฎรชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น กลุ่มศิลปิน เยาวชน นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ สามารถนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว ดังนี้

ส่วนที่ ๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว

ตารางที่ ๔.๔ แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว

ความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.
คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม		
๑. ควรพัฒนาเอกลักษณ์ทางด้านวิถีชีวิต	๓.๖๙	๐.๗๐
๒. ควรพัฒนาการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง	๔.๔๕	๐.๗๓
๓. ควรพัฒนาและอนุรักษ์ความงามทางศิลปวัฒนธรรมที่สร้างความประทับใจต่อผู้ที่พบเห็น	๔.๓๘	๐.๗๒
๔. ควรพัฒนาการถ่ายทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้ที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างต่อเนื่อง	๔.๕๖	๐.๖๘
๕. ควรสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี	๔.๓๓	๐.๗๕
รวม	๔.๒๘	๐.๕๗
การอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว		

ความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางในการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว	$\bar{X}$	S.D.
๑. ควรพัฒนาการจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว	๓.๘๒	๐.๙๒
๒. ควรกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว ให้มีการแบ่งเขตพื้นที่สงวน พื้นที่นันทนาการและพื้นที่พักอาศัย	๓.๖๙	๐.๖๙
๓. ควรกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสมตามช่วงเวลาของวันและหรือฤดูกาล	๔.๔๔	๐.๖๖
๔. ควรจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการ	๔.๔๐	๐.๗๐
๕. ควรมีการจัดการด้านการติดตามและการ ประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว	๔.๔๑	๐.๖๙
รวม	๔.๑๕	๐.๔๗
กิจกรรมท่องเที่ยว		
๑. ควรมีการจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน	๔.๓๕	๐.๗๒
๒. ควรมีการให้ความรู้และการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว เพื่อปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน	๓.๗๖	๐.๗๗
๓. ควรประสานให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในทรัพยากรเชิงวัฒนธรรม ร่วมมือกันในการจัดการทรัพยากร การท่องเที่ยว	๓.๗๐	๐.๙๗
รวม	๓.๙๓	๐.๘๘

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางในการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๒ โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลแยกย่อยออกเป็น ๓ ด้าน คือ ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว

๑) ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม โดยภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางในการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๘ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นควรพัฒนาการถ่ายทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้ที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง ควรพัฒนาการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง ควรพัฒนาและอนุรักษ์ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรมที่สร้างความประทับใจต่อผู้ที่พบเห็น ควรสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณีควรพัฒนาเอกลักษณ์ทางด้านวิถีชีวิตเรียงตามลำดับ

๒) ด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางในการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๕ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นควรกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสมตามช่วงเวลาของวันและหรือฤดูกาล ควรมีการจัดการด้านการติดตามและการ ประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว ควรจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการ ควรพัฒนาการจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว ควรกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว ให้มีการแบ่งเขตพื้นที่สงวน พื้นที่นันทนาการและพื้นที่พักอาศัยเรียงตามลำดับ

๓) **ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว** โดยภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๙๓ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นควรให้มีการจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ควรมีการให้ความรู้และการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว เพื่อปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ควรประสานให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมร่วมมือกันในการจัดการทรัพยากร การท่องเที่ยวเรียงตามลำดับ

๔.๓ กระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ผลการศึกษาเพื่อบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี ประกอบด้วยเขตอำเภอหนองฉาง ๑) เทศบาลหนองฉาง ๒) บริเวณชุมชนหนองสรวง วัดหนองขุนชาติ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวในชุมชน โดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน ภาครัฐ เทศบาล ประชาชน และวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม งานประเพณีบุญเดือนสาม ที่จัดขึ้นที่วัดหนองขุนชาติสืบเนื่องกันมาเป็นประจำทุกปี ผู้วิจัยและคณะ จึงนำมาเสนองานวิจัยจากผลของผลการศึกษา ได้ดังนี้

๑. งานบุญเดือนสาม^{๓๖}

วัดหนองขุนชาติได้มีการจัดงานประเพณีที่จัดขึ้นกันมาสืบเนื่องเป็นประจำทุกปี นับจากเดิมที่อำเภอหนองฉาง หัวเมืองเก่าในอดีตของจังหวัดอุทัยธานี ภายในวัดมีมณฑปซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปจำลอง โดยจะมีการจัดงานนมัสการพระพุทธรูปจำลอง ในวันขึ้น ๑๒ ค่ำ ถึง วันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๓ เป็นประจำทุกปี ซึ่งไม่ทราบแน่ชัดว่าจัดตั้งแต่ ก่อนได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา หรือได้จัดงานตั้งแต่ปีได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ดังนั้นจึงนับตั้งแต่ปีได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา พ.ศ. ๒๔๔๓ เป็นต้นมา นับได้เป็นปีที่ ๑๒๒ ทำให้ก่อเกิดวัฒนธรรมประเพณีที่ดึงดูดใจของชุมชนที่กระทำสืบต่อกันมาอย่างยาวนาน

วัดหนองขุนชาติ เชิญชวนร่วมงานประเพณี “บุญเดือนสาม สืบสานประเพณี วิถีชาวอุไทย” ประจำปี ๒๕๖๕ วันที่ ๑๓-๒๑ ก.พ.นี้ ที่ลานกิจกรรมหน้าศาลาการเปรียญ วัดหนองขุนชาติ ต.หนองสรวง อ.หนองฉาง จ.อุทัยธานี “บุญเดือนสาม” เป็นประเพณีที่ดึงดูดใจของชุมชนชาวอุไทย ที่มีศรัทธาในพระพุทธรูปอย่างแรงกล้า คำว่า “อุไทย” เป็นชื่อดังเดิมของ จ.อุทัยธานี ในทุกๆ ปีชาวอุไทยจะร่วมกันจัดงานบุญเดือนสาม ระหว่างวันขึ้น ๑๒ ค่ำ ถึงวันแรม ๕ ค่ำ เดือน ๓ เพื่อนมัสการรอยพระพุทธรูปจำลอง ที่ประดิษฐานอยู่ภายในมณฑปวัดหนองขุนชาติ วัดเก่าแก่คู่เมืองหนองฉางสำหรับปีนี้จัดขบวนแห่วัฒนธรรมประเพณีและวิถีวัฒนธรรม ในวันเสาร์ที่ ๑๙ ก.พ. ประกอบด้วย ขบวนแห่นาค รำหน้านาค กลองยาว แตรวง ขบวนหิ้วโต กระตั่วแทงเสือ และการละเล่นพื้นบ้าน ขบวนสักรับควหาวนเน้นการประดับตกแต่งที่ใช้วัสดุจากธรรมชาติเป็นหลัก แต่ยังคงไว้ซึ่งความสวยงามของแต่ละท้องถิ่น และในปีนี้นั้ส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งขบวนแห่วัฒนธรรมประเพณีเข้าร่วมประกวด รวมทั้งสิ้น

^{๓๖} สัมภาษณ์, นายเผด็จ นุ้ยปรี, อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕

ขบวน รวมทั้งจัดพิธีอุปสมบทเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๑๐

๒. กิจกรรมที่ถูกพัฒนาภายในงาน^{๓๗}

๒.๑ กิจกรรมสักการะหลวงพ่อดุข หลวงพ่อสื่อ หลวงพ่อตุ้ม วิหารอดีตเจ้า

อาวาส

ประวัติหลวงพ่อดุ้ม คงคสุวณโณ อดีตเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ

พระครูอุทิศธรรมวินัย ฉายา คงคสุวณโณ ชาตะ เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๑ จุลศักราช ๑๒๕๐ ร.ศ.๑๐๗ ตรงกับวันจันทร์ ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๖ ปีชวด ที่บ้านล่อมเสือโฮก ตำบลหนองยาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี บิดาชื่อ อิ่ม นามสกุล จินตกลสิกรรม มารดาชื่อ บุญสม นามสกุล จินตกลสิกรรม มีอาชีพ กลสิกรรม ท่านมีพี่น้องร่วมท้องมารดาเดียวกันรวม ๑๑ คน เป็น ๗ คน เป็นหญิง ๔ คน คือ ๑. นายสำเภา ๒. นายสุพรรณ ๓. พระครูอุทิศธรรมวินัย ๔. นายแอบ ๕. นายสม ๖. นายเอี่ยม ๗. นายชอบ หญิงอีก ๔ คน คือ ๑. นางทองม้วน ๒. นางทองอยู่ ๓. นางแถม ๔. นางทองเลี่ยม

เมื่อท่านยังเป็นเด็กบิดามารดาได้ส่งให้เรียนหนังสือไทยจนอ่านหนังสือไทยได้คล่องแคล่วและแตกฉาน ต่อจากนั้นท่านได้ช่วย บิดามารดาประกอบ อาชีพ อยู่ใน ทางเพศ ฆราวาส วิสัยตามสมควร ครั้นต่อมาเมื่อท่านมีอายุ ๑๘ ปี ซึ่งตรงกับ พ.ศ. ๒๔๔๙ ท่านได้รับคัดเลือกให้ไปเป็น ทหารบกมณฑลนครสวรรค์ ๖ เดือน แล้วทางราชการทหารได้ส่งให้ท่านไปขัดต่างหรือขัดดาทัพอยู่ที่ มณฑลพายัพ ประจำอยู่ที่จังหวัดลำปาง เป็น ๑ ปี แล้วก็ส่งกลับมาประจำตามสังกัดทหารราบมณฑล นครสวรรค์ตามเดิม แล้วได้ปลดเป็นกองหนุนชั้นที่ ๑ ครั้งพระพรครูอุทิศธรรมวินัย ซึ่งมีนามเดิมว่าตุ้ม จินตกลสิกรรม มีอายุ ๒๑ ปี จึงได้บรรพชาอุปสมบท เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๕๑ ซึ่งตรงกับวัน พุธขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๔ ค่ำ ปีวอก ณ พระอุโบสถวัดหนองขุนชาติ ตำบลหนองยาง อำเภอ หนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งมีท่านเจ้าคุณพระครูอุทานธรรมนิเทศ (สุข) เจ้าคณะอำเภอหนองฉาง เป็นพระอุปัชฌายะ และมีท่านเจ้าพระคุณพระใบฎีกาสื่อ วัดทุ่งทองเป็นกรรมวาจารย์ และมีท่านเจ้า พระคุณทองคำ วัดห้วยพระจันทร์เป็นอนุสาวนาจารย์พร้อมด้วยพระสงฆ์ ๒๕ รูปเป็นคณะปรกให้ อุปสมบทเป็น พระภิกษุสงฆ์ในเวลา ๐๘.๓๕ น. ท่านมีนาม ฉายา คงคสุวณโณ สังกัดอยู่วัดหนองขุน ชาติ ตำบลหนองยาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี ท่านได้ศึกษาพระธรรมวินัยด้วยความอุตสาหะ อยู่ในสำนักของพระอุปัชฌายะ จนท่านมีอายุพรรษาล่วงพ้นนิสสัยมฤตกะพรรษา ๕ แล้ว ได้เป็น เลขาธุการของท่านเจ้าพระคุณพระครูอุทานธรรมนิเทศ เจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ ครั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๘ มีพรรษา ๘ ได้เป็นผู้สวดกรรมจาวาให้อุปสมบทแก่กุลบุตรเป็นลำดับถึง พ.ศ. ๒๔๖๓ ท่านเจ้า พระคุณพระครูอุทาน ธรรมนิเทศอาพาธหนักลง ใกล้ต่อกาลมรณภาพจึงได้แปลงภาระครุภัณฑ์และ ภาระตามลำดับ เป็นของส่วนตัวของท่าน ท่านกลางสงฆ์ท่านก็ได้รับภาระเป็นผู้ดูแลและรักษา ปกครองวัดมาจนกระทั่งท่านเจ้าพระครูอุทานธรรมนิเทศถึงแก่มรณภาพ ลำดับต่อนั้นมาท่านเจ้า พระคุณพระปลัดสื่อวัดทุ่งทอง เป็นผู้รักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอหนองฉาง ต่อมา จึงโปรดตั้งให้ ท่านเจ้าพระครูเป็นอธิการเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ และต่อจากนั้นได้รับแต่งตั้ง

^{๓๗} สัมภาษณ์, พระราชอุทัยโสภณ, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๔.

เป็นเจ้าคณะตำบลในปี พ.ศ. ๒๔๖๕ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้รับแต่งตั้งเป็นพระใบฎีกา ฐานของ เจ้าพระคุณพระครูอุทิศธรรมวินัย (สือ) เจ้าคณะอำเภอนองฉาง จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๔๗๐ ได้รับ แต่งตั้งเป็นสมุห์ฐานาของท่านเจ้าพระคุณพระครูอุทิศธรรมวินัยเป็นลำดับจน พ.ศ. ๒๔๗๓ ได้รับ แต่งตั้งเป็นพระปลัด ต่อจากนั้นท่านเจ้าพระคุณพระครูทุพลภาพ ไม่สามารถจะไปอุปสมบทให้แก่ กุลบุตรตามวัดในสาขาของอำเภอนี้ได้ จึงจัดการขอตำแหน่งพระอุปัชฌายะให้แก่ท่าน เพื่อจะได้ช่วย อุปสมบทให้แก่กุลบุตรในเขตอำเภอนองฉาง และท่านก็ได้ตราตั้งเป็นพระอุปัชฌายะเมื่อ วันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๗ จนถึง พ.ศ. ๒๔๗๘ พระครูอุทิศธรรมวินัย(สือ) เจ้าคณะอำเภอนองฉางได้ถึง แก่มรณภาพลง ลำดับนั้นท่านเจ้าพระคุณพระราชาขุทัยกวี (พุด) เจ้าคณะจังหวัดอุทัยธานีในอดีต ได้ โปรดแต่งตั้งให้ท่านเป็นผู้รักษาการแทนเจ้าคณะอำเภอนองฉางอยู่ ๑ ปี ๖ เดือน จึงได้รับ พระราชทานสัญญาบัตรเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ โดยนามสมณศักดิ์ว่า พระครูอุทิศธรรมวินัย (ตุ้ม) เจ้าคณะอำเภอนองฉางเป็นพระครูชั้นโท ต่อมาได้อาพาธเป็นริดสีดวงรู้สึกว่าจะไม่สามารถไป อุปสมบทให้แก่กุลบุตร ตามวัดใน สาขาอำเภอนี้ได้ จึงได้แต่งตั้งพระปลัดแอ่วเป็นอุปัชฌายะ ต่อมา ปี พ.ศ.๒๔๙๔ ทางกรมคณะสงฆ์ได้ออกแถลงการณ์ให้ท่าน

พระครูอุทิศธรรมวินัย(ตุ้ม)เป็นพระครูชั้นเอก จนกระทั่งถึงมรณภาพท่านได้รักษา หน้าที่และสร้างสมความดีตลอด หลังจาก พ.ศ. ๒๔๙๖ อาการโรคเก่าของท่านก็กำเริบขึ้น มีอาการ ทรงกับทรุดเรื่อยมา ท่านเห็นว่าร่างกายจะไม่เพียงพอต่อการทำงาน จึงแต่งตั้งให้พระครูอุปการโกวิท(แอ่ว) เป็นผู้ช่วยเจ้าคณะอำเภอนองฉาง พอปี ๒๕๐๖ อาการโรคของท่านก็กำเริบหนัก ประกองกับโรค ขราภาพของท่านด้วยจนกระทั่งวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๐๗ ตรงกับวันแรม ๔ ค่ำ เดือน ๖ วัน พุธหีสบปีมะโรง ได้ถึงแก่มรณภาพด้วยโรคดังกล่าวมรณภาพโดยอายุ ๗๖ ปี

หลวงพ่อสือ พรหมโชโต” อดีตเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ^{๓๔}

มีนามเดิม “สือ แซ่เตีย” ต่อมาเปลี่ยนนามสกุลเป็นเศรษฐพานิช เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๑ ธ.ค. ๒๔๑๔ ที่บ้านทุ่งทอง หมู่ที่ ๑ บ้านเกาะกร่าง อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี บิดาเป็นชาวจีน ชื่อ นายปี แซ่เตีย มารดาเป็นคนไทยชื่อ นางแจ้ ชีวิตวัยเยาว์อายุ ๗ - ๘ ขวบ มารดาได้นำไปฝากที่ วัดไว้กับพระอาจารย์เกิด วัดป่าช้า ตำบลบ้านเก่า อำเภอนองฉาง เพื่อเรียนหนังสือภายหลังพระ อาจารย์เกิดมรณภาพ จึงได้เรียนหนังสือทั้งไทยและขอม จากพระใบ ฎีกาแสง เจ้าอาวาสวัดรูปต่อมา เมื่ออายุครบ ๒๑ ปีบริบูรณ์ เข้าพิธีอุปสมบทในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ ณ พัทธสีมาวัดทุ่งทอง อำเภอนอง ฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยมีพระปลัดคลัง วัดทุ่งทอง เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์ท้วม วัดทุ่งทอง เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระครูอุทานธรรมนิเทศ (สุข) วัดหนองขุนชาติ (ขณะนั้นยังเป็นอธิการ) เป็นพระอนุสาวนาจารย์

พระสือได้ศึกษาพระธรรมวินัยอยู่สำนักวัดทุ่งทองกับพระปลัดคลังและพระอาจารย์ ท้วม เป็นเวลา ๕ พรรษา ก่อนย้ายไปอยู่กับพระปลัดสือ สำนักวัดแจ้ ตำบลอุทัยเก่า อำเภอนอง ฉาง ศึกษาเล่าเรียนภาษาบาลีมูลกัจจายณะ ก่อนย้ายกลับมาอยู่สำนักวัดทุ่งทอง เพื่อหัดเป็นคู่สวด สวดนาคคู่กับพระอาจารย์คำ วัดห้วยพระจันทร์ จนมีชื่อเสียงโด่งดัง หลังจากพระอาจารย์ท้วมและ พระปลัดคลังมรณภาพ พระครูอุทานธรรมนิเทศ (สุข) ได้เป็นประธานจัดการปลงศพ พระอาจารย์ทั้ง

^{๓๔} สัมภาษณ์, พระครูอุทิศธรรมวินัย, ตำบลหนองสรวง อำเภอนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๑๘ มกราคม

๒ เป็นการใหญ่ และแต่งตั้งให้พระสือ เป็นเจ้าอธิการวัดทุ่งทอง เมื่อ ร.ศ.๑๒๕ พระเมธาธรรมรส เจ้าคณะปักษ์เหนือ ได้ขึ้นไปตรวจราชการคณะสงฆ์ ได้เห็นความสามารถของพระอธิการสือ จึงแต่งตั้งให้เป็นพระใบฎีกาและเป็นเจ้าคณะหมวด รวมด้วยกัน ๒ ตำแหน่ง ต่อมาพระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) ได้ตั้งให้ท่านเป็นพระปลัดในตำแหน่งฐานานุกรมของท่าน และพระธรรมวโรดมเจ้าคณะมณฑล ตั้งให้พระปลัดสือ เป็นพระอุปัชฌาย์ ช่วยเหลือพระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) เจ้าคณะแขวงหนองฉาง เนื่องจากท่านชราภาพ

พ.ศ.๒๔๖๒ พระสุนทรมนูนี้ได้ขออนุมัติ เจ้าคณะมณฑล แต่งตั้งให้ท่านเป็นพระครูชั้นประทวน เป็นผู้รั้งเจ้าคณะแขวงหนองขาหย่าง พ.ศ.๒๔๖๔ พระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) มรณภาพ ชาวบ้านพร้อมใจกันร้องขอมายังเจ้าคณะจังหวัด เพื่อขอให้พระครูสือ เป็นพระครูเจ้าคณะแขวงหนองฉาง และเป็นเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ ทางราชการคณะสงฆ์ได้อนุมัติ ต่อมา พ.ศ. ๒๔๖๗ ท่านได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตรที่ “พระครูอุทิศธรรมวินัย” ให้มีความสำคัญต่อการศึกษาสงฆ์เป็นอย่างยิ่ง ได้แสวงหาพระปริยัติมาจากกรุงเทพฯ มาสอนพระธรรมวินัยให้แก่พระภิกษุสามเณรที่วัดทุ่งทอง และวัดหนองขุนชาติ ตลอดถึงวัดอื่นๆ ในแขวง ยังได้สร้างเสนาสนะภายในวัดหนองขุนชาติ สร้างศาลาที่พักสธารณชนที่บ้านทุ่งพง บ้านป่าแดง และสะพานท่านบ่ช้างหัวเขาสะแกกรัง สะพานในเขต อำเภอหนองฉาง อีกหลายแห่ง

วันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ ละสังขารอย่างสงบ สิริอายุได้ ๖๔ ปี พรรษา ๔๔ “หลวงพ่อสือ พรหมโชโต” อดีตเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ รูปที่ ๓ มีนามเดิม “สือ แซ่เตีย” ต่อมาเปลี่ยนนามสกุลเป็นเศรษฐพานิช เกิดเมื่อวันศุกร์ที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๑๔ ที่บ้านทุ่งทอง หมู่ที่ ๑ บ้านเกาะกร่าง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี บิดาเป็นชาวจีนชื่อ นายปี แซ่เตีย มารดาเป็นคนไทยชื่อ นางแจ้ ชีวิตวัยเยาว์อายุ ๗ - ๘ ขวบ มารดาได้นำไปฝากที่วัดไว้กับพระอาจารย์เกิด วัดป่าช้า ตำบลบ้านเก่า อำเภอหนองฉาง เพื่อเรียนหนังสือ ภายหลังพระอาจารย์เกิดมรณภาพ จึงได้เรียนหนังสือทั้งไทยและขอม จากพระใบฎีกาแสง เจ้าอาวาสวัดรูปต่อมา เมื่ออายุครบ ๒๑ ปีบริบูรณ์ เข้าพิธีอุปสมบทในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ ณ พัทธสีมาวัดทุ่งทอง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี โดยมีพระปลัดคลัง วัดทุ่งทอง เป็นพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์ท้วม วัดทุ่งทอง เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) วัดหนองขุนชาติ (ขณะนั้นยังเป็นอธิการ) เป็นพระอนุสาวนาจารย์ พระสือได้ศึกษาพระธรรมวินัยอยู่สำนักวัดทุ่งทองกับพระปลัดคลังและพระอาจารย์ท้วม เป็นเวลา ๕ พรรษา ก่อนย้ายไปอยู่กับพระปลัดเสื่อ สำนักวัดแจ้ง ตำบลอุทัยเก่า อำเภอหนองฉาง ศึกษาเล่าเรียนภาษาบาลีมูลกัจจายณะ ก่อนย้ายกลับมาอยู่สำนักวัดทุ่งทอง เพื่อหัดเป็นคู่สวด สวดนาคคู่กับพระอาจารย์คำ วัดห้วยพระจันทร์ จนมีชื่อเสียงโด่งดัง หลังจากพระอาจารย์ท้วมและพระปลัดคลังมรณภาพ พระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) ได้เป็นประธานจัดการปลงศพ พระอาจารย์ทั้ง ๒ เป็นการใหญ่ และแต่งตั้งให้พระสือ เป็นเจ้าอธิการวัดทุ่งทอง เมื่อ ร.ศ.๑๒๕ พระเมธาธรรมรส เจ้าคณะปักษ์เหนือ ได้ขึ้นไปตรวจราชการคณะสงฆ์ ได้เห็นความสามารถของพระอธิการสือ จึงแต่งตั้งให้เป็นพระใบฎีกาและเป็นเจ้าคณะหมวด รวมด้วยกัน ๒ ตำแหน่ง ต่อมา พระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) ได้ตั้งให้ท่านเป็นพระปลัดในตำแหน่งฐานานุกรมของท่าน และพระธรรมวโรดม เจ้าคณะมณฑล ตั้งให้พระปลัดสือ เป็นพระอุปัชฌาย์ ช่วยเหลือพระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) เจ้าคณะแขวงหนองฉาง เนื่องจากท่านชราภาพ พ.ศ. ๒๔๖๒ พระสุนทรมนูนี้ได้ขออนุมัติ เจ้าคณะมณฑล แต่งตั้งให้ท่านเป็นพระครูชั้นประทวน เป็นผู้รั้งเจ้าคณะแขวงหนองขาหย่าง พ.ศ. ๒๔๖๔ พระครูอุทานธรรมนิเทศ (ศุข) มรณภาพ

ชาวบ้านพร้อมใจกันร้องขอมายังเจ้าคณะจังหวัด เพื่อขอให้พระครูสื่อ เป็นพระครูเจ้าคณะแขวงหนองฉาง และเป็นเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ ทางราชการคณะสงฆ์ได้อนุมัติ ต่อมา พ.ศ. ๒๔๖๗ ท่านได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์ เป็นพระครูสัญญาบัตรที่ “พระครูอุทิศธรรมวินัย” ให้มีความสำคัญต่อการศึกษาสงฆ์เป็นอย่างยิ่ง ได้แสวงหาพระปริยัติมาจากกรุงเทพฯ มาสอนพระธรรมวินัยให้แก่พระภิกษุสามเณรที่วัดทุ่งทอง และวัดหนองขุนชาติ ตลอดถึงวัดอื่นๆ ในแขวง ยังได้สร้างเสนาสนะภายในวัดหนองขุนชาติ สร้างศาลาที่พักสธารณชนที่บ้านทุ่งพง บ้านป่าแดง และสะพานทำนบข้างห้วยเขาสะแกกรัง สะพานในเขต อำเภอหนองฉาง อีกหลายแห่ง วันที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ ละสังขารอย่างสงบ สิริอายุได้ ๖๔ ปี พรรษา ๔๔ “หลวงพ่อดือห์ พรหมโชโต” อดีตเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ รูปที่ ๓

ภาพที่ ๔.๑ แสดงภายในวิหารหลวงพ่อดือห์ หลวงพ่อดุข หลวงพ่อดุ้ม

๒.๒ กิจกรรมสักการะพระพุทธรูป

พระสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๑๘๐๐ ตรงกับรัชสมัยพระมหาธรรมราชาที่ ๑ (ลิไทย) พระมหากษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย สร้างพร้อมกับพระพุทธรูปสี่ พระศรีศาสดา และพระเหลื่อ พระพุทธรูปได้รับการยอมรับว่าเป็นพระพุทธรูปที่มีพุทธลักษณะงดงามที่สุดองค์หนึ่งและยังเป็นพระพุทธรูปที่นิยมจำลองกันมากที่สุดในประเทศไทย นอกจากนี้ยังเป็นพระพุทธรูปที่ประชาชนชาวไทยศรัทธาและนิยมเดินทางมากราบไหว้มากที่สุดองค์หนึ่งด้วยผู้ที่มาทำบุญในช่วงงานเทศกาลได้เข้ามาสการบูชาด้วยดอกไม้ธูปเทียนให้ประสบความสำเร็จในชีวิตให้เกิดสิริมงคลโดยหมดเคราะห์หมดโศกให้มีแต่สิ่งดีๆเข้ามาในชีวิต

ภาพที่ ๔.๒ รูปหลวงพ่อดือห์พุทธรูป

ในวัดหนองขุนชาติเป็นที่สักการะขอพรของประชาชนบริเวณรอบๆวัดหนองขุนชาติ

ภาพที่ ๔.๓ ประชาชนร่วมทำบุญสักการะหลวงพ่อพุทธชินราช
๒.๓ กิจกรรมปิดทองรอยพระพุทธรูปจำลอง ในมณฑป^{๓๙}

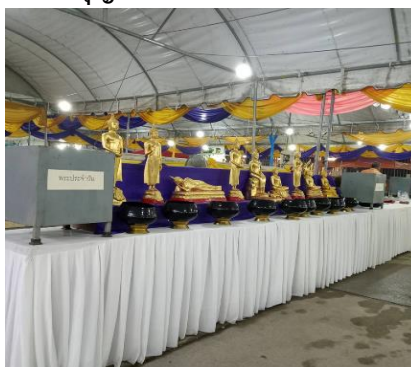
ภาพที่ ๔.๔ รอยพระพุทธรูป

พระพุทธรูป คือ รอยประทับพระบาทของพระโคตมพุทธเจ้า อาจเป็นรอยหนึ่งข้างหรือทั้งสองข้าง พระพุทธรูปมีสองรูปแบบ คือ เป็นรอยประทับตามธรรมชาติ เช่น พบในหิน และอีกประเภทคือ พระพุทธรูปที่สร้างขึ้นมา พระพุทธรูปตามธรรมชาตินั้นจริง ๆ แล้วไม่ใช่รอยประทับพระบาทที่แท้จริงของพระโคตมพุทธเจ้า แต่เป็นการจำลองหรือเป็นรูปแทน อาจถือได้ว่าเป็นเจดีย์ พระธาตุเจดีย์ และเป็นรูปเคารพยุคแรกและเป็นสัญลักษณ์แทนพระองค์

ผู้ที่มาทำบุญในช่วงเทศกาลมาสการะด้วยการติดแผนทองเพื่อเป็นการสักการบูชาเพื่อให้เกิดผลดีต่อชีวิตเป็นสิริมงคลและขอพรให้ประสบความสำเร็จและสิ่งทีพึงปรารถนาเหม็นกับการได้สักการบูชากับพระพุทธรูป

^{๓๙} สัมภาษณ์, นายประสาร สังข์ชัย, ตำบลหนองฉาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

๒.๔ กิจกรรมการทำบุญพระประจำวัน

ภาพที่ ๔.๕ แสดงที่ทำบุญพระประจำวัน

การทำบุญพระประจำวันทำตามความเชื่อโดยที่ที่มีความเชื่อว่าจะทำให้โชคดีในวันเกิดตัวเองโดยการใช้สวดคำห้อยดที่พระประจำวันเกิดในวันของตัวเองเพราะเชื่อว่าจะได้หมดเคราะห์จะทำให้เกิดโชคดีในวันเกิดของตัวเองบางคนก็มีความเชื่อว่าการทำทุกวันก็จะมีความสุขทุกไม่มีเคราะห์ร้ายเกิดขึ้นทุกวันโดยพระประจำเกิดขึ้นจาก ๒ ความเชื่อคือความเชื่อที่ ๑ คือความเชื่อทางศาสนาพุทธหรือศาสนาพราหมณ์โดยความเชื่อทางพุทธใช้ปรางของพระพุทเจ้าแทนในแต่ละวันการทำบุญเพื่อให้เกิดมงคลในชีวิตและเพื่อความสบายใจเกิดขึ้นเป็นการเสริมกำลังใจอีกความเชื่อหนึ่งมีความเชื่อเรื่องเทพดาวนพเคราะห์ทั้ง ๗ วันโดยใช้รูปพระพุทเจ้าแต่ละปรางแทนเทพดาวนพเคราะห์โดยมีความเชื่อว่าการทำบุญวันไหนเทพองค์นั้นก็จะลงมารักษาคำทำให้เกิดสิริมงคลทำให้เคราะห์ร้ายหมดไปผู้ที่มาทำบุญแต่ละคนจะมีความเชื่อไม่เหมือนกันบางทำเพราะวันของตนเองเพราะเชื่อว่าการเกิดของตนจะหมดไปบางคนทำทุกวันเพื่อให้เกิดสิริมงคลแก่ตนเองทุกวันทุกคนที่มางานบุญจึงทำแต่วันเกิดตัวเองโดยไม่จำกัดว่าทำแบบไหนแล้วถูกทำแบบไหนแล้วผิดเพราะความเชื่อของผู้ที่มาทำบุญไม่เหมือนกันจึงขึ้นอยู่กับความสบายใจของแต่ละคนเชื่อแบบไหนจึงทำแบบนั้น

๒.๖ กิจกรรมทำบุญพระร้อย

ผู้มาร่วมงานทำบุญพระร้อยโดยมีความเชื่อว่าจะได้ทำบุญกับพระพุทเจ้าร้อยพระองค์ทำให้เกิดอานิสงค์ประมาณมิได้โดยโอกาสที่จะได้ทำบุญพระร้อยนั้นหาได้ยากจะทำได้อาจเป็นเทศกาลงานบุญเท่านั้นการทำบุญผู้ที่มาทำบุญต้องเอาสวดคำเปลี่ยนบาทเปลี่ยน ๕ เปลี่ยน ๑๐ มาหยอดที่บาตรพระหลายรูปโดยผู้ทำบุญมีความเชื่อว่าจะเหมือนได้ทำบุญกับพระพุทเจ้าร้อยพระองค์ทำให้เกิดสิริมงคลแก่ผู้ที่มาทำบุญทำอะไรก็เจริญงอกงามดีและเป็นการสวดเคราะห์ให้กับตนเองให้เกิดแต่ความโชคดีเข้ามาในชีวิต

ภาพที่ ๔.๖ แสดงที่ทำบุญพระร้อย

๒.๗ กิจกรรมร่วมทำบุญอุปสมบทนาคนหมู่

คำว่า ภิกษุ คือ ผู้เห็นภัยในวัฏสงสาร เป็นผู้ที่มีปกติขออย่างอริยะ เรียกว่า บิณฑบาตเพื่อโปรดสัตว์ ท่านไปในสถานะของผู้ให้บุญ ไปให้เป็นสิริมงคลแก่ญาติโยม ให้มีโอกาสดำเนินชีวิตได้ด้วยความตระหนี่ออกจากใจ เพราะพระท่านมีความดี ความบริสุทธิ์ จึงเป็นเนื่อนาบุญให้กับญาติโยม เวลาออกบิณฑบาตก็เดินทอดสายตาลงต่ำ มีกิริยาอาการที่สงบสำรวม น่าเลื่อมใส

ภาพที่ ๔.๗ แสดงที่ร่วมทำบุญอุปสมบทนาคนหมู่

คนที่ทำทานกับพระภิกษุเพราะรู้คุณค่าของบุญ และมีความเลื่อมใสเห็นกิริยาอาการที่ สงบสำรวม จึงบังเกิดศรัทธาอยากทำบุญ ต่างจากการให้กับคน ขอบทานที่เหี้ยมขอชาวบ้าน เนื่องจากทุกข์พลภาพ ลำบากยากจน บางคนขาดตาบอด การให้อย่างนี้เพราะสงสาร แต่ให้กับพระเพราะความเลื่อมใส ให้ทานกับคนยากไร้เพราะความเมตตา แต่ให้ทานกับพระสงฆ์เพราะความศรัทธา ฉะนั้น ผลบุญที่เกิด จากการสงเคราะห์คนขอทาน จึงแตกต่างจากการถวายทานกับภิกษุ เหมือนแสงหิ่งห้อยไม่อาจเทียบได้ กับแสงตะวัน เพราะดวงบุญและคุณธรรมภายในของ ผู้รับทานแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง แม้บวชช่วงสั้น แต่บุญตามส่งผลยาวนาน

ผลบุญจากการบวชพระ แม้จะบวชไม่นาน ขอเพียงตั้งใจประพฤติพรหมจรรย์ให้บริสุทธิ์ บุญนั้น ก็สามารถยอยกผู้บวชให้บังเกิดในสุคติภูมิตลอดไป หากไปเกิดใน สวรรค์ก็จะเป็นเทพผู้มีอำนาจมาก จนท้าวสักกะต้องเสด็จไปขึ้นชมบารมีกันเลยทีเดียว

เรื่องมีอยู่ว่า นับถอยหลังไป ๓๐,๐๐๐ ปี ในยุคของพระสุเมธพุทธเจ้า มีชายหนุ่มคนหนึ่ง เป็นคนมี ศรัทธาในพระศาสนา เห็นพ่อแม่เป็นต้นแบบที่ดีในการทำบุญใส่บาตรพระเป็นประจำตั้งแต่เด็ก เขาก็ตื่นขึ้นมาใส่บาตรพระด้วย วันพระก็ไปฟังธรรมที่วัดเป็นประจำ พอเติบโตเป็นหนุ่มก็ขอลาบวช เพื่อจะได้ บำเพ็ญสมณธรรมอย่างเต็มที่ พ่อแม่ก็อนุโมทนาบุญด้วย ท่านได้บวชเป็นภิกษุผู้มี สติลาจารวัตรงดงาม และตั้งใจบำเพ็ญไตรสิกขาให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ ตั้งใจ รักษาศีลให้บริสุทธิ์ นั่งสมาธิเจริญภาวนา และหมั่นฟังธรรมจากพระพุทธรเจ้า แต่ครั้งบวชได้เพียง ๗ พรรษา เนื่องจากเป็นลูกชายคนเดียว ท่านจำต้องลาสิกขาเพื่อไปดูแลพ่อแม่ผู้ชราภาพทั้งสอง

เมื่อลาสิกขาแล้ว ท่านก็ไม่ได้ประมาทในชีวิต เหมือนชาวโลกทั่วไป ยังมีความอาลัยในผ้าเหลือง และยังมีสมณสัญญาติดมาบ้าง จึงสมาทานรักษาศีล ๕ เป็นปกติ และยังรักษาอุโบสถศีลในวันพระอีกด้วย ท่านได้ทำหน้าที่ลูกกตัญญูปรนนิบัติ ดูแลพ่อแม่ผู้แก่เฒ่าผู้เป็นคุณพระอรหันต์ในบ้านได้อย่างสมบูรณ์ พอว่างเว้นจากการงานทางโลก ก็ยังหาโอกาสกลับไปวัดเดิม คอย

อุปัฏฐากดูแลพระสงฆ์ ไปปิดกวาดและดูแลศาสนสมบัติที่ลานพระเจดีย์ ด้วยจิตเลื่อมใส บุญ พิเศษอีกอย่างหนึ่งที่ท่านได้ทำตลอดชีวิต คือ ได้ชักชวนสาธุชนให้มาบูชามหารัตนเจดีย์ของพระพุทธเจ้า โดยท่านชักชวนด้วยคำพูดง่าย ๆ ว่า "ท่านทั้งหลาย พระพุทธเจ้าเป็นผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ ขอเชิญท่านผู้มีบุญจงบูชาพระบรมสารีริกธาตุของ พระพุทธเจ้าผู้ควรบูชาเถิด หากพวกท่านละจาก โลกนี้แล้ว จะ 'ได้ไปสวรรค์' ท่านทำอยู่อย่างนั้น เป็นอาจินจนตลอดชีวิต ผลบุญอันยิ่งใหญ่ที่แม้แต่ ตัวเองก็คาดไม่ถึง ทำให้เมื่อท่านละโลกแล้วได้ไป เสวยสุขอันเป็นทิพย์ ได้เป็นเทพบุตรมีศักดิ์ใหญ่ มีอานุภาพมาก เป็นผู้ ที่เหล่าเทวดาผู้มีศักดิ์ใหญ่

แม้กระทั่งท้าวสักกเทวราชก็ยังต้อง มาชื่นชมบารมี ท่านบันเทิงอยู่ในท่ามกลาง หมู่ทวยเทพในสวรรค์ ชั้นดาวดึงส์เป็นเวลายาวนานมาก จนเมื่อครบอายุ ของสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ก็จุติ ไปอุบัติในสวรรค์ชั้นสูงๆขึ้นไป

ครั้นมาใน มัยพุทธกาล ท่านย้อนกลับมาบังเกิดในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์อีกครั้งหนึ่ง พวกทวยเทพ ต่างเรียกเทพบุตรท่านนี้ว่า อเนกวรรณเทพบุตร หมายถึง เทพบุตรผู้มีรัศมีกายเปล่งปลั่ง สว่างไสว เวลาจะท่องเที่ยวไปไหน รัศมีกายของท่านจะกลบรัศมีของเทพองค์อื่น ๆ แม้กระทั่งพระ อินทร์ยังต้อง หลบเข้าไปอยู่ในเวchyนต์ปราสาทของตัวเอง จนกว่า เทพบุตรท่านนี้จะผ่านไป ด้วยเกิดความละอาย ที่ตนเองเป็นถึงจอมเทพ แต่มีรัศมีกายน้อยกว่าอเนกวรรณเทพบุตร

อานิสงส์การบวชพระ

จะเห็นได้ว่า บุญใหญ่จากการบวชพระนั้น มีอานิสงส์มากมาย ปิดอบาย ไปสวรรค์ มีความสุข ในปัจจุบัน ในคัมภีร์ได้บันทึกเอาไว้ว่า "บุคคลใดมี จิตเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาได้ อนุญาตให้บุตรบวช ถ้าบวชเป็นสามเณร ได้รับอานิสงส์ ๘ กับ ถ้าบวช เป็นพระได้รับอานิสงส์ ๑๖ กับ ส่วนบุคคลใดมีจิตเลื่อมใสแบบญาณสัมปยุตต์ผู้ตนเองโดยไม่ต้องมีใคร ชักชวน ถ้าบวชเป็นสามเณร ได้รับอานิสงส์ ๓๒ กับ ถ้าบวชเป็นพระ ได้รับอานิสงส์ ๖๔ กับ"

ระยะเวลา ๑ กับนั้น ท่านอุปมาว่า ภูเขาหิน แห่งทิเบต หนา ๑ โยชน์ กว้าง ๑ โยชน์ สูง ๑ โยชน์ เมื่อครบ ๑๐๐ ปี มีผู้เอาผ้าทิพย์ สีขาวอ่อนนุ่มมาลูบภูเขานี้สักหนึ่งครั้ง เมื่อไรที่ ภูเขานี้ราบเรียบ เสมอพื้นดิน ความยาวนานนั้นนับได้ว่าเป็น ๑ กับ

อานิสงส์การบวช (โดยสังเขป)

ยกฐานะจากผู้นับถือพระรัตนตรัย ขึ้นเป็น ส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัย แม้ฐานะ เดิมมาจากสามัญชน แต่เมื่อบวชแล้ว จะได้รับการเคารพนับถือ เหมือนผู้ที่บวชมาจากชนชั้นสูง สามารถรักษาศีลได้บริสุทธิ์กว่าฆราวาส มีโอกาสทำสมาธิได้ดีกว่าและก้าวหน้ากว่าฆราวาส ได้บรรลุ ฌาน อภิญญา มรรคผล นิพพาน เป็นเนื่อบุญอันเลิศให้กับญาติโยม เป็นต้นบุญต้นแบบให้กับอนุชน รุ่นหลังได้ปฏิบัติตาม เป็นผู้นำในการ ร้างสันติภาพโลกอย่างแท้จริง เมื่อท่านชายได้ทราบเช่นนี้แล้ว จะรอช้าอยู่ไย หากรู้ว่าท่านได้สิทธิ์นี้ไยต้อง ละสิทธิ์สิทธิ์นี้มีผลต่อตัวท่าน มีผลต่อพระพุทธศาสนา มี ผลต่อสันติภาพโลกอีกมากมาย ดังนั้น มาพร้อมใจกันบวชเป็นหนึ่ง ในแสนรูปผู้ยอยกพระพุทธศาสนา กันเถิด

ครั้งหนึ่งในชีวิตที่คิดอยากทำความดี เพื่อทดแทนคุณบิดามารดา ทดแทนคุณ แผ่นดิน ทดแทนคุณพระพุทธศาสนา และถวายเป็นพุทธบูชา ให้เกิดผลคุ้มค่ามากที่สุดกับการได้เกิด

เป็นชาย การบวชพระ คือคำตอบที่ดีที่สุด..อุปสมบทหมู่ไม่เสียค่าใช้จ่ายมีผู้อุปถัมภ์เป็นเจ้าภาพเรื่อง ไตรจีวรตลอดจนถึงการจัดงานบวชเพียงแค่มิจิตร์ตั้งหมั้นในการบวชทดแทนคุณบิดามารดาอันสูงศักดิ์ต่างๆเหล่านี้ก็จะเกิดขึ้นกันคนเหล่านั้น

๒.๘ กิจกรรมการทอดผ้าป่าลอยฟ้า^{๔๐}

ผ้าป่า คือผ้าที่ผู้ถวายนำไปวางพาดไว้บนกิ่งไม้เพื่อให้พระชักเอาไปเองโดยไม่กล่าวคำถวายหรือประเคนเหมือนถวายของทั่วไป กริยาที่พระหยิบผ้าไปใช้แบบนั้น เรียกว่า "ชักผ้าป่า" ส่วนการถวายผ้าป่านิยมจัดของใช้เป็นบริวารผ้าป่าเหมือนบริวารภิกษุเรียกว่า "ทอดผ้าป่า"

ผ้าป่า เรียกดังนี้เพราะถือคติโบราณ คือสมัยพุทธกาลผ้าหายาก ภิกษุต้องแสวงหาผ้าที่เขาทิ้งไว้ตามป่าช้าบ้าง ตามทางเดินในป่าบ้างมาทำจีวรนุ่งห่ม คนใจบุญสมัยนั้นจึงนำผ้าไปแขวนไว้ตามต้นไม้ข้างทางที่พระเดินผ่าน ทำนองว่าทิ้งแล้วพระไปพบเข้าจึงหยิบไปทำจีวร โดยถือว่าเป็นผ้าไม่มีเจ้าของ ผ้าชนิดนั้นเลยเรียกว่า "ผ้าป่า"

อานิสงส์ของการทอดผ้าป่า

การทำบุญทอดผ้าป่า เป็นบุญที่มีอานิสงส์อันไม่มีประมาณ เพราะเป็น “มหาสังฆทาน” คือ เป็นทานที่ถวายแบบไม่เฉพาะเจาะจงแก่ภิกษุรูปใดรูปหนึ่ง ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า มีอานิสงส์มากกว่าการถวายทานแต่พระองค์เองแบบจำเพาะเจาะจงเสียอีก

หากย้อนศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับการทอดผ้าป่าก็จะพบว่า เดิมทีเดียว “การทอดผ้าป่า” เป็นสิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้นเลย เพราะในยุคต้นๆ ของสมัยพุทธกาล พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ทรงมีพระบรมพุทธานุญาตให้พระภิกษุรับ “คฤหบดีจีวร” หรือ “จีวรที่มีผู้ถวายโดยตรง”

ดังนั้น พระภิกษุที่บวชอยู่ในพระพุทธานุญาตจึงต้องเที่ยวเก็บผ้าที่พวกชาวบ้านทิ้งแล้วจากที่ต่างๆ เช่น ป่าช้า กองหยากเยื่อบ้าง กองขยะบ้าง หรือเอามาจากผ้าห่อศพบ้าง และเมื่อรวบรวมเอาผ้าชิ้นเล็กชิ้นน้อยได้พอแก่ความต้องการแล้ว ท่านก็นำมาซักทำความสะอาด แล้วนำมาตัด เย็บ ย้อม เพื่อทำเป็นจีวร สบง หรือสังฆาฏิ ซึ่งเราจะเห็นว่ากว่าจะได้ผ้ามาทำเป็นจีวรนั้นลำบากมากๆ

จากอดีตถึงปัจจุบันการทำบุญผ้าป่าได้เปลี่ยนไปโดยการไ้เงินแทนบริวารผ้าป่า โดยการมาติดที่กิ่งไม้หรือสายโยงโดยมีความเชื่อว่าเป็นการบูชาโดยเชื่อทำให้ปัจจัยไทยธรรมให้ปลิวไปถึงสวรรค์เพื่อบูชาจุฬามณีให้ถึงชั้นดาวดึงส์ผู้มาทำบุญในช่วงงานเทศกาลได้ทำบุญผ้าป่าลอยฟ้าก็มีความเชื่อว่าบุญกุศลที่นำไปให้ถึงสรวงสวรรค์โดยเชื่อว่าจะได้บูชาอัฐิพระพุทธรูปเจ้าบนสวรรค์หรือเชื่อว่าการทำบุญผ้าป่าลอยฟ้าเป็นการใช้ปัจจัยในการช่วยเหลือวัดเป็นการทำบุญต่อบุญ

^{๔๐} สัมภาษณ์, พระปลัดมนตรี รตนญาโณ, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

๒.๙ กิจกรรมการถวายสังฆทาน^{๔๑}

ภาพที่ ๔.๘ แสดงการทำบุญถวายสังฆทาน

การถวายสังฆทาน เป็นการทำบุญที่คนไทยเชื่อกันว่า เป็นการทำทานที่ได้บุญมาก

สังฆทาน ขุดสังฆทานเพราะสังฆทานเป็นการถวายทานที่ไม่ระบุเฉพาะว่าเป็นพระสงฆ์รูปใดผู้ ที่ประสงค์จะทำทานจะเตรียมสิ่งของที่ถวายทาน จะเตรียมของแล้วนำไปยังวัด ไปพบพระสงฆ์รูปใดก็แจ้งความจำนงค์ถวายสังฆทาน ท่านก็จะทำพิธีรับสังฆทาน ของที่จะถวายสังฆทาน มักเป็นอาหาร และสิ่งของที่จำเป็น สำหรับภิกษุสามเณร เช่น สบง จีวร ผ้าเช็ดตัว แปรงสีฟัน ยาสีฟัน สบู่ เครื่องกระป๋อง นม อาหารแห้ง เป็นต้น

ถ้าต้องการอุทิศส่วนบุญ ส่วนกุศลให้แก่ผู้ใด ผู้ถวายทานก็มักจะบอก หรือเขียนชื่อ นามสกุล ให้แก่พระภิกษุ เพื่อท่านจะได้ทำพิธีอุทิศส่วนกุศลไปยังผู้ที่บอกชื่อนั้น ๆ การถวายสังฆทาน เมื่อนำสิ่งของไปและพระสงฆ์รู้ความประสงค์ ท่านก็จะให้จุด ธูป เทียน แล้วก็นำ นโม ๓ จบ แล้วกล่าวถวาย สังฆทาน ดังนี้

“อิมานิ มะยัง ภันเต, ภัตตานิ, สะปะริวารานิ, ภิกขุสังฆัสสะ, โอนะชะยามะ, สาธุโน ภันเต, ภิกขุสังโฆ, อิมานิ, ภัตตานิ, สะปะริวารานิ, ปะภิกคัณหาตุ, อัมहाกัง, ทีฆะรัตตัง, หิตายะ, สุขายะ”

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอลถวายภัตตาหาร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แต่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับ ซึ่งภัตตาหาร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ”พระสงฆ์จะรับสาธุๆ แล้วก็ถวายของที่เป็นสังฆทานทั้งหมดให้ท่าน แล้วท่านก็จะให้ศีล ให้พร ยถา สัพพี ผู้ถวายสังฆทานก็รวดน้ำ แผ่ส่วนบุญกุศล เป็นอันเสร็จพิธีทำบุญถวายสังฆทาน

^{๔๑} สัมภาษณ์, พระครูสมุห์สุวรรณ อคควณโณ, ตำบลหนองฉาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๒๕ มกราคม ๒๕๖๕.

๒.๑๐ กิจกรรมการทำบุญโลงศพ^{๔๒}

ภาพที่ ๔.๙ แสดงการทำบุญถวายโลงศพ

การจัดงานจัดกิจกรรม ได้เล็งเห็นความเดือดร้อนของญาติผู้เสียชีวิต ที่จะต้องไปหาหยิบยืม หรือกู้เงิน เพื่อดำเนินการทั้งหลาย จึงได้ร่วมมือกับวัด โรงพยาบาล มูลนิธิ สมาคม และหน่วยงานที่มีอุดมการณ์เดียวกัน ในการสงเคราะห์ทำบุญโลงศพกับศพอนาถา ศพยากไร้ ศพไร้ญาติ เพื่อบรรเทาทุกข์ให้แก่ญาติ

จึงขอเชิญชวนผู้ใจบุญร่วมทำบุญโลงศพ สนับสนุนค่าฌาปนกิจสงเคราะห์ กับโลงทาน แก่ศพยากไร้ ศพอนาถา ศพไร้ญาติโดยมีความเชื่อว่าการที่ได้ทำบุญโลงศพ ในโอกาสต่างๆ เช่น ทำบุญวันเกิด สะเดาะเคราะห์ แก้ปีชง เสริมดวง เสริมวาสนา บารมี โชคลาภ จงดลบันดาลให้ท่านและครอบครัว ญาติการเสริมกำลังใจในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

๒.๑๑ กิจกรรมการทำบุญซื้อที่ดิน

การซื้อที่ดินถวายวัด วัดมีอยู่แล้วแต่จะซื้อเพิ่มโดยการเรียไร้อานิสงค์จะทำให้ผู้นั้นในภายภาคหน้าจะมีที่ดินเยอะซื้อที่วัดหรือถวายให้วัดร่วมให้วัดก่อสร้างชาติหน้าจะมีที่มากเป็นราชาที่ดิน

๒.๑๒ กิจกรรมการอนุรักษ์การทอเสื่อ^{๔๓}

ความเป็นมา

ชาวบ้านสมัยก่อนเมื่อเช้าช่วงหน้าร้อนก่อนเช้าช่วงทำนาปีรับจ้างทอเสื่อขาย โดยใช้เส้นกก จากต้นกกที่ตนปลูกไว้บริเวณคันนา เพื่อขาย และเมื่อวัดมีผู้ทำบุญเพิ่มมากขึ้น วัดจึงทำการรับซื้อเสื่อจากชาวบ้าน และเปิดให้บุคคลที่อยากทำบุญเสื่อ สามารถช่วยทำบุญซื้อเสื่อหรือบริจาคเงินทำบุญให้วัดนำไปซื้อเสื่อ โดยหลวงพ่อบุญในวัดจะเป็นคนบอกบุญให้กับชาวบ้าน

^{๔๒} สัมภาษณ์, นายณดล ทองวิทยา, ตำบลหนองฉาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

^{๔๓} สัมภาษณ์, นางลาวัลย์ บัวตูม, ตำบลหนองฉาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

ในปัจจุบันชาวบ้านที่ทอเสื่อ ใช้เส้นกกจากจังหวัดชัยนาทเพราะปัจจุบันในจังหวัดอุทัยไม่นิยมปลูกต้นกก โดยทางวัดจะซื้อเสื่อจากชาวบ้านปีละ ๒๐ ผืน ที่นำจากคนที่ทำบุญทอเสื่อและผู้ร่วมบริจาคเสื่อร่วมทำบุญให้กับวัดหนองขุนชาติ

ภาพที่ ๔.๑๐ แสดงการทอเสื่อกก
การทอเสื่อ^{๔๔}

เสื่อ ใช้เส้นกกจากชัยนาท ทอด้วยมือที่ละเส้น สามารถสลักชื่อผู้ซื้อเสื่อบริจาคให้กับวัด หรือผู้ที่สนใจสลักชื่อลงบนสื่ โดยขนาดเสื่อมี ความกว้าง ๑ เมตร ความยาว ๘ เมตร ราคา ผืนละ ๒๐๐๐ บาท ทอ ๑ ผืนใช้เวลา ๒ วัน

๒.๑๓ กิจกรรมการทำบุญสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา

ทำบุญอื่นๆจะมีอายุยืนยาวไม่มีโรคภัยไข้เจ็บจะมีความสุขทางใจส่วนเรื่องการต่อชะตา สามเณรรูปหนึ่งฝันว่าตัวเองจะมรณะใน ๗ วัน จึงกลับบ้านไปหาพ่อแม่ ระหว่างทางได้ช่วยชีวิตสัตว์ให้รอดตายและเมื่อครบ ๗ วัน ปรากฏว่าตนยังไม่มรณะ จึงเป็นที่มาของการสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา

๒.๑๔ กิจกรรมการทำขวัญข้าว

บายศรีสู่ขวัญข้าว^{๔๕} จัดทำขึ้นทุกปีเพื่อเป็นการขอขมา และขอบคุณแม่โพสพหรือเทพีแห่งข้าว และยังมีความเชื่อกันว่าจะทำให้ชาวนาได้ผลผลิตข้าวอุดมสมบูรณ์ตลอดไปจึงเป็นการบูชาพระแม่โพสพ ที่หล่อเลี้ยงมวลมนุษยชาติ และความเป็นสิริมงคลแก่ชาวนาผู้ปลูกข้าวทุกคน ซึ่งจะร่วมกันกระทำพิธีในช่วงหลังฤดูการเก็บเกี่ยว ด้วยการทำบายศรีสู่ขวัญก่อนนำข้าวเปลือกเก็บใส่ยุ้งข้าวหรือเรียกว่า เป็ดยุ้ง หรือก่อนการนำข้าวเปลือกไปสีเป็นข้าวสารเพื่อหุงรับประทานหรือซื้อขายกัน อย่างไรก็ตาม ชาวนาจะนำข้าวที่นวดเสร็จแล้วมากองรวมกัน หรือนำรวงข้าวมาถักทอเป็นรูป ต่างๆ เพื่อประดับกองข้าว

^{๔๔} สัมภาษณ์, นางละเอียด นพรัตน์, ตำบลหนองฉาง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๕.

^{๔๕} สัมภาษณ์, นางสมหมาย ทวีผล, ตำบลอุทัยเก่า อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๒๐ มกราคม ๒๕๖๕.

แม่โผสพ^{๔๖}

เป็นเทวดาตามความเชื่อดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ในตระกูลภาษาไทย ตามคติการนับถือผีผู้หญิง ความเชื่อเรื่องขวัญ และเกิดจากรากฐานสังคมเกษตรกรรมที่มีมาช้านานมีพิธีกรรมบูชาแม่โผสพ ด้วยมีความเชื่อว่าแม่โผสพจะบันดาลให้วิถีชีวิตของพวกเขาพออยู่พอกินเป็นมิ่งขวัญของชาวนาในฝั่งฉางข้าวออกรวงงามสมบูรณ์ ไม่มีโรคภัยมาเบียดเบียนหรือเฉาตายไปเสียอันเกิดจากความไม่แน่นอนของสภาพแวดล้อมที่ชาวนาต้องเผชิญ พวกเขาต้องพึ่งพาฝนฟ้าอากาศที่เอื้อต่อการเพาะปลูก

ขั้นตอนการทำขวัญข้าว^{๔๗}

ดร.ประคอง มาโต และ อาจารย์ชลิต วงศ์สกุล กล่าวนำเข้าสู่พิธีการ ผู้ที่กล่าวทำขวัญได้แก่ ผอ.เฉลี่ยว จุลมุสิก (หม่อมทำขวัญผู้ชาย) และ หมอเกสร (หม่อมทำขวัญผู้หญิง)

หม่อมทำขวัญผู้ชาย กล่าวอันเชิญเทพเทวาสังศักดิ์สิทธิ์มาร่วมในพิธีหรือที่เรียกกันว่าชุมนุมเทวดา สักการะพระพุทธรูป ตั้ง นโม ๓ จบ สักการะพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไหว้ครู และ ร้องเพลงบทร้องเพลงธรรมะ คุณธรรมข้อคิดต่าง ๆ เพื่อให้คนที่มาร่วมพิธีได้สาระเกี่ยวกับธรรมะและคุณธรรม

อันเชิญเทพเทวา เจ้าป่าเจ้าเขา เจ้าท้องนามาร่วมเป็นสิริมงคลในพิธี ร้องเล่าเรื่องแม่โผสพและต้นข้าวว่ามีความเป็นมาอย่างไร และเข้าสู่เนื้อหาของขวัญข้าวโดยหม่อมผู้หญิง และเวียนเทียนรอบกองข้าวเพื่อเคารพสักการะแม่โผสพ ขอขมาแม่โผสพที่เคยล่วงเกินในท้องไร่ท้องนาและ โปรง

ข้าวตอกดอกไม้รอบกองข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลและพรมน้ำมนต์ให้แก่ผู้มาร่วมงานหล่อวยพรรำฉลองแม่โผสพเป็นอันจบพิธี

๒.๑๕ กิจกรรมเปิดงานบุญ กิจกรรมร่วมบุญทอดผ้าป่า^{๔๘}

ผ้าป่าที่ได้มาเป็นผ้าป่าที่ได้มาจากกำนันผู้ใหญ่บ้านที่เรียกรวมมาจากคนในหมู่บ้านของแต่ละหมู่บ้านรวม ๑๐ ตำบล ๙๗ หมู่บ้าน ๒ เทศบาล คือ เทศบาลหนองฉาง และ เทศบาลเขาบางแกรก ผ้าป่ามีมาตั้งแต่เริ่มมีงานบุญเดือนสาม และเอาเงินที่ได้จากการเรียกรวมมาเป็นพุ่มผ้าป่าเพื่อที่จะนำไปรวมกันที่ว่าการอำเภอและจัดขบวนเพื่อแห่ไปยังวัด

ขั้นตอนการถวายผ้าป่า

นายเผด็จ นุ้ยปรี (นายก อบจ.) จุฑธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย ดร.ประคอง มาโต นำอาราธนาศีล แล้วตั้งนะโม ๓ จบ กล่าวคำถวายผ้าป่า พระสงฆ์จำนวน ๑๒ รูปพิจารณาผ้าป่าและถวายเครื่องไทยธรรมนำโดย นายก เผด็จ นุ้ยปรี (นายก อบจ.) รองสมพร โต๊ะสัจจา (รองนายก

^{๔๖} สัมภาษณ์, พระอธิการภูมิสิทธิ์ ปิยสีโล, ตำบลอุทัยเก่า อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๒๔ มกราคม ๒๕๖๕.

^{๔๗} สัมภาษณ์, นายชลิต วงศ์สกุล, อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

^{๔๘} สัมภาษณ์, นางสมพร โต๊ะสัจจา, ตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

อบจ.) นายกดำรงค์ นพรัตน์ (นายกเทศมนตรีเทศบาลหนองฉาง) กำนันวิชระ ชมพู่ (กำนันตำบลหนองสรวง) กำนันสัพยา นิพพยา (กำนันตำบลหนองฉาง) กำนันสาคร ปากเกร็ด (กำนันตำบลทุ่งโพ) กำนันวิเชียร บุณพันธ์ (กำนันตำบลบ้านเก่า) กำนันกิตติพงษ์ ประทีป (กำนันตำบลอุทัยเก่า) นายกสุทัตดา ทองคำดี (นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองฉาง) รองวินัย พรหมหมแจ่ม (รองพื้นที่เขตการศึกษาประถมศึกษา) นายกชินภัทร พันธุ์ห้วยพงษ์ (นายกอบต.อุทัยเก่า) และ นางสาวสุพาณี จันทร์พุ่ม พระสงฆ์อนุโมทา และกรวดน้ำเป็นอันเสร็จพิธีและรับประทานอาหาร

ผ้าป่าชมรมผู้ใหญ่บ้านอำเภอหนองฉาง

๑. ตำบลหนองสรวง = ๗,๑๗๐ บาท
๒. ตำบลหนองยาง = ๑,๐๓๔๐ บาท
๓. ตำบลหนองฉาง = ๗,๐๐๐ บาท
๔. ตำบลหนองนางนวล = ๑๒,๘๕๙ บาท
๕. ตำบลทุ่งโพ = ๑๒,๘๘๐ บาท
๖. ตำบลทุ่งโพ = ๑๙,๗๗๗.๗๕ บาท
๗. ตำบลอุทัยเก่า = ๑๐,๖๖๐ บาท
๘. ตำบลบ้านเก่า = ๑๑,๖๖๐ บาท
๙. ตำบลเขาบางแกรก = ๙,๕๘๐ บาท
๑๐. ตำบลเขาขวางทอง = ๑๒,๕๒๐ บาท
- ยอดรวม ๑๑๔,๔๔๖.๗๕ บาท

๒.๑๖ กิจกรรมมัจฉากึ่งกาชาด^{๔๙}

ของมัจฉาที่ได้มาจากการเรียไ้รจากหน่วยงานราชการ และเด็กนักเรียนของแต่ละโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียงวัด ตามบริษัทห้างร้าน เพื่อที่จะนำเอามาเป็นของรางวัลให้กับผู้ที่มาร่วมตักไข่ บัตรที่ตักจะอยู่ในราคา ใบละ ๑๐ บาท เงินที่ได้เอาเข้าวัดเพื่อที่เอามาบูรณปฏิสังขรณ์ สร้างวัด และสร้างโรงเรียน

วิธีการตักไข่^{๕๐}

ผู้เล่น ช้อนไข่ปลาภายในบ่อ เปิดเจอบัตรหมายเลขใด รับรางวัลตามที่กำหนด

ตารางที่ ๔.๕ แสดงเวรแกะไข่การกุศล

คืนที่	วัน/เดือน/ปี	รายชื่อประจำเวร
๑	วันอาทิตย์ที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕	อบต.หนองยาง
๒	วันจันทร์ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕	อบต.หนองฉาง
๓	วันอังคารที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕	อบต.หนองนางนวล

^{๔๙} สัมภาษณ์, นายวิชระ ชมพู่, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

^{๕๐} สัมภาษณ์, นางสาวเยาวนาฏ เหล่าแซม, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

๔	วันพุธที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ วันมาฆบูชา	อบต.ทุ่งพง
๕	วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕	อบต.ทุ่งโพ
๖	วันศุกร์ที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕	รร.อุทัยธรรมานุวัตรวิทยา
๗	วันเสาร์ที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕	มจร.
๘	วันอาทิตย์ที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕	อบต.อุทัยเก่า
๙	วันจันทร์ที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕	อบต.เขากวางทอง

๒.๑๗ พันกิจกรรมการแสดงและการประกวดร้องเพลง^{๕๑}

การแสดงจะจัดขึ้นทุกปี เพื่อแสดงความสามารถของเด็กนักเรียนและบุคคลทั่วไป เพื่อสร้างความเพลิดเพลิน ให้แก่ประชาชนที่มาเที่ยวชมในงาน และอนุรักษ์บทเพลงลูกทุ่ง และยังทำให้ผู้เข้าร่วมประกวดได้ประสบการณ์แล้วสามารถนำไปพัฒนาทักษะในการแสดงและเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกได้เข้าร่วมในการแสดง

การแสดงของโรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๕๘^{๕๒} (ห้วยคตสามัคคี)

การแสดงศรีศิขเรศวร

เป็นการแสดงเกี่ยวกับปราสาทหินเขาพระวิหารที่เป็นศาสนสถานอันยิ่งใหญ่ เป็นสัญลักษณ์แห่งความศรัทธา และอำนาจบารมีของกษัตริย์ผู้สร้าง ด้วยสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมอันงดงามตระการตา ของอารยธรรมขอม ที่ตั้งตระหง่านบนยอดเขาสูงท่ามกลางธรรมชาติที่เงียบสงบ เป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่ผสมผสานระหว่างฝีมือมนุษย์และธรรมชาติ ผู้ใดที่ได้สัมผัสยากที่จะลืมเลือนบรรยากาศและมนต์เสน่ห์ของปราสาทหินแห่งนี้

การแสดงของโรงเรียนอุทัยธรรมานุวัตรวิทยา

การแสดงของโรงเรียนอนุบาลวัดหนองขุนชาติ

การประกวดขับร้องเพลงไทยลูกทุ่ง ขวัญใจ นทพ.

ประเภทบุคคลทั่วไปหญิง

ชนะเลิศ ลำดับที่ ๑ นางสาว พิมพ์ลักษณ์ ดุษฎีปรีชา

รองชนะเลิศ ลำดับที่ ๑ นางสาว กัลยา พิมพ์ชนะ

รองชนะเลิศ ลำดับที่ ๒ นางสาว ศศิธรณ์ ประทุมรัตน์

ประเภทบุคคลทั่วไปชาย

ชนะเลิศ ลำดับที่ ๑ นาย พงศ์วิชัย กระจุกชัย

รองชนะเลิศ ลำดับที่ ๑ นาย ภาณุ นันทานา

รองชนะเลิศ ลำดับที่ ๒ นาย เตชิน แพบัว

ประเภทเยาวชนหญิงอายุไม่เกิน ๑๕ ปี

ชนะเลิศ ลำดับที่ ๑ ด.ญ.นวลวรรณ เงินยิ่งสุก

รองชนะเลิศ ลำดับที่ ๑ ด.ญ.ธมลวรรณ อยู่คง

^{๕๑} สัมภาษณ์, นายดำรง นพรัตน์, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

^{๕๒} สัมภาษณ์, นายขวัญชัย บารมี, บ้านบ้านป่าผาก ตำบลห้วยคต อำเภอห้วยคต จังหวัดอุทัยธานี, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

รองชนะเลิศ ลำดับที่ ๒ ด.ญ. ชนนทิชา จันทรหาว

๒.๑๘ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาเปตอง^{๕๓}

กีฬาเปตองได้เริ่มเข้ามาในประเทศไทยเมื่อ ปี ๒๕๑๘ โดยการริเริ่มของนาย จันทร โยพหาญ นำกีฬาเปตองเข้ามาเผยแพร่ให้คนรู้จัก อย่างเป็นทางการคนแรก นายจันทร โยพหาญได้ร่วมกับนายศรีภูมิ สุขเนตร ซึ่งเป็นอดีตนักเรียนเก่าฝรั่งเศส ซึ่งมีความรู้ความสามารถในด้าน กีฬาเปตองเป็นอย่างดี ได้ร่วมกันจัดตั้งสมาคมเปตอง และโรปวังชาล แห่งประเทศไทย ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๙ โดยมีนายศรีภูมิ สุขเนตร เป็นนายกสมาคมคนแรกเมื่อจัดตั้งสมาคม เรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการได้ช่วยกันรณรงค์เผยแพร่ และสาธิตการเล่นเปตองมาโดยตลอด แต่ ไม่ได้รับความสำเร็จเท่าที่ควร

ต่อมาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีทรงช่วยส่งเสริม และเผยแพร่ ให้อีกทางหนึ่ง โดยทรงรับสั่งให้จัดการแข่งขันเปตองชิงชนะเลิศภาคตะวันออกเฉียงเหนือขึ้น ซึ่งพระองค์ท่านและสมเด็จพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ ทรงได้ลงร่วมทำการแข่งขันใน ครั้งนี้ด้วย และอีกหลาย ๆ รายการจึงให้สมญานามกีฬาเปตองว่า “กีฬาสมเด็จพระย่า” ในปี ๒๕๒๗ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงพระกรุณา โปรดเกล้า ฯ รับสมาคมเปตอง และโรปวังชาล แห่งประเทศไทย ไว้ในพระอุปถัมภ์ และวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๓๐ เปลี่ยนชื่อ สมาคมเปตองฯ เป็นสหพันธ์เปตอง แห่งประเทศไทยในพระอุปถัมภ์ สำนักงานตั้งอยู่ที่ ๒๐๘๘ อินเดอร์สเตเดียม หัวหมาก กรุงเทพฯ ปัจจุบันกีฬาเปตอง มีการบรรจุเข้าในการแข่งขันกีฬา ของส่วนราชการต่าง ๆ รวมทั้งภาคเอกชนด้วย เช่น กีฬาแห่งชาติ กีฬาเขตการศึกษา กีฬา กองทัพไทย กีฬามหาวิทยาลัย กีฬาของกระทรวงต่าง ๆ กีฬารัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

กติกาเปตอง และวิธีการเล่นเปตอง^{๕๔}

๑. แบ่งผู้เล่นออกเป็น ๒ ฝ่ายเท่า ๆ กัน ตั้งแต่ ๑-๓ คน
๒. เริ่มด้วยการเสี่ยงทาย เพื่อเลือกว่าฝ่ายใดเป็นผู้เริ่มเริ่มก่อน
๓. ฝ่ายที่ชนะการเสี่ยงทายจะเป็นฝ่ายเริ่มเล่นก่อน โดยผู้เล่นเลือก จุดเริ่มต้นเขียนวงกลมลงบนพื้นสนาม มีเส้นผ่าศูนย์กลางระหว่าง ๓๕-๕๐ เซนติเมตร แต่ต้อง ห่างจากเส้นเขตสนามหรือสิ่งกีดขวางต่าง ๆ ไม่น้อยกว่า ๑ เมตร
๔. เมื่อเขียนวงกลมแล้ว ฝ่ายที่ชนะการเสี่ยงจะต้องเข้าไปยืนอยู่ใน วงกลม แล้วโยนลูกเป้าให้ห่างออกไปจากจุดเริ่มต้นไม่น้อยกว่า ๖-๑๐ เมตร ถ้าโยนไม่ได้ระยะที่ กำหนดผู้โยนจะต้องโยนใหม่ หากครบ ๓ ครั้งแล้วยังไม่ได้ตามกติกาต้องเปลี่ยนให้ฝ่ายตรงข้าม เป็นผู้โยนลูกเป้าแทน และมีสิทธิโยนได้ ๓ ครั้งเหมือนกัน

^{๕๓} สัมภาษณ์, กำนันสัพยา นิพพยา, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

^{๕๔} สัมภาษณ์, นางสุภาณี จันทรพุด, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

๕. เมื่อโยนลูกเป้าได้ถูกต้องแล้ว ฝ่ายที่ชนะการเสี่ยงจะเป็นฝ่ายโยนลูกเปตองให้ไปอยู่ใกล้ลูกเป้ามากที่สุด ขณะโยนเท่าทั้งสองข้างต้องอยู่ในวงกลม ห้ามเหยียบเส้น ห้ามยกเท้า และต้องคอยให้ลูกตกถึงพื้นก่อน จึงจะออกจากวงกลมได้

๖. หากฝ่ายใดโยนลูกเปตองหมดก่อน อีกฝ่ายที่มีลูกเปตองเหลือ ก็จะต้องโยนลูกที่เหลือจนหมด และต้องพยายามให้ลูกเปตองขอฝ่ายตนเข้าใกล้ลูกเป้ามากที่สุด เพื่อจะได้คะแนนมาก

การนับคะแนน ให้นับเมื่อทั้งสองฝ่ายโยนลูกเปตองหมดในแต่ละเที่ยว ลูกของฝ่ายใดอยู่ใกล้ลูกเป้ามากที่สุด ฝ่ายนั้นจะได้ลูกละ ๑ คะแนน ฝ่ายที่ชนะคือฝ่ายที่ทำคะแนนถึงเกมส์ที่กำหนดก่อน คือ ๑๑ คะแนน ส่วนในรอบชิงชนะเลิศให้เพิ่มเป็น ๑๓ คะแนน

๒.๑๙ กิจกรรมการแข่งขันกีฬายิงหนังสติ๊ก^{๕๕}

นายเกษม ประสาทเขตรกร เลขาธิการนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานีได้กล่าวว่า สืบเนื่องจากชมรมอนุรักษ์กีฬาพื้นบ้านลุ่มน้ำสะแกกรัง ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี ได้จัดโครงการแข่งขันกีฬายิงหนังสติ๊ก การยิงง่ามยาง ปืนยาง คันกระสุนโบราณ เพื่ออนุรักษ์กีฬาพื้นบ้าน ดังกล่าวที่กำลังจะสูญหายไปจากสังคมพื้นบ้าน ประกอบกับเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในงานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีชาวอุไทย ประปี ๒๕๖๕

โดยแบ่งกีฬายิงออกเป็น ๓ ประเภทที่ ๑ การแข่งขันยิงง่ามหนังสติ๊ก ในระยะ ๘ เมตร ๑๐ เมตร ๑๒ เมตร ที่ ๒ การแข่งขันยิงปืนยาง ยิงระยะ ๑๐ เมตร ๑๒ เมตร ๑๔ เมตร และที่ ๓ การแข่งขันยิงกระสุนคันโบราณ ระยะ ๘ เมตร ๑๐ เมตร ๑๒ เมตร โดยมีผู้สมัครพร้อมกับประชาชนที่ให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก เพื่อชิงถ้วยรางวัลของอบจ. ดังกล่าว

๒.๒๐ กิจกรรมการทำขวัญนา การบวชนาคหมู^{๕๖}

พิธีทำขวัญนา

วัดหนองขุนชาติได้เล็งเห็นถึงพิธีทำขวัญนาซึ่งเป็นพิธีสำคัญที่มีมาอย่างยาวนานตั้งแต่ครั้งโบราณ ได้จัดพิธีทำขวัญหรือเรียกขวัญเป็นพิธีกรรมที่แสดงความผูกพันและความสัมพันธ์ระหว่างพ่อนาคบุคคลกับครอบครัว เพื่อที่จะเตือนใจพ่อนาคให้ระลึกถึงบุญคุณของบิดา มารดาที่ได้อุ้มชูมา นับจากเริ่มตั้งครรภ์ มารดาต้องประคับประคองทนทุกข์ยาก กระวนกระวายมาตลอดไตรมาส ครั้นเมื่อบุตรคลอดออกมาแล้ว บิดา มารดาก็ดีใจปลื้มใจด้วยจิตเมตตารักสงสาร สู้ทนุถนอมกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงบำรุงมา เลือดในกายของแม่แปรเปลี่ยนมา

^{๕๕} สัมภาษณ์, นายเกษม ประสาทเขตรกร, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

^{๕๖} สัมภาษณ์, นายเฉลียว จุลมุลิก, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

เป็นน้ามนให้ลูกดื่ม ยามใดที่ลูกรำร้อง แม็กก็ซบกล่อมปลอบโยนไม่ให้ลูกต้องวิบโยค ยามใดที่บุตรกระวนกระวาย พ่อแม็กก็กายามาบำบัดนับเป็นเวลาช้านาน กว่าลูกชายของแม็กจะเจริญวัย แก่กล้า พ่อแม่พำสอนให้ลูกรู้จักพูดจา รู้จักเดิน รู้จักกิน รู้จักนอน จนถึงลูกรู้จักทำงานหาเงิน มาเลี้ยงชีวิตของตนได้ อีกอย่างในการทำขวัญนาคนั้น เมื่อจะมาเป็นนาค นุ่งขาวห่มขาวจะต้องปลงผมโกนคิ้ว ขวัญของพ่อนาคที่อยู่ปลายผม เมื่อโกนผมออกไปขวัญก็หายไปด้วย จึงต้องทำการเรียกขวัญให้มาอยู่กับเนื้อกับตัวอย่างเดิม

เวลา ๐๙.๐๐ น. นาคทุกคนพร้อมกัน ณ ศาลาการเปรียญวัดหนองขุนชาติ

เวลา ๐๙.๓๐ น. พิธีโกนผมนาค และอาบนํ้านาค

ขั้นตอนที่ ๑ ขอขมาลาลิขาบท

ขั้นตอนที่ ๒ ญาติผู้ใหญ่ และผู้อาวุโสกว่าตัดผมนาค(ตัดปอยผม)

ขั้นตอนที่ ๓ พระพี่เลี้ยงโกนผมนาค (ปลงผม)

ขั้นตอนที่ ๔ อาบนํ้านาค ทาขมิ้น

เวลา ๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน

เวลา ๑๒.๓๐ น. นาคทั้งหมดและผู้มีเกียรติทุกท่านพร้อมกัน ณ ศาลาการเปรียญวัดหนองขุนชาติ

เวลา ๑๓.๐๐ น. ประธานในพิธี ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี เดินทางมาถึงบริเวณพิธี กล่าวต้อนรับผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานี

-ประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุทัยธานีประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย

-เปิดกรวยถวายสักการะพระบรมฉายาลักษณ์พระบาทสมเด็จพระ

ปรเมนทรรามาธิบดี ศรีสุนทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

-นายเผด็จ นุ้ยปรี นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี กล่าว

รายงาน

-ประธานในพิธี และผู้มีเกียรติถวายจตุปัจจัยไทยธรรมแด่พระสงฆ์

-พระสงฆ์อนุโมทนา พิธีนำกราบพระ

-พิธีทำขวัญนาค โดยทีมงาน พระครูอุเทศธรรมประจักษ์ เจ้าอาวาสวัด

หมกแถว

ก่อนมีพิธีทำขวัญนาคนั้นจะต้องเตรียมของเซ่นไหว้ บายศรี เครื่องคาวหวานและของบริวารให้เพียบพร้อมอันจะประกอบไปด้วย

- อาหารคาวหวานที่ใส่ไว้ในบายศรีแต่ละชั้น เสมือนหนึ่งเนื้อหนัง มังสา โลหิตในร่างกายแห่งเราท่านทั้งหลาย ย่อมที่จะไม่ตั้งอยู่ได้นาน ไม่ช้าก็เร็วย่อมที่จะเน่าเปื่อยทรุดโทรมลงและจมอยู่ในแผ่นดินในที่สุด

- ไม้ ๓ ชิกที่ค้ำบายศรีเอาไว้ไม่ให้ชวนเซ่นนั้นเหมือนบุญกุศลกรรมที่ค้ำจุนชีวิตบุคคลให้เป็นอยู่

- ด้ายดิบที่มัดบายศรี เปรียบได้แก่มีจิตวิญญาณ เห็นผิดจากครรลองครองธรรม ยึดมั่นถือมั่นว่า มีตัวตน

- ใบตองสด ๓ ก้าน ที่ห่อหุ้มบายศรี หมายถึง โลกะ โทสะ โมหะ ที่เข้าห่อหุ้มไม่ให้เห็นธรรม ดูร่างกายของคนเราย่อมที่จะทรุดโทรมเหี่ยวแห้งเป็นธรรมดา

- ผ้าหุ้มบายศรี คือ ต้นหาที่เข้ามาปิดบัง ไม่ให้เห็น อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ชรา มรณะ ทุกข์ เห็นแต่สนุกสุขสันต์ บายศรีที่ถูกห่อหุ้มเอาไว้จนมืดมนนั้น เปรียบได้แก่บุคคลที่ยังไม่ได้บวช เมื่อเปิดผ้าหุ้มบายศรีออกมา หมายถึง เบิกบายศรีก็เหมือนกับบุคคลที่จะได้พบกับหนทางที่สว่างไสวในทางธรรม

- แฉวนติดเทียนที่จะเวียนไปรอบบายศรี ได้แก่ ภาพทั้ง ๓ คือ ภาพ ๑ รูปภาพ ๑ รูปภาพ ๑ ย่อมที่จะชักจูงให้คนเราเวียนว่ายตายเกิด เมื่อโหราบตีดับควันเทียนเป่าควันที่หน้าผากนั้น (นาคอ้าปากรับควันเทียน) ให้พ่อนาคดับไฟทั้ง ๓ กอง นั้นเสีย คือ รากะ, โทสะ, โมหะ เมื่อไฟทั้ง ๓ กองนั้นดับสนิทก็จะมีแต่ความสุข ร่มเย็นดุจดั่งแป้งหอมน้ำมันหอมที่เจิมหน้าผาก เขียนเป็นอักษรว่า “มะ, อะ, อุ”

- มะพร้าวอ่อนที่จะป้อนให้นาคได้ดื่มกินนั้น น้ำมะพร้าวอ่อนเป็นน้ำที่เกิดมาจากธรรมชาติ ให้นาคได้ดื่มในครั้งนี้เพื่อชวนให้คิดถึงค่าน้ำนมของแม่ที่เคยซบเลี้ยงร่างกายมา

- เทียนชัยที่จุดไว้บนยอดบายศรี (ปัจจุบันอาจจุดไว้ที่ชั้นปักเทียนแทน) เป็นแสงสว่างส่องนำทางให้เห็นบาปบุญคุณโทษ ประโยชน์ มีใช่ประโยชน์ต่อไป”

- ต่อจากนั้นโหราก็เตรียมจุดแฉวนเวียนเทียนแฉวนที่ ๑ แล้วร้องส่ง-รับด้วยเพลงไทยทำนองนางนาค ร้องต่อไปจนจบตอนแล้วตามด้วยทำนองลาวเสียงเทียน หรือจะใช้ทำนองนางนาคจนจบพิธีก็ได้ เมื่อท่านที่มาร่วมในพิธีเวียนเทียน ทำการเวียนไปจนครบ ๓ รอบ โหราก็รวมเทียนทั้ง ๓ แฉวนเข้าด้วยกันเอาใบพลูรองล่างแล้ววนเวียนรอบหลักบายศรีทูนขึ้นเหนือศีรษะและลดต่ำลงมาดับควันเทียนแล้วเป่าควันเทียนใส่หน้าผาก (ให้นาคอ้าปากรับควัน) ทำจนครบ ๓ ครั้ง

- นำเอาแป้งหอมน้ำมันหอมมาเจิมที่หน้าผากนาค เสร็จแล้วให้นาคส่งบายศรีที่ห่อไว้ให้กับบิดา มารดา แล้วกราบ ๓ ครั้งกล่าวคำขอสมา กล่าวจบ กราบ ๓ ครั้ง รับบายศรีหุ้มคืนจากบิดา มารดา นาคลุกขึ้นยืน นำบายศรีไปวางไว้ในห้อง ให้อยู่สูงจากพื้น (ดนตรีเชิด) เป็นอันเสร็จพิธี หรืออาจจะมีเกร็ดที่แตกต่างไปบ้างตามประเพณีของท้องถิ่น โหราก็ต้องสอบถามก่อนที่จะเริ่มพิธีและถือปฏิบัติตามความนิยม

พิธีมอบผ้าไตร^{๕๗}

เมื่อการทำขวัญนาคได้สิ้นสุดลงจึงมีพิธีมอบผ้าไตรและดอกบัว เพื่อที่จะให้นาคได้ถือไปเวียนรอบพระอุโบสถ

การนมัสการตันศรีมหาโพธิ์

เป็นการเคารพสถานที่กำเนิดพุทธศาสนาซึ่งเป็นที่ประทับตอนพระพุทธเจ้าตรัส

^{๕๗} สัมภาษณ์, นางวิจิตา การสมทบ, ตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

การนมัสการรูปหล่ออดีตเจ้าอาวาส

การนมัสการรูปหล่ออดีตเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติเพื่อเป็นการบูชาและระลึกนึกถึงพระคุณของท่านที่ได้สร้างสถานที่ดำรงถึงปัจจุบัน ภายในวิหารจะประกอบไปด้วย หลวงพ่อสุข หลวงพ่อสือ หลวงพ่อตุ้ม

ภาพที่ ๔.๑๑ แสดงพิธีการทำขวัญนา

เวียนพระโบสถ์

เมื่อมีพิธีอุปสมบทจะต้องให้เดินเวียนขวารอบพระอุโบสถเพื่อเป็นบูชาและให้ความสำคัญแก่สถานที่ จะบังเกิดมงคลแก่ผู้เวียนเป็นอย่างยิ่ง โดยมากนิยมเวียนขวา ๓ รอบ เท่ากับจำนวนพระเวททั้ง ๓ หรือจำนวนพระรัตนตรัย และเป็นนัยยะของการเปิดเส้นทางเดินชีวิตไปข้างหน้าไปตามเวลาในสภาวะที่ยังมีกายเนื้อและจะมีเครื่องอุปบริขารพร้อมด้วยนางรำซึ่งเปรียบได้นางอัปสรฟ้อนรำอยู่หน้าขบวน

การเวียนประทักษิณ(เวียนขวารอบโบสถ์)

การทำประทักษิณในทางพระพุทธศาสนา คือ การกระทำที่สุจริตถูกต้องชอบธรรมทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ การหมุนไปทางขวาคือการหมุนไปสู่ความดีทั้งทางกาย วาจา และใจ ตรงกันข้ามกับการหมุนไปด้านซ้ายเป็นการหมุนทวนความดี คือ การกระทำที่เป็นทุจริตทางกาย วา และใจ

ความเป็นมา ของการเดินทำประทักษิณ คือ การเดินเวียนขวา องค์พระปฐมมา หรือ สัญลักษณ์ที่จะให้ระลึกถึง พระพุทธองค์นั้นมิว่า ครั้งเมื่อพระพุทธองค์ยังทรงดำรงพระชนม์อยู่ มีพระเจ้าแผ่นดินองค์หนึ่งทรงพระนามว่า ปเสนทิโกศล มีความเคารพศรัทธา ในองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก เวลาที่พระองค์เสด็จไปเฝ้าพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น นอกจากพระองค์จะกราบพระพุทธเจ้าด้วยความนอบน้อมสามครั้งแล้ว ยังขอจุมพิตพระบาทและขอเดินเวียนขวารอบๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสามรอบด้วย

นมัสการพระประธาน

การนมัสการพระประธานในอุโบสถ ผู้เข้าร่วมงานโดยประมาณ ๕๐๐ คนขึ้นไป

ไป

๒.๒๑ กิจกรรมการประกวด ขบวนรถแห่นาค การแสดงหน้านาค^{๕๘}

หลักเกณฑ์การประกวดรถอุปสมบทนาคหมู่งานบุญเดือนสาม สืบสานวิถีชาวอุไทย เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ์ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

รางวัลในการประกวด

รางวัลที่ชนะเลิศ อันดับที่ ๑ เงินรางวัล ๑๐๐,๐๐๐ บาท

รางวัลที่ชนะเลิศ อันดับที่ ๒ เงินรางวัล ๘๐,๐๐๐ บาท

รางวัลที่ชนะเลิศ อันดับที่ ๓ เงินรางวัล ๖๐,๐๐๐ บาท

ผลการแข่งขันการประกวดรถอุปสมบทนาคหมู่

รางวัลที่ชนะเลิศ อันดับที่ ๑ เทศบาลตำบลเขาบางแกรก

รางวัลที่ชนะเลิศ อันดับที่ ๒ เทศบาลตำบลหนองฉาง

รางวัลที่ชนะเลิศ อันดับที่ ๓ อำเภอเมือง

หลักเกณฑ์ประกวดขบวนแห่วัฒนธรรมประเพณี^{๕๙} งานบุญเดือนสาม สืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ์ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

หลักเกณฑ์การประกวดขบวนแห่วัฒนธรรมประเพณี

๑. ขบวนสวยงาม อนุรักษ์ประเพณี และมีความคิดสร้างสรรค์เหมาะกับพิธีอุปสมบทเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ์ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

๒. ความถูกต้องของอุปกรณ์ของการบวชเป็นไปตามระเบียบประเพณีของไทย (ผ้าไตร ตาลปัตร บาตร กรวยอุปัชฌาย์ หมอน เสื่อ)

๓. รัวหน้านาคจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๕ คู่

- ความพร้อมเพียงของผู้รำ ๕ คะแนน

- ความคิดสร้างสรรค์ของท่ารำ ๕ คะแนน

- การแต่งการเหมาะสมสวยงามและประหยัด ๕ คะแนน

- จำนวนผู้รำครบตามกติกา ๓ คะแนน

- จังหวะดนตรีสนุกสนานกลมกลืนและแสดงภายในเวลา ๕ นาที ณ จุด

แสดง ๓ คะแนน

^{๕๘} สัมภาษณ์, นายเผด็จ นุ้ยปรี, อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

^{๕๙} สัมภาษณ์, นายจรเกียรติ รักพานิชย์, อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

๔. มีดนตรีบรรเลง เครื่องห้ำมีครบตามประเพณีไทยโบราณ ๑๐ คะแนน
เช่น แตรวง แคนววง กลองยาว เครื่องขยายเสียงแบบรถเข็น

๕. จำนวนคนในชุมชนไม่น้อยกว่า ๕๐ คน ๑๐ คะแนน (ไม่รวมนตริ ขบวน
รำนำนาค และสำรับคา - หวาน)

๖. ตรงต่อเวลาพร้อมเพียง แสดงออกถึงความร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชน
๑๐ คะแนน

หมายเหตุ การจัดลำดับภายในขบวนประกอบด้วย

๑. ป้ายชื่อหน่วยงาน

๒. ผู้รำนำนาค ๑๕ คู่

๓. ดนตรี

๔. สำรับคา - หวาน

๕. รตนาค

๖. อื่นๆ

รางวัลในการประกวด

รางวัลชนะเลิศ อันดับที่ ๑ เงินรางวัล ๕๐,๐๐๐ บาท

รางวัลชนะเลิศ อันดับที่ ๒ เงินรางวัล ๓๐,๐๐๐ บาท

รางวัลชนะเลิศ อันดับที่ ๓ เงินรางวัล ๒๐,๐๐๐ บาท

รางวัลชมเชย ๒ รางวัล ๆ ละ ๕,๐๐๐ บาท

พิธีเปิดการประกวดขบวนแห่วัฒนธรรมประเพณี งานบุญเดือนสาม สืบสาน
ประเพณีวิถีชาวอุไท ประจำปี ๒๕๖๕ โดยมีขบวนแห่จากสำงานท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานี จากทุก
อำเภอในจังหวัดอุทัยธานี และจากทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอหนองฉางเข้าร่วมประกวด
ทั้งสิ้น ๑๘ ขบวน โดยมี ส.ส.ชาดา ไทยเศรษฐ์ กล่าวต้อนรับ และนายจรเกียรติ รักพานิชณิ ผู้ว่า
ราชการจังหวัดอุทัยธานีเป็นประธานในพิธี

ทั้งนี้ การจัดอุปสมบทนาคนหมู่เพื่อเฉลิมพระเกียรติานั้น ยังเป็นการมุ่งเน้นสืบ
สานวัฒนธรรมประเพณีให้กับเยาวชนรุ่นหลังได้เข้าใจ เข้าถึง และดำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันดีงาม
โดยการศึกษาและปฏิบัติธรรมตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาตามแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจน
ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีวิถีในการดำเนินชีวิต ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นการลดละสิ่ง
ที่เป็นอบายมุข โดยนำหลักธรรมคำสอนมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน และเพื่อเผยแพร่
ชื่อเสียง และสนับสนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

**ลำดับขบวนแห่การประกวดขบวนแห่วัฒนธรรมประเพณี^{๖๐} วิถีวัฒนธรรม
งานประเพณีบุญเดือนสาม สืบสานประเพณีวัฒนธรรม ประจำปี ๒๕๖๕**

๑ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโพ

^{๖๐} สัมภาษณ์, นางประภัสสร ตรีศิลา, ตำบลอุทัยใหม่ อำเภอเมืองฯ จังหวัดอุทัยธานี, ๑๘ มกราคม
๒๕๖๕.

- ๒ อำเภอสว่างอารมณ์
- ๓ อำเภอห้วยคต
- ๔ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสรวง
- ๕ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองฉาง
- ๖ องค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า
- ๗ อำเภอหนองขาหย่าง
- ๘ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองยาง
- ๙ เทศบาลตำบลเขาบางแกรก
- ๑๐ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งพง
- ๑๑ อำเภอเมืองอุทัยธานี
- ๑๒ อำเภอบ้านไร่
- ๑๓ เทศบาลตำบลหนองฉาง
- ๑๔ อำเภอลานสัก
- ๑๕ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองนางนวล
- ๑๖ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหลวงทอง
- ๑๗ อำเภอทัพทัน

ผลการแขวนแห้ววัฒนธรรมประเพณี

รางวัลชนะเลิศ อันดับที่ ๑ เทศบาลตำบลเขาบางแกรก

รางวัลชนะเลิศ อันดับที่ ๒ เทศบาลตำบลหนองฉาง

รางวัลชนะเลิศ อันดับที่ ๓ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสรวง

๒.๒๒ กิจกรรมการประกวดประเพณีการจัดสำรับคาวหวานตามขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณ^{๖๐}

สืบเนื่องมาจากการจัดงานบุญภายในวัดหนองขุนชาตินั้น ทุกเทศกาลจะต้องมีการจัดสำรับคาวหวานเพื่อนำมาถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ ซึ่งในการประกวดครั้งนี้จะมีอาหารบังคับอยู่ ๖ อย่างคือ แกงบอน น้ำพริกปลาลายพร้อมผักเครื่องเคียง ปลาเห็ด เม็ดขนุนเผือก ขนมหอยกบูน ขนมหันไต้

เกณฑ์การให้คะแนน การประกวดสำรับคาวหวานงานประเพณีบุญเดือนสาม สืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ประจำปี ๒๕๖๕ วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕ ณ วัดหนองขุนชาติ

รางวัลประกวดประเพณีการจัดสำรับคาวหวานตามขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณ

ชนะเลิศ จำนวน ๕,๐๐๐ บาท

รองชนะเลิศ อันดับ ๑ จำนวน ๓,๐๐๐ บาท

^{๖๐} สัมภาษณ์, นางสุทิดา ทองคำดี, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๑๙ กุมภาพันธ์

รองชนะเลิศ อันดับ ๒ จำนวน ๒,๐๐๐ บาท

๑. องค์ประกอบของสำหรับคาวหวาน (๒๐ คะแนน)

๑.๑ อุปกรณ์สำหรับคาวหวานครบถ้วน (๑๐ คะแนน)

๑.๑.๑ સાແຫຣກ ໑ ຄູ່ + ໄມ້ຄານຫາບ ຄ້ວຍສຳລັບຮັບຮຸດທັງອາຫາຣາວ ແລະອາຫາຣາວ ມີອາຫາຣາວທຸກຄ້ວຍ (໑໐ ຄະແນນ ມີໂຄ້ຂ້າວ ເຍືອກນ້ຳ ສ້ອນ)

๑.๑.๒ સાແຫຣກ ໑ ຄູ່ + ໄມ້ຄານຫາບ ຄ້ວຍສຳລັບຮັບຮຸດທັງອາຫາຣາວ ແລະອາຫາຣາວ ມີອາຫາຣາວທຸກຄ້ວຍ(໘ ຄະແນນ ມີໂຄ້ຂ້າວ ເຍືອກນ້ຳ ສ້ອນ / ໑-໒ ອຢ່າງ)

๑.๑.๓ સાແຫຣກ ໑ ຄູ່+ ໄມ້ຄານຫາບ ຄ້ວຍສຳລັບຮັບທັງຮຸດອາຫາຣາວ ແລະອາຫາຣາວ ມີອາຫາຣາວທຸກຄ້ວຍ (໕ ຄະແນນ ໄມ້ໂຄ້ຂ້າວ ເຍືອກນ້ຳ ສ້ອນ)

๑.๒ อาหารคาว อาหารหวาน อย่างละ ๓ อย่าง (๑๐ คะแนน)
ประกอบด้วย อาหารคาว ๓ อย่าง ประกอบด้วย แกงบอน น้ำพริกปลาอย่างพร้อมผักเคียง ปลาเห็ด
อาหารหวาน ๓ อย่าง ประกอบด้วย เม็ดขนุนเผือก ขนมหอยกปูน ขนมหั่นใบเตย

๑.๒.๑ อาหารคาว อาหารหวาน ครบถ้วน ๖ อย่าง (๑๐ คะแนน)

๑.๒.๒ อาหารคาว อาหารหวาน ครบถ้วน ๕ อย่าง (๘ คะแนน)

๑.๒.๓ อาหารคาว อาหารหวาน ครบถ้วน ๔ อย่าง (๕ คะแนน)

๒. การจัดอาหารอย่างสร้างสรรค์โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นในขนาดที่เหมาะสม (๓๐
คะแนน)

๒.๑ จัดเรียงอาหารใส่ภาชนะได้สวยงาม เหมาะสมกับชนิดอาหาร ทั้ง
อาหารคาวและอาหารหวาน (๒๐ คะแนน)

๒.๒ จัดทำภาชนะใส่อาหารคาวหวานได้อย่างสวยงามครบชุด ขนาด
เหมาะสม (โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น) (๒๕ คะแนน)

๒.๓ จัดทำภาชนะใส่อาหารคาวหวานได้อย่างสวยงามครบชุด ขนาด
เหมาะสม (โดยใช้วัสดุท้องถิ่น) (๓๐ คะแนน)

๓. การแต่งกายของคนหาคาวหวานและการตอบคำถาม (๒๐ คะแนน)

๓.๑ แต่งกายสวยงามเหมาะสมกับประเพณีของการหาคาวสำหรับและตอบ
คำถามได้ดีมาก ยิ้มแย้ม (๒๐ คะแนน)

๓.๒ แต่งกายสวยงามเหมาะสมกับประเพณีของการหาคาวสำหรับและตอบ
คำถามได้ดี ยิ้มแย้ม (๑๘ คะแนน)

๓.๓ แต่งกายสวยงามเหมาะสมกับประเพณีของการหาคาวและตอบคำถามได้
ดีพอใช้ ยิ้มแย้ม (๑๕ คะแนน)

๔. รสชาติของอาหารคาวและอาหารหวาน (๓๐ คะแนน)

๔.๑ อาหารคาว แกงบอน น้ำพริกปลาอย่างพร้อมผักเคียง ปลาเห็ด รสชาติ
กลมกล่อม อาหารหวาน เม็ดขนุนเผือก ขนมหอยกปูน ขนมหั่นใบเตย รสชาติหวานมัน มีกลิ่นหอมกาบ
มะพร้าว มีกลิ่นหอมใบเตย (๓๐ คะแนน)

๔.๒ อาหารคาว แกงบอน น้ำพริกปลาอย่างพร้อมผักเคียง ปลาเห็ด รสชาติ กลมกล่อม อาหารหวาน เม็ดขนุนเผือก ขนมน้ำเปียกปูน ขนมน้ำขึ้นใบเตย รสชาติหวานมัน กลิ่นหอม ใบเตย (๒๕ คะแนน)

๔. ๓ อาหารคาว แกงบอน น้ำพริกปลาอย่างพร้อมผักเคียง ปลาเห็ด รสชาติ ปานกลาง อาหารหวาน เม็ดขนุนเผือก ขนมน้ำเปียกปูน ขนมน้ำขึ้นใบเตย รสชาติหวานมัน มีกลิ่นหอมจาก มะพร้าวเผา (๒๒ คะแนน)

หมายเหตุ สำหรับคาวหวาน ขอให้ อ.บ.ต. ทุกแห่งจัดเตรียมให้เรียบร้อย ณ ศาลาวัฒนธรรมชนชาติ เวลา ๑๐. ๐๐ น.

ลำดับการแข่งขันสำหรับคาวหวาน

- ๑ เทศบาลตำบลเขาบางแกรก
- ๒ อำเภอสว่างอารมณ์
- ๓ อำเภอห้วยคต
- ๔ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองสรวง
- ๕ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองฉาง
- ๖ องค์การบริหารส่วนตำบลอุทัยเก่า
- ๗ อำเภอหนองขาหย่าง
- ๘ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองยาง
- ๙ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโพ
- ๑๐ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งโพ
- ๑๑ อำเภอเมืองอุทัยธานี
- ๑๒ อำเภอบ้านไร่
- ๑๓ เทศบาลตำบลหนองฉาง
- ๑๔ อำเภอลานสัก
- ๑๕ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองนางนวล
- ๑๖ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหลวงทอง
- ๑๗ อำเภอทัพทัน

ผลการแข่งขันประกวดสำหรับคาวหวาน

๑. รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองฉาง
๒. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ ๑ ได้แก่ ตำบลหนองฉาง
๓. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ ๒ ได้แก่ ตำบลทุ่งโพธิ์

๒.๒๓ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาฟุตบอล^{๒๒}

^{๒๒} สัมภาษณ์, นายชำนาญ เพ็ญแก้ว, ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี, ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

ประกาศระเบียบ การจัดการแข่งขัน และคุณสมบัตินักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขัน การแข่งขันนี้ เรียกว่า “หนองขุนชาติคัพ” ครั้งที่ ๓

ประเภทการแข่งขัน

๑. รุ่น เยาวชน ภายในจังหวัด
๒. รุ่น เยาวชนทั่วไป อายุไม่เกิน ๑๘ ปีภายในจังหวัด
๓. รุ่น เยาวชนทั่วไป อายุไม่เกิน ๑๕ ปีภายในจังหวัด
๔. รุ่น เยาวชนทั่วไป อายุไม่เกิน ๑๒ ปีภายในจังหวัด

คุณสมบัตินักกีฬาที่ร่วมแข่งขัน

นักกีฬามีสิทธิ์ลงแข่งขันได้เพียงทีมเดียวเท่านั้นต่อรุ่น
การขึ้นทะเบียนรายชื่อผู้เล่น เจ้าหน้าที่และหลักฐานการสมัครทีมที่เข้าร่วมการแข่งขันสามารถส่งรายชื่อผู้เล่นได้ ๑๔ คน ผู้ควบคุมทีมและเจ้าหน้าที่ ๓ คน พร้อมรูปถ่ายหน้าตรงไม่สวมหมวกหรือแว่นตาดำ ขนาด ๑ นิ้ว จำนวนคนละ ๑ รูป

นักกีฬาทุกคนต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดอุทัยธานีไม่น้อยกว่า ๖ เดือน
นักกีฬาไทยลีก อดีตไทยลีก ทีมชาติ อดีตทีมชาติ ดิวิชั่น ๑ อดีตดิวิชั่น ๑ ย้อนหลัง ๕ ปีส่งได้ทีมละ ๒ คน ลงสนามได้ครั้งละ ๑ คน

รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปีทั่วไป นักกีฬาต้องเกิดไม่เกิน พ.ศ. ๒๕๔๗
รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๕ ปีทั่วไป นักกีฬาต้องเกิดไม่เกิน พ.ศ. ๒๕๕๐
รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๒ ปีทั่วไป นักกีฬาต้องเกิดไม่เกิน พ.ศ. ๒๕๕๓
นักกีฬารุ่นเล็กสามารถขึ้นไปเล่นรุ่นใหญ่ได้แต่สามารถเล่นได้ทีมเดียวเท่านั้นในรุ่นเดียวกัน

หลักฐานประกอบการสมัคร

ใบสมัคร

ใบทะเบียนรายชื่อผู้เล่นพร้อมรูปถ่าย

(นักกีฬา ผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอน และเจ้าหน้าที่ทีม)

สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน

สำเนาทะเบียนบ้าน

เอกสารรับรองการฉีดวัคซีน (ออกให้โดยโรงพยาบาล)

เอกสารยืนยันการตรวจ ATK เป็นลบภายใน ๗๒ ชั่วโมง

ค่าสมัครและเงินประกันทีม

รุ่นประชาชนภายในจังหวัด ค่าสมัครทีมละ ๑,๕๐๐ บาท และเงินประกันทีมๆ ละ ๕๐๐ บาท รวมเป็น ๒,๐๐๐ บาท

รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปีภายในจังหวัด ค่าสมัครทีมละ ๑,๒๐๐ บาท และเงินประกันทีมๆ ละ ๕๐๐ บาท รวมเป็น ๑,๗๐๐ บาท

รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๕ ปีทั่วไป ค่าสมัครทีมละ ๑,๐๐๐ บาท และค่าประกันทีมๆ ละ ๕๐๐ บาท รวมเป็น ๑,๕๐๐ บาท

รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๒ ปีทั่วไป ค่าสมัครทีมละ ๘๐๐ บาท และค่าประกันทีมละ ๕๐๐ บาท รวมเป็น ๑,๓๐๐ บาท

วิธีการแข่งขันและระบบการแข่งขัน

๑. ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการฝ่ายจัดการแข่งขันโดยคำนึงถึงเวลา
จำนวนทีม ที่เข้าร่วมแข่งขัน

๒. กรณีที่จัดการแข่งขันโดยการแบ่งสายและหาผู้เข้ารอบมีวิธีการคิดคะแนน ดังนี้ ทีมชนะได้ ๓ คะแนน ทีมที่เสมอได้ ๑ คะแนน ทีมที่แพ้ได้ ๐ คะแนน

๒.๑ การหาตำแหน่งสำหรับทีมที่มีคะแนนเท่ากันจะใช้วิธีการจับฉลากหาผู้ชนะในรอบต่อไป

๒.๒ คณะกรรมการการแข่งขันเป็นผู้กำหนดสนามแข่งจะแจ้งล่วงหน้าอย่างน้อย ๔๘ ชั่วโมง

๒.๓ คณะกรรมการการแข่งขันมีสิทธิในการสั่งเลื่อนการแข่งขันหรืองดการแข่งขัน ถ้ามีเหตุสุดวิสัยโดยทีมที่เข้าร่วมการแข่งขันจะต้องทราบและยอมรับจะเรียกรองมือได้

๒.๔ ทุกทีมที่จะลงทำการแข่งขันจะต้องมาทำการแข่งขันตาม วัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้

๒.๕ ทุกทีมที่ลงสนามแล้วเหลือนักกีฬาภายในสนามน้อยกว่า ๓ คน ให้ยกเลิก-ยุติการแข่งขัน และให้ฝ่ายตรงข้ามเป็นผู้ชนะ (เทคนิค) ในนัดนั้นๆ

๒.๖ ทีมใดที่ลงทำการแข่งขัน และผละออกจากการแข่งขันก่อนหมดเวลาการแข่งขันด้วยเหตุใดก็ตามใบรายงานของผู้ตัดสิน ให้ปรับทีมแพ้ จะอรรถรมีได้

๒.๗ ทีมใดที่มาช้าและไม่ได้ทำการแข่งขันตามเวลาที่กำหนดไว้ หลังจากที่มี การจับฉลากแบ่งกลุ่มแข่งขันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ทีมใดถอนทีมออกจากการแข่งขันเป็นเหตุให้เกิด ความเสียหายต่อฝ่ายจัดการแข่งขันทีมนั้นจะถูกปรับเงินประกันทีมโดยทันที

ระเบียบและกติกาการแข่งขัน

๑. ใช้กติกาการแข่งขันฟุตบอลของสหพันธ์ฟุตบอลนานาชาติ (FIFA) ซึ่งสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (FIFA) ได้ประกาศใช้แล้วในปัจจุบัน

๒. ระยะเวลาของการแข่งขันทุกประเภทใช้เวลาในการแข่งขันครั้งเวลาละ ๑๕ นาที พักไม่เกิน ๕ นาที และตั้งแต่วรอบรองชนะเลิศของประเภทเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปีทั่วไป และรุ่นประชาชน ให้ใช้เวลาในการแข่งขันครั้งเวลาละ ๒๐ นาที พักไม่เกิน ๕ นาที

๓. ในแต่ละนัดของการแข่งขัน ทุกทีมต้องส่งรายชื่อนักกีฬาจำนวน ๑๔ คน และต้องไม่น้อยกว่า ๑๐ คน และเมื่อถึงเวลาทำการแข่งขันต้องมีเล่นอย่างน้อย ๓ คน

๔. นักกีฬาต้องใส่เสื้อกีฬา(แบบมีแขน) กางเกงกีฬาสีเดียวกัน ถุงเท้ากีฬาสีเดียวกันยกเว้นผู้รักษาประตูต้องใส่เสื้อที่มีสีแตกต่างจากผู้เล่นฝ่ายตนเองหรือฝ่ายตรงข้าม อนุญาตให้ใส่กางเกงขายาวได้ และต้องสวมใส่สนับแข้งที่ทำมาจากวัสดุที่เหมาะสมทุกคน

๕. ในเขตเทคนิคของทีม อนุญาตให้ผู้จัดการทีม ผู้ควบคุมทีมหรือผู้ฝึกสอนเพียง ๓ คนเท่านั้น และต้องสวมใส่รองเท้าหุ้มส้นหรือรองเท้าผ้าใบ และการส่งการของผู้ฝึกสอนสามารถยื่นกระทำได้เพียงคนเดียว

๖. การคาดโทษและการไล่ออก

๖.๑ นักกีฬาที่ถูกคาดโทษ (ใบเหลือง) สะสมจำนวน ๒ ใบ พักการแข่งขัน ๑ นัด ในนัดต่อไป

๖.๒ นักกีฬาที่ถูกไล่ออก (ใบเหลือง) จำนวน ๒ ใบ ในนัดเดียวกันพักการแข่งขัน ๑ นัด ในนัดต่อไป

๖.๓ นักกีฬาที่ถูกไล่ออก (ใบแดง) จำนวน ๑ ใบ พักการแข่งขัน ๑ นัด ในนัดต่อไป

๖.๔ นักกีฬาที่ถูกไล่ออก (ใบแดง) จากการทะเลาะวิวาทหรือทำร้ายคู่แข่ง พักการแข่งขัน ๒ นัด หรือมากกว่านั้น โดยคณะกรรมการจัดการแข่งขันร่วมกันประชุมเพื่อลงโทษหนักตามกรณี

๖.๕ นักกีฬาที่ถูกคาดโทษ (ใบเหลือง) หรือถูกไล่ออก (ใบแดง) ให้นับต่อเนื่องจนถึงรอบชิงชนะเลิศ

๗. นักกีฬาสามารถเล่นในประเภทที่มีอายุมากกว่าได้ แต่ไม่สามารถเล่นให้ทีมอื่นในประเภทเดียวกันได้เพียงทีมเดียว และต้องนำบัตรประจำตัวประชาชนฉบับจริงมาในวันแข่งขันเพื่อสะดวกในการตรวจสอบของกรรมการ

๘. ห้ามทีมที่เข้าร่วมการแข่งขัน ผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอน นักกีฬา ผู้ติดตามและกองเชียร์ เจตนาทำร้ายหรือพยายามจะทำร้าย คณะกรรมการผู้ตัดสินฯ หรือฝ่ายตรงข้ามโดยเด็ดขาด คณะกรรมการจัดการแข่งขันฯ จะตัดสินทีมที่ผิดๆ ออกจากการแข่งขันทันที โดยมีบทลงโทษห้ามทีมหรือนักกีฬาส่งเข้าแข่งขันในปีถัดไปหรือมากกว่านั้นตามกรณี และจะดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายกับผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่มีส่วนร่วมในการกระทำทันที

๙. คำตัดสินของคณะกรรมการผู้ตัดสินและคณะกรรมการฝ่ายจัดการแข่งขันถือเป็นเด็ดขาดและสิ้นสุด

การพิจารณามารยาท วินัยและข้อประท้วง

๑. การประท้วง อนุญาตให้ทีมที่จะทำการประท้วง ในเรื่องของคุณสมบัติของนักกีฬาเท่านั้น

๒. การดำเนินการยื่นคำร้องประท้วง

๒.๑ ให้เขียนรายงานคำร้องประท้วง โดยผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอนเท่านั้น

๒.๒ วางเงินประกันในการประท้วงจำนวน ๒,๐๐๐ บาท (สองพันบาทถ้วน) เงินประกันจำนวนนี้คณะกรรมการจัดการแข่งขันจะคืนให้เมื่อผลการประท้วงเป็นผลเท่านั้น

๓. ทีมที่ทำการประท้วงสามารถกระทำได้ เมื่อเริ่มจากการแข่งขันไปแล้ว ๑๕ นาที และต้องไม่เกินภายใน ๖๐ นาที

เงินรางวัลและถ้วยรางวัล

๑. รุ่นเยาวชนทั่วไปอายุไม่เกิน ๑๒ ปี ภายในจังหวัด

ชนะเลิศ	จำนวน ๕,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๑	จำนวน ๓,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๒	จำนวน ๒,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๓	จำนวน ๑,๐๐๐ บาท

๒. รุ่น เยาวชนอายุไม่เกิน ๑๕ ปี ภายในจังหวัด

ชนะเลิศ	จำนวน ๖,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๑	จำนวน ๔,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๒	จำนวน ๒,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๓	จำนวน ๑,๕๐๐ บาท

๓. รุ่น เยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ภายในจังหวัด

ชนะเลิศ	จำนวน ๘,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๑	จำนวน ๖,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๒	จำนวน ๔,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๓	จำนวน ๒,๐๐๐ บาท

๔. รุ่น ประชาชนภายในจังหวัด

ชนะเลิศ	จำนวน ๑๐,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๑	จำนวน ๗,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๒	จำนวน ๕,๐๐๐ บาท พร้อมถ้วยรางวัล
รองชนะเลิศอันดับ ๓	จำนวน ๓,๐๐๐ บาท

กรณีนักกีฬาได้รับบาดเจ็บจากการแข่งขัน

คณะกรรมการจัดการแข่งขัน จะจัดแพทย์สนามเพื่อดูแลให้การปฐมพยาบาลแก่นักกีฬาเบื้องต้นตามสมควรแก่กรณีนั้นๆ ส่วนค่าใช้จ่ายอื่นๆ ผู้จัดการทีมหรือผู้ควบคุมทีมต้องเป็นดูแลรับผิดชอบต่อผู้ที่ได้รับอาการบาดเจ็บจากการแข่งขัน โดยคณะกรรมการจัดการแข่งขันฯ จะไม่รับผิดชอบไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น

การขอเงินค่าประกันทีม

การขอเงินค่าประกันทีมคืน จะกระทำได้เมื่อทีมที่เข้าร่วมการแข่งขันได้ทำการลงแข่งขันครบทุกนัดฝ่ายจัดการแข่งขันได้กำหนดไว้ในตารางการแข่งขันและได้ปฏิบัติตามระเบียบการแข่งขันอย่างถูกต้อง โดยให้ผู้จัดการทีมหรือผู้ควบคุมทีม ติดต่อขอเงินค่าประกันทีมคืนหลังเสร็จสิ้นในการแข่งขันนัดสุดท้ายของทีมแต่ต้องไม่เกินภายใน ๑๕ วัน

กำหนดวันรับสมัครและกำหนดจำนวนทีมเข้าร่วมการแข่งขัน

๑. รุ่น เยาวชนอายุไม่เกิน ๑๒ ปี จำนวน ๘ ทีม
๒. รุ่น เยาวชนอายุไม่เกิน ๑๕ ปี จำนวน ๘ ทีม
๓. รุ่น เยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปี จำนวน ๑๒ ทีม
๔. รุ่น ประชาชนภายในจังหวัด จำนวน ๑๖ ทีม

ตั้งแต่บัดนี้จนถึงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ. ศ. ๒๕๖๕ หรือจำนวนทีมเต็มก่อน

สอบถามรายละเอียดได้ที่ โทร ๐๙๕- ๗๗๙๘๗๘๗

ประชุมผู้จัดการทีม ส่งเอกสารการสมัคร จัฒฉลาก

วันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ. ศ. ๒๕๖๕ ณ หอประชุมโรงเรียนอุทัยธรรมานุวัตรวิทยา
เวลา ๐๙.๓๐ เป็นต้นไป (เวลาและสถานที่อาจมีการเปลี่ยนแปลง)

วันและเวลาการแข่งขัน

วันที่ ๑๒ - ๒๑ กุมภาพันธ์ พ. ศ. ๒๕๖๕ ตั้งแต่เวลา ๑๗.๐๐ น. ณ ลานกีฬา
ชั่วคราววัดหนองขุนชาติ ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี

หมายเหตุ วัน เวลา และสนามแข่งขัน อาจเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามมติของ
คณะกรรมการจัดการแข่งขันและขอให้งดใช้ระเบียบอื่นๆที่มีมาก่อนหน้านี้

ตารางที่ ๔.๖ แสดง วัน เวลา และสนามแข่งขัน

คู่	วัน/ เดือน/ ปี	เวลา	น	ทีม	ผล
๑	๑๒ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	A๑....อนุบาลลานสัก..VS.. A๒..บ้านเขาวง..	
๒			๑๕	A๑....อุทัยธรรมานุวัตร..VS ..A๒..อนุบาลมาบูก..	
๓				B๑....กาญจนาภิเษก..VS..B๒..มาตามแอม....	
๔			๑๘	A๑....หนองไผ่... GP ฟาร์ม..VS..A๒..อุทัยธรรมานุวัตร...	
๕				B๑....รวมเพื่อน...VS...B๒..NT SPORT...	
๖			ปชช.	A๑....เกลื่อหวานFC..VS..A๒...เสียนน็อต...	
๗				B๑....หลังเสาร์...VS...B๒...บ้านมายเลิฟ....	
๘				C๑....อ้วนพอมจอมชน.. VS...C๒...SIXXAC FC...	
๙				D๑....SJP Nongchang...VS..D๒...ร้านค้าไฟฟ้าผน....	
๑๐	๑๓ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	B๑....ทัพทัน FC...VS..B๒...บ้านเนินมะค่า...	
๑๑				A๓....วัดอมฤตวารี..VS...A๔...บ้านทุ่งอ้ายเจียมจูเนียร์	
๑๒			๑๕	A๓...ลานสักวิทยา...VS...A๔... NT SPORT...	
๑๓			๑๘	C๑...เกาะอีเมา หวานเจียบ..VS..C๒...Wad Dandrip...	
๑๔				D๑...หนองฉางวิทยา...VS...D๒...ลานสักวิทยา....	
๑๕			ปชช.	A๓...น้องพิชฌาย์...VS...A๔...ฟร็องซ์ ๙๘....	
๑๖				B๓...น้องยุฟ้ากะน้องยูโร...VS...B๔.. อุทัยธรรมานุวัตร...	
๑๗				C๓...ธ ธวัชชัย ฟาร์ม...VS...C๔... น้องโปกัส BY PSS...	
๑๘				D๓...SP Sport... VS.... D๒...ร้านค้าไฟฟ้าผน....	
๑๙	๑๔ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	B๓...ไร่สุราษฎร์...VS..B๔...อนุบาลห้วยคต..	
๒๐			๑๕	B๓...หนุ่มน้อยห้อยยาตม VS..B๔...บ้านเนินมะค่า...	
๒๑				A๑....อุทัยธรรมานุวัตร..VS ..A๓..ลานสักวิทยา....	
๒๒			๑๘	A๑....หนองไผ่... GP ฟาร์ม..VS.. A๓..ทต.เมืองกาฐ...	
๒๓				B๑....รวมเพื่อน..VS... B๓...หนองจอกประชาชนุสรณ์...	
๒๔			ปชช.	A๑....เกลื่อหวานFC....VS... A๓...น้องพิชฌาย์...	
๒๕				B๑....หลังเสาร์...VS... B๓...น้องยุฟ้ากะน้องยูโร...	
๒๖				C๑....อ้วนพอมจอมชน.. VS... C๓...ธ ธวัชชัย ฟาร์ม...	
๒๗				D๑....SJP Nongchang...VS.. D๓...SP Sport....	
๒๘	๑๕ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	A๑....อนุบาลลานสัก..VS.. A๓...วัดอมฤตวารี..	
๒๙				B๑....ทัพทัน FC...VS.. B๓...ไร่สุราษฎร์...	
๓๐			๑๕	B๑....กาญจนาภิเษก..VS.. B๓...หนุ่มน้อยห้อยยาตม	
๓๑			๑๘	C๑...เกาะอีเมา หวานเจียบ..VS.. C๓...หนองขาหย่าง...	
๓๒	๑๕ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๘	D๑...หนองฉางวิทยา...VS... D๓...Blake Heart....	
๓๓			ปชช.	A๒...เสียนน็อต... VS... A๔...ฟร็องซ์ ๙๘....	
๓๔				B๒...บ้านมายเลิฟ.... VS... B๔.. อุทัยธรรมานุวัตร...	

คู่	วัน/ เดือน/ ปี	เวลา	น	ทีม	ผล
๓๕				C๒...SIXXAC FC... VS...C๔... น้องโฟกัส BY PSS...	
๓๖				D๒...ร้านค้าไฟฟ้าฝน.... VS...D๔... NT SPORT...	
๓๗	๑๖ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	A๒...บ้านเขาวง.. VS...A๔...บ้านทุ่งอ้ายเจียมจูเนียร์	
๓๘			๑๕	A๒...อนุบาลมาบูก.. VS...A๔... NT SPORT...	
๓๙			๑๘	A๒...อุทัยธรรมานุวัตร... VS.. A๓...ทต.เมืองการุ้ง...	
๔๐				B๒...NT SPORT... VS... B๓...หนองจอกประชานุสรณ์...	
๔๑			ปชช.	A๑...เกลื่อหวานFC..VS.. A๔...ฟร็องซ์ ๙๘....	
๔๒				B๑...หลังเสาร์...VS... B๔... อุทัยธรรมานุวัตร...	
๔๓				C๑...อ้วนผอมจอมชน.. VS... C๔... น้องโฟกัส BY PSS...	
๔๔	๑๗ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	B๒...บ้านเนินมะค่า... VS..B๔...อนุบาลห้วยคต..	
๔๕				A๑...อนุบาลลานสัก..VS.. A๔...บ้านทุ่งอ้ายเจียมจูเนียร์	
๔๖			๑๕	A๑...อุทัยธรรมานุวัตร..VS .. A๔... NT SPORT...	
๔๗			๑๘	C๒...Wad Dandrip... VS .. A๔... NT SPORT...	
๔๘				D๒...ลานสักวิทยา.... VS... D๓...Blake Heart....	
๔๙			ปชช.	D๑...SJP Nongchang..VS.. D๔... NT SPORT...	
๕๐				A๒...เสียนน็อต... VS... A๓...น้องพิชญ์...	
๕๑				B๒...บ้านมายเลิฟ.... VS... B๓...น้องยุฟ้ากะน้องยูโร...	
๕๒	๑๘ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	B๑...ทัพทัน FC...VS.. B๔...อนุบาลห้วยคต..	
๕๓			๑๕	B๑...กาญจนภิเษก..VS.. B๔...บ้านเนินมะค่า...	
๕๔				A๒...อนุบาลมาบูก.. VS... A๓...ลานสักวิทยา....	
๕๕			ปชช.	C๒...SIXXAC FC... VS... C๓...ธ วัชชัย ฟาร์ม...	
๕๖				D๒...ร้านค้าไฟฟ้าฝน.... VS... D๓...SP Sport...	
๕๗			๑๘	๑A.....VS.....๒C.....	
๕๘				๑C.....VS.....๒A.....	
๕๙			ปชช.	๑A.....VS.....๒C.....	
๖๐	๑๙ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	A๒...บ้านเขาวง.. VS... A๓...วัดอมฤตวารี..	
๖๑				B๒...บ้านเนินมะค่า... VS.. B๓...ไร่สุรารักษ์...	
๖๒	๑๙ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๕	B๒...มาตามแอม.... VS.. B๓...หนุ่มน้อยห้อยยาตม	
๖๓			๑๘	๑B.....VS...๒D.....	
๖๔				๑D.....VS...๒B.....	
๖๕			ปชช.	๑C.....VS...๒A.....	
๖๖				๑B.....VS...๒D.....	
๖๗				๑D.....VS...๒B.....	
๖๘	๒๐ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	๑A.....VS...๒B.....	
๖๙				๑B.....VS...๒A.....	
๗๐			๑๕	๑A.....VS...๒B.....	
๗๑				๑B.....VS...๒A.....	
๗๒			๑๘	ชนะ๕๘.....VS...ชนะ๖๔.....	
๗๓				ชนะ๕๙.....VS...ชนะ๖๕.....	
๗๔			ปชช.	ชนะ๖๐.....VS...ชนะ๖๗.....	
๗๕				ชนะ๖๖.....VS...ชนะ๖๘.....	

คู่	วัน/ เดือน/ ปี	เวลา	น	ทีม	ผล
๗๖	๒๑ ก.พ. ๖๕	๑๗.๐๐	๑๒	แพ้ว๖๙..... VS...แพ้ว๗๐.....	
๗๗			๑๕	แพ้ว๗๑..... VS...แพ้ว๗๒.....	
๗๘			๑๒	ชนะ๖๙..... VS...ชนะ๗๐.....	
๗๙			๑๕	ชนะ๗๑..... VS...ชนะ๗๒.....	
๘๐			๑๘	แพ้ว๗๓..... VS...แพ้ว๗๔.....	
๘๑			ปชช.	แพ้ว๗๕..... VS...แพ้ว๗๖.....	
๘๒			๑๘	ชนะ๗๓..... VS...ชนะ๗๔.....	
๘๓			ปชช.	ชนะ๗๕..... VS...ชนะ๗๖.....	

ตารางที่ ๔.๗ แสดงสายการแข่งขัน รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๒ ปี

สาย A	สาย B
A อนุบาลลานสัก	B ท้าทัน FC
A บ้านเขาวง	B บ้านเนินมะค่า
A วัดอมฤตวารี	B ไธสุราษฎร์
A บ้านทุ่งอ้ายเจียม จุเนียร์	B อนุบาลห้วยคต

ตารางที่ ๔.๘ แสดงสายการแข่งขัน รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปี

สายA	สายB	สายC	สายD
A๑หนองไผ่... GP	B๑รวมเพื่อน..	C๑เกาะอีเมา หวาน เจียบ	D๑...หนองฉางวิทยา
A๒อุทัยธรรมานุวัตร	B๒..NT SPORT	C๒...Wad Dandrip	D๒...ลานสักวิทยา
A๓ทต.เมืองการุ้ง	B๓ หนองจอกประชา นุสรณ์	C๓...หนองขาหย่าง	D๓...Blake Heart

ตารางที่ ๔.๙ แสดงสายการแข่งขัน ประเภทประชาชนทั่วไป

สายA	สายB	สายC	สายD
A๑....เกลือหวานFC	B๑....หลังเสารี่	C๑....อ้วนผอมจอมชน	D๑..SJP Nongchang
A๒...เสียนน้อต	B๒...บ้านมายเลิฟ	C๒...SIXXAC FC	D๒..ร้านค้าไฟฟ้าฝน
A๓...น้องพิชฌาย์	B๓..น้องยุฟ้ากะน้องยู โร	C๓...ธ วัชชัย ฟาร์ม...	D๓...SP Sport...
A๔...ฟร็องซ์ ๙๘	B๔.. อุทัยธรรมานุ วัตร	C๔... น้องโฟกัส BY PSS	D๔... NT SPORT...

ผลการแข่งขันฟุตบอล

รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๒ ปี

- รางวัลที่ ๔ ได้แก่ บ้านทุ่งอ้ายเจียมจูเนียร์
 รางวัลที่ ๓ ได้แก่ เทศบาลเมืองอุทัยธานี(วัดแก้ว อมฤตวารี)
 รางวัลที่ ๒ ได้แก่ อนุบาลห้วยคต

รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ ทพทัน เอฟซี

รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๕ ปี

รางวัลที่ ๔ ได้แก่ บ้านเนินมะค่า

รางวัลที่ ๓ ได้แก่ มาตามแอม

รางวัลที่ ๒ ได้แก่ ลานสักวิทยา

รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ NT SPORT

รุ่นเยาวชนอายุไม่เกิน ๑๘ ปี

รางวัลที่ ๔ ได้แก่ หนองฉางวิทยา

รางวัลที่ ๓ ได้แก่ หนองไผ่ GP

รางวัลที่ ๒ ได้แก่ หนองขาหย่าง

รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ ลานสัก

รุ่นประชาชน

รางวัลที่ ๔ ได้แก่ SP SPORT

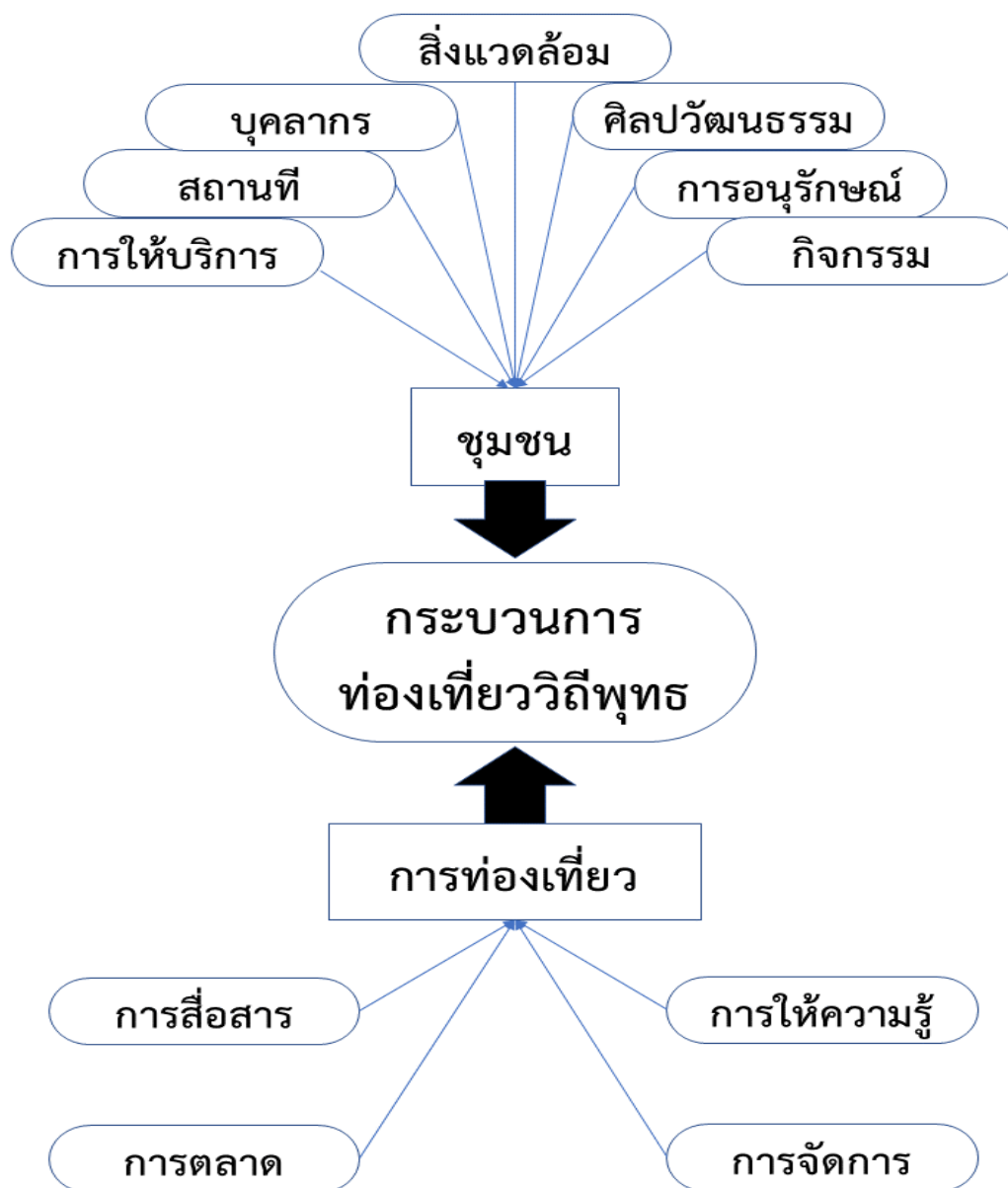
รางวัลที่ ๓ ได้แก่ บ้านมายเลิฟ

รางวัลที่ ๒ ได้แก่ น้องโฟกัส

รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ ฟร็อง ๙๘

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภาพข้างต้น จะเห็นว่า กระบวนการท่องเที่ยววิถีพุทธ บ่งบอกให้เห็นถึงความสำคัญแห่งวิถีพุทธ ผสมผสานกับวิถีสังคมในท้องถิ่นที่สืบสานจากอดีตจนกระทั่งปัจจุบัน จากศึกษาพบว่า ชุมชนเป็นส่วนสำคัญต่อการสร้างกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วย ๒ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบที่ ๑ คือ ชุมชน เป็นแหล่งสะสมความรู้ และวิถีปัญญาแบบดั้งเดิม ประกอบไปด้วย การให้บริการ สถานที่ บุคลากร สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม การอนุรักษ์ และกิจกรรม องค์ประกอบที่ ๒ คือ การท่องเที่ยว ถือเป็นหัวใจหลักของการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วย การสื่อสาร การตลาด การให้ความรู้ และการจัดการ ส่งผลให้เกิดกระบวนการท่องเที่ยววิถีพุทธ

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย “การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ” ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัย “การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ และเพื่อบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ โดยการมีส่วนร่วมของวัดและชุมชนในจังหวัดอุทัยธานี

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาเอกสาร และการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยการลงพื้นที่สำรวจบริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยว ประชุมกลุ่มย่อย สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก และพัฒนาพื้นที่วัฒนธรรม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วยพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ราชภัฏท้องถิ่น ผู้อาวุโส กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ กลุ่มจิตอาสาที่ทำงานในพื้นที่ จำนวน ๔๐ ราย พื้นที่ในการศึกษาได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี ผลการศึกษาได้นำเสนอตามวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ ศึกษากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

จังหวัดอุทัยธานีในด้านต่างๆ ข้อมูลการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานี ข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่เพื่อให้ชุมชนสามารถมองเห็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ภายในชุมชนของตนเอง การศึกษากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ผู้วิจัยพบว่าเมืองพระชนกจักรี หรือจังหวัดอุทัยธานี มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธศึกษาอยู่ ๙ แหล่ง ได้แก่ วัดมณีสถิตกปิฏฐาราม วัดสังกัสรัตนคีรี วัดจันทาราม(ท่าซุง) วัดอุโปสถาราม(โบสถ์) วัดผาทั่ง วัดถ้ำเขาวง และวัดหนองขุนชาติ กระบวนการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ จากการศึกษาพื้นที่การวิจัยพบว่ากระบวนการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี มีทั้งหมด ๕ กระบวนการ ประกอบด้วย กระบวนการสื่อสาร วัดหนองขุนชาติ ที่เป็นช่องทางในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ตั้ง ประวัติ ความเป็นมาที่สำคัญตลอดจนถึงสามารถกำหนดเส้นทางในการเดินทางไปกลับภายในวันเดียว หรือไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและใช้เวลาไม่มากในการเดินทางเพื่อประโยชน์ในการกำหนดเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละที่หรือเพื่อการเดินทางกลับ รวมถึงการกำหนดสถานที่พัก และโปรแกรมการท่องเที่ยวในวันต่อไปด้วย ซึ่งจะทำให้เราสามารถกำหนดค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาแห่งการท่องเที่ยวเพื่อประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ของจังหวัดอุทัยธานี กระบวนการการตลาด กระบวนการการตลาดของวัดหนองขุนชาติเป็นวัดเก่าแก่มียาวกว่า ๒๑๙ ปี สร้างโดยประมาณใน พ.ศ.๒๓๖๔ โดย ขุนสนิท และชาวบ้านร่วมกันสร้างใช้ชื่อตามผู้สร้างวัดว่า วัดสนิทธรรมาราม และมีการเปลี่ยนชื่อเป็น วัดหนอง

สำรวจ และเปลี่ยนกับมาใช้วัดหนองขุนชาติ มีจุดขายที่วัดเป็นที่มีอายุยาวนาน มีศาสนสถานต่างๆ ภายในวัดที่สวยงาม เก่าแก่ควรค่าแก่การเคารพบูชา โดยเฉพาะ วิหารแบบจตุรมุข หลังคาทรงเหลี่ยม สูง ๒๔ เมตร ประดิษฐานรูปเหมือนอดีตเจ้าอาวาสวัดหนองขุนชาติ คือ หลวงพ่อสุข หลวงพ่อสือ หลวงพ่อตุ้ม จะมีงานบุญประเพณีของวัด คือ งานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ที่ถูกจัดขึ้นในเดือนสาม เพราะสืบเนื่องมาจากวัดหนองขุนชาติเป็นวัดเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานวัดหนึ่งของจังหวัดอุทัยธานี โดยสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ประมาณ พ.ศ. ๒๓๖๔) **กระบวนการการให้ความรู้** องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานีและส่วนราชการ ได้เล็งเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีที่ดังมานี้ จึงได้เข้ามาสืบสานด้วยการบรรจุนานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ไว้ในแผนการจัดงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมีการบริหารจัดการส่วนจังหวัดอุทัยธานีเป็นประธานจัดงานร่วมกับวัดหนองขุนชาติ **กระบวนการการจัด** การจัดการในการท่องเที่ยวของวัดหนองขุนชาติ มีการวางแผนโดยชุมชน มีการจัดสถานที่ในการค้าขาย มีการจัดสัดส่วนในการรับผิดชอบดูแล เช่นพื้นที่บริเวณวิหารลานเจดีย์ วัดเป็นผู้วางแผน พัฒนา ก่อสร้าง และบำรุง ส่วนพื้นที่การค้าขาย การจัดภูมิทัศน์ ร้านค้าขายของ เป็นส่วนของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมกันนี้จังหวัดอุทัยธานียังมีการวางแผนในการพัฒนาส่วนต่างๆ ภายในบริเวณวัดโดยมีการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อเป็นสถานที่น่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

๕.๑.๒ พัฒนาระบบการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ จังหวัดอุทัยธานี

ผลการศึกษาเพื่อพัฒนาระบบการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ผู้วิจัยและคณะได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น กลุ่มศิลปิน เยาวชน นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาระบบการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ สามารถนำเสนอข้อเท็จจริงของเรื่องที่ศึกษา ดังนี้ ความเป็นมาของ “งานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย”

จากการแจกแบบสอบถามพบว่า พฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวจำแนกตามภาค ที่ตอบแบบประเมินทั้งแบบ On-Site และแบบ Online พบว่าที่ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่ อยู่ภาคกลาง จำนวน ๓๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๕ อยู่ภาคเหนือ จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๘ อยู่ภาคตะวันออก จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๐ อยู่ภาคอีสาน จำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๐ **ลักษณะพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามจุดประสงค์** ที่ตอบแบบประเมินทั้งแบบ On-Site และแบบ Online พบว่าที่ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีจุดประสงค์หลักของการเดินทางมาท่องเที่ยวในครั้งนี้ เพื่อศึกษาวัฒนธรรมประเพณี จำนวน ๒๑๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๓ รองลงมา คือ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน ๑๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๘ **พฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามเหตุผล** ที่ตอบแบบประเมินทั้งแบบ On-Site และแบบ Online พบว่าที่ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีเหตุผลหลักที่มาท่องเที่ยวงานประเพณีในครั้งนี้ ใกล้ที่พัก จำนวน ๒๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๐ รองลงมา คือ ความน่าสนใจของกิจกรรมภายในงาน จำนวน ๑๒๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๐ **ลักษณะพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของผู้ให้ข้อมูลจำแนกตามกิจกรรม** ที่ตอบแบบประเมินทั้งแบบ On-Site และแบบ

Online พบว่าที่ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่มีกิจกรรมนันทนาการที่ท่านทำในการเดินทางมาท่องเที่ยว รับประทานอาหาร จำนวน ๑๕๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๓ รองลงมา คือ ศึกษาความเป็นอยู่ของคน ในท้องถิ่น จำนวน ๑๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐ **ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว** เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ **ด้านการให้บริการ** พบว่า มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๑๘ อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ๑. ความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว/ชุมชน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๒ อยู่ในระดับ มาก ๒. ที่พักเพียงพอ และเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๙๕ อยู่ในระดับ มาก ๓. ร้านอาหารและเครื่องดื่มสะอาด และเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๒๖ อยู่ในระดับ มาก ๔. ร้านจำหน่ายของฝากและของที่ระลึกมีเพียงพอ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๑๐ อยู่ในระดับ มาก และ ๕. ห้องนำห้องสุขาในสถานที่จัดกิจกรรม สะอาด/เพียงพอ/สะดวกต่อการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๑๘ อยู่ในระดับ มาก **ด้านสถานที่ในการจัดงาน** มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๘๘ อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ๖. การเดินทางมายังสถานที่แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๐ อยู่ในระดับ มาก ๗. การเดินทางมีป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๖ อยู่ในระดับ มาก ๘. มีการจัดสถานที่เพื่อใช้พักผ่อนบริเวณสถานที่แหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๓๖ อยู่ในระดับ มาก ๙. ความสะอาดของสถานที่แหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๓๓ อยู่ในระดับ มาก และ ๑๐. จอดรถมีความเพียงพอและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๕๓ อยู่ในระดับ มากที่สุด ๑๑. ความปลอดภัยภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๕๓ อยู่ในระดับ มากที่สุด ๑๒. มีสถานที่ให้บริการด้านอื่นๆ เพียงพอ (ร้านซักรีด ธนาคาร ตู้ ATM เป็นต้น) มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๔ อยู่ในระดับ มาก ๑๓. สาธารณูปโภคต่างๆ มีความเหมาะสม (ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น) มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๓ อยู่ในระดับ มาก **ด้านการส่งเสริมการตลาด** มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๒๘ อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ๑๔. มีกิจกรรมเสริมอื่นๆ ที่น่าสนใจภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๒๘ อยู่ในระดับ มาก ๑๕. ของที่ระลึกแสดงถึงเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๕ อยู่ในระดับ มาก ๑๖. มีเจ้าหน้าที่นำเที่ยวภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๓๖ อยู่ในระดับ มาก ๑๗. การโฆษณาประชาสัมพันธ์หลายช่องทาง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๙๙ อยู่ในระดับ มาก **ด้านบุคลากร** มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๑๕ อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ๑๘. คนในพื้นที่ให้บริการด้วยความสุภาพและเป็นมิตร มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๘๑ อยู่ในระดับ มาก ๑๙. คนในพื้นที่ให้บริการด้วยความรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๗๙ อยู่ในระดับ มาก ๒๐. คนในพื้นที่ดูแลเอาใจใส่ กระตือรือร้น และเต็มใจให้บริการ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๓๔ อยู่ในระดับ มาก ๒๑. คนในพื้นที่ให้คำแนะนำ และตอบข้อซักถามได้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๙๔ อยู่ในระดับ มาก ๒๒. คนในพื้นที่มีความรู้เกี่ยวกับสถานที่แหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๕๓ อยู่ในระดับ มากที่สุด และ ๒๓. มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๕๑ อยู่ในระดับ มากที่สุด **ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ** ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ พิจารณาในด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๙๘ อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ๒๔. สถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๒๓ อยู่ในระดับ มาก ๒๕. สภาพอากาศเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๙๒ อยู่ในระดับ มาก ๒๖. อากาศสดชื่น และไม่มีมลพิษ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๙๒ อยู่ในระดับ มาก

ทิศทางการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว กระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ผู้วิจัยและคณะได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชน ประชาชนชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น กลุ่มศิลปิน เยาวชน นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ สามารถนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว ดังนี้ **คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม** มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๒๘ อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ๑. ควรพัฒนาเอกลักษณ์ทางด้านวิถีชีวิต มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๖๙ อยู่ในระดับ มาก ๒. ควรพัฒนาการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๕ อยู่ในระดับ มาก ๓. ควรพัฒนาและอนุรักษ์ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรมที่สร้างความประทับใจต่อผู้ที่พบเห็น มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๓๘ อยู่ในระดับ มาก ๔. ควรพัฒนาการถ่ายทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้ที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๕๖ อยู่ในระดับ มากที่สุด และ ๕. ควรสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณี มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๓๓ อยู่ในระดับ มาก **ด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว** มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๑๕ อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ๑. ควรพัฒนาการจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๘๒ อยู่ในระดับ มาก ๒. ควรกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว ให้มีการแบ่งเขตพื้นที่สงวน พื้นที่นันทนาการและพื้นที่พักผ่อน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๖๙ อยู่ในระดับ มาก ๓. ควรกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสมตามช่วงเวลาของวันและหรือฤดูกาล มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๔ อยู่ในระดับ มาก ๔. ควรจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๐ อยู่ในระดับ มาก และ ๕. ควรมีการจัดการด้านการติดตามและการ ประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๔๑ อยู่ในระดับ มาก **ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว** มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๙๓ อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ๑. ควรมีการจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๔.๓๕ อยู่ในระดับ มาก ๒. ควรมีการให้ความรู้และการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว เพื่อปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๗๖ อยู่ในระดับ มาก ๓. ควรประสานให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมร่วมมือกันในการจัดการทรัพยากร การท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ ๓.๗๐ อยู่ในระดับ มาก

๕.๑.๓ กระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ผลการศึกษาเพื่อบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรมเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี ประกอบด้วยเขตอำเภอหนองฉาง ๑) เทศบาลหนองฉาง ๒) บริเวณชุมชนหนองสรวง วัดหนองขุนชาติ เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวในชุมชนโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน ภาครัฐ เทศบาล ประชาชน และวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม งานประเพณีบุญเดือนสาม ที่จัดขึ้นที่วัดหนองขุนชาติสืบเนื่องกันมาเป็นประจำทุกปี ผู้วิจัยและคณะ จึงนำมาเสนองานวิจัยจากผลของผลการศึกษา โดยการบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และ

วัฒนธรรม จากชุมชน สู่วัด จากวัด สู่มหาวิทยาลัย ได้ดังนี้ กิจกรรมที่ถูกพัฒนาภายในงาน กิจกรรมสักการะหลวงพ่อบุช หลวงพ่อบุช หลวงพ่อบุช วิหารอดีตเจ้าอาวาส กิจกรรมสักการะพระพุทธรูปชินราช

กิจกรรมปิดทองรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง ในมณฑป กิจกรรมการทำบุญพระประจำวัน กิจกรรมทำบุญพระร้อย กิจกรรมร่วมทำบุญอุปสมบทนาคหมู่ กิจกรรมการทอดผ้าป่าลอยฟ้า กิจกรรมการถวายสังฆทาน กิจกรรมการทำบุญซื้อที่ดิน กิจกรรมการทำบุญโรงศพ กิจกรรมการอนุรักษ์การทอเสื่อกก กิจกรรมการทำขวัญข้าว กิจกรรมเปิดงานบุญ กิจกรรมร่วมบุญทอดผ้าป่า กิจกรรมการทำบุญสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา กิจกรรมมัจฉากึ่งกาชาด กิจกรรมการแสดงและการประกวดร้องเพลง กิจกรรมการแข่งขันกีฬาเปตอง กิจกรรมการแข่งขันกีฬายิงหนังสติ๊ก กิจกรรมการทำขวัญนาค การบวชนาคหมู่ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาฟุตบอล ที่เกิดจากชุมชน กิจกรรมการประกวดขบวนรถแห่นาค การแสดงหน้านาถ กิจกรรมการประกวดประเพณีการจัดสำหรับควาหวานตามขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณ

๕.๒ อภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ” ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการจัดการการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก รายละเอียดดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ จากการศึกษากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

พบว่า กระบวนการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ วัดหนองขุนชาติ อำเภอหนองฉาง จังหวัดอุทัยธานี มีทั้งหมด ๕ กระบวนการ ประกอบด้วย กระบวนการสื่อสาร ช่องทางในการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร สถานที่ตั้ง ประวัติ ความเป็นมาที่สำคัญตลอดจนสามารถกำหนดเส้นทางในการเดินทางไปกลับภายในวันเดียว หรือไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่อยู่บริเวณใกล้เคียงและใช้เวลาไม่มากในการเดินทางเพื่อประโยชน์ในการกำหนดเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละที่หรือเพื่อการเดินทางกลับ รวมถึงการกำหนดสถานที่พัก และโปรแกรมการท่องเที่ยวในวันต่อไปด้วย ซึ่งจะทำให้เราสามารถกำหนดค่าใช้จ่ายตลอดระยะเวลาแห่งการท่องเที่ยวเพื่อประกอบการตัดสินใจในการมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ ของจังหวัดอุทัยธานี กระบวนการการตลาด งานบุญประเพณีของวัด คือ งานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ที่ถูกจัดขึ้นในเดือนสาม เพราะสืบเนื่องมาจากวัดหนองขุนชาติเป็นวัดเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานวัดหนึ่งของจังหวัดอุทัยธานี โดยสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (ประมาณ พ.ศ. ๒๓๖๔) กระบวนการการให้ความรู้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานีและส่วนราชการ ได้เล็งเห็นความสำคัญของวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามนี้ จึงได้เข้ามาสืบสานด้วยการบรรจุงานบุญเดือนสามสืบสานประเพณีวิถีชาวอุไทย ไว้ในแผนการจัดงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยมืองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานีเป็นประธานจัดงานร่วมกับวัดหนองขุนชาติ กระบวนการการจัด การจัดการในการท่องเที่ยวของวัดหนองขุนชาติ มีการวางแผนโดยชุมชน มีการจัดสถานที่ในการค้าขาย มีการจัดสัดส่วนในการรับผิดชอบดูแล ส่วนพื้นที่การค้าขาย การจัดภูมิทัศน์ ร้านค้าขายของ เป็นส่วนของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล พร้อมกันนี้จังหวัดอุทัยธานียังมีการวางแผนในการพัฒนาส่วนต่างๆ ภายในบริเวณวัดโดยมีการปรับภูมิทัศน์เพื่อเป็นสถานที่น่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ ชาคิต ช่วยบำรุง (๒๕๕๔) ศึกษาเรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์ (๑) เพื่อศึกษาถึงบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยว ขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ (๒) เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา การท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ (๓) เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบมีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในท้องถิ่น ดังนี้ (๑) ด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีการจัดทำสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ส่งเสริม การท่องเที่ยวในท้องถิ่น (๒) ด้านการสร้างและแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น ปัจจุบันยังไม่ได้มี การดำเนินการในการแสวงหาหรือสร้างแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นเพิ่มเติม (๓) ด้านการให้บริการ ท่องเที่ยว มีการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวช่องเรือชมความงดงามของถ้ำเลเขากอบ โดยมีพนักงาน พายเรือทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นคอยให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยว (๔) ด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีการกำหนดการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นพันธกิจ ในการพัฒนาท้องถิ่น ในส่วนของสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีดังนี้ (๑) การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวยังไม่ทั่วถึง (๒) การขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินการและความร่วมมือจากภาคประชาชน (๓) ด้านการให้บริการ ท่องเที่ยว ในปัจจุบันมักประสบปัญหาในการสื่อสารเพื่ออธิบายถึงรายละเอียดของถ้ำเลให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ (๔) ด้านการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ยังไม่มีการดำเนินงานจัดทำ แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแยกจากแผนการพัฒนาท้องถิ่น และยังไม่ได้มีการดึงภาคประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากอบ สามารถดำเนินการโดยการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวและติดตามประเมินผล โดยสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการร่วมกันวางแผนพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว สร้างจิตสำนึกร่วมกัน จัดทำแผนพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้แผนพัฒนาในแต่ละสาขาของการพัฒนา มีความเชื่อมโยงกัน และสนับสนุนการจัดการการท่องเที่ยวและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตามศักยภาพและบริบท ของพื้นที่ โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมจัดให้ มีการดูแลรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนอง พฤติกรรมนักท่องเที่ยว จัดทำโฆษณาประชาสัมพันธ์และการตลาดทางการท่องเที่ยว โดยเผยแพร่ ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวแก่สาธารณชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ วิทยุ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ จดหมาย แผ่นพับ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

๕.๒.๒ จากการศึกษาระบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

พบว่า กระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ผู้วิจัยและคณะได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น กลุ่มศิลปิน เยาวชน นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาระบบการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถี

พุทธ สามารถนำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางในการพัฒนากระบวนการท่องเที่ยว ดังนี้ คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ **รลิกา อังกุลและคณะ (๒๕๕๙)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิง ศิลปวัฒนธรรมและภูมิ ปัญญาท้องถิ่นพบว่า การท่องเที่ยวเชิง ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นกำลังได้รับความนิยมจากชาวไทยและชาวต่างชาติโดยเฉพาะในกลุ่มที่ต้องการศึกษาหาความรู้ เกี่ยวกับวิถีชีวิต และความงดงามในศิลปวัฒนธรรมไทย สำหรับรูปแบบที่เป็นที่นิยมในกลุ่ม นักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นการเที่ยวชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และโบราณสถาน การเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น และการเที่ยวชมความงดงามของศิลปหัตถกรรม ไทยที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น แต่การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวที่ผ่านมาแต่ละ จังหวัดได้แก่ ปัญหาความ เสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาโครงสร้าง พื้นฐาน ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการปรับปรุงและ การท่องเที่ยวของจังหวัด ปัญหาการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง ปัญหา บุคลากรในอุตสาหกรรมบริการด้านการท่องเที่ยว ปัญหาการบริหารจัดการในชุมชน ปัญหาการ เปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี และการลดคุณค่าดั้งเดิมของศิลปวัฒนธรรม ส่วนการ เสนอแนวทางการพัฒนา ได้แก่ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมมาเป็น แกนหลักในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว การกระจายอำนาจ การบริหารจัดการแก่ชุมชนและ การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในฐานะเจ้าของ วัฒนธรรม ตลอดจนทบทวน ศักยภาพขีดความสามารถและข้อจำกัดของการท่องเที่ยวของ สถานที่ท่องเที่ยว

๕.๒.๓ จากการศึกษากาการบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เมืองพระ ชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

พบว่า ผลการศึกษาเพื่อบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และ วัฒนธรรม เมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ในพื้นที่จังหวัดอุทัยธานี ประกอบด้วยเขตอำเภอ หนองฉาง ๑) เทศบาลหนองฉาง ๒) บริเวณชุมชนหนองสรวง วัดหนองขุนชาติ เพื่อพัฒนา กระบวนการท่องเที่ยวในชุมชนโดยการมีส่วนร่วม ของชุมชน ภาครัฐ เทศบาล ประชาชน และ วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ในการบูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และวัฒนธรรม งานประเพณี บุญเดือนสาม ที่จัดขึ้นที่วัดหนองขุนชาติสืบเนื่องกันมาเป็นประจำทุกปี ผู้วิจัยและคณะ จึงนำมาเสนองานวิจัยจากผลของผลการศึกษา โดยการบูรณาการกระบวนการ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม จากชุมชน สู่ วัด จากวัด สู่ ชุมชน ได้ดังนี้ กิจกรรมที่ถูกพัฒนา ภายใต้งาน กิจกรรมสักการะหลวงพ่อสุข หลวงพ่อสี หลวงพ่อตุ้ม วิหารอดีตเจ้าอาวาส กิจกรรม สักการะพระพุทธรูปชินราช กิจกรรมปิดทองรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง ในมณฑป กิจกรรมการทำบุญ พระประจำวัน กิจกรรมทำบุญพระร้อย กิจกรรมร่วมทำบุญอุปสมบทนาคนหมู่ กิจกรรมการทอดผ้าป่า ลอยฟ้า กิจกรรมการถวายสังฆทาน กิจกรรมการทำบุญซื้อที่ดิน กิจกรรมการทำบุญโลงศพ กิจกรรม การอนุรักษ์การทอเสื่อกก กิจกิจกรรมการทำขวัญข้าว กิจกรรมเปิดงานบุญ กิจกรรมร่วมบุญ ทอดผ้าป่า กิจกรรมการทำบุญสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา กิจกรรมมัจฉากิงกาชาด กิจกรรมการแสดง และการประกวดร้องเพลง กิจกรรมการแข่งขันกีฬาเปตอง กิจกรรมการแข่งขันกีฬายิงหนังสติ๊ก กิจกรรมการทำขวัญนาค การบวชนาคหมู่ กิจกรรมการแข่งขันกีฬาฟุตบอล ที่เกิดจากชุมชน กิจกรรม การประกวด ขบวนรถแห่นาค การแสดงหน้านาค กิจกรรมการประกวดประเพณีการจัดสำรับคาว หวานตามขนบธรรมเนียมประเพณีโบราณ

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ เพชรศรี นนทศิริ (๒๕๕๕) ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวโดย ชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานของกลุ่ม การท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง จำนวน ๔ ชุมชน ได้แก่ชุมชนบ้านนาต้นจั่น จังหวัด สุโขทัย ชุมชนบ้านหนองแม่นา จังหวัดเพชรบูรณ์ ชุมชนบ้านใหม่ร่องกล้า จังหวัดพิษณุโลก และชุมชน บ้านแม่พูล จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการ สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมผลการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีรูปแบบการดำเนินการแบบกระจายอำนาจ ด้านเศรษฐกิจมีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง ด้านการมีส่วนร่วม คนในชุมชนมีส่วนร่วมทั้ง ในการจัดตั้ง วางแผนและดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม พบแนวโน้มของการรวมอำนาจการตัดสินใจของ ผู้นำกลุ่ม ซึ่งเป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในบางกลุ่ม นอกจากนี้ภูมิหลังการก่อตั้งองค์กร พี่เลี้ยงและภาวะความเป็นผู้นำของผู้นำกลุ่ม มีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบการดำเนินงานของกลุ่ม การท่องเที่ยวโดยชุมชนและความสำเร็จของกลุ่ม

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับนโยบาย ควรกำหนดให้มีนโยบายในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน เพื่อนำอัตลักษณ์ความเป็นชุมชนสื่อสารผ่านกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ โดยการมีส่วนร่วมของวัด ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่น ควรส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนในการจัดการกระบวนการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ เพื่อสร้างพื้นที่สาธารณะเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนด้วยกิจกรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของวัด ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

๑) การสร้างความเข้าใจต่อแนวคิดและความสำคัญของกระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธโดยการมีส่วนร่วมของวัด ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อขยายผลการดำเนินงานไปสู่พื้นที่อื่น ๆ

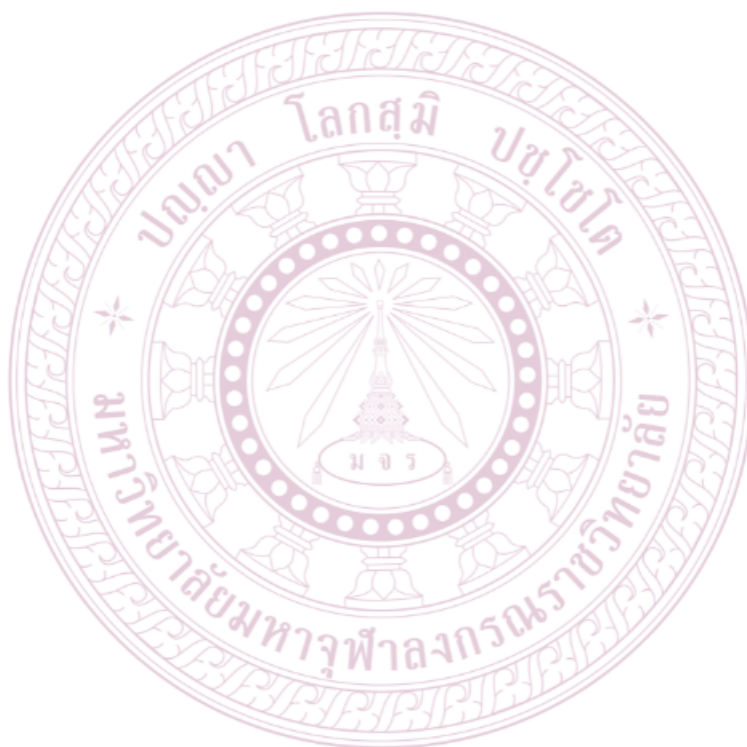
๒) การพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธต้องให้ความสำคัญกับระบบฐานข้อมูลทรัพยากรวัฒนธรรมชุมชนในด้านต่าง ๆ โดยส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์คุณค่า และศักยภาพของทรัพยากรวัฒนธรรม สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน และถอดบทเรียนจากกระบวนการพัฒนา

๓) บูรณาการกระบวนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ต้องมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างต้นแบบของชุมชนวัฒนธรรมวิถีพุทธในด้านต่าง ๆ มาเสริมพลังความเข้มแข็งของชุมชนในด้านสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

๒) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมวิถีพุทธโดยการมีส่วนร่วมของวัด ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี – ไทย

๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ

๑.๒.๑ หนังสือ

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, วัฒนธรรม วิถีชีวิตและภูมิปัญญา, พิมพ์ครั้งที่ ๑, ๒๕๕๙.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์, กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๖.

โกวิท พวงงาม, การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน, ม.ป.ท., ๒๕๕๕.

ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท, .นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๒.

ณัฐวุฒิ ทรัพย์อุบลัมภ์, ทฤษฎีและหลักการพัฒนากลุ่มชน, สาขาวิชาการพัฒนากลุ่มชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๘.

ดิเรก ฤกษ์ห่วย, พฤติกรรมองค์การ, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.

ธีรวัลย์ ศิลารัตน์, การจัดการความรู้ชุมชน, จันทบุรี, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, ๒๕๕๙.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง, กรุงเทพมหานคร : ๒๕๕๖.

นิคม จารุมณี, การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว, กรุงเทพฯ : บริษัทโอเอส พรินติ้งเฮาส์, ๒๕๕๔.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน, กรุงเทพมหานคร : บริษัท เพรสแอนด์ดีไซน์จำกัด, ๒๕๕๘.

พจนา สอนศรี, คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน, กรุงเทพฯ : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ, ๒๕๕๖.

ไพฑูรย์ พงศบุตร และวิลาสวงศ์ พงศบุตร, คู่มือการอบรมมัคคุเทศก์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

มนตรี กรรพุมมาลย์ และภุชงค์ กุณฑลบุตร, การพัฒนาแบบยั่งยืน, เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, มปป.

มนัส สุวรรณ และคณะ, โครงการศึกษาแนวทางและการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล, กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๑.

วรรณภา วงษ์วานิช, ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว, กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙.

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน, การพัฒนาชนบทไทย, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๑.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ, กรุงเทพฯ, สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘.

วีระพล ทองมา, การจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, พิมพ์ครั้งที่ ๓, เชียงใหม่ : คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๔๗.

เศกสรรค์ ยวงนิชัย, ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว, พิมพ์ครั้งที่ ๒, ขอนแก่น : ภาควิชา สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๑.

สถาบันพระปกเกล้า, การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย, กรุงเทพฯ : ธรรมดาเพรส, ๒๕๔๕.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : กองบริการที่ปรึกษาสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๒.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, รายงานขั้นสุดท้ายการ ดำเนินการกำหนดนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๒.

สนธยา พลศรี, ทฤษฎีและการพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, กรุงเทพฯ, โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์, ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม, พิมพ์ครั้งที่ ๖, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

सानิตย์ บุญชู, การพัฒนาชุมชน : การมีส่วนร่วมของประชาชน, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๗.

สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษาและทบวงมหาวิทยาลัย, วิชาการวิจัยชุมชน, กรุงเทพฯ : เอส. อาร์, ๒๕๔๖.

อคิน รพีพัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภารการพิมพ์, ๒๕๒๗.

อภิชาติ อินทร์พงษ์พันธ์, อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว, กรุงเทพฯ : อุกกกิจ ออฟเซ็ท, ๒๕๔๐.

๑.๒.๒. งานวิจัย

เดชชาติ นิลวิเศษ และมณีนววรรณ ผิวนิยม, “การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเป็นแหล่งเรียนรู้ในวัดบวร นิเวศวิหาร”, Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ ศิลปะ, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๕๘): ๘๘๙- ๙๐๔.

ไพรินทร์ ณ วันนา, “ศึกษาวิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญของสลาที่ย้อมที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรมลำพูน”, วารสารมจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (ฉบับพิเศษ เล่มที่ ๒) พฤษภาคม ๒๕๖๐ : ๒๙๕-๓๐๘.

ประเวศ วะสี, “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน”, จุลสารการท่องเที่ยว, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (กรกฎาคม-กันยายน, ๒๕๔๔), ๕ - ๑๐.

พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอู่) และคณะ, “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในกรุงเทพมหานคร”, ประชาคมวิจัย, ปีที่ ๑๖ ฉบับที่ ๙๕ (มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔) : ๕๑.

กรณีย์ ถนอมกุล. “พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดสกลนคร”. การศึกษาอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๗.

ณัฐพงษ์ สีบุญเรืองและคณะ. “ปัจจัยจิตสังคมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา”, (Psycho-Social Correlation of Buddhist Tourism Behavior), รายงานวิจัย. ปทุมธานี :มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ๒๕๕๒.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. “การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน”. รายงานการวิจัย. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒.

ประกอบศิริ ภักดีพินิจ. ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านร่องไฮ ตำบลแม่ใส อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๕.

ปรัชญาพร พัฒนาผล, “การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมแม่น้ำเพชรบุรี, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหารงานวัฒนธรรม). วิทยาลัยนวัตกรรม : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๔.

วาสิกา แสนคำ, “การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบ้านเปียงหลวง อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่”. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

สุดชีวัน นันทวัน ณ อยุธยา. “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชนเป็นศูนย์กลาง”. การศึกษาอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, เศรษฐศาสตร์การเมือง, ๒๕๔๘.

อรนุช ศิลป์ มณีพันธ์. “ลักษณะชายฝั่งทะเลที่พึงประสงค์ของนักท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่ง ทะเลประเทศไทย”. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , ๒๕๔๗.

๑.๒.๓ สัมภาษณ์

พระราชอุทัยโสภณ, สัมภาษณ์ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๔, และ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕.

ชำนาญ เฟื่องแก้ว, สัมภาษณ์ ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

สุภาณี จันทร์พุด, สัมภาษณ์ ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

เยาวานาญ เหล่าแหม่ม, สัมภาษณ์ ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

ดำรงค์ นพรัตน์, สัมภาษณ์ ๕ มกราคม ๒๕๖๕.

พระครูอุทิศธรรมพินัย, สัมภาษณ์ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

ประสาร สังข์ชัย, สัมภาษณ์ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

พระปลัดมนตรี รตนญาโณ, สัมภาษณ์ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

นภดล ทองวิทยา, สัมภาษณ์ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

ลาวัลย์ บัวตุม, สัมภาษณ์ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

วิฑิตา การสมทบ, สัมภาษณ์ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

ประภัสสร ตรีศิลา, สัมภาษณ์ ๑๘ มกราคม ๒๕๖๕.

ละเอียด นพรัตน์, สัมภาษณ์ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๕.
 สมหมาย ทวีผล, สัมภาษณ์ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๕.
 พระอธิการภูมิสิทธิ์ ปิยสีโล, สัมภาษณ์ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๕.
 พระครูสมุทรสุวรรณ อคควณโณ, สัมภาษณ์ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๕.
 พระครูอุปกิจปริยัติโสภณ, สัมภาษณ์ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕.
 พระอธิการสิงห์ชัย จิตธมโม, สัมภาษณ์ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕.
 พระครูปลัดสมนึก สุทนต์ธโร, สัมภาษณ์ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕.
 พระครูอุเทศธรรมโมจิต, สัมภาษณ์ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕.
 จเร ศรีสุก, สัมภาษณ์ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕.
 พระมหาสมปอง กิตติปัญญา, สัมภาษณ์ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๕.
 ปัญญา ขุนณรงค์, สัมภาษณ์ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕.
 สมัย แสงทะตา, สัมภาษณ์ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕.
 พระครูภาวนาพิลาส, สัมภาษณ์ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕.
 พินิจ ดั่งพิบูลย์, สัมภาษณ์ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕.
 สมคิด เมธาวิรัตน์, สัมภาษณ์ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕.
 เผด็จ นัยปรี, สัมภาษณ์ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๕ และ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.
 ขลิต วงศ์สกุล, สัมภาษณ์ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.
 สมพร โต๊ะสัจจา, สัมภาษณ์ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.
 วชิระ ชมพู, สัมภาษณ์ ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.
 ขวัญชัย บาร์มี, สัมภาษณ์ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.
 สัทยา นิพพยา, สัมภาษณ์ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.
 เกษม ประสาทเขตรกร, สัมภาษณ์ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.
 เฉลียว จุลมุสิก, สัมภาษณ์ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.
 ขจรเกียรติ รักพานิชณนี, สัมภาษณ์ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.
 สุทัตตา ทองคำดี, สัมภาษณ์ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕.

๑.๒.๔ ข้อมูลออนไลน์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. รายงานประจำปี ๒๕๕๒. <http://thai.tourismthailand.org/about-tat/annual-report>, [๒๐ ตุลาคม ๒๕๖๔].

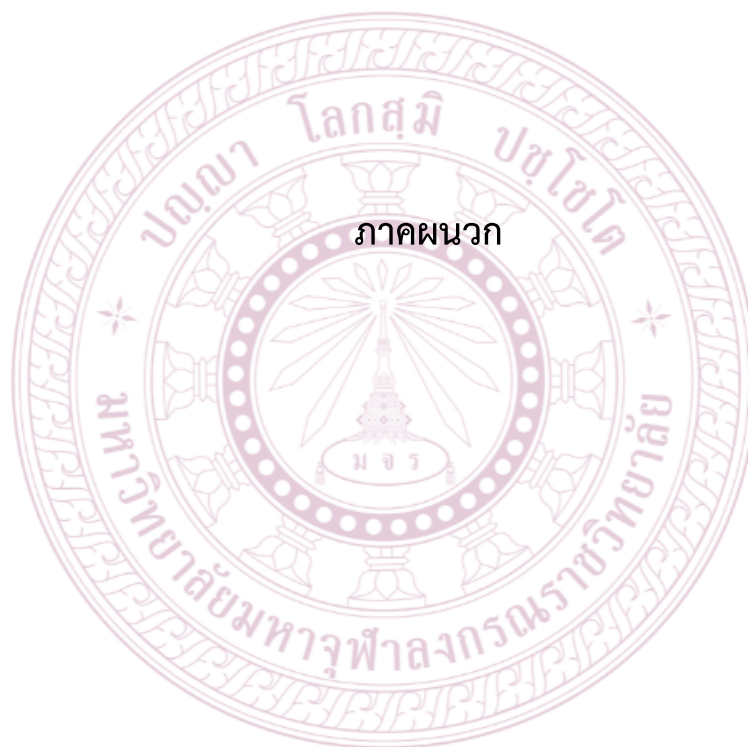
รูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทย. <http://www.travel.in.th/th/review/knowledge/>. [๒๔ ตุลาคม ๒๕๖๔].

2. ภาษาอังกฤษ:

2.1 Secondary Sources:

2.1.1 Books

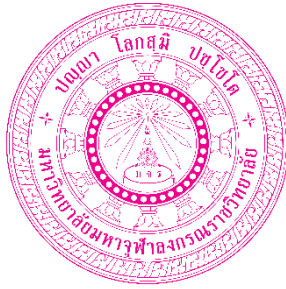
Burkart and Medlik. *Tourism : Past, Present and Future*. New York : Harper & Row. 1981.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ตารางตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว

**ตารางตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว
โครงการวิจัย เรื่อง
การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยาวัฒนธรรมวิถีพุทธ**

คำชี้แจง : ในการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว

แบบตรวจสอบทรัพยากรนี้ เพื่อสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทน
ประชาชนในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น กลุ่มศิลปิน เยาวชน
นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากร
ท่องเที่ยวในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

๑. เพื่อพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยาวัฒนธรรมวิถีพุทธ
๒. เพื่อพัฒนาระบบการท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยาวัฒนธรรมวิถีพุทธ
๓. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยาวัฒนธรรมวิถีพุทธ

๑. รายการทรัพยากรธรรมชาติ

รายการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว

๑. ทรัพยากรธรรมชาติ

๑.๑ ภูมิทัศน์ และภูมิอากาศ : ที่ราบ ถ้ำ หุบเขา ฤดูกาล เกาะ ฯลฯ

๑.๑.๑ ลักษณะและผู้จัดการ

.....

.....

๑.๑.๒ ที่ตั้ง

.....

.....

๑.๑.๓ การเข้าถึง

.....

.....

๑.๑.๔ ผู้ใช้ประโยชน์

.....

.....

๑.๑.๕ บริการนักท่องเที่ยว

.....

๑.๑.๖ ข้อมูลนักท่องเที่ยว

.....

๑.๑.๗ ชื่อผู้ที่ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์

.....

๑.๒ พืช : ป่า ไร่ เขา สวนผลไม้ สวน ฟาร์ม ต้นไม้ ป่าไม้ สมุนไพร สวนครัว ความหลากหลายทางชีวภาพ ฯลฯ

๑.๒.๑ ลักษณะและผู้จัดการ

.....

๑.๒.๒ ที่ตั้ง

.....

๑.๒.๓ การเข้าถึง

.....

๑.๒.๔ ผู้ใช้ประโยชน์

.....

๑.๒.๕ บริการนักท่องเที่ยว

.....

๑.๒.๖ ข้อมูลนักท่องเที่ยว

.....

๑.๒.๗ ชื่อผู้ที่ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์

.....

๑.๓ สัตว์ : นก สัตว์บก สัตว์น้ำ สัตว์ใกล้สูญพันธุ์ แมง สัตว์ป่า สัตว์เลี้ยง ปศุสัตว์

๑.๓.๑ ลักษณะและผู้จัดการ

.....

๑.๓.๒ ที่ตั้ง

.....

๑.๓.๓ การเข้าถึง

.....

๑.๓.๔ ผู้ใช้ประโยชน์

.....

๑.๓.๕ บริการนักท่องเที่ยว

.....

๑.๓.๖ ข้อมูลนักท่องเที่ยว

.....

๑.๓.๗ ชื่อผู้ที่ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์

.....

๑.๔ น้ำ : ลำธาร แม่น้ำ คลองน้ำ น้ำตก น้ำพุร้อน อ่างเก็บน้ำ เขื่อน

๑.๔.๑ ลักษณะและผู้จัดการ

.....

๑.๔.๒ ที่ตั้ง

.....

๑.๔.๓ การเข้าถึง

.....

๑.๔.๔ ผู้ใช้ประโยชน์

.....

๑.๔.๕ บริการนักท่องเที่ยว

.....

๑.๔.๖ ข้อมูลนักท่องเที่ยว

.....

๑.๔.๗ ชื่อผู้ที่ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์

๒. ทรัพยากรวัฒนธรรม

๒.๑ มรดกวัฒนธรรม : ปราสาท ป้อมโบราณวัตถุ โบราณสถาน หมู่บ้าน/เมืองวัฒนธรรม
พื้นบ้าน ศูนย์ข้อมูล ศูนย์วัฒนธรรม สถาปัตยกรรม ฯลฯ

๒.๑.๑ ลักษณะและผู้จัดการ

๒.๑.๒ ที่ตั้ง

๒.๑.๓ การเข้าถึง

๒.๑.๔ ผู้ใช้ประโยชน์

๒.๑.๕ บริการนักท่องเที่ยว

๒.๑.๖ ข้อมูลนักท่องเที่ยว

๒.๑.๗ ชื่อผู้ที่ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์

๒.๒ มรดกด้านศาสนา : โบสถ์ วิหาร สุเหร่า วัด สุสาน พระพุทธรูปปางต่าง ๆ จิตรกรรม
ฝาผนัง ประติมากรรม ฯลฯ

๒.๒.๑ ลักษณะและผู้จัดการ

๒.๒.๒ ที่ตั้ง

๒.๒.๓ การเข้าถึง

๒.๒.๔ ผู้ใช้ประโยชน์

๒.๒.๕ บริการนักท่องเที่ยว

๒.๒.๖ ข้อมูลนักท่องเที่ยว

๒.๒.๗ ชื่อผู้ที่ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์

**๒.๓ ศิลปะชาติพันธุ์ : ชนกลุ่มน้อย กลุ่มชาติพันธุ์ คนตรี อาหาร หัตถกรรม การแสดง
ขนบธรรมเนียมประเพณี ฯลฯ**

๒.๓.๑ ลักษณะและผู้จัดการ

๒.๓.๒ ที่ตั้ง

๒.๓.๓ การเข้าถึง

๒.๓.๔ ผู้ใช้ประโยชน์

๒.๓.๕ บริการนักท่องเที่ยว

๒.๓.๖ ข้อมูลนักท่องเที่ยว

๒.๓.๗ ชื่อผู้ที่ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์

.....

๓. ทรัพยากรมนุษย์

๓.๑ มหกรรม : เฟสตี้วลดนตรีต่าง ๆ การแสดงละคร งานเต้นรำ หนังใหญ่ ลิเก ฯลฯ

๓.๑.๑ ลักษณะและผู้จัดการ

.....

๓.๑.๒ ที่ตั้ง

.....

๓.๑.๓ การเข้าถึง

.....

๓.๑.๔ ผู้ใช้ประโยชน์

.....

๓.๑.๕ บริการนักท่องเที่ยว

.....

๓.๑.๖ ข้อมูลนักท่องเที่ยว

.....

๓.๑.๗ ชื่อผู้ที่ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์

.....

๓.๒ การแข่งขันกีฬา : กอล์ฟ เทนนิส ฟุตบอล มวย แข่งรถ ฯลฯ

๓.๒.๑ ลักษณะและผู้จัดการ

.....

๓.๒.๒ ที่ตั้ง

.....

๓.๒.๓ การเข้าถึง

.....

๓.๒.๔ ผู้ใช้ประโยชน์

๓.๒.๕ บริการนักท่องเที่ยว

๓.๒.๖ ข้อมูลนักท่องเที่ยว

๓.๒.๗ ชื่อผู้ที่ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์

๓.๓ งานแสดงสินค้าธุรกิจ การเกษตร รถยนต์ เรือ งานประชุม ฯลฯ

๓.๓.๑ ลักษณะและผู้จัดการ

๓.๓.๒ ที่ตั้ง

๓.๓.๓ การเข้าถึง

๓.๓.๔ ผู้ใช้ประโยชน์

๓.๓.๕ บริการนักท่องเที่ยว

๓.๓.๖ ข้อมูลนักท่องเที่ยว

๓.๓.๗ ชื่อผู้ที่ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์

๓.๔ งานแสดงอื่น ๆ วันชาติ งานฉลอง ขบวนแห่ งานมหกรรมต่าง ๆ ฯลฯ

๓.๔.๑ ลักษณะและผู้จัดการ

.....

๓.๔.๒ ที่ตั้ง

.....

๓.๔.๓ การเข้าถึง

.....

๓.๔.๔ ผู้ใช้ประโยชน์

.....

๓.๔.๕ บริการนักท่องเที่ยว

.....

๓.๔.๖ ข้อมูลนักท่องเที่ยว

.....

๓.๔.๗ ชื่อผู้ที่ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์

.....

๔. ทรัพยากรกิจกรรม

๔.๑ กิจกรรมนันทนาการ สนามเด็ก สนามกอล์ฟ สนามเทนนิส เส้นทางศึกษา ธรรมชาติ การพายเรือ ตกปลา งานแกะสลัก คลอง ฯลฯ

๔.๑.๑ ลักษณะและผู้จัดการ

.....

๔.๑.๒ ที่ตั้ง

.....

๔.๑.๓ การเข้าถึง

.....

๔.๑.๔ ผู้ใช้ประโยชน์

.....

๔.๑.๕ บริการนักท่องเที่ยว

๔.๑.๖ ข้อมูลนักท่องเที่ยว

๔.๑.๗ ชื่อผู้ที่ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์

๔.๒ กิจกรรมด้านบริการ ขยายปลีก อุปกรณ์แคมป์ปิ้ง เซรามิก แก้ว ละคร การนวด การ รักษา ภาพยนตร์ สินค้าโรงงาน ฯลฯ

๔.๒.๑ ลักษณะและผู้จัดการ

๔.๒.๒ ที่ตั้ง

๔.๒.๓ การเข้าถึง

๔.๒.๔ ผู้ใช้ประโยชน์

๔.๒.๕ บริการนักท่องเที่ยว

๔.๒.๖ ข้อมูลนักท่องเที่ยว

๔.๒.๗ ชื่อผู้ที่ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์

๕. ทรัพยากรบริการ

๕.๑ การขนส่ง การเข้าถึง ยานพาหนะ เรือ รถไฟ รถยนต์ เครื่องบิน ท่าเรือ สนามบิน ฯลฯ

๕.๑.๑ ลักษณะและผู้จัดการ

.....

๕.๑.๒ ที่ตั้ง

.....

๕.๑.๓ การเข้าถึง

.....

๕.๑.๔ ผู้ใช้ประโยชน์

.....

๕.๑.๕ บริการนักท่องเที่ยว

.....

๕.๑.๖ ข้อมูลนักท่องเที่ยว

.....

๕.๑.๗ ชื่อผู้ที่ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์

.....

๕.๒ ที่พัก โรงแรม รีสอร์ท โฮมสเตย์ โมเต็ล หอพัก แคมป์

๕.๒.๑ ลักษณะและผู้จัดการ

.....

๕.๒.๒ ที่ตั้ง

.....

๕.๒.๓ การเข้าถึง

.....

๕.๒.๔ ผู้ใช้ประโยชน์

.....

๕.๒.๕ บริการนักท่องเที่ยว

.....

๕.๒.๖ ข้อมูลนักท่องเที่ยว

๕.๒.๗ ชื่อผู้ที่ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์

๕.๓ การต้อนรับ ศูนย์ข้อมูล แผนที่ โบราณ ของที่ระลึก ป้ายบอกทาง ไกด์ท้องถิ่น บริษัททัวร์

๕.๓.๑ ลักษณะและผู้จัดการ

๕.๓.๒ ที่ตั้ง

๕.๓.๓ การเข้าถึง

๕.๓.๔ ผู้ใช้ประโยชน์

๕.๓.๕ บริการนักท่องเที่ยว

๕.๓.๖ ข้อมูลนักท่องเที่ยว

๕.๓.๗ ชื่อผู้ที่ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์

๕.๔ บริการอื่น ๆ ปิมน้ำมัน ธนาการ ตำรวจท่องเที่ยว บริการสุขภาพ ไปรษณีย์ โทรศัพท์ ไฟฟ้า ประปา

๕.๔.๑ ลักษณะและผู้จัดการ

๕.๔.๒ ที่ตั้ง

๕.๔.๓ การเข้าถึง

๕.๔.๔ ผู้ใช้ประโยชน์

๕.๔.๕ บริการนักท่องเที่ยว

๕.๔.๖ ข้อมูลนักท่องเที่ยว

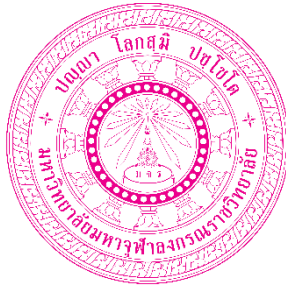
๕.๔.๗ ชื่อผู้ที่ติดต่อสถานที่ โทรศัพท์

วันที่ตรวจสอบ

...../...../.....

ภาคผนวก ข
แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

**แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
โครงการวิจัย เรื่อง
การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยา**

คำชี้แจง : ในการบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวนี้ เพื่อสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ ผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น กลุ่มศิลปิน เยาวชน นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

๑. เพื่อพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยา
๒. เพื่อพัฒนาระบบการท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยา
๓. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยา

สถานที่
ที่ตั้ง

๑. สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการ

ป้ายบอกทางเข้าถึง.....

สิ่งซึ่งป้อมาถึงจุดท่องเที่ยว.....

ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว.....

ห้องสุขา.....

ร้านอาหารและเครื่องดื่ม.....

ร้านขายของที่ระลึก.....

๒. การให้ข้อมูลและการสื่อความหมายเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

.....

.....

๓. การกำหนดเส้นทางเดินท่องเที่ยวในบริเวณนั้นและมีลูกศรชี้ทาง

.....

.....

๔. มีมัลลเทศก์ท้องถิ่นอธิบาย

.....

.....

๕. การมีป้ายข้อมูลเกี่ยวกับโบราณสถานนั้น

.....

.....

๖. การมีผังแสดงภาพรวมของจุดท่องเที่ยว

.....

.....

๗. สภาพลานจอดรถ

.....

.....

๘. ที่พักนักท่องเที่ยว

.....

.....

๙. การเล่าเรื่องราวและให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

.....

.....

๑๐. สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมแก่นักท่องเที่ยว

.....

.....

๑๑. การปรับปรุงบริการข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

.....

.....

๑๒. การดูแลความสะอาดแหล่งท่องเที่ยว

.....

.....

๑๓. นักท่องเที่ยวสามารถเดินดูสิ่งต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ต้องการ

.....

๑๔. แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่เป็นที่รู้จักกันดี

.....

๑๕. ปริมาณนักท่องเที่ยว

.....

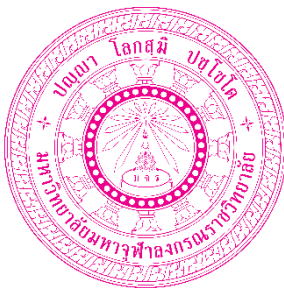

วันที่ประเมิน

...../...../.....

ภาคผนวก ค
แบบประเมิน
ศักยภาพในการเป็นแหล่งการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

แบบประเมิน

ศักยภาพในการเป็นแหล่งการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

คำชี้แจง : แบบประเมินนี้ เพื่อสอบถาม นักท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน กลุ่มตัวแทนประชาชนในชุมชน ปรชาญชาวบ้าน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ/ท้องถิ่น กลุ่มศิลปิน เยาวชน นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้านพระพุทธศาสนา เพื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ มี วัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

๑. เพื่อพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
๒. เพื่อพัฒนากระบวนการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ
๓. เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ส่วนที่ ๑ ลักษณะส่วนบุคคล สังคม และเศรษฐกิจของผู้ให้ข้อมูล

๑. เพศ

☐ (๑) ชาย ☐ (๒) หญิง

๒. อายุ ปี

๓. การศึกษา

☐ (๑) ประถมศึกษา	☐ (๒) มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ (๓) มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช	☐ (๔) อนุปริญญา / ปวส
☐ (๕) ปริญญาตรี	☐ (๖) ปริญญาโท
☐ (๗) อื่น ๆ โปรดระบุ	

๔. อาชีพหลัก

☐ (๑) เกษตรกรรม	☐ (๒) ข้าราชการการเมืองในท้องถิ่น
☐ (๓) รับจ้าง	☐ (๔) ข้าราชการ
☐ (๕) ค้าขาย	☐ (๖) ธุรกิจส่วนตัว

ส่วนที่ ๒ แบบประเมินทรัพยากรการเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ ของชุมชนวัดโบสถ์ ชุมชนเทศบาลเมืองอุทัยธานี ชุมชนวัดหนองขุนชาติ ชุมชนเทศบาลหนองฉาง

ก. ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว

๑. ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม

๑.๑ ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้

☐ ๑. มีเอกลักษณ์ระดับท้องถิ่น สามารถพบเห็นได้ทั่วไป

- ☐ ๒. มีเอกลักษณ์ระดับจังหวัด
- ☐ ๓. มีเอกลักษณ์ระดับภาค
- ☐ ๔. มีเอกลักษณ์ระดับชาติ
- ☐ ๕. มีเอกลักษณ์ระดับโลก สามารถพบเห็นได้เพียงแห่งเดียว

๑.๒ ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี

- ☐ ๑. กิจกรรมที่จัดขึ้นเริ่มจัดได้เพียง ๑ - ๒ ครั้ง
- ☐ ๒. มีการจัดกิจกรรม ๒ - ๓ ปี ต่อครั้ง แต่เริ่มจัดกิจกรรมมาไม่เกิน ๑๐ ปี
- ☐ ๓. มีการจัดกิจกรรม ๑ ครั้ง ต่อปี แต่เริ่มจัดกิจกรรมมาไม่เกิน ๑๐ ปี
- ☐ ๔. มีการจัดกิจกรรม ๑ ครั้ง ต่อปี และจัดต่อเนื่องกันทุกปี โดยจัดมาไม่ต่ำกว่า ๑๐ ปี
- ☐ ๕. มีการจัดกิจกรรมมากกว่า ๑ ครั้งต่อปี และจัดต่อเนื่องกันทุกปี โดยจัดมาไม่ต่ำกว่า ๑๐ ปี

๑.๓ ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม

- ☐ ๑. มีความงดงาม ประทับใจ น้อยที่สุด
- ☐ ๒. มีความงดงาม ประทับใจ น้อย
- ☐ ๓. มีความงดงาม ประทับใจ ปานกลาง
- ☐ ๔. มีความงดงาม ประทับใจ มาก
- ☐ ๕. มีความงดงาม ประทับใจ มากที่สุด

๑.๔ ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง

- ☐ ๑. เป็นภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่
- ☐ ๒. เป็นภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นมาไม่ถึง ๒๐ ปี
- ☐ ๓. เป็นภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นระหว่าง ๒๐ - ๓๐ ปี
- ☐ ๔. เป็นภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี
- ☐ ๕. เป็นภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นนานกว่า ๔๐ ปี

๑.๕ ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้

- ☐ ๑. เกิดขึ้นน้อยกว่า ๒๐ ปี
- ☐ ๒. เกิดขึ้นระหว่าง ๒๐ - ๓๐ ปี
- ☐ ๓. เกิดขึ้นระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี
- ☐ ๔. เกิดขึ้นระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี
- ☐ ๕. เกิดขึ้นนานกว่า ๕๐ ปี

๑.๖ ความผูกพันต่อท้องถิ่น

- ☐ ๑. มีความสัมพันธ์กับชุมชนน้อยมาก โดยชุมชนไม่ค่อยให้ความสนใจในสิ่งดังกล่าว
- ☐ ๒. มีความสัมพันธ์กับชุมชนน้อย มีเพียงบางส่วนให้ความสนใจ
- ☐ ๓. มีความสัมพันธ์กับชุมชนปานกลาง โดยชุมชนมีการจัดงานหรือพิธีการต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี

- ☐ ๔. มีความสัมพันธ์กับชุมชนสูง โดยมีการจัดงานหรือพิธีการต่าง ๆ เป็นประจำทุกปี และมีชุมชนใกล้เคียงเข้าร่วมงานด้วย
- ☐ ๕. มีความสัมพันธ์กับทางชุมชนสูงมาก โดยชุมชนมีการจัดงานหรือพิธีการเป็นประจำทุกปีและมีชื่อเสียงในระดับชาติ

๑.๗ ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์

- ☐ ๑. มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมขนาดเล็ก ๑ กลุ่มโดยชุมชน แต่การดำเนินงานยังไม่ชัดเจน
- ☐ ๒. มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม ๑ กลุ่มโดยชุมชน และมีการดำเนินงานที่ชัดเจน
- ☐ ๓. มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม ๒ - ๓ กลุ่มโดยชุมชน และมีการดำเนินงานที่ชัดเจน
- ☐ ๔. มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม ๒ - ๓ กลุ่มโดยชุมชน และมีการดำเนินงานที่ชัดเจนและมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกันระหว่างกลุ่ม
- ☐ ๕. มีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม ๒ - ๓ กลุ่มโดยชุมชน และมีการดำเนินงานที่ชัดเจนและมีการเชื่อมโยงเครือข่ายกันระหว่างกลุ่ม และมีหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ บุคลากร และนโยบาย

๒. ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรม

๒.๑ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

- ☐ ๑. มีทางเข้าถึงได้แต่ไม่สะดวก
- ☐ ๒. มีทางเข้าถึงได้สะดวก รถเดินได้ ๒ ทาง แต่สามารถใช้ความเร็วได้ต่ำกว่า ๓๐ กิโลเมตร/ชั่วโมง
- ☐ ๓. มีทางเข้าถึงได้สะดวก รถเดินได้ ๒ ทาง และสามารถใช้ความเร็วได้เกิน ๓๐ กิโลเมตร/ชั่วโมง
- ☐ ๔. มีทางเข้าถึงได้สะดวกด้วยรถยนต์นั่ง
- ☐ ๕. มีทางเข้าถึงได้สะดวกด้วยรถยนต์ขนาดใหญ่ ได้แก่ รถโดยสารหรือรถแท็กซี่

๒.๒ ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว

- ☐ ๑. มีเหตุอันตรายบ่อยตลอดปี
- ☐ ๒. มีเหตุอันตรายทุกปี แต่เกิดขึ้นในบางฤดูกาลหรือเพียงบางช่วงของปี
- ☐ ๓. มีเหตุอันตราย ๑ - ๒ ครั้ง ต่อปี
- ☐ ๔. มีเหตุอันตราย ๑ - ๒ ครั้ง ในรอบ ๓ ปี
- ☐ ๕. มีเหตุอันตราย ๑ - ๒ ครั้ง ในรอบ ๕ ปี
- ☐ ๖. มีเหตุอันตราย ๑ - ๒ ครั้ง ในรอบ ๑๐ ปี หรือนานกว่า

๒.๓ ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

- ☐ ๑. ไม่มีกิจกรรมอื่นนอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรม

- ☐ ๒. นอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรม ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่นภายในแหล่งวัฒนธรรม ๑ - ๒ ประเภท
- ☐ ๓. นอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรม ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่นภายในแหล่งวัฒนธรรม ๑ - ๒ ประเภท และบริเวณใกล้เคียงมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น
- ☐ ๔. นอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรม ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่นภายในแหล่งวัฒนธรรมมากกว่า ๒ ประเภท
- ☐ ๕. นอกเหนือจากการเที่ยวชมแหล่งวัฒนธรรม ยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดอื่นภายในแหล่งวัฒนธรรมมากกว่า ๒ ประเภท และบริเวณใกล้เคียงมีแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น

ข. ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

๑. ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ได้แก่ น้ำ ไฟ ถนน ที่พัก ฯลฯ เพื่อการท่องเที่ยวในปัจจุบัน และข้อจำกัดในการพัฒนาต่อไปในอนาคต

- ☐ ๑. ยังไม่มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และมีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาต่อไปในอนาคต
- ☐ ๒. มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้เป็นบางช่วงเวลา และมีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาต่อไปในอนาคต
- ☐ ๓. มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้ปานกลาง แต่มีข้อจำกัดบางประการในการพัฒนาต่อไปในอนาคต
- ☐ ๔. แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้ดี แต่มีข้อจำกัดบางประการในการพัฒนาต่อไปในอนาคต
- ☐ ๕. แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันได้อย่างสะดวกสบาย และยังสามารถพัฒนาต่อไปได้อีก

๒. ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

- ☐ ๑. มีการจัดตั้งกลุ่มโดยชุมชน เพื่อกำหนดนโยบาย วางแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว แต่ยังไม่สัมฤทธิ์ผลที่ชัดเจน
- ☐ ๒. มีกลุ่มองค์กรท้องถิ่นให้การสนับสนุนและจัดการด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรสำหรับพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- ☐ ๓. มีหน่วยงาน กลุ่มองค์กรท้องถิ่น และภาคเอกชนให้การสนับสนุนและให้คำปรึกษาด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรสำหรับพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

- ☐ ๔. มีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนและจัดการด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
- ☐ ๕. มีหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่น ร่วมกันให้การสนับสนุนและจัดการด้านนโยบาย งบประมาณ และบุคลากรในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ค. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการ

๑. การจัดการด้านการอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชน

๑.๑ การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูสถานที่ท่องเที่ยวภายในชุมชน

- ☐ ๑. มีการดูแลรักษาน้อยมาก
- ☐ ๒. มีการดูแลรักษาน้อย
- ☐ ๓. มีการดูแลรักษาปานกลาง
- ☐ ๔. มีการดูแลรักษาดี
- ☐ ๕. มีการดูแลรักษาดีมาก

๑.๒ การจัดการด้านการใช้ประโยชน์ภายในชุมชน โดยพิจารณาจากดัชนี ๓

ด้านคือ

ก. การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว เช่น มีการแบ่งเขตพื้นที่ภายในชุมชน มีการตกแต่งและจัดภูมิทัศน์ภายในชุมชนเป็นต้น

ข. การกำหนดช่วงเวลาในการเข้าชมกิจกรรมของชุมชนตามช่วงเวลาของวัน และ/หรือ ฤดูกาล

ค. การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้พอเหมาะกับศักยภาพของชุมชนและการบริการ

- ☐ ๑. ไม่มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค
- ☐ ๒. มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค น้อยมากและไม่เป็นระบบ
- ☐ ๓. มีการจัดการในข้อ ก ข และ ค โดยมีระเบียบการปฏิบัติเป็นหลักฐานอยู่บ้าง แต่การปฏิบัติมีข้อบกพร่อง
- ☐ ๔. มีการจัดการเป็นระบบหรือได้มาตรฐาน ๑ ข้อ
- ☐ ๕. มีการจัดการเป็นระบบหรือได้มาตรฐาน ๒ ข้อ
- ☐ ๖. มีการจัดการเป็นระบบหรือได้มาตรฐานครบ ๓ ข้อ

๑.๓ การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงอัน

เนื่องมาจากการท่องเที่ยว

- ☐ ๑. ไม่มีแผนการดำเนินงาน
- ☐ ๒. มีแผนการดำเนินงาน แต่ไม่มีการติดตามวิเคราะห์ผล
- ☐ ๓. มีแผนการดำเนินงาน และมีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงตามแผนการดำเนินงาน แต่ไม่มีการดำเนินการอื่น ๆ
- ☐ ๔. มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของตามแผนการดำเนินงาน และมีการวิเคราะห์ประเมินผล

- ☐ ๕. มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของตาม
แผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผล และมีการปรับปรุง
และแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยว
- ☐ ๖. มีแผนการดำเนินงาน มีการเก็บข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของตาม
แผนการดำเนินงาน มีการวิเคราะห์ประเมินผล และมีการปรับปรุง
และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องทุกปี

๒. การจัดการด้านการท่องเที่ยว

คำชี้แจง : แบบประเมินศักยภาพการจัดการด้านการบริหารและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว โดย
ใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องระดับความคิดเห็นของท่าน หากมีข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม / อื่นๆ จะมี
ประโยชน์ยิ่งในการเป็นแนวทางในการปรับปรุงต่อไป ดังนี้

ให้ ๐ หมายถึง ไม่มี ให้ ๐.๕ หมายถึง มี แต่ไม่มีประสิทธิภาพ ให้ ๑ หมายถึง ดี

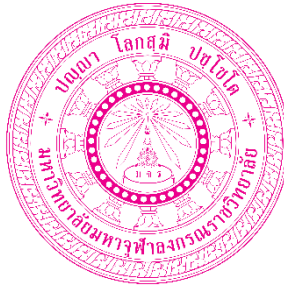
ดัชนี	คุณสมบัติที่ปรากฏ		
	๐	๐.๕	๑
๒.๑ การจัดการด้านการบริหารและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว			
➤ มีจำนวนบุคลากรด้านการบริการเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว			
➤ มีระบบเตือนภัย และระบบรักษาความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว			
➤ มีการจัดการด้านสิ่งก่อสร้างและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และต้องมีความเหมาะสมกลมกลืนกับสภาพพื้นที่			
➤ มีการจัดการด้านอาหารและโภชนาการ ที่พอเพียงและถูกสุขลักษณะ			
➤ มีการจัดการด้านที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เช่น มีการออกแบบและใช้วัสดุก่อสร้างที่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ประหยัดพลังงาน และมีระบบกำจัดของเสียที่ได้มาตรฐาน			
๒.๒ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว			
➤ กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่มีผลกระทบต่อพื้นที่สงวนและพื้นที่อนุรักษ์ของแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์			
➤ กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น ไม่รบกวนความสงบสุขของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ และไม่ขัดต่อกฎหมาย ศีลธรรมอันดี หรือวัฒนธรรมของชาติ			
➤ มีการศึกษาและวิจัยสภาพแวดล้อมของพื้นที่ และนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนทาง ที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งวัฒนธรรม			

➤ มีการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมในท้องถิ่น และนำข้อมูลมาวางแผนทางการดำเนินการท่องเที่ยวที่ไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประเพณีของคนในท้องถิ่น			
➤ กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ส่งผลให้แหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เกิดความเสื่อมโทรม เช่น ไม่ทำให้เกิดปริมาณขยะและของเสียที่ขัดต่อทัศนียภาพ			
๒.๓ การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก			
➤ มีศูนย์บริการหรือมีการกำหนดพื้นที่เพื่อเป็นศูนย์บริการ อย่างชัดเจนและมีเจ้าหน้าที่ประจำ			
➤ มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ให้บริการด้านความรู้แก่นักท่องเที่ยว และชุมชนโดยรอบ			
➤ มีการจัดเส้นทางศึกษาแหล่งวัฒนธรรม และป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว			
➤ มีการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ และชุมชน เกี่ยวกับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวและการอนุรักษ์เป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสม			
➤ มีสื่อหลากหลายประเภทในการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และภาษาที่ใช้สื่อมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ			
๒.๔ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว			
➤ ชุมชนท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยวและการให้บริการต่าง ๆ			
➤ ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตน			
➤ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนหรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว			
➤ ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผน หรือบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว			
➤ มีการก่อตั้งองค์กรหรือโครงการอนุรักษ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทหลักต่อการจัดการการท่องเที่ยว			

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูลไว้ ณ โอกาสนี้

ภาคผนวก ง
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น ๔ ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวงาน

ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยว

ตอนที่ ๕ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมของการท่องเที่ยว

ตอนที่ ๖ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

๑. การตอบแบบสอบถามนี้ คำตอบของท่านมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ ทุกตอน เพื่อให้การวิจัยนี้มีความเที่ยงตรงและเกิดประโยชน์แท้จริง โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง

๒. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามนี้จะเก็บเป็นความลับ การนำเสนอผลการวิจัยจะเสนอในภาพรวมเท่านั้น หากผู้ตอบแบบสอบถามมีปัญหาหรือข้อสงสัยประการใดเกี่ยวกับแบบสอบถามชุดนี้ โปรดติดต่อข้าพเจ้า ดร.ประคอง มาโต ผู้อำนวยการสำนักงานวิชาการ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๗-๘๔๒๖๙๒๔ และ E-mail prakong_๙๙@hotmail.com

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูลไว้ ณ โอกาสนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงใน ☐ ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

๑. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

๒. อายุ

☐ ต่ำกว่า ๒๐ ปี

☐ ๒๐ - ๓๕ ปี

☐ ๓๖ - ๕๐ ปี

☐ ๕๐ ปีขึ้นไป

๓. สถานภาพ

☐ โสด

☐ สมรส

☐ หม้าย / หย่า / ร้าง

๔. การศึกษา

- ☐ ต่ำกว่าประถมศึกษา ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย ☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี

๕. อาชีพ

- ☐ รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ ☐ พนักงานบริษัท ☐ ธุรกิจส่วนตัว
☐ นักเรียน / นักศึกษา ☐ รับจ้างทั่วไป ☐ เกษตรกร
☐ อื่น (โปรดระบุ)

๖. รายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือน

- ☐ น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ บาท ☐ ๑๐,๐๐๐ – ๒๐,๐๐๐ บาท
☐ ๒๐,๐๐๑ – ๓๐,๐๐๐ บาท ☐ มากกว่า ๓๐,๐๐๐ บาท

๗. ภูมิลำเนา

- ☐ ภายในจังหวัดอุทัยธานี ☐ ภายนอกจังหวัดอุทัยธานี คือ จังหวัด.....

ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยว

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

๑. ท่านเดินทางมาจากภาคใด

- ☐ ภาคกลาง ☐ ภาคเหนือ ☐ ภาคตะวันออก ☐ ภาคอีสาน ☐ ภาคใต้
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

๒. ท่านได้รับข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวจากแหล่งใดมากที่สุด

- ☐ เพื่อน / ญาติ ☐ หนังสือพิมพ์ / นิตยสาร / คู่มือท่องเที่ยว
☐ โทรทัศน์/วิทยุ/อินเทอร์เน็ต ☐ บริษัททัวร์
☐ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ☐ อื่น (โปรดระบุ)

๓. พาหนะที่ท่านใช้ในการเดินทางมาร่วมงาน

- ☐ รถยนต์ส่วนตัว ☐ รถเช่า
☐ รถประจำทาง ☐ อื่น (โปรดระบุ)

๔. ท่านวางแผนค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้เท่าไร (ค่าเฉลี่ยต่อคนและไม่รวมค่าเดินทาง)

- ☐ น้อยกว่า ๑,๐๐๐ บาท ☐ ๑,๐๐๐ – ๓,๐๐๐ บาท
☐ ๓,๐๐๑ – ๕,๐๐๐ บาท ☐ มากกว่า ๕,๐๐๐ บาท

๕. จุดประสงค์หลักของการเดินทางมาท่องเที่ยวในครั้งนี้

- ☐ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ☐ เพื่อศึกษาวัฒนธรรมประเพณี
☐ เพื่อประชุม / สัมมนา / ทำงาน ☐ เพื่อกลับบ้าน / เยี่ยมญาติ
☐ อื่น (โปรดระบุ)

๖. เหตุผลหลักที่มาท่องเที่ยวงานประเพณี

- ☐ ใกล้ที่พัก ☐ ความน่าสนใจของกิจกรรมภายในงาน
☐ เส้นทางมายังสถานที่จัดงานสะดวก ☐ เพื่อน / คนรู้จักชักชวน
☐ การประชาสัมพันธ์และข่าวสาร ☐ เป็นคนในพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว
☐ สถานที่ท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ☐ อื่น (โปรดระบุ)

๗. ท่านเดินทางร่วมงานประเพณีกับใคร

- ☐ เดินทางมาคนเดียว ☐ ครอบครัว ☐ กลุ่มเพื่อน
☐ บริษัททัวร์ ☐ อื่น (โปรดระบุ)

๘. ท่านเดินทางไปยังสถานที่ใกล้เคียงใดบ้างนอกเหนือจากสถานที่กำลังท่องเที่ยวอยู่

- ☐ สถานที่ท่องเที่ยวอื่นในจังหวัดอุทัยธานี (โปรดระบุ)
☐ จังหวัดอื่น ๆ (โปรดระบุ).....

๙. กิจกรรมนันทนาการที่ท่านทำในการเดินทางมาท่องเที่ยวที่ จ.อุทัยธานี ครั้งนี้ (ตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- ☐ ศึกษาความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น ☐ ชมโบราณสถาน / โบราณวัตถุ
☐ ชมทรัพยากรธรรมชาติ ☐ เยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง
☐ รับประทานอาหาร ☐ ถ่ายภาพ
☐ ซื้อของฝาก / ของที่ระลึก ☐ อื่น (โปรดระบุ)

๑๐. ท่านมาท่องเที่ยวแบบพักค้างคืนหรือไม่ หากท่านพักค้างคืนท่านพักที่ไหน

- ☐ ไม่พักค้างคืน ☐ พักค้างคืน จำนวน.....วัน.....คืน (โปรดระบุ)
☐ โรงแรม / รีสอร์ท ☐ กางเต็นท์ ☐ บ้านตัวเองหรือคนรู้จัก ☐ โฮมสเตย์
☐ อื่น (โปรดระบุ)

๑๑. ในอนาคตท่านต้องการจะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวอุทัยธานีอีกหรือไม่

- ☐ ต้องการ ☐ ไม่ต้องการ เพราะ.....

๑๒. ท่านจะแนะนำแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีให้กับผู้อื่นหรือไม่

- ☐ แนะนำ ☐ ไม่แนะนำ เพราะ.....

ส่วนที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

มากที่สุด	ให้ใส่เครื่องหมาย ✓	ที่ช่องคะแนน	๕
มาก	ให้ใส่เครื่องหมาย ✓	ที่ช่องคะแนน	๔
ปานกลาง	ให้ใส่เครื่องหมาย ✓	ที่ช่องคะแนน	๓
น้อย	ให้ใส่เครื่องหมาย ✓	ที่ช่องคะแนน	๒
น้อยที่สุด	ให้ใส่เครื่องหมาย ✓	ที่ช่องคะแนน	๑

รายละเอียดประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
	๕	๔	๓	๒	๑
ด้านการให้บริการ					
๑. ความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยว/ชุมชน					
๒. ที่พักเพียงพอและเหมาะสม					
๓. ร้านอาหารและเครื่องดื่มสะอาด และเพียงพอ					
๔. ร้านจำหน่ายของฝากและของที่ระลึกมีเพียงพอ					

รายละเอียดประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
	๕	๔	๓	๒	๑
๕. ห้องนำห้องสุขาในสถานที่จัดกิจกรรมสะอาด/เพียงพอ/สะดวกต่อการใช้งาน					
ด้านสถานที่ในการจัดงาน					
๖. การเดินทางมายังสถานที่แหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวก					
๗. การเดินทางมีป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน					
๘. มีการจัดสถานที่เพื่อใช้พักผ่อนบริเวณสถานที่แหล่งท่องเที่ยว					
๙. ความสะอาดของสถานที่แหล่งท่องเที่ยว					
๑๐. ที่จอดรถมีความเพียงพอและเหมาะสม					
๑๑. ความปลอดภัยภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว					
๑๒. มีสถานที่ให้บริการด้านอื่นๆ เพียงพอ (ร้านซักรีด ธนาคาร ตู้ ATM เป็นต้น)					
๑๓. สาธารณูปโภคต่างๆ มีความเหมาะสม (ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น)					
ด้านการส่งเสริมการตลาด					
๑๔. มีกิจกรรมเสริมอื่นๆที่น่าสนใจภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว					
๑๕. ของที่ระลึกแสดงถึงเอกลักษณ์และภูมิปัญญาของท้องถิ่น					
๑๖. มีเจ้าหน้าที่นำเที่ยวภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว					
๑๗. การโฆษณาประชาสัมพันธ์หลายช่องทาง					
ด้านบุคลากร					
๑๘. คนในพื้นที่ให้บริการด้วยความสุภาพและเป็นมิตร					
๑๙. คนในพื้นที่ให้บริการด้วยความรวดเร็ว					
๒๐. คนในพื้นที่ดูแลเอาใจใส่ กระตือรือร้น และเต็มใจให้บริการ					
๒๑. คนในพื้นที่ให้คำแนะนำ และตอบข้อซักถามได้อย่างชัดเจน					
๒๒. คนในพื้นที่มีความรู้เกี่ยวกับสถานที่แหล่งท่องเที่ยว					
๒๓. มีเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยอย่างทั่วถึง					
ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ					
๒๔. สถานที่ท่องเที่ยวมีสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ที่ดี					
๒๕. สภาพอากาศเหมาะสมกับการจัดกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว					
๒๖. อากาศสดชื่น และไม่มีมลพิษ					

ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว ท่านคิดว่าควรมีทิศทางในการพัฒนาการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธของเมืองพระนครศรีอยุธยาอย่างไร

รายละเอียดประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
	๕	๔	๓	๒	๑
ทิศทางการพัฒนา คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม					
๑. ควรพัฒนาเอกลักษณ์ทางด้านวิถีชีวิต					
๒. ควรพัฒนาการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง					
๓. ควรพัฒนาและอนุรักษ์ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรมที่สร้างความประทับใจต่อผู้ที่พบเห็น					
๔. ควรพัฒนาการถ่ายทอดภูมิปัญญา และองค์ความรู้ที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างต่อเนื่อง					
๕. ควรสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี					
ทิศทางการพัฒนาการบริหารจัดการ ด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว					
๑. ควรพัฒนาการจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว					
๒. ควรกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว ให้มีการแบ่งเขตพื้นที่สงวน พื้นที่นันทนาการและพื้นที่พักอาศัย					
๓. ควรกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสมตามช่วงเวลาของวันและหรือฤดูกาล					
๔. ควรจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ให้พอเหมาะกับศักยภาพของพื้นที่และการบริการ					
๕. ควรมีการจัดการด้านการติดตามและการ ประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว					
ทิศทางการพัฒนาการจัดการ ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว					
๑ ควรมีการจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน					
๒ ควรมีการให้ความรู้และการสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยว เพื่อปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน					
๓ ควรประสานให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมร่วมมือกันในการจัดการทรัพยากร การท่องเที่ยว					

ตอนที่ ๕ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมของการท่องเที่ยว ท่านมีความเห็นว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธในจังหวัดนี้ อย่างไร

รายละเอียดประเด็นพิจารณา	ระดับความคิดเห็น				
	๕	๔	๓	๒	๑
๑. ด้านคมนาคมและสาธารณูปโภค					
๑.๑ ควรจะมีการปรับปรุงถนนและพัฒนา เส้นทางเดินทางไปยัง แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดให้เชื่อมโยงถึงกัน					
๑.๒ ควรจัดการด้านการบริการและจัดหาสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจที่ได้รับบริการที่คุ้มค่ากับการมาท่องเที่ยว					
๑.๓ ควรเร่งพัฒนาปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ไฟฟ้า ประปาในแหล่งท่องเที่ยว					
๒. ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว					
๒.๑ ควรมีการจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน					
๒.๒ ควรมีการให้ความรู้และการสื่อความหมายนักท่องเที่ยวเพื่อปลูกจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน					
๒.๓ ควรประสานให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมร่วมมือกันในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม					
๓. ด้านการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก					
๓.๑ ควรมีการผลิตสินค้าและของที่ระลึก แก่นักท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม					
๓.๒ ควรมีการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ณ ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยวของจังหวัดและเอกชน					
๔. ด้านบทบาทของภาครัฐภาคเอกชนและ ภาคประชาชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรมีลักษณะต่อไปนี้ในระดับใด					
๔.๑ บทบาทของภาครัฐ					
- ภาครัฐควรมีบทบาทในการลงทุนด้านพัฒนาสาธารณูปโภค					
- ภาครัฐควรมีบทบาทในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว					
- ภาครัฐควรมีบทบาทในการพัฒนาการตลาดด้านการท่องเที่ยว					
๔.๒ บทบาทของภาคเอกชน					
- ภาคเอกชนควรมีบทบาทการลงทุนด้านสาธารณูปโภค					

รายละเอียดประเด็นพิจารณา		ระดับความคิดเห็น				
		๕	๔	๓	๒	๑
	- ภาคเอกชนควรมีบทบาทร่วมทำตลาดและสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์ บริการท่องเที่ยว					
๔.๓ บทบาทของภาคประชาชน						
	- ภาคประชาชนควรมีบทบาทในการดูแลทรัพยากรและแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น					
	- ภาคประชาชนควรมีบทบาทในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการการท่องเที่ยว					
	- ภาคประชาชนควรมีบทบาทในการเป็นผู้ร่วมตัดสินใจวางแผน การปฏิบัติการ และการประเมินผลการพัฒนา					
	- ภาคประชาชนควรมีบทบาทการเป็นเจ้าของธุรกิจท่องเที่ยวได้รับการกระจายรายได้					
	๔.๓ บทบาทของภาคประชาชน - ภาคประชาชนควรมีบทบาทในการดูแลทรัพยากรและแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น					

ส่วนที่ ๖ ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

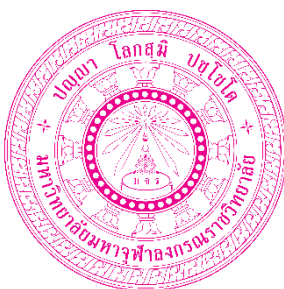
.....

.....

.....

ภาคผนวก จ
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น ๔ ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ ๒ มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ตอนที่ ๓ การพัฒนาการท่องเที่ยว

ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นสิ่งที่ควรพัฒนาส่งเสริม และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

๑. การตอบแบบสอบถามนี้ คำตอบของท่านมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย กรุณาตอบแบบสอบถามทุกข้อ ทุกตอน เพื่อให้การวิจัยนี้มีความเที่ยงตรงและเกิดประโยชน์แท้จริง โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง

๒. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามนี้จะเก็บเป็นความลับ การนำเสนอผลการวิจัยจะเสนอในภาพรวมเท่านั้น หากผู้ตอบแบบสอบถามมีปัญหาหรือข้อสงสัยประการใดเกี่ยวกับแบบสอบถามชุดนี้ โปรดติดต่อข้าพเจ้า ดร.ประคอง มาโต ผู้อำนวยการสำนักงานวิชาการ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หมายเลขโทรศัพท์ ๐๘๗-๘๔๒๖๔๒๔ และ E-mail prakong_๙๙@hotmail.com

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ข้อมูลไว้ ณ โอกาสนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑. เพศ

๒. อายุ..... ปี

๓. ระดับการศึกษา

๔. ตำแหน่งของผู้ที่ให้สัมภาษณ์

๕. ระยะเวลาการทำงานในตำแหน่งนี้ ปี

ส่วนที่ ๒ มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

๒.๑ ศักยภาพในการดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยว

๑) คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม

ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ มีอะไรบ้าง มีความเป็นมาอย่างไร?.....

ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี มีอะไรบ้าง มีความเป็นมาอย่างไร?.....

ความงามทางศิลปวัฒนธรรม มีอะไรบ้าง มีความเป็นมาอย่างไร?.....

ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง มีอะไรบ้าง มีความเป็นมาอย่างไร?.....

ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้ มีอะไรบ้าง มีความเป็นมาอย่างไร?.....

ความผูกพันต่อท้องถิ่น เป็นอย่างไร?.....

ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์เป็นอย่างไร?.....

๒) ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรม

การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นอย่างไร?

ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว เป็นอย่างไร?

ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว มีอะไรบ้าง?

๒.๒ ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว

ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เป็นอย่างไร?

ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก เป็นอย่างไร?.....

๒.๓ การบริหารจัดการ

๑) การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว

การจัดการด้านการรักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว เป็นอย่างไร?

การจัดการด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ เป็นอย่างไร?

การจัดการด้านการติดตามและการประเมินการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว เป็นอย่างไร?

๒) การจัดการด้านการท่องเที่ยว

การจัดการด้านการบริการและสาธารณูปโภคแก่นักท่องเที่ยว เป็นอย่างไร?.....

การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นอย่างไร?.....

การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก เป็นอย่างไร?.....

ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เป็นอย่างไร?.....

ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว เป็นอย่างไร?.....

ตอนที่ ๓ การพัฒนาการท่องเที่ยว

ท่านในฐานะเจ้าของบ้าน (hosts) ท่านมีความต้องการพัฒนาอย่างไร ภายในชุมชนไปเป็น
ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว ดังประเด็นต่อไปนี้

- ๑ ทรัพยากรด้านวัฒนธรรมทางแนวคิด (ความเชื่อและค่านิยม)
- ๒ ทรัพยากรด้านวัฒนธรรมบรรทัดฐาน (อาชีพและวิถีชีวิตประจำวัน).....
- ๓ ทรัพยากรด้านวัฒนธรรมบรรทัดฐาน (อาหารและพืชสมุนไพร)
- ๔ ทรัพยากรด้านวัฒนธรรมบรรทัดฐาน (ศิลปะและหัตถกรรม)
- ๕ สิ่งอำนวยความสะดวก.....
- ๖ การบริการ.....
- ๗ กิจกรรม.....

ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นสิ่งที่คุณควรพัฒนาส่งเสริม และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

๔.๑ พื้นที่การท่องเที่ยวปัจจุบันเป็นอย่างไร การพัฒนาพื้นที่การท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถี
พุทธนั้นควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๔.๒ กิจกรรมการท่องเที่ยวปัจจุบันมีอะไรบ้าง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยววัฒนธรรม
วิถีพุทธนั้นควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๔.๓ การส่งเสริมการท่องเที่ยวปัจจุบันเป็นอย่างไร การพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยว
วัฒนธรรมวิถีพุทธนั้นควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

๔.๔ ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ถ้ามี

.....

.....

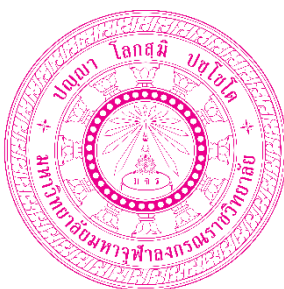
.....

.....

ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของทุกท่าน

ภาคผนวก จ
การสนทนากลุ่ม (FOCUS GROUP)

การสนทนากลุ่ม (FOCUS GROUP)

การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ดำเนินการสนทนาเมื่อ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เวลา.....น. สถานที่.....

ผู้ดำเนินการรายการ.....

ผู้จัดบันทึก.....

คำชี้แจง : แบบบันทึกการสนทนากลุ่มนี้ แบ่งเป็น ๔ ตอน

ตอนที่ ๑ ขอให้ทุกท่านร่วมกันวิเคราะห์จุดเด่นที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนและท่านคิดว่าสามารถพัฒนาให้เป็นจุดขายรวมทั้งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวมีอะไรบ้าง โดยให้คำนึงถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวใน ๓ ประเด็น คือ ๑) ด้านสิ่งดึงดูดใจ ๒) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และ ๓) ด้านการเข้าถึง สำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ

	วัฒนธรรม ทาง แนวคิด (ความ เชื่อ และ ค่านิยม)	วัฒนธรรมบรรทัด ฐาน(อาชีพและ วิถี ชีวิตประจำวัน)	วัฒนธรรม บรรทัดฐาน (อาหารและพืช สมุนไพร)	วัฒนธรรมทาง วัตถุ (ศิลปะและ หัตถกรรม)
การเข้าถึง (Ascensibility)	กิจกรรม - - - -	กิจกรรม - - - -	กิจกรรม - - - -	กิจกรรม - - - -
สิ่งอำนวยความสะดวก สะดวก (Amenities)	กิจกรรม - - - -	กิจกรรม - - - -	กิจกรรม - - - -	กิจกรรม - - - -

	วัฒนธรรม ทาง แนวคิด (ความ เชื่อ และ ค่านิยม)	วัฒนธรรมบรรทัด ฐาน(อาชีพและ วิถี ชีวิตประจำวัน)	วัฒนธรรม บรรทัดฐาน (อาหารและพืช สมุนไพร)	วัฒนธรรมทาง วัตถุ (ศิลปะและ หัตถกรรม)
สิ่งดึงดูดใจ (Attraction)	กิจกรรม - - - - -	กิจกรรม - - - - -	กิจกรรม - - - - -	กิจกรรม - - - - -

ตอนที่ ๒ บทสนทนาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของพื้นที่ กิจกรรมในพื้นที่.....
บันทึกข้อคิดเห็น.....

.....
.....

ตอนที่ ๓ บทสนทนาเกี่ยวกับการสิ่งที่ควรพัฒนาในพื้นที่ และกิจกรรมที่ควรพัฒนาในพื้นที่
บันทึกข้อคิดเห็น.....

.....
.....

ตอนที่ ๔ บทสนทนาเกี่ยวกับวิธี แนวทาง หรือกลยุทธ์ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่
บันทึกข้อคิดเห็น.....

.....
.....

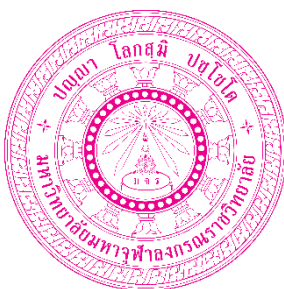
ตอนที่ ๕ บทสนทนาเกี่ยวกับการสังเคราะห์องค์ความรู้การท่องเที่ยววัฒนธรรมวิถีพุทธ ในการ
ส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่

บันทึกข้อคิดเห็น.....

.....
.....

ภาคผนวก ช
กิจกรรมถอดองค์ความรู้

กิจกรรมถอดองค์ความรู้
การศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระชนกจักรีวัฒนธรรมวิถีพุทธ

ชื่อผู้ร่วมถอดองค์ความรู้.....

เวลา.....น. สถานที่.....

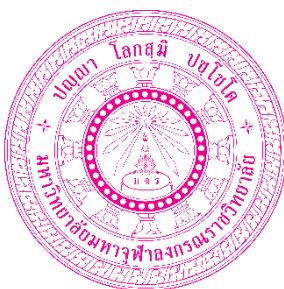
หัวข้อกิจกรรม

๑. พื้นที่ที่ถูกพัฒนา
๒. กิจกรรมที่พัฒนา
๓. กลยุทธ์ในการส่งเสริม
๔. แนวทางการต่อยอด
๕. องค์ความรู้ที่ได้
๖. การอนุรักษ์ที่เหมาะสม

ของขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ภาคผนวก ณ
หนังสือของความอนุเคราะห์ผู้ให้ข้อมูล

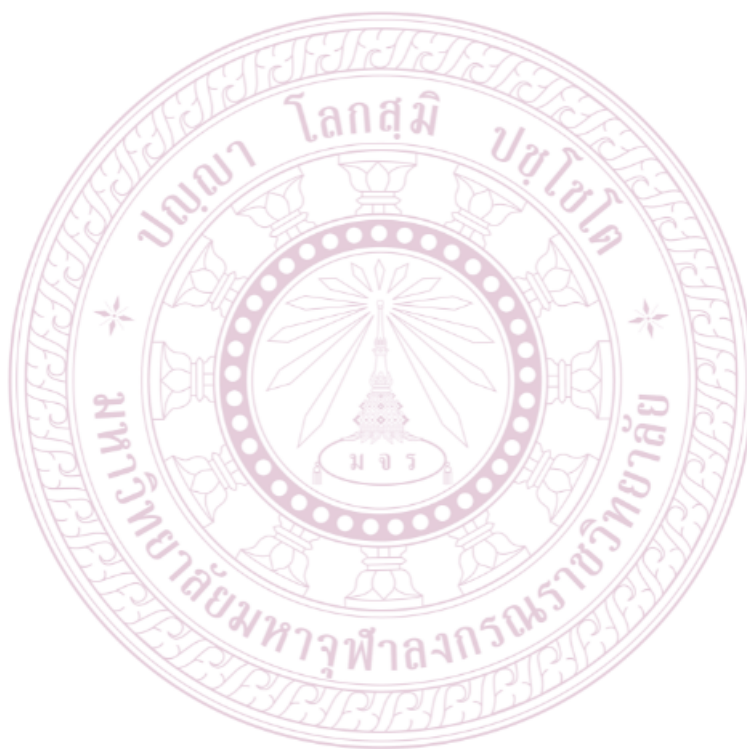

แบบบันทึกการตรวจสอบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
โครงการวิจัย เรื่อง
การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองพระนครศรีอยุธยาวัฒนธรรมวิถีพุทธ

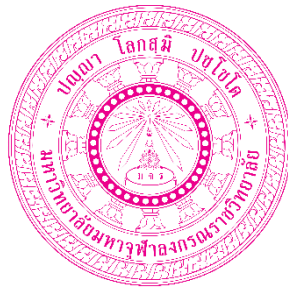

ภาพถ่ายในการลงพื้นที่ทำวิจัย

